

Флойд А. Броббель

Труднощі на Дорозі

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ У ЖИТТІ
ХРИСТІЯНИНА

ТРУДНОЩІ НА ДОРОЗІ

Хоча більшість із нас чули про те, що християни страждають за віру, ми схильні вважати, що переслідування відбувалися в житті віруючих минулого або все ще тривають у житті тих, хто сповідує віру в Христа, живучи на територіях, ворожих до християнства, далеко від нас. Ця книжка відкриє нам очі на різні ступені ворожих дій, що характеризують переслідування, і покаже, що всі, хто йде Дорогою у цьому занепадому світі, можуть очікувати у житті на переслідування.

Книжка «Труднощі на Дорозі» не лише допоможе читачеві помічати та виокремлювати різні ступені переслідувань, а й навчить протистояти їм. Ця книжка не пропагує «тепличне» християнство, а, радше, навпаки, живу, дієву та переможну віру, яка не лише виживає, а й процвітає навіть поряд із самими ворітьми пекла.

Ділячись своїм значним багаторічним досвідом служіння переслідуваній Божій Церкві, близькій до нас і віддаленій, автор книжки Флойд Броббель запрошує її читачів:

- побачити Божу мету для Церкви в цьому безбожному світі;
- розглянути, як Сам Христос долав переслідування та відповідав на них;
- дізнатися, як Його послідовники, у минулому й наші сучасники, наслідують Христа у Його стражданнях;
- розпізнавати, як за допомогою переслідувань ворог намагається чинити перешкоди християнській вірі та свідченню;
- навчитися відповідати з упевненістю та любов'ю на будь-які переслідування, які можуть виникнути на вашій власній дорозі.

ФЛОЙД БРОББЕЛЬ — генеральний директор організації «Голос мучеників — Канада», служіння якої присвячене всесвітній переслідуваній церкві. Флойд регулярно відвідує найгарячіші точки переслідувань Божих дітей, створює міжнародні партнерства для підтримки гнаних християн і постійно перебуває у спілкуванні з ними. Вони з дружиною Ванессою живуть у Ніагарі, Онтаріо, Канада, і мають трьох дорослих дітей та двох онуків.

«Якщо й існує книжка, на яку необхідно поставити печатку “Використовувати з обережністю”, то у ваших руках саме вона. Прочитавши її, ви змінитеся».

«У ХХІ столітті західна церква поступово починає краще усвідомлювати посилення релігійних обмежень, тиску та переслідувань християн (а також інших релігійних меншин). Однак розуміння та усвідомлення відмінностей між цими різними формами випробувань для послідовників Ісуса в усьому світі виявилось непростим завданням. У своїй книжці *“Труднощі на Дорозі”* Флойд Броббель майстерно ілюструє різні рівні шкали переслідувань і чудово вплітає їх у розповідь про те, що насправді означає бути вірним Євангелію учнем Христа. У поєднанні з авторською відвертістю, вразливістю та пристрасною Флойда — усе це робить книжку незамінною, і я наполегливо рекомендую її до прочитання».

— **Браян Ф. О'Коннелл**, генеральний директор *REACT Services*; фасилітатор *Religious Liberty Partnership*

«Ви навчитеся говорити про переслідування, не використовуючи цього слова: насмішки, домагання, дискримінація, наклепи, напади, позбавлення волі, катування та мучеництво. Ви дізнаєтесь, що вони означають та які їхні наслідки в Новому Завіті й у житті сучасних християн у багатьох країнах світу. Навіть якщо в житті ви маєте можливість насолоджуватися затишком і комфортом, ви навчитеся долати труднощі на дорозі з Христом».

— **Крістоф Зауер**, професор кафедри релігійної свободи та вивчення переслідувань християн Гессенської теологічної школи, Німеччина; співдиректор Міжнародного інституту релігійної свободи

«Страждання — невід’ємна частина Божого плану перемоги над злом і пролиття світла Христового в цьому, сповненому імлі, світі. Переслідування — це явище, яке виявляється лише за виняткових обставин. У книжці “Труднощі на Дорозі” Флойд Броббель нагадує нам, що люди реагуватимуть на Євангеліє одним із двох способів: або почують і приймуть послання із радістю, або відкинуть його й виступлять проти проповідника. Цю книжку варто обов’язково прочитати християнам, які звикли до безпеки та комфорту. Броббель звертається до віруючих із переконливим закликком серйозно розглянути всеосяжну теологію страждань. Це книжка, яка протверезить читача, утім вона також подарує надію і натхнення. Прочитайте її та змініться».

— **Джим Тьон**, пастор церкви «Еммаус»; президент *Impact Ministry Group*

«На мій погляд, північноамериканська церква забуває, яким є життя християн в інших частинах світу. Можливо, це пов’язано з тим, що молоде покоління не розуміє переслідувань, не маючи навчання про Велике доручення або живучи у ситуації культурного зсуву, спрямованого на уникнення ризику. Книжка “Труднощі на Дорозі” — це ліки для віруючих від невігластва щодо такого явища, як переслідування. Вона одночасно сумна й радісна, і є відображенням того, що переживають наші переслідувані брати та сестри».

— **Тед Еслер**, доктор філософії, президент *Missio Nexus*

«Якщо й існує книжка, на яку необхідно поставити печатку “Використовувати з обережністю”, то у ваших руках саме вона. Прочитавши її, ви змінітеся. У цьому немає жодного сумніву. Флойду Броббелю вдалося незвичайним чином вловити голоси братів і сестер, які живуть в умовах переслідувань. Використо-

вуючи творчий підхід, він турботливо та майстерно посилює їхні голоси віршами зі Святого Письма, наснажливими свідченнями та працями тих, хто пройшов до нього. “Труднощі на Дорозі” — це книжка, яка прямо привертає увагу західної церкви до нашого нездужання, замішання та неприємно-теплої недбалості щодо того, щоб бути сіллю та світлом цього світу. Прочитайте її як заклик до посвячення або покладіть в основу своєї проповіді, й це змінить і канадську церкву, й багатьох інших віруючих, які потребують цього виклику, щоб стати істинними послідовниками Христа».

— **Емма Діппер**, консультант із гендерних питань та релігійної свободи, «Голос мучеників — Канада»; викладач Християнського Коледжу Усіх Націй, Великобританія

«Це найкраща книжка про переслідування, яку я читав. Очевидно, що Божа благодать та помазання були на Флойдові, коли він писав її. Почавши читати цю книжку, я не міг зупинитись. У ній чудовий біблійний зміст, поданий у надзвичайно приємному та вкрай простому для читання форматі. Я рекомендую всім християнам ознайомитися із цією працею, тому що вона допоможе нам протистояти нинішнім посилюваням і майбутнім гонінням у наших “вільних” країнах».

— **Хормоз Шаріат**, доктор філософії, засновник та президент *Iran Alive Ministries*

«Надто довго гоніння на християн залишаються нерозказаною історією світу. У книжці “Труднощі на Дорозі” ФLOYД БРОБЕЛЬ, ґрунтуючись на глибокому розумінні Біблії та багатому досвіді служіння, точно розкриває термін “переслідування”, відправляючи читача в подорож, яка допомагає побачити різні виміри, межі та проблеми протистояння нашої вірі. Протягом десятиліть ФLOYД був другом, захисником та опорою гнаних

християн по всьому світі. Завдяки досвіду служіння пліч-о-пліч із переслідуваною церквою, бачення, знання і пояснення Флойда проникливі, практичні та вагомі.

Переслідування, повсякденна реалія для багатьох християн, як і раніше, залишаються чужим досвідом для інших. Тому цю книжку Флойда слід прочитати всім і кожному. Вона кине вам виклик, допоможе стати сильнішими у житті з Христом і поглибить вашу любов до наших переслідуваних братів і сестер по всьому світу. Я наполегливо рекомендую її».

— **Годфрі Йогараджа**, бакалавр богослов'я, бакалавр служіння, заступник генерального секретаря Всесвітнього євангелічного альянсу; виконавчий директор Комісії з релігійної свободи *WEA*

«Флойд Броббель пише так, щоб кожен християнин міг побачити переслідування, які відбуваються нині в його країні та в усьому світі, й мав можливість підготуватися. Ісуса переслідували, і Він запевнив нас, що Його послідовників чекає така ж доля. Якщо ви вже чули виступи Флойда, то в книжці *“Труднощі на Дорозі”* ви знайдете письмовий та надзвичайно захопливий виклад його послання у зібраних ним правдивих історіях та достовірних фактах. Використовуючи влучно підібрані розповіді, спостереження за досвідом християн із різних країн світу та застосування Святого Письма, автор створює “шкалу гонінь”. Ця книжка відкриє вам розуміння впливу на християнську душу словесних глузувань та дискримінації, а також фізичних: побиття, тортур та тюремного ув'язнення. “Масштаб переслідувань, — пише Флойд Броббель, — це не просто визначення їхньої інтенсивності. Він наголошує на силі ненависті світу й на тому, як вона виявляється проти Божих дітей”».

— **Дон Хатчінсон**, директор *Ansero Services Inc.*; автор книжок *«В облозі. Релігійна свобода та церква в Канаді впродовж*

150 років (1867–2017)» та «Церква в суспільстві. Уроки громадянськості I століття для християн XXI століття»

«Переслідування, приховані чи явні, є природним наслідком життя відповідно до Євангелія. Виходячи з цієї передумови, текст, який написано крізь призму Святого Письма, стає потужною оповіддю про тих вірних свідків, які ухвалили рішення йти за Ісусом, незважаючи на свою людську природу».

— Комісар **Крістін Макміллан**, засновник та директор Міжнародної комісії соціальної справедливості *«Армії спасіння»*

«У цій протверезній книжці мій давній друг і колега Флойд Броббель розширює розуміння поняття переслідувань. Книжка надихає тим, що автор не лише дає визначення гонінням, а й демонструє, що таке дорога Ісуса. Флойд формулює різні ступені гонінь і допомагає кожному відданому християнинові застосувати цю інформацію у повсякденному житті».

— **Боб Фу**, доктор філософії, засновник та президент *China Aid*; автор книжки *«Подвійний агент Бога»*

«Переслідування та мучеництво — це тема, яка вочевидь у той чи інший період життя привертає нашу увагу. Унікальним чином Флойд дає відповіді на запитання вдумливого читача. Він підходить до їх розкриття через життя Божих дітей, які мешкають у країнах, що обмежують Добру звістку, з багатьма з яких він спілкувався впродовж тривалих років служіння в “Голосі мучеників”. Важливе читання, оскільки воно готує до того, що може чекати на кожного з нас».

— **Мерв Найт**, співзасновник організації «Голос мучеників — Австралія»; історик та архіваріус *ICA*

«Мій друг Флойд Броббель надав християнській церкві величезну послугу, визначивши етапи “важкої Дороги”, якою ми простуємо, будучи зрілими учнями Ісуса Христа. Його розповіді вражають і, судячи з мого багаторічного спілкування із гнаними християнами, є надзвичайно точними та правдивими.

Читання цієї книжки переносить мене у час мого першого візиту до Єрусалиму в 1992 році, коли я вів групу канадських туристів-християн чотирнадцятьма етапами хресного шляху Христа по Віа Долороза — Дорогою скорботи. Моя вдячність за те, що Христос постраждав за мене (і за усіх нас), не стала там гнітючою і болісною, — вона лише поглибилася, а приклад Господа надихнув мене на щоденне слідування за Ним.

Погляд Флойда на вісім тривожних рівнів переслідувань відданого учня Ісуса, що йде дорогою життя за Ним, воістину проникливий. Він чітко визначає суть, коли стверджує: “Біблія учить нас, що переслідування християн насамперед слід сприймати як нормативний результат справжнього учнівства”. А найголовніше, він намагається продемонструвати, як наш Учитель і Господь, Сам Ісус, переживав усі ці випробування й реагував на них. Як Петро писав у своєму Першому посланні, ми повинні наслідувати Ісуса, ніби йдучи Його слідами! Хороший біблійний аналіз, особисті свідчення та творче практичне застосування роблять цю працю гідною прочитання. Поділіться нею з вашими друзями!»

— **Пол Естабрукс**, письменник, речник, викладач *Open Doors Canada*

Труднощі на Дорозі

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ У ЖИТТІ
ХРИСТІЯНИНА

Флойд А. Броббель

**Труднощі на Дорозі.
Переслідування у житті християнина.
Флойд А. Броббель**

Початково книжку видано під назвою
Trouble on the Way: Persecution in the Christian Life.
Перше видання тексту © 2021 Голос мучеників

**Труднощі на Дорозі. Переслідування у житті християнина.
Навчальний посібник**

Початково книжку видано під назвою *Trouble on the Way: Persecution in the Christian Life. Study Guide*
Перше видання тексту © 2021 Голос мучеників

Переклад Маргарити Тучкової
Редактори — Світлана Підвисока, Петро Нікітін

Цитати з Біблії, якщо не зазначено інше, наведено в перекладі І. Огієнка.

Книжку створено на пожертви християн і не призначено для продажу.

Щоб отримати додаткову інформацію про організацію «Голос мучеників» та наші ресурси, зокрема й наш молитовний бюлетень, відвідайте вебсайт **www.vom-ua.org**.

Безкоштовно підписатися на наші друковані та цифрові матеріали за адресою: **info@vom-ua.org**.

Надсилайте нам свої фото про поширення наших матеріалів, а також свідчення про те, як вони діють у вашому житті та житті тих, хто вас оточує. Без зворотного зв'язку з вами ми не знаємо, як Бог використовує нашу працю. Ваші повідомлення стануть величезним підбадьоренням команді «Голосу мучеників».

Про «Голос мучеників»

У Євангелії від Луки 9:23 Господь Ісус говорить: «Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме щоденно свого хреста, та й за Мною йде». Це може здатися сумним і тривожним для світських християн, які часто співчують тим, хто змушений страждати за віру. Вони сподіваються на життя, повне благополуччя та процвітання, без болю та страждань для себе та інших.

Однак існує «велика хмара свідків» (Послання до Євреїв 12:1), які знають кращий шлях. Це чоловіки і жінки з усього світу та з вашої країни, як із минулого, так і наші сучасники, хто однієї миті віддали життя за Господа або ж виявляють Його жертовну любов упродовж років. Вони вчать нас, що Божа любов варта найнестерпнішого людського болю й що жодна сила на землі, зокрема й смерть, не здатна знищити таку любов. Їхній шлях — це єдиний шлях до глибокої і вічної радості. Ось таке справжнє християнське життя!

«Голос мучеників» покликаний допомогти братам і сестрам із усього світу згадати цей шлях і вчитися йти ним разом. Ми робимо це, уважно прислухаючись до голосу Ісуса, а також християнських мучеників і переслідуваних християн, які попри все йдуть услід за Ним. Ми співпрацюємо й спілкуємося з тими, хто страждає за Господа, не з жалю, співчуття чи бажання їх урятувати, а з переконання, що жертвна любов Христа є найбільшим скарбом, який люди можуть отримати від Бога й відображати у своєму житті.

Організацію «Голос мучеників» було засновано 1967 року пастором Річардом Вурмбрандом, який відбув чотирнадцятирічний термін ув'язнення у комуністичній Румунії за віру в Ісуса Христа. Його дружина Сабіна три роки провела у виправно-трудовах таборах. 1965 року Річарда і його сім'ю викупили з Румунії, після чого вони заснували всесвітню мережу місій, які й досі служать переслідуваному Тілу Христовому.

*Моїй дружині та найкращій подрузі Ванессі,
а також дітям Калебу та Брук, Хармоні та
Джессі — я молюся, щоб ви відшукали радість
у своїй подорожі віри та притулок у Тім,
Хто повік вірний та істинний.*

*А Савл, іще дишучи грізьбою й убивством
на учнів Господніх, приступивши до
первосвященика, попросив від нього листи
у Дамаск синагогам, щоб, коли знайде яких
чоловіків та жінок, що тієї дороги вони, то
зв'язати й привести до Єрусалиму.*

Книга Дії 9:1–2

Передмова

Я переконував Флойда Броббеля написати цю книжку впродовж майже десяти років. Деякі книжки пишуть тому, що вони будуть популярними. Цю ж книжку варто було написати, бо вона про істину. А оскільки вона про істину, це може зробити її непопулярною. Однак, зважаючи на те, що *«Труднощі на Дорозі»* стосуються всіх християн, про них необхідно не забувати. Звернення цієї книжки — до всіх віруючих, тому що в 2 Посланні до Тимофія 3:12 апостол Павло пише: «Та й усі, хто хоче жити побожно у Христі Ісусі, — будуть переслідувані». Тому, коли ми не зазнаємо переслідувань, варто побоюватися, що ми можемо обманювати себе стосовно свого бажання жити благочестивим життям. У такому разі нам слід запитати, чи ми розуміємо, що таке переслідування і яких форм вони можуть набувати.

Саме в цьому полягає важливість книжки *«Труднощі на Дорозі»*. Християни зазвичай вважають переслідування синонімом фізичних нападів, заперечуючи, що вони стикаються з ними. А буває навпаки: віруючі заявляють, що їх переслідують, щойно їхню думку або точку зору висміюють у публічній площині. Першу групу (тих, хто заперечує, що вони взагалі зазнають переслідувань), зазвичай бентежить твердження другої групи (тих, чий думки висміюють). Перша група заперечує: «Це не переслідування. Вирушайте до Північної Кореї, і там побачите, що таке справжні переслідування».

Хто з них має рацію?

Відповідь, на думку Флойда, полягає в тому, що обидві групи одночасно мають рацію й не мають. Тема переслідувань, яка здається найбільш чорно-білою з усіх, насправді є сірою.

Труднощі на Дорозі

Це не голос сучасної толерантності. Як показує автор цієї книжки, це голос Святого Письма.

У Біблії гоніння завжди подано певною мірою і відбуваються у передбачуваний послідовності. Коли думка людини висміюється у публічній площині, це кардинально відрізняється від того, коли вона стоїть перед бригадою виконання смертного вироку в Північній Кореї. Проте ця відмінність лише у ступені, а не у виді переслідувань.

Усвідомлення того, що гоніння відбуваються у масштабах, а не в сталому стані, є цінним біблійним знанням. Воно цінне тим, що допомагає нам не ділити світ на «переслідуваних» та «вільних». Ця концепція відповідає Писанню, оскільки допомагає нам зрозуміти, що переслідування є правом християнина, яке він отримує разом із народженням згори, незалежно від того, де він живе. Апостол не пише: «Кожен християнин, який живе в Північній Кореї, зазнає переслідувань». Він стверджує: «...усі, хто хоче жити побожно у Христі Ісусі, — будуть переслідувані» (2 Послання до Тимофія 3:12). Є лише один світ, і у цьому світі християн переслідують. Це означає, що нам необхідно змінити наше розуміння такого явища, як переслідування. І Флойд робить це краще, ніж будь-хто інший, кого я зустрічав за два десятиліття служіння переслідуваним християнам. Він пише і як дослідник Біблії, і як досвідчений колега християн, які переживають різні етапи гонінь.

Тому кожную сторінку книжки варто прочитати і як біблійну, і як сюжетну. Описані історії є достовірними. Це розповідь про те, як насправді мислять і діють сучасні переслідувані Божі діти та їхні переслідувачі. Християни часто возвеличують мучеників за віру й демонізують тих, хто їх переслідує. Однак Христос цього не робить. Він прощає Своїм гонителям і бажає, щоб ми чинили так само. Він ставиться до переслідувачів не як до демонів, а як до тих, хто не знає, що вони роблять. Знаменно, що Ісус поводить із Своїми гнаними послідовниками так само.

Передмова

У Книзі Об'явлення Його запитують, як довго триватимуть переслідування. «Ще трохи», — відповідає Він, даючи їм біле вбрання і закликаючи «спочити» (Книга Об'явлення 6:10, 11). Вони не знають, що Він робить. Як і ті, хто їх переслідує, також не знають.

І ми ніколи не дізнаємося, що Він робить, коли справа стосується страждань наших братів і сестер. Однак ми можемо мати певні знання щодо того, чого варто очікувати. Ісус присвятив цілий розділ докладному опису того, чого чекати, коли настане кінець світу. Мартін Лютер резюмував це приписуваним йому передбаченням: «І буде ще гірше. Амінь».

Гірше, так. Іще трохи, так. Але за всім цим стоїть причетність до страждань, які є синонімом християнства. І в цьому спілкуванні страждання і радість не обернено пропорційні, а прямо пов'язані. Це схоже на народження дитини, пояснює апостол Павло. І Флойд проводить нас через пологові муки, які ми можемо і повинні очікувати, як це зазначено у Святому Письмі.

Ця книжка не сумна, як не сумна й сама Біблія. Знайти щось, заради чого варто страждати, — великий скарб у житті. У якомусь сенсі ми не розуміємо любов, поки не страждаємо через неї. І що більше ми страждаємо, що більше підраховуємо ціну своїх страждань, то більше наші серця наповнюються радістю, оскільки вірш із Послання до Римлян 8:18 стає для нас реальним. Ми киваємо на знак згоди з апостолом Павлом: «Бо я думаю, що страждання теперішнього часу нічого не варті супроти тієї слави, що має з'явитися в нас».

Це слава, яка вже з'являється в нас. Поки що її, можливо, затьмарюють комфорт та безпека нашого способу життя. Однак ця слава вже присутня в нас, і рано чи пізно, коли ми досягнемо глибини у близьких стосунках із Христом та Його церквою, вона почне відкриватися. Книжка *«Труднощі на Дорозі»* крок за кроком показує, як це є.

Труднощі на Дорозі

Я сумніваюся, що ця книга засмутить вас, і впевнений, що вона лише змусить вас любити Христа ще більше.

Я вдячний Господу за те, що Він спонукав автора нарешті опублікувати цю працю. На її написання пішов час. І на вдумливе прочитання вам доведеться витратити чимало днів. А ще більше часу знадобиться, щоб прожити те, що ви прочитаєте. Утім, як Господь обіцяє у 6-му розділі Книги Об'явлення, залишилося «іще трохи». Ще трохи переслідувань.

Та велика слава Його!

Д-р ЕРІК Фолл,

співзасновник та генеральний директор організації

«Голос мучеників — Корея»

Вступ

*Бог призначив, щоб це життя було гонкою
чи битвою; стан спокою, під час якого ми
перебуватимемо настільки поза небезпекою,
що не матимемо потреби бути насторожі й
боротися, призначено для іншого світу.*

Джонатан Едвардз

Коли я був маленьким хлопчиком, то вважав, що непереможний. Я не пам'ятаю тієї миті, коли вирішив, що я супергерой, як і не пригадую жодного часу або місця, де б виявив особливу силу чи здатність, що перевершує можливості звичайної людини. Я просто наївно вірив, що я куленепробивний, і це підживлювало мою ілюзію влади.

Я не спускався до рівня, щоб уплутуватися в нікому не потрібні суперечки про те, чий тато сильніший. Навіщо мені це робити, якщо я недоторканий? Жоден батько у світі не міг стати на моєму шляху, за єдиним винятком — мого власного, коли я залишався на вулиці довше дозволеного мені часу, а невиконана домашня робота лежала в шкільному рюкзаку. Цікаво, що у такі миттєвості сила його авторитету перевершувала мою непереможність. Проте наступного ранку, йдучи до школи з приятелями, я знову повертався до свого колишнього непереможного «я».

Якось я заявив друзям, що настільки сильний, що можу відірвати будинок від фундаменту, а потім переставити його на проїзну частину. Хоч би як смішно це звучало, мені повірили. (Ну гаразд, зізнаюся, мені повірив лише один друг, проте цього було достатньо.)

Труднощі на Дорозі

Проблема з фантазією полягає у тому, що реальність зрештою наздоганяє людину. Ви можете заперечувати існування сили тяжіння, та зробіть хоча б крок із краю урвища, як раптово гравітація стане справжньою й дієвою силою, незалежно від того, вірили ви в її існування чи ні. Дозвольте описати момент, коли у віці одинадцяти років моя ілюзія всемогутності розвіялася, назавжди змінивши мій світ.

Ми з моїм другом Роном поверталися додому зі школи, коли зіткнулися з двома старшими хлопцями, один із яких відразу ж почав приставати до мого товариша. Тоді я не знав, що кількома тижнями раніше між Роном і цими двома хуліганами виникла сварка, коли вони вирішили зрізати шлях через територію нашої школи. Тоді якраз була перерва, й учні грали на вулиці. Замість того щоб пройти повз, ці двоє вирішили, що було б кумедно зірвати гру в хокей із м'ячем. Вони відібрали у школярів м'яч та почали кидати його одне одному. Після кількох хвилин такої несподіваної та дратівливої поведінки Рон висловив хлопцям усе, що він думав про них та про їхнє вторгнення. Можливо, мій друг міг бути трохи дипломатичнішим у своїх висловлюваннях, утім який підліток обмірковує нюанси дипломатії, коли на кону гра в хокей із м'ячем?

На жаль, це лише загострило ситуацію, і один із зловмисників розвернувся і вдарив Рона. Метушня на подвір'ї привернула увагу чергового вчителя, який поспішив з'ясувати, що діється. На той момент двоє хуліганів уже залишили територію, проте вчитель повідомив про інцидент у поліцію, яка швидко розшукала порушників порядку та суворо попередила їх триматися подалі від школи. В іншому разі їм буде висунуто звинувачення у незаконному проникненні на територію навчального закладу. Де ж у цей час був я зі своєю суперсилою? Чому одноосібно не впорався із кривдниками друга? Моя непереможна особа лежала вдома з грипом.

Вступ

Наше з Роном зіткнення із цими хуліганами було першою їхньою зустріччю після події на шкільному подвір'ї. Один із хлопців був розлючений через те, що на нього подали заяву в поліцію, і напав на мого друга. Він жбурнув Рона на землю і, сівши йому на спину, почав терти його обличчям об гравій.

Бувши непереможним, я не міг стерпіти знущання над другом і схопив свою хокейну ключку, маючи намір ударити образника, який завдавав йому болю. Та щойно я поворухнувся, нападник окинув мене вбивчим поглядом і прошипів: «Тільки замахнися на мене цією палицею, казючко, і мій приятель, який стоїть у тебе за спиною, подбає про те, щоб тобі було набагато гірше, ніж цьому малому виродкові!»

Я зупинився як укопаний і завмер, а друг нападника підійшов ззаду, взяв із моїх рук хокейну ключку й жбурнув її на протилежний бік вулиці. Потім, змірявши мене зневажливим поглядом, посміхнувся і пригрозив відлупцювати мене як сидорову козу, якщо я хоча б пальцем поворухну.

І ось я стояв, зляканий і безпорадний, та дивився, як б'ють мого найкращого друга. Після нападу Рон перебував у шоковому стані й стікав кров'ю через порізи на обличчі. Ми викликали швидку допомогу, яка примчала негайно. Поліція заарештувала кривдника, і проти нього висунули звинувачення у нападі та нанесенні тілесних ушкоджень, у чому його було визнано винним і засуджено до покарання у формі громадських робіт.

Унаслідок нападу Рон дістав легкий струс мозку, а я перебував у розпачі через те, що не зміг урятувати друга. Рон не сердився на мене і незабаром пробачив мою нездатність прийти на допомогу, коли він так її потребував. Пам'ятаю, Рон подивився на мене і промовив: «Як ти міг протистояти хлопцям набагато старшим і вдвічі більшим за тебе? І не треба було, вони б побили нас обох».

Його слова допомогли мені усвідомити, яким слабаком — малим дитям, що сховався за бронею жалюгідного вихвалання,

Труднощі на Дорозі

я був насправді. Воістину в глибині душі я ніколи не вважав, що настільки сильний, проте я й не підозрював, наскільки боягузливим можу бути, коли на кону стоїть самозбереження.

Тепер же, будучи дорослим, я іноді запитую, що я зробив би, якби знову опинився в такій же ситуації. Чи ризикував би я собою, щоб допомогти, чи знову зіщулювся б і завмер? Одна річ говорити, та зовсім інша — діяти перед лицем загрози.

Я розповідаю цю історію, оскільки бачу паралелі з тим, як західні християни справляються із проблемою гонінь. Переслідування бентежать і спантеличують тих, хто вважає, що їм пощастило жити в країнах, які надають їм релігійні права та захищають їх. Із одного боку, вони вірять, що Біблія підтримує теологію страждань як очікувану неминучість у житті кожного послідовника Ісуса. З іншого боку, однак, їм важко зрозуміти, який вигляд мають гоніння у їхньому власному житті.

Згадуючи про існування гонінь у наш час, я часто чую відповідь: «Дякувати Богу, ми мешкаємо у вільній країні, і нам не доводиться переживати такий жах». Ця відповідь найчастіше звучить із вуст тих, хто розглядає гоніння як найгірше, що може статися з християнином, і, отже, їхня відсутність у розумінні цих людей є явним благословенням. Проблема цієї точки зору полягає в тому, що ті, хто її дотримується, відносять переслідування до категорії несправедливості й вважають, що цієї проблеми необхідно позбутися, як і будь-якого браку справедливості в сучасних реаліях, або принаймні пом'якшити її.

Інша відповідь, яку я чую, звучить приблизно так: «У нашій країні, звичайно ж, існують труднощі, проте їх не можна назвати переслідуваннями. Гоніння відбуваються в інших країнах, а тут їх немає». Принаймні, у цій відповіді є визнання того, що через свою віру християни можуть зіткнутися із труднощами, але їх не називають переслідуваннями, тому що вони абсолютно тривіальні порівняно зі стражданнями християн, які живуть у

Вступ

таких країнах, як Китай, Пакистан, Нігерія чи Північна Корея. Я розумію обидві відповіді, оскільки колись і сам так говорив. Однак така реакція християн показує, що їм ще багато чого доведеться зрозуміти про те, що передбачають страждання за праведність і як Бог досягає Своїх цілей наперекір гонінням, серед і через них.

Мене виховали батьки, які заснували організацію «Голос мучеників — Канада». Клаас і Неллі Броббелі відгукнулися на Божий заклик зробити це, почувши свідчення пастора Річарда Вурмбранда про переслідування в комуністичній Румунії і про те, як необхідно людям у «вільному» світі бути голосом переслідуваної церкви. Як результат цього ранній розвиток мого світогляду містив реальність того, що християни потерпають від гонінь за свої релігійні переконання. Однак тоді я не був ще достатньо зрілим, щоб прийняти їхні наслідки, й урешті-решт утік від Божого поклику на пошуки життя, сповненого безпеки та самозбереження. Хоч я молився за тих, кого переслідували за віру, я тримав гнану церкву на відстані витягнутої руки й став байдужим до страждань братів і сестер. Я вважав битву, яку вони ведуть, їхньою битвою, а не своєю.

У 2 Посланні до Тимофія 2:3 Павло наставляє юнака «терпіти лихо, як добрий вояк Христа Ісуса». Я повадився як солдат, який, будучи посланий у бій, пас задніх і ховався в окопах, намагаючись уникнути поранень і полону. Якому командирі потрібен підлеглий із таким мисленням? Обов'язок солдата — вступити в бій із ворогом, зайняти територію, звільнити бранців і без зайвих запитань виконати наказ, бути готовим, якщо потрібно, віддати життя. Завдання християнина у справі виконання Великого доручення (Євангеліє від Матвія 28:18–20) і послуху Великої заповіді (Євангеліє від Матвія 22:36–40) вимагає такого ж рівня відданості справі.

Господь запрошував мене зробити крок уперед і приєднатися до справи; не спостерігати, марно стоячи осторонь, коли на

Труднощі на Дорозі

християн нападають. Він закликав мене добровільно поділяти страждання моїх братів і сестер і при цьому відмовитися від будь-якого контролю над власним життям, який, як мені тоді здавалося, я мав.

Відповіді на Божий заклик і приєднатися до служіння організації «Голос мучеників — Канада» було для мене та моєї сім'ї непростим кроком. Навіть після приходу в місію я опирався прийняттю біблійної доктрини гонінь, усе ще не будучи впевнений у своїй готовності страждати заради Христа.

Завдяки сім'ї, друзям, колегам і партнерам по служінню, а також моєму наставнику, покійному Глену Пеннеру, я почав розуміти, як Бог використовує гоніння на Своїх дітей для слави Своєї. Воістину те, що ворог задумав на зло, Бог звертає на добро для тих, хто покликаний Його постановою (Книга Буття 50:20; Послання до Римлян 8:28).

І, що ще важливіше, сучасні переслідувані християни вчать мене вірності Богові навіть серед скорбот. Спілкування з цими братами і сестрами кидає мені виклик, оскільки я на власні очі є свідком їхньої радості й завзяття у служінні своєму Господу і Спасителю, Ісусові Христу. Саме завдяки їхньому прикладу я маю намір, наскільки можу, об'єднатися з ними в їхніх стражданнях і з радістю долати негаразди заради Христа.

Масштаби переслідувань

В організації «Голос мучеників — Канада» ми розробили систему під назвою «Шкала переслідувань»¹. Ця шкала показує різні ступені ворожих дій, що характеризують гоніння. Кожен християнин має бути з ними знайомий і готовий до того, що будь-яка з цих форм переслідувань може певної миті стати реальністю в його житті. Ось вони:

Вступ

- **Насмішки:** глузування; приниження; знущання².
- **Домагання:** занепокоєння; нападки, утиски; неодноразове спричинення проблем.
- **Дискримінація:** проведення відмінності на користь релігійної нетерпимості та відповідне сприйняття людини або ставлення до неї.
- **Наклепи:** висловлювання неправдивих заяв про людину, які завдають шкоди її репутації.
- **Напади:** застосування сили, звернення до насильства, агресії, ворожості з використанням зброї або без неї.
- **Позбавлення волі:** проведення арештів, протизаконне захоплення, взяття або тримання під вартою відповідно до закону; викрадення.
- **Катування:** заподіяння сильного болю або прояв очевидної жорстокості як покарання чи помста або як засіб отримання зізнань чи інформації, підкорення волі людини.
- **Мучеництво:** утримування в мученицьких умовах, заподіяння страждань або смерті мученика [свідка].

Якщо ви схожі на мене, то можете дивитися на переслідування через призму невігластва, вважаючи, що їх зазнають лише Божі діти, які живуть на територіях, украй ворожих до християнства. Однак таке ставлення не знаходить підтвердження у Святому Письмі. Біблія може *багато* розповісти про переслідування. Як справедливо зазначає Глен Пеннер: «Біблію (особливо Новий Завіт) було написано переслідуваними віруючими для переслідуваних віруючих»³.

Шкала переслідувань допомогла мені прийняти біблійне вчення про те, що гоніння завжди будуть частиною мого християнського ходіння у вірі. Павло наставляє Тимофія, свого учня: «Та й усі, хто хоче жити побожно у Христі Ісусі, — будуть переслідувані» (2 Послання до Тимофія 3:12).

Труднощі на Дорозі

У книзі «*Faith That Endures*» («*Віра, яка перебуває*») Рональд Бойд-Макміллан ще більше розкриває цю тему й робить разючу заяву: «Західним християнам необхідна зустріч із переслідуваною церквою, щоб відновити важливі уявлення про свою віру, особливо біблійну істину про те, що такого поняття, як *непереслідуваний* віруючий просто не існує»⁴.

Немає такого поняття, як «непереслідуваний віруючий»? Для християн, які живуть у вільних країнах, переслідування за релігійні переконання — це важка для розуміння концепція, оскільки нам цей досвід нетиповий. Чи, може, гоніння існують завжди, але ми їх не помічаємо чи неправильно розцінюємо?

Розмірковуючи про те, як на моїх очах напали на мого друга Рона і побили його, я зрозумів, що того дня я теж постраждав. Я не порівнюватиму свої страждання зі побиттям, якого зазнав друг, адже через жорстоке поводження йому заподіяли фізичних травм. Проте з мене також знущалися, хоч і усно, і погрожували настільки, що я знав, що якщо втручатимусь, щоб допомогти, то зі мною станеться те ж, що і з другом, або й ще гірше. Так само, коли ми намагаємося порівняти свої страждання за праведне життя зі стражданнями братів і сестер, які живуть у ворожих Євангелію країнах або в країнах, де християнську віру обмежують, таке порівняння видається абсурдним. Зрештою жити у «вільному» світі — це благословення, і якщо ми стикаємося з якоюсь формою переслідувань, то про це, звичайно ж, не варто згадувати, оскільки у світі існують набагато жорстокіші їх прояви. Однак, читаючи Писання, я розумію, що, порівнюючи свої переслідування з переслідуваннями інших, ми залишаємо поза увагою саму суть страждань.

Знову вдаючись до аналогії з солдатом, ми розуміємо, що аби вступити у двобій із ворогом, вояк має прийняти реальність того, що він страждатиме, отримуватиме поранення, а можливо, навіть загине під час виконання свого обов'язку. Християни, задіяні в Господній справі (а кожен християнин задіяний у

Вступ

ній!), повинні мати менталітет солдата. Наголошу: наше переконання — не в тому, що ми закликаємо вбивати своїх ворогів, а навпаки, у тому, що ми прагнемо досягти цілей Бога через любов до них — навіть до власної смерті.

Нейт Сейнт, один із п'яти місіонерів, які прийняли мученицьку смерть, намагаючись донести Євангеліє до племені *ваодані* в джунглях Еквадору, кинув виклик християнам такими словами:

«Під час минулої війни нас навчили усвідомлювати, що для досягнення мети ми повинні бути готові принести себе в жертву... Нині тисячі солдатів відомі за своїми особистими номерами як люди, яких буде принесено у жертву. Ми знаємо, що на вимогу країни заплатити свою частку ціни свободи є лише одна відповідь. Проте, коли Господь Ісус закликає нас заплатити ціну за благовістя світові, ми часто відповідаємо мовчанням. Ми не можемо йти. Ми скаржимося, що ціна надто висока»⁵.

Християни, незалежно від географії проживання, визнають, що їхнє життя — не їхня власність. І тілом, і душею вони належать Богові та Його Сину Ісусові Христу, Який звільнив кожную людину від тиранії смерті через пролиту на хресті кров. Божі діти розуміють, що на цю благодать вони не заслужили, але Бог через Його велику любов дав можливість людям землі отримати спасіння від влади гріха й перебувати у спілкуванні з Ним. І у відповідь на це вірні послідовники Ісуса, які визнають Його панування, беруть свій хрест і йдуть за Ним.

У християнстві під час хрещення вода символізує нове життя, яке дає Святий Дух, а також очищення від гріха через віру в Христа. Цей зовнішній знак демонструє внутрішню духовну реальність: віруючі померли для свого гріховного життя, поховані у Христі, потім воскресли із Ним, щоб ходити з Ним по вірі

Труднощі на Дорозі

в оновленому житті. Після цього питання про те, чи готовий християнин померти за свою віру, стає вже не актуальним. Питання тепер полягає в тому, чи кожен послідовник Христа готовий жити для свого Господа. Життя для Ісуса одночасно тривожить і надихає, оскільки подорож віри дитини Божої пролягає як через зелені пасовища, так і через долину смерті.

Глен Пеннер, який багато писав про осмислення переслідувань із біблійної точки зору, так відреагував на проблему страху: «Так, страх може бути присутнім, утім завдяки Божій благодаті він не має володіти нами. Так, можуть бути жахливі страждання, проте вони не найгірше, що може статися із дітям Божим; найгіршим є непослух Отцеві»⁶.

Мета написання цієї книжки — допомогти християнам, які живуть у країнах, де вони мають відносну свободу, реагувати та відповідати з глибокою, але простодушною вірою на гоніння, які випадають на долю тих, хто живе для Божої слави у ворожому світі. Якщо навіть свобода все більше обмежуватиметься, а адвокатська діяльність — не матиме результатів, християни повинні продовжувати стояти на міцній основі — на фундаменті Христа, їхньої Скелі та Спасителя. Вчиняючи так, вони пізнають дорогоцінну істину, яку підтвердили ті, хто утворює хмару свідків: Ісуса більше ніж достатньо! Про моїх братів і сестер на Дорозі я молюся, щоб ви знайшли велику радість під час подорожі й мир під час найжорстокіших битв.

«Покрова твоя — Бог Предвічний і ти в вічних раменах Його. І вигнав Він ворога перед тобою, і сказав: Повинишуй його!» (Книга Повторення Закону 33:27)

Розділ перший

Подорож починається

Промовляє до нього Ісус: Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене.

Євангеліє від Івана 14:6

Як і всі діти, народжені у цьому світі, Аміт⁷ не вибирав обставин своєї появи у нього. Проте батьки щодня огортали його турботою та піклуванням. Убогість мирських благ батько і мати компенсували відданою батьківською любов'ю. Син процвітав на родючому ґрунті цієї любові, знаючи, що йому пощастило, що в нього є батьки, які гарантують йому безпеку та захищеність у стінах рідного дому. Він добре пристосувався до умов свого оточення і в міру життєвого зростання прагнув знайти в ньому власне місце.

Кассем, батько Аміта, був старшим із п'яти братів і сестер. Він у п'ятнадцять років успадкував сімейну ферму, коли батько помер від раптової хвороби. Молодий чоловік швидко навчився керувати господарством, садити кукурудзу та доглядати за козами й курами. І оскільки виживання сім'ї залежало від успіху ферми, вона стала пріоритетом його життя.

Незважаючи на тиск, якого від самого початку зазнав Кассем, він завжди виявляв позитивне ставлення і старанність. Молодий чоловік одружився із Рамі, коли їм обом було по вісімнадцять років, і вона допомагала йому будувати їхній будинок. Кассем любив Рамі за її жвавість, а здатність жінки радіти серед життєвих труднощів дарувала йому втіху. В особі

Труднощі на Дорозі

Рамі боги подарували Кассемові віддану дружину та щирого друга. Амітові надзвичайно пощастило народитися в оселі Кассема та Рамі.

Однак існування сім'ї не було простим, оскільки баланс між життям і смертю завжди здавався настільки ж хитким, як натягнутий через каньйон канат. Іноді вони переживали жорстокий голод, коли від посухи гинули всі посіви, залишаючи лише згорілі стебла на випаленій землі й наражаючи на небезпеку худобу через брак питної води. А іноді, навпаки, мусонні дощі призводили до масштабних повеней, які погрожували безжальним затопленням простенького житла сім'ї.

У ті важкі часи Кассем ніжно всміхався й запевняв Рамі та Аміта, що вищі сили захистять їх і дадуть усе необхідне для виживання. Аміт глибоко поважав батька, оскільки той завжди допомагав долати небезпечні ситуації, а потім керував обрядом прославлення богів за їхнє милосердя та турботу, виявлені ними, коли в цьому їхня родина мала найбільшу потребу.

Амітові подобалося сільське життя. Він пишався тим, що є членом місцевої спільноти, оскільки тут, серед свого народу, хлопець завжди міг розраховувати на захист і підтримку. У самому селі проживало небагато жителів — лише кілька сотень людей, утім тих, хто мешкав навколо нього, налічувалося близько тисячі. Саме це ширше співтовариство об'єднувалося у подоланні повсякденних життєвих труднощів, що зміцнювало дух спільноти. У єдності вони вшановували місцевих богів, регулярно поклонялися їм і раділи простим втіхам життя. Активна, згуртована спільнота була необхідною умовою забезпечення спокою кожного його члена та захисту хиткого балансу миру та гармонії.

Коли Аміт підріс, він отримав навички, які дозволили йому не лише забезпечувати своїх рідних, а й підготували до того, щоб згодом створити власну сім'ю. Маючи обмежену освіту та будинок неписьменним, Аміт мав невеликі шанси вибратися з

Подорож починається

бідності, в якій він народився. Однак він був амбітним юнаком і старанно переймав у батька уміння, необхідні для ведення сільського господарства.

Попри те, що Аміту подобалася робота на фермі, його більше вабило життя в селі, розташованому всього за кілька кілометрів від будинку. Особливо йому імпонувала метушня та можливість поспілкуватися з односельчанами. Аміт просто розквітав від енергії, яка пульсувала на ринку в ті дні тижня, коли фермери приходили продавати свої товари та худобу. Вузькі вулички з магазинчиками швидко заповнювалися охочими придбати або запропонувати товари, тваринами, яких гнали на ринок, дітьми, які бігали й бешкетували, очікуючи, поки батьки владнають свої справи, а також бездомними собаками, що гризлися за недоїдки, які впали на землю. На додачу до цієї метушні, власники магазинів вигукували свої пропозиції, причому кожен намагався перекричати конкурента. Це було галасливе і куряве видовище, що так сильно відрізнялося від тихого, монотонного життя ферми. Саме в цьому хаотичному, метушливому середовищі Аміт мріяв знайти себе у майбутньому.

Кассем, знаючи любов сина до відвідин села, часто відправляв його туди з дорученнями.

— Запам'ятай, синку, — давав він настанову, — не затримуйся у магазинах і не відволікайся на вітрини. Матері необхідно, щоб ти швидко повернувся з усім, що я сказав тобі купити.

Аміт кивав на знак згоди й радісно мчав у бік села.

— Знаєш, а мине кілька годин, перш ніж ми побачимо його знову, — зітхала Рамі, разом із чоловіком проводжаючи Аміта поглядом.

— Так, — погоджувався Кассем, намагаючись приховати посмішку. — Маєш рацію. Аміт багато працює і виконує все, що я від нього вимагаю, утім його серце, на жаль, не на фермі.

Юнак стає чоловіком

Саме завдяки одному з таких доручень Аміт познайомився із місцевим перукарем, який час від часу потребував допомоги. Він запропонував йому допомагати в своїй перукарні. Юнак отримав дозвіл батька, а згодом попросив господаря навчити його стригти. Побачивши, що Аміт виявляє здібність до перукарської справи, той погодився взяти його в учні. Клієнти любили Аміта за його привітність і вважали людиною, яка заслуговує на довіру. Так новоспечений перукар почав забезпечувати додатковий дохід для своєї сім'ї, одночасно не забуваючи виконувати свої обов'язки по дому.

— Наш син виріс неабияким відповідальним хлопцем, — сказала Рамі Кассемові, коли вони присіли передихнути, зробивши перерву в роботі.

Чоловік кивнув, уголос розмірковуючи, як він пишається тим, яким чудовим юнаком став Аміт.

— Тепер наш син готовий створити власну сім'ю, — задумливо відповів Кассем. — Я не можу повірити, як швидко він виріс. Він завжди був для нас благословенням, і нам слід серйозно замислитися, кого вибрати йому за дружину.

Рамі всміхнулася і відповіла:

— Я знаю дівчину, яку наш син покохає.

Рамі шепнула чоловікові, з якої родини її обраниця, і з полегшенням зітхнула, коли Кассем кивнув на знак згоди.

Якось увечері, невдовзі після цієї розмови, батьки покликали Аміта. Наприкінці дня знайти час для відпочинку — звичай місцевого сільського життя. Це час поділитися подробицями подій дня, а також дізнатися про останні новини. Однак того вечора Кассем збирався говорити зовсім про інше. Коли сонце зникло за верхівками дерев, він почав із того, що розповів Аміту, як вони з Рамі пишаються ним і вважають, що йому настав час одружитися.

Подорож починається

Аміт передчував цю розмову і тому з нетерпінням чекав, доки батько повідомить йому, хто, на їхню думку, буде йому гідною дружиною. Уважно слухаючи Кассема, Аміт мовчки молився богам, щоб його батько здогадався, про одруження з якою дівчиною він так мріє. Коли ж батько назвав ім'я майбутньої нареченої, серце Аміта прискорено забилося від радості, а Рамі відповіла тією усмішкою розуміння, на яку здатна лише мати.

Єва! Аміт не міг пригадати, коли вона не була частиною його життя. Вони вирости разом, оскільки її сім'я часто приходила сюди, щоб пообідати з його батьками. Аміт і Єва стали близькими друзями і гралися вдвох, поки їхні батьки розмовляли. Подорослішавши, Аміт молився, щоб боги виявили йому милість і дарували Єву за дружину. Він із радістю прийняв вибір батьків, і коли Кассем пішов, щоб зустрітися з батьком Єви й обговорити умови шлюбу, він поцілував матір, знаючи, що саме вона розпізнала бажання його серця.

Аміт і Єва незабаром одружилися, і коли через кілька місяців жінка завагітніла, вони відчули себе в боргу перед богами. Єва народила енергійного хлопчика, якого назвали Рафі. Хоча життя продовжувало підкидати труднощі, молода сім'я зустрічала їх стійко та згуртовано. Аміт був щасливий, знаходячи своє місце у сільській громаді та стаючи відповідальним її членом. Боги, безсумнівно, благословляли його, і він шануватиме їх і ставитиметься до них із тією відданістю, на яку вони заслуговують

Небезпечна буря

Однак ця відданість зазнала випробування того дня, коли Аміт помітив незвичайне видовище: під великим деревом при дорозі, що веде до села, зібрався натовп. Він якраз ішов на роботу й зазначив собі, як це дивно, що жителі села зібралися такої пори дня. Підійшовши ближче, Аміт побачив, на кого була

Труднощі на Дорозі

спрямована увага присутніх. Двоє незнайомців розповідали їм про когось на ім'я Ісус. Вони стверджували, що Він був Сином єдиного істинного живого Бога. Аміт чув від друзів із сусіднього села, що до їхнього району приїхали християнський пастор та євангеліст. У керівництва села були причини для занепокоєння, оскільки проповідь чужої їм іноземної релігії могла стати джерелом замішання та напруженості у суспільстві. Аміт відчував, як посилювалося його занепокоєння, адже розумів, що це вчення, безперечно, може розколоти громаду й поставити під загрозу її благополуччя.

Аміт помітив, як уважно багато односельців слухали цих людей, і побоювався, що їх можуть схилити до віри в це дивне вчення, яке, напевно, розгніває їхніх богів. Він просто зобов'язаний захистити свою громаду від такого богохульства!

Молодий чоловік швидко вийшов уперед і почав переривати проповідь християн, висміювати їх і закликати присутніх оскаржувати все, що говорили ці люди. Бачачи, що чоловіки ігнорують його глузування й продовжують свідчити про Ісуса, Аміт не міг більше стримувати себе — і його гнів переріс в агресію. Молодого чоловіка охопив холодний страх за майбутнє його села. Не знаючи, як бути, він почав збирати палиці та каміння й кидати їх у чоловіків.

Інші в натовпі незабаром наслідували його приклад і пригрозили прибульцям більш істотною шкодою, якщо вони негайно не заберуться геть. Чоловіки не чинили опору й не сварилися з Амітом через його жорстоке поводження. Вони всміхнулися і погодилися залишити село, однак перед від'їздом сказали, що помолитимуться, аби Аміт і його односельці прийняли те, Ким був Ісус. Це спонукало Аміта ще лютіше закидати їх камінням, що залишилося. Палаючими від агонії очима він спостерігав за тим, як християни їдуть на мотоциклі, а густа хмара пилу, що здійнялася над ґрунтовою дорогою, огортає їхній шлях назад туди, звідки вони прибули.

Подорож починається

Навіть після того, як пил розсіявся, Аміт усе ще стояв у глибокому роздумі. Він був стривожений цією зустріччю і сподівався, що його вчинок раз і назавжди поклав край такому небажаному вторгненню у його громаду. Тієї миті вперше в житті у Аміта з'явилося глибоке погане передчуття. Щось підказувало йому, що це не останнє зіткнення із цими християнами, і, хоча пил, здійнятий їх мотоциклом, зараз осів, він знову здійметься під час їхнього несподіваного повернення.

Минуло лише кілька тижнів, і передчуття Аміта підтвердилося. Однак цього разу проповідники привезли із собою ще двох іноземців. Аміт чув, що ці білі люди подолали довгий шлях, щоб працювати у його країні. Їх називали «місіонерами», і, хоча вони допомагали громадам із таким необхідним їм розвитком і надавали всебічну допомогу, вони також відвертали багатьох від богів їхніх предків. А тепер ці місіонери були тут. Вони вивчили мову Аміта й розповідали про Бога, Який був чужим його співвітчизникам.

Аміта вкрай обурювала зухвалість іноземців, проте й зачарувало їхнє переконливе послання, не схоже ні на що з того, що він чув раніше. Глибоко в серці молодого чоловіка спалахнуло щось, що він не міг одразу зрозуміти. Він був збентежений. Аміт знав, що повинен змусити місіонерів та їхніх помічників залишити село, та все ж відчував дивний потяг до цих людей та їхнього послання. Поки в серці Аміта тривала боротьба, він помітив, що натовп вирушив до річки.

Завжди перебуваючи наготові відстоювати інтереси своєї громади, Аміт вирішив попрямувати за людьми на відстані, щоб подивитися, що відбуватиметься далі. Помітивши поблизу друга, молодий чоловік поцікавився, чи він знає, що тут діється. Друг збентежено знизав плечима й відповів, що чоловіки розповідали про Ісуса вже близько години і, схоже, їхня розповідь переконала приблизно двадцять мешканців села. «Незнайомці стверджують, — продовжував друг, —

Труднощі на Дорозі

що Ісус жив давним-давно і прийшов на землю, щоб Своєю смертю спасти людей. Вони кажуть, що Він був ні в чому не винний і що, померши, знову ожив. Усе, що нам потрібно зробити, — це повірити в Нього, і ми будемо жити вічно. А тепер вони переконують, що той, хто вірить у цього Ісуса, повинен охреститися».

Занепокоєння Аміта відразу переросло в тривогу, коли він дізнався, що кілька людей із його села вже прийняли цю загадкову іноземну віру. І хоча він не знав, що означає «охреститися», він мав сильне відчуття, що це щось дуже, дуже недобре. Але що ж він міг удіяти? Тепер зібрання було вже надто велелюдне, щоб знову напасти на місіонерів і вигнати їх із села. Та, попри страх перед невідомою релігією, Аміт міг певною мірою зрозуміти привабливість послання місіонерів. Молодий чоловік чув лише деякі уривки з їхнього вчення, утім відчував у ньому зерня істини. Аміт не був упевнений у тому, якою магією володіли ці християни, проте знав, що богам не сподобається ця новонабута відданість його односельців іноземним божествам. «Чи не прогніваються боги? — запитував він. — Як вони помстяться селу?!»

Коли група людей зупинилася, усі посідали на землю. Двадцять жителів села влаштувалися на березі річки, біля самої води, а решта, хто, як і Аміт, прийшов за ними лише з цікавості, — на відстані, проте досить близько, щоб бачити й чути те, що відбуватиметься. Аміт спостерігав за тим, як чоловік, одягнений у біле вбрання, зайшов у воду по пояс. Потім він, звертаючись до присутніх, голосно промовив: «Встаньте, прийдіть, охрестіться й омийте свої гріхи! Прийдіть і отримайте нове життя в Ісусі Христі!»

Із цими словами двадцять мешканців села підвелися й вишикувалися в шеренгу перед цим дивним чоловіком. Першим, хто увійшов у воду, був старий сліпий, якого Аміт добре знав. Молодий чоловік часто приводив його в перукарню і безко-

Подорож починається

штовно стриг. Він робив це, оскільки вважав своїм обов'язком піклуватися про бідолаху й сподівався, що боги винагородять його за цю доброту. Тепер Аміт відчував себе обдуреним і ображеним цим старим, адже своєю недотепністю він ставить під загрозу гармонію в усій їхній спільноті.

«Хрещу тебе в ім'я Отця, Сина і Святого Духа на прощення гріхів і набуття дару Святого Духа». Після цих слів Аміт побачив, як старий упав на руки хрестителя і з головою поринув у каламутну річкову воду. Щойно він зник під водою, хреститель підняв його під оплески місіонерів, які стояли на березі. Інші, хто чекали своєї черги, одне за одним також виходили вперед і присвячували життя Ісусові через водне хрещення. Аміт спостерігав із дивною сумішшю жаху та захоплення. Він помітив, що охрещені виходили з води новими людьми. Він не міг цього пояснити, як не міг і оскаржити того, що змінювалися навіть їхні обличчя, і це спантеличило його.

«З мене досить!» — вигукнув Аміт. Не бажаючи більше бути присутнім при всьому цьому, він підвівся і попростував до перукарні. Ринок був майже порожній. Його клієнти ще сиділи біля річки, тому він вирішив піти додому.

Того вечора, під час вечері з сім'єю, Аміт розповів, свідком чого йому довелося стати вранці. Кассем також чув від сусідів про події того дня і, як і його син, турбувався про благополуччя громади. Він був розгніваний вторгненням місіонерів і християнських проповідників у їхнє село та лише несхвально хитав головою, слухаючи про те, що деякі з їхніх сусідів вирішили залишити релігію своїх предків. І поки Рамі та Єва готували вечерю, батько й син разом розмірковували над тим, як покласти край лжевченню і переконати новонавернених у цю християнську віру повернутися до своїх споконвічних богів. Вони палко вірили, що рішучі дії з умилоствлення богів допоможуть захистити їхню громаду.

Новий початок

Через кілька ночей Аміт побачив сон, який назавжди змінив його життя. Йому наснилося, як один із благовісників, яких він закидав камінням, проїхав селом на мотоциклі й зупинився під великим деревом на околиці. То був дуже короткий сон. Утім, коли молодий чоловік прокинувся, він відчув сильне бажання розпитати прибульця, якщо він повернеться до села, про Ісуса. Наступного дня Аміт був приголомшений, побачивши, що благовісник проїжджає повз перукарню на мотоциклі, точнісінько як у його сні. Аміт жестом попросив чоловіка зупинитися і запитав, чи може він із ним поговорити. Той запропонував зустрітись біля великого дерева, оскільки він планував відпочити в його тіні перед поверненням додому.

Нервуючи й намагаючись приховати зустріч від очей інших мешканців села, Аміт вирушив до обумовленого місця. Там на нього вже чекав благовісник, Еліас, який із радістю пояснив йому мету та історію народження Ісуса. Аміт уважно слухав, як Еліас докладно розповідав про життя Христа і чудеса, які Він учинив. Він дізнався, що Ісус, хоч і був Сином Божим, дозволив знущатися з Себе та принижувати і зрештою помер жорстокою смертю на хресті. Еліас пояснив, що Ісуса відкинув власний народ, який бажав Його смерті, однак це мало статися, щоб Він міг урятувати багатьох людей від їхніх гріхів. Аміт був приголомшений, дізнавшись, що Христос воскрес із мертвих через три дні після смерті й що тепер Він зі Своїм Отцем на небі. Серце Аміта пом'якшилося, однак він усе ще продовжував переконувати себе, що не може прийняти послання Еліаса. Він боявся, що сім'я і друзі відвернуться від нього, а він занадто любив їх, щоб втратити їх через це нове вчення.

У наступні дні євангельське послання не виходило в Аміта з голови. У цьому Ісусі — істина. Він не розумів, у чому саме

Подорож починається

вона полягає, проте щоразу, коли думав про Нього, глибоко всередині відчував незвичайне передчуття, що він ось-ось здобуде щось, чого йому так бракує. Двадцять чоловіків із його села, які стали послідовниками Ісуса, збудували невеличкий дім молитви й відмовлялися повернутися до колишнього способу життя. Незважаючи на конфлікт, до якого призвела їхня щойно набута віра в селі, вони продовжували збиратися й допомагати одне одному не поступатися тиску. Коли інші члени громади створювали їм проблеми, вони ніколи не скаржилися й не відповідали злом, однак, здавалося, що вони йдуть за Ісусом із усе більшою рішучістю. Аміта це дивувало, і він почав запитувати: «А що, якщо вони й справді пізнали *істину*?». Інакше навіщо їм терпіти образи й усі проблеми, яких спричиняла їм їхня нова віра?

Аміт намагався відсторонитися від усього, що він бачив і чув, і запитував себе, чи він готовий ризикнути залишити богів, яких так добре знав і яким поклонявся впродовж усього життя, щоб прийняти Ісуса. Через кілька місяців напруженої внутрішньої боротьби, за підтримки Еліаса, Аміт схилив коліна й визнав, що Ісус дійсно «дорога, і правда, і життя», і тому він приймає Його як свого особистого Господа та Спасителя.

Аміт негайно вирушив на пошуки Єви та своїх батьків, щоб розповісти їм про Ісуса Христа. То був надзвичайно ризикований крок; його могли покарати й вигнати з громади. Сім'я була вражена звісткою, яку приніс молодий чоловік, утім кожен, хоч і з побоюванням, погодився вислухати його. Вони бачили, наскільки Аміт був стривожений після зустрічі з місіонерами, а тепер стали ще й свідками неймовірного миру, що запанував у його серці.

Коли Аміт розповів подробиці про те, як він довірив своє життя Ісусові, його свідчення запалило в Єві — а потім і в Кассемі, й у Рамі — таке ж бажання йти за Христом. І перша молитва новонаверненого Аміта була молитвою подяки за те,

Труднощі на Дорозі

що сім'я прийняла його свідчення, і йому випала радість бачити, як ті, кого він любить, також прийшли до віри в Господа.

Еліас і місцевий пастор невдовзі повернулися, щоб охрестити Аміта, його рідних і ще кількох навернених сусідів. Публічна демонстрація новонабутої віри була свідченням громаді про те, що рішення слідувати за Христом не було тимчасовим або необдуманим. Тепер Аміт і його сім'я назавжди стали відомі в окрузі як послідовники Ісуса Христа. Так почалася їхня подорож Дорогою.

Розділ другий

Насмішки на Дорозі

Тому люблю мені перебувати в недугах, у прикростях, у бідах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я слабкий, тоді я сильний.

2 Послання до Коринтян 12:10

Нарешті їм набридло, і вони відповіли йому грубими словами. Іноді вони навіть висміювали його, а іноді лаялися.

Джон Буньян «Подорож Пілігрима»

— Погляньте, хто йде, — сільський пес!

Аміт підвів очі й побачив гурт чоловіків, які сиділи в чайній, де вони частенько збиралися, щоб насолодитися ароматним напоєм і поговорити. Він і сам нерідко брав участь у таких зустрічах, під час яких тішився духом товариства, проте після хрещення для нього та його сім'ї все одразу й назавжди змінилося. Еліас і пастор Джошуа попереджали молодого чоловіка, що йому слід чекати глузувань і бути готовим до них. Це не здивувало новонаверненого, оскільки раніше він і сам неодноразово вдавався до них, щоб принизити та налякати послідовників Христа.

— Іди-но сюди, псе, вилижи це лайно! — кричали колишні друзі, коли Аміт проходив повз них. — Якщо подумати, ці помії надто хороші для такого собаки. Нехай піде в туалет і вилиже все там. Така участь невірного пса.

Труднощі на Дорозі

Опустивши голову, Аміт продовжив шлях, а глузування поступово вщухали, доки зовсім не залишилися позаду. Вони болісно ранили молодого чоловіка, і він сам дивувався, наскільки не був готовий до них. «Якби насміхалися тільки з мене, — думав Аміт, — було б легше стерпіти. Але ж ідеться не лише про мене; ці нескінченні потоки глузувань ллються і на мою сім'ю!»

Кассем і Рамі зазнавали такого ж ставлення, і найбільше болю Аміту завдавало те, як суспільство зневажало його дружину та п'ятирічного сина. Днями Єва розповіла чоловікові, що Рафі прибіг додому в сльозах, оскільки друзі прозивали його і глузували з нього тому, що він і його сім'я — християни. «Чому, мамо? — ридав хлопчик. — Чому нам довелося стати християнами? Чому ми маємо бути не такими, як усі? Як би я хотів, щоб ми ніколи не прийняли рішення йти за Ісусом! Я хотів би, щоб усе було, як раніше!»

Насмішки

*Слова або дії, розраховані на те, щоб зробити
людину або її переконання об'єктом зневаги,
глузування або приниження*

«Палиці й каміння можуть зламати мої кістки, а слова ніколи не зламують мене». Ви чули колись цю фразу? Її кажуть ті, кого висміюють, із кого глузують або знущаються, ніби стверджуючи: «Твої образи не завдають мені болю, і я не стану їхньою жертвою. Я не звертаю на них уваги». Однак у більшості випадків люди залишаються пораненими та скривдженими цими глузуваннями.

Коли справа доходить до насмішок, їх часто не називають переслідуваннями. Адже глузування нагадує кімнатну муху. Вона дратує, утім принаймні нешкідлива. Так само, оскільки

Насмішки на Дорозі

насмішки часто звучать у нашому житті, більшість християн не вбачають у них переслідувань.

Відмінності в думках, політичних і релігійних поглядах, цінностях, уподобаннях і симпатіях часто стають приводом для різного виду насмішок. Хоча глузування і приниження можуть викликати почуття роздратування і досади, вони все ж здаються невинними, доки не виявиться, що набридлива муха ще й кусається.

Сабіна Вурмбранд добре знала, що таке жорстокість переслідувань. Після того, як у Румунії в 1940-х роках комуністи ув'язнили її чоловіка, пастора Річарда Вурмбранда, вона очолила румунську підпільну церкву. Зрештою її теж заарештували і засудили до примусових робіт у трудовому таборі, де вона пережила тяжкі поневір'яння та нестерпні страждання. Ось що Сабіна писала:

«Фізичний біль минає, і за кілька годин про нього можна забути. Але приниження, навіть коли воно здається тривіальним, палить серце. Тільки тепер я почала розуміти, чому Ісус говорив про “наругу”, і “биття”, і “розп'яття”. Раніше я задавалася питанням, чому насмішки й фізичне насильство згадуються на одному диханні. Тепер я знаю, який біль вони можуть заподіяти і як довго болітиме»⁸.

Таким чином, насмішки, розташовані на початку шкали переслідувань, не слід розглядати як тривіальну їх форму. Хоча глузування, зневага і приниження здаються менш значущими через відсутність фізичного насильства, вони не обов'язково менш значущі за своїм впливом. Слова, сказані в гніві та з метою принизити людину, можуть спричинити біль і з часом заподіяти шкоду тому, хто регулярно їх чує. Палиці та каміння *можуть* зламати кістки, а образливі слова *справляють* руйнівний вплив. Як слова підтримки дають життя душі, так слова, сповнені ненависті, руйнують психіку людини.

Труднощі на Дорозі

Бути об'єктом глузувань принизливо, це деморалізує і, якщо триває достатньо довго, дегуманізує. Я не маю на увазі безневинні жарти або «підколки» приятелів, які, розважаючись, по-дружньому кепкують зі свого товариша. Ні, метою переслідувань через насмішки є приниження християн перед їхніми однолітками, громадами та всіма, хто перебуває у сфері їхньої життєдіяльності. Витримати тиск таких глузувань — можливо, єдиний рівень переслідувань, який можна прийняти, проте його не слід применшувати або не зважати на нього.

Шкала переслідувань — це не просто визначення їхньої інтенсивності. Вона демонструє силу ненависті світу й те, як ця ненависть виявляється проти Божих дітей. Гоніння відбуваються з різним рівнем інтенсивності й можуть посилюватися з метою знищення свідчення християнина. Їхній мета — це підрив християнської віри. Однак ми, послідовники Ісуса, маємо розуміти, що масштаби переслідувань, яких ми зазнаємо, — питання далеко не основне. Сильніше занепокоєння викликає те, наскільки ми готові благочестиво й вірно жити для Ісуса та підкорятися Йому, знаючи, що це може призвести до переслідувань. Таким чином, коли ми повністю підкоряємо життя Господу, нас неможливо пригнітити, навіть якщо ми зазнаємо страждань.

Чому глузування стоять на першому місці в шкалі переслідувань? Багато в чому вони — найприродніша їх форма. Більшість людей хочуть жити мирно й не схильні до актів насильства. Подолавши безліч доріг, я мав можливість побувати в різних країнах світу. І повсюди середньостатистична людина витрачає свій дорогоцінний час та енергію на повсякденні справи, необхідні для виживання, а не на планування нападів чи заподіяння шкоди іншим. Якщо лишень інше не спровоковане релігійними лідерами, які грають на їхній побожності чи заботонах, більшість людей поглинені задоволенням своїх власних потреб.

Таким чином, глузування стає природною, ненасильницькою тактикою тиску в сподіванні, що той, кого зневажають,

Насмішки на Дорозі

піддається цьому тиску й підкориться. Така зневага також є виразом невіри або неприйняття чогось чи когось. Насмішки, як ступінь переслідувань, є неприйняттям і особистості, і її релігійних переконань. Переслідувач прагне викликати сором, відволікти людину від її вірувань і справ, а також принизити її в очах суспільства. Це особливо діє у випадку з новонаверненими в християнство, яких біль від глузувань ранить глибше, оскільки його завдають їм ті, хто перебуває у сфері їхнього життя.

Християни мають бути готові та згодні терпіти глузування з боку сусідів, колег, однолітків та членів своїх сімей в ім'я Христа. Насмішки, як різновид переслідувань, виникають саме через їхню християнську ідентичність, найвиразнішим проявом якої є їхнє свідчення (чи то їхній спосіб життя або їхнє словесне проголошення Євангелія). Самі собою глузування можна пережити; вони не спричиняють інших форм переслідувань, проте найчастіше є провісниками більш жорстоких видів пригнічення. Інакше кажучи, там, де глузування зазнають невдачі, немінуча ймовірність значного посилення ворожості. У такому разі насмішки можуть бути свого роду раннім попередженням про потенційне зростання ворожої опозиції. Однак ці попередження є сигналом не до відступу, а радше до підготовки до майбутніх труднощів, які можуть виникнути через нашу віру.

Виклик Голіата

Голіат удався до глузування, щоб деморалізувати армію Ізраїля. Слова велетня не лише були різкими, він погрожував великими труднощами ізраїльському народові, якщо йому не вдасться його перемогти. Звісно, Голіат не був звичайним суперником. Він ефективно використовував і свої страхітливі розміри, і глузування, і залякування.

Труднощі на Дорозі

«І стояли филистимляни на горі з того боку, а Ізраїль стояв на горі з цього боку, а поміж ними долина. І вийшов із филистимських таборів одноборець, ім'я йому Голіят із Гату. Високий був — шість ліктів і п'ядь. А на голові його — мідяний шолом, і він одягнений був у панцера з луски; а вага того панцера — п'ять тисяч шеклів міді. А на ногах його — мідяні наголінники, а за плечима його — мідяний спис. А держак списа його — як ткацький вал, а вістря спису його — шістсот шеклів заліза. А перед ним ходив щитоноша. І став він, і кликнув до Ізраїлевих полків, та й сказав до них: “Чого ви вийшли ставати до бою? Чи ж я не филистимлянин, а ви не раби Саулові? Оберіть собі кого, і нехай він зійде до мене. Якщо він зможе воювати зо мною, і вб'є мене, то ми станемо вам за рабів. А якщо я переможу його, і вб'ю його, то ви станете нам за рабів, і будете служити нам”» (1 Книга Самуїлова 17:3–9).

Поза жодним сумнівом, Голіят був жахливим противником, проте його слова мали збудити праведний гнів у кожному ізраїльському воїні:

«Я цього дня зневажив Ізраїлеві полки. Дайте мені чоловіка, і будемо битися вдвох» (1 Книга Самуїлова 17:10).

Голіят вигукував приниження, знуцання і глузування, аби залякати супротивників і змусити їх підкоритися филистимлянам та їхньому богу. Однак насмішки та непокору Голіята було спрямовано не лише проти ізраїльської армії, але і, спершу, проти Бога ізраїльтян. Він кидав виклик безпосередньо єдиному справжньому живому Богові.

На жаль, ізраїльтяни були настільки налякані фізичними розмірами та вихваланнями Голіята, що відвели погляд від

Насмішки на Дорозі

Господа Бога свого й боягузливо принишкли. Так тривало доти, доки на межу, проведену на піску велетнем-богохульником, не став Давид, який дивився на ситуацію благочестиво. Бувши молодшою дитиною в сім'ї і ще й пастухом, він був підготований до того, щоб переносити глузування. Давид переміг ворога Ізраїля й змусив його замовкнути, продемонструвавши таким чином Божу силу, явлену через слабку людину.

Урок, який ми маємо засвоїти з цієї біблійної розповіді та інших, подібних до неї, полягає в життєвій важливості благочестивої реакції на глузування. У наш час багато послідовників Ісуса, які живуть у країнах, де забезпечено дотримання свободи віросповідання, дозволяють глузуванням задусити їхні християнські свідчення і служіння. Хоча вони легко визнають свої права і дякують за них Богові, їхня вдячність, схоже, зводиться до того, що переслідування не порушують їхнього життя. Права і свободи мають величезне значення, а уряди наділені божественним мандатом стояти на їх захисті. Однак вони не мають бути пріоритетом у тому, щоб іти за Христом і нести свій хрест. Свободи і права покликані допомагати нам нести Євангеліє всім народам.

Готовність страждати за Христа

Християни, які живуть у відносно вільних країнах, схильні прагнути гармонії зі світом, дружити з іншими членами своїх громад і жити, уникаючи конфліктів. І це непогано, оскільки Божих дітей також покликано робити позитивний внесок у життя суспільства. Культурний мандат для всіх віруючих — бути «сіллю» та «світлом». Тому їм необхідно інтегруватися в суспільство, знайти своє покликання та здійснювати служіння на благо навколишніх людей. Послідовники Христа виконують своє покликання, коли їхні добрі справи приносять плоди й прославляють Бога, Якому вони поклоняються. Часто християни

Труднощі на Дорозі

намагаються досягати цього, водночас не бажаючи почуватися дивними, відірваними від реальності або такими, що дотримуються застарілої віри. У цій спробі багато хто з них іде на компроміс із мирськими системами та приватизацією своєї віри. Ця внутрішня форма християнства нагадує те, як ізраїльські солдати відреагували на глузування Голіята:

«А всі ізраїльтяни, коли бачили того чоловіка, то втікали перед ним та дуже лякалися. І говорив Ізраїльтянин: “Чи бачите ви цього чоловіка, що виходить? А виходить він, щоб зневажати Ізраїля. І буде, — того чоловіка, що вб’є його, збагатить його цар великим багатством, і дочку свою віддасть йому, а дім його батька зробить вільним в Ізраїлі”» (1 Книга Самуїла 17:24–25).

Я вважаю, що занепад західної церкви багато в чому можна пояснити тим фактом, що так мало людей готові страждати за Христову справу. Хоча багато християн із радістю беруть участь у справах милосердя, прагнучи бути проповідниками миру, зцілення та примирення, вони воліють робити це, не проголошуючи Євангелія. Інакше кажучи, вони намагаються робити справи милосердя, не закликаючи грішників до покаєння та не приводячи заблукалих і пригноблених до хреста — єдиного місця, де можна знайти відновне правосуддя. Ніхто не хоче страждати, але християни *повинні* бути готові отримати поранення за діло Христове. Ісус сказав у Заповідях блаженства:

«Блаженні вигнані за правду, бо їхнє Царство Небесне»
(Євангеліє від Матвія 5:10).

Господь послав Своїх учнів у світ не лише, щоб чинити правосуддя, тобто творити справи милосердя, але й для того, щоб *проголошувати* істину загубленому й загублому в гріху

Насмішки на Дорозі

людству. Без *послання* справедливості дії справедливості стають свого роду плацебо, нездатним дати насправді необхідні ліки — хрест Христів.

Пастор Вурмбранд згадував слова свого товариша по ув'язненню, який зазнав жорстоких катувань:

«Існує два типи християн: ті, які щиро вірять у Бога, і ті, які так само щиро вірять, що вони вірять. Їх можна розрізнити за їхніми вчинками у вирішальні моменти»⁹.

І така вирішальна мить для послідовників Христа настає, коли виникає необхідність дати відповідь на опір, що з'являється через їхню вірність Господу. Ті, хто щиро вірують, готуються протистояти ворожості та вогню гонінь не самотужки, а силою Христа. Християнин, який перебуває при виконанні місії, довіряє своє життя Тому, Хто тримає наше дихання в Своїх руках, подібно як це зробив Давид, коли протистояв зухвалості Голіята.

Пам'ятаю, як одного разу я сидів із групою ефіопських підлітків, яким довелося залишити свої домівки після навернення до християнства й переїхати до сусіднього села. Хоча там життя стало трохи безпечнішим, вони зазначали, що їхні однолітки, знаючи, що вони християни, часто насміхалися з них і називали принизливими словами.

Уважно слухаючи їхні історії, я згадав, що багато молодих людей у моїй країні не бажають відрізнятися від своїх однолітків. Вплив тиску з їхнього боку є загадкою для багатьох християн як старих, так і молодих. Я запитав новонавернених з Ефіопії, чи ця проблема стосується і їх і якщо так, то як вони змогли прийняти сміливе рішення здійснити таку радикальну зміну у своєму житті?

Підлітки визнали, що тиск із боку однолітків насправді є потужною силою, яку їм також непросто подолати. Їм не подо-

Труднощі на Дорозі

бається, коли з них глузують і негативно відгукуються про них, утім кожен, один за одним, зробив заяву, яку я ніколи не забуду:

«Ми заздалегідь знали, що якщо приймемо Христа як свого особистого Господа і Спасителя, нам доведеться зазнати гонінь. У Біблії ми читаємо про те, як ті самі люди, яких Ісус прийшов спасти, погано поставилися до Нього, і тому ми знали, що також зіткнемося з сильним опором, якщо йтимемо за Христом. Для нас велика честь постраждати, як це робив Він, хоча б і небагато».

Ці молоді люди були новачками у вірі, проте вже усвідомлювали ціну слідування за Ісусом і дійшли висновку, що Він вартий того, щоб присвятити Йому своє життя. Вони прагнули наслідувати Господа, приймаючи страждання, які обов'язково випадають на долю Його учнів.

Будучи християнами, ми відповідаємо на будь-яку форму переслідувань наслідуванням Господа. Пізнавши скорботи, Він чекав і передбачав гоніння, що призведуть до глибоких страждань, які Йому доведеться пережити на хресті. Знайте, що через вашу віру й любов до Ісуса Христа ви також зазнаєте глузувань. Будьте готові до них, коли ви проголосите Його своїм Спасителем. Прийміть їх із радістю, усвідомлюючи, що, обстоюючи Божу праведність, ви поділяєте страждання Христові.

Коли вас осміюють, дивіться на Христа й радійте. Його не лякали зневага, глузування та приниження. Він творив справи Отця і мав намір робити тільки те, що, як Він знав, робив Батько. Коли ми фокусуємося виключно на цьому, для нас немає значення, якщо навколишні люди вважають, що ми втратили зв'язок із реальністю, оскільки не поділяємо їхні погляди. Ми, християни, покликані й уповноважені Господом, повинні продовжувати прямувати слідами Христа. Хіба це легко? Мої молоді ефіопські друзі кажуть: «Ні!» Зносити глузування та

Насмішки на Дорозі

зневагу непросто, однак можливо; вони є хрестом, який Бог закликає нас нести.

Насмішки в житті Ісуса

Під час земного служіння Ісус зазнавав глузувань з боку багатьох, особливо релігійних лідерів, які відкрито висміювали Його Самого та Його вчення (Євангеліє від Марка 5:38–40; 6:2–4; Євангеліє від Луки 16:14). Вони вважали провокаційні заяви Христа про те, Хто Він, блюзнірством, утім були вражені й приваблювані Його мудрістю та розумінням. Через авторитет учення Ісуса та Його здатності творити чудеса, серед тих, хто збирався навколо Нього, були як ті, хто любив Учителя, так і ті, хто бажав Його смерті. Насмішки та приниження, які Господь пережив під час суду та розп'яття, демонструють граничну зневагу, яку Він переніс із боку Своїх ворогів (Євангеліє від Матвія 27:31; Євангеліє від Марка 15:31; Євангеліє від Луки 18:32). І хоча нам легко судити цих людей за брак віри та зневагу Месії, поміркуйте над тим, а чи було б усе інакше, якби Ісус прийшов у наш час?

Нині переслідування такі ж реальні, як і за біблійних часів. Господь сказав Своїм учням:

«Коли вас світ ненавидить, знайте, що Мене він зненавидів перше, як вас. Коли б ви зо світу були то своє світ любив би. А що ви не зо світу, але Я вас зо світу обрав, тому світ вас ненавидить. Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: “Раб не більший за пана свого”. Як Мене переслідували, — то й вас переслідувати будуть; як слово Моє зберігали, — берегтимуть і ваше. Але все це робитимуть вам за Ім'я Моє, бо не знають Того, хто послав Мене» (Євангеліє від Івана 15:18–21).

Труднощі на Дорозі

Сьогодні по всьому світі християни зазнають глузувань, приниження та зневаги через вірність Ісусові. Це найпоширеніша форма протистояння, яку доводиться переживати Тілу Христовому і з якою мають бути в змозі ідентифікувати себе навіть християни, які живуть у відносно терпимих до християнства країнах, особливо ті, хто активно втілює свою віру в життя у суспільній площині.

Мій добрий друг став християнином уже на пізнішому етапі життя. У ранні роки він не звертав особливої уваги на Біблію. Він віддавав перевагу вченню Карла Сагана та Стівена Хокінга. Його захоплював та вражав космос. Він часто розмірковував про походження речей і зауважував, що набагато більший сенс для нього мало наукове пояснення того, як виникли світ та його мешканці. Він часто збирався з друзями, щоб обговорити останню книжку, написану світськими авторами, заглиблюючись у новітні дослідження та теорії того часу. Його релігією була наука.

Одного недільного ранку мій друг вирішив піти до церкви разом зі своєю матір'ю. Батьки ніколи не змушували його відвідувати зібрання, але, оскільки вони ходили туди регулярно, йому стало цікаво, і він захотів дізнатися, що ж такого привабливого у церковному богослужінні. Цей єдиний крок став для мого товариша початком. Він відвідував церкву, доки не усвідомив, що Ісус справді є «дорога, і правда, і життя». І це усвідомлення привело його до Творця і бажання зміцнюватися у своїй щойно набутій вірі. Коли мій друг сказав своїм товаришам, що став християнином, він добре пам'ятає, як один із його найближчих приятелів вигукнув: «А я думав, ти розумна людина! Що ти робиш?!»

Мій друг, можливо, не стикався з такими ж глузуваннями, як Аміт, утім того дня він насправді втратив багатьох товаришів. Над ним насміхалися за його рішення піти за Христом і вважали, що він утратив розум.

Продовження історії Аміта

Єві було важко бачити, який біль глузування завдають її синові, та чути, як він запитує, чому його сім'я має відрізнятися від інших. Жінка й сама щосили намагалася впоратися з негативною реакцією з боку тих, кого колись вважала своїми друзями. Однак коли вона подумала про те, що Ісус віддав Своє життя, щоб дарувати їй спасіння, то нагадала собі, що біль, спричинений глузуванням, вартий того, щоб його здолати. Тепер, почувши крик болю сина, дбайлива мати з любов'ю обійняла його. Коли Рафі перестав плакати, вона нагадала йому історію Божої любові до них, виявлену в жертві Ісуса.

«Рафі, — сказала жінка, ніжно глядячи сина по голові, — я знаю, що це нелегко, та подумай, чи може хтось із твоїх друзів сказати, що їхні боги зробили те, що зробив Ісус? Він помер і повернувся до життя! Чи може хтось із них сказати, що їхні боги взяли на себе такі ж муки, щоб спасти своїх людей? Рафі, вони не можуть, а ти можеш! Завжди пам'ятай, синку, що Ісус теж страждав, і Він знає, що йти за Ним нелегко, але обіцяв ніколи не залишити тебе. Не дозволяй злим жартам змусити тебе забути, як сильно Бог любить тебе».

Аміт усміхнувся при думці про те, що Бог благословив його дружиною, яка може перетворити сльози печалі їхнього сина на сльози радості. Він похитав головою, згадуючи той час, коли їхнє життя назавжди змінилося. Чоловік пам'ятав, як сильно палала в її серці щойно набута віра, надаючи мужності, яка, як він знав, перевершувала його власну. Він згадав, як говорив пастору Джошуа, що зможе протистояти глузуванням, які підстерігатимуть його на шляху, бо знає, що Ісус іде поруч із ним. До чого Аміт не був готовий, то це до того, що йому доведеться стати свідком страждань своєї сім'ї, і тому він із особливою вдячністю думав про те, що Єва вміє знаходити серед випробувань силу та втіху Христа.

Розглянемо трохи глибше

Насмішки — частина християнського ходіння і перша ознака труднощів на Дорозі. Те, як ми справляємося із глузуванням, суттєво впливає на кроки, які робимо, прагнучи прямувати за нашим Господом. Ми, сучасні учні Ісуса, повинні досягнути такого стану, коли задовольнятимемося глузуванням світу і, всупереч їм, продовжуватимемо ставати все більш зрілими у Христі. Утім, долаючи глузування, ми можемо виявити, що на нас чекає новий рівень переслідувань. Коли ми усвідомлюємо це, важливо звертатися по допомогу до Христа й визнавати, що:

«...любо мені перебувати в недугах, у прикростях, у бідах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я слабкий, тоді я сильний» (2 Послання до Коринтян 12:10).

Застосування

Подумайте про свою життєву подорож. Як Бог привів вас від першого подиху до того, де ви зараз? Як це допомогло вам бути свідком Христа у школі, на роботі, там, де ви мешкаєте? Чи стикалися ви колись із глузуваннями, оскільки люди знали, що ви християнин? Як ви впоралися із опозицією? Чи змогли ви знайти втіху в Божому Слові?

Із молитвою поміркуйте про це, записуючи свої відповіді на наведені вище запитання. Зверніть особливу увагу на те, що ви відчували в той час, коли з вас насміхалися, принижували і знущалися, а також на свою реакцію на це і на її наслідки.

Для учня надзвичайно важливо наслідувати Христа та бути слухняним і покірним Йому. Щоб пізнати волю і дорогу Ісуса,

Насмішки на Дорозі

необхідно щодня проводити з Ним час. Коли ви отримаєте уявлення про майбутній шлях і передбачатимете можливість того, що під час подорожі ви зіткнетеся із глузуваннями, чи реагуватимете ви інакше, ніж раніше? Визначте собі саме зараз, як вам найкраще бути готовим до опозиції.

Пропозиція: озбройтеся уривками та віршами з Писання, які будуть могутньо проголошувати істину вашому духу щоразу, коли вам на шляху стрінуться глузування.

Розділ третій

Домагання на Дорозі

*Будьте тверезі, пильнуйте! Ваш
супротивник — диявол — ходить, ричучи, як
лев, що шукає пожертви кого. Противтесь
йому, тверді в вірі, знаючи, що ті самі муки
трапляються й вашому братству по світі.*

1 Послання Петра 5:8–9

*Любий Батьку, до Твого престолу милосердя
лине душа моя у пошуку притулку. Тут я
знаходжу безпечне укриття, коли здійснюються
шторми та бурі.*

Енн Стіл «Любий Батьку, до Твого
престолу милосердя»

Раптом Аміт прокинувся від сну. Що він чув? Стіни будинку його сім'ї, збудованого з гілок та глини, забезпечували певний захист від негоди, проте зовсім не заглушували звуків. Він був певен: щойно він чув кроки. Швидко струснувши залишок сну, чоловік уважно прислухався до звуків, які здавались непри-
таманими звичній нічній тиші їхньої сільської місцевості. Навколо знову стихло, і, складалося враження, ніби все гаразд, утім він відчував, що щось не так.

Незважаючи на те, що навернення Аміта до християнської віри було найщасливішою миттю його життя, відтоді він погано спав, оскільки явно відчував несхвалення та гнів громади, що викликало напругу та завдавало йому занепокоєння. Чоловік

Домагання на Дорозі

поглянув на дружину, яка міцно спала поряд із ним, і помітив зморшки занепокоєння на її, ще юному, обличчі. Хоча вони обоє мали мир і радість, які здобули з пізнанням Христа, щоденний шквал глузувань і домагань діяв, як нескінченний і невгамовний пульсуючий зубний біль.

Купуючи на ринку товари або працюючи в перукарні, Аміт відчував, що за ним постійно стежать. Іноді він підводив очі й зустрічав пильний несхвальний погляд одного з керівників громади. Коли він проходив селом, було очевидно, що односельці не приймають його. Чоловік відчував на собі недоброчисливі погляди сусідів, навіть коли був удома. І хоча він не завжди міг їх бачити, він знав, що за ним спостерігають. Єва також була свідком очевидного несхвалення з боку тих, хто виступав проти їхнього навернення.

Попри всю неприємність життя в такому недружньому середовищі, Аміт і його сім'я разом з іншими християнами, які жили неподалік, поклонялися у колі своєї маленької церковної громади. Віруючі розповідали про переслідування, яких вони регулярно зазнавали, особливо недільного ранку дорогою до церкви. Джошуа, який піклувався ще про чотири церкви у навколишніх селах, наставляв їх, що ці труднощі є звичайним явищем і що такого антагонізму слід очікувати. Він також закликав паству залишатися вірними та продовжувати довіряти Ісусові. Зрештою, Господь знає, що означає страждати, бути відкинутим і зневаженим Своїм народом. І тепер вони, Його послідовники, також мали честь страждати разом із Ним.

Аміт цінував пастора Джошуа, його здорову та проникливу проповідь. Коли ж його не було, провести служіння приходив Еліас.

Аміт згадав, як, перш ніж прийняти Ісуса, він вигнав Еліаса з села. Хто б міг подумати, що тепер він із радістю вітатиме цього євангеліста і захоплено слухатиме його зворушливе послання про життя, цілковито присвячене Ісусові, й про сміливе свідчення навколишнім людям? Еліас пояснив, що обов'язок кожного христия-

Труднощі на Дорозі

янина — любити ближніх і розповідати їм про Господа. Потім він закликав братів і сестер піти ще далі та виявляти любов до своїх ворогів — тих, хто вороже ставиться до них, оскільки саме таким чином вони могли найкраще демонструвати Божу любов.

Після одного зі служінь Еліас відвів Аміта вбік і чемно, щоб не образити його, поцікавився, чи вміє він читати. Амітові було соромно, що він не вмів, оскільки він ніколи не мав можливості здобути освіти, адже йому постійно доводилося залишатися вдома й допомагати батькам на фермі. Хоча Аміт завжди мріяв прочитати власну Біблію, тоді це здавалося неможливим. Еліас усміхнувся і попросив його не бентежитись. Дбайливий євангеліст запропонував, що коли друг матиме час, він буде радий познайомити його з місіонерами, які зможуть навчити його читати. Таким чином те, що колись було далеким і неможливим, раптово стало реальністю. Бог відчинив перед Амітом нові двері.

Наступного дня Еліас привів друга на місіонерську базу. Так розпочалися його уроки грамоти. Аміт, будучи здібним учнем, вражав учителів своєю запопадливістю та старанністю в навчанні. Він засвоював навчальну програму швидше, ніж інші, й навіть почав учити Єву того, чого навчався сам, щоб вони могли разом розвивати цю нову навичку. Окрім того, що отримувати задоволення від читання Божого Слова, Аміт сподівався, що, навчившись читати Біблію, він колись зможе допомагати пастору Джошуа та Еліасу в їхньому служінні.

Лежачи у ліжку й розмірковуючи про все це, Аміт ось-ось почав засинати, коли раптом знову пролунав звук кроків, тепер уже прямо за дверима. Він був певен: хтось ходив навколо їхнього дому. Аміт на мить запанікував, уявивши кілька тривожних сценаріїв, які могли розгортатися в темряві. Люди у його селі загалом були мирними, не схильними до насильства. І все ж, відчуваючи загрозу, невідомо на що вони були здатні. Що ж робити? Встати й вийти назустріч тому, хто там ходить? Утім хтозна, чи там лише одна людина?

Домагання на Дорозі

Хрускіт прутів під чиймись ногами свідчив про те, що той, хто там ходив, більше не дбав про обережність. Почувши шум, Єва прокинулася саме тієї миті, коли Аміт підвівся з ліжка. Він жестом закликав її зберігати спокій, а по його спині забігали мурашки при усвідомленні того, що прuti хрумтять не під вагою ніг — вони тріщать у вогні.

Домагання

Турбувати або переслідувати, невпинно дошкудити турботами чи досаждати; мучити

Якщо задати пошук слова «домагання» в інтернеті, більшість посилань стосуватиметься домагань на робочому місці та сексуальних домагань. Це серйозні й тривожні соціальні проблеми, що потребують розв'язання; проте переслідування не обмежуються лише цими двома сферами.

Переслідування часто спрямовані проти представників іншої раси, релігії, переконань, статі, соціального класу або політичної приналежності. Хоча за шкалою переслідувань домагання йдуть за глузуваннями, ці два явища нерозривно пов'язано між собою. Перехід від глузувань до домагань не має чітко визначеної межі, тому розділити й відрізнити їх може бути складно. Загалом домагання — це застосування тривалого тиску за допомогою фізичної чи нефізичної поведінки, тоді як глузування зазвичай мають більш спорадичний характер і є складовою навмисної та постійної ворожості, яка завдає значної шкоди через свою антагоністичність і загрозливий характер.

Можливо, ви пам'ятаєте розповідь із попереднього розділу про молодих ефіопів, змушених покинути своє село. Коли я сидів з ними й слухав їхні історії, було очевидно, що вони

Труднощі на Дорозі

прагнуть колись повернутися додому. Якби переслідування, яких вони зазнали, виражалися виключно в глузуваннях, вони б ніколи не залишили свої сім'ї. Однак рівень загрози через постійний тиск із метою змусити їх зректися християнської віри неухильно зростає доти, доки досяг такої міри, що вони зрозуміли: залишатися вдома надто небезпечно.

Оскільки з появою домагань рівень ворожості зростає, це призводить до постійної втоми. Її наслідки виснажливі, вони ще більше загострюють почуття крайньої незахищеності. Переслідувач навмисно доводить агресію до регулярності, маючи намір змусити людину повірити, що їй не буде ні кінця ні краю.

Де кілька років тому нашого партнера в служінні «Голос мучеників» запросили виступити на конференції в Канаді. «Брат Джон», християнський лідер, трудився у складному регіоні, відкрито ворожому до християн, і зазнавав інтенсивних домагань. Я зустрів його в аеропорту, відвіз у готель і, переконавшись, що там про нього подбають, поїхав, щоб він міг трохи відпочити перед початком конференції.

Уранці, зустрівшись із братом Джоном за сніданком, я поцікавився, як пройшов вечір. Чи добре він спав? Чи йому було комфортно? Чи всього було достатньо? Це типові запитання, які господар ставить із ввічливості, бажаючи переконатися, що гість відчувається як удома. Перебуваючи в ролі господаря заходу і співробітника Джона, я на особистому досвіді знав усю суворість реалій міжнародних поїздок і хотів переконатися, що у брата є все необхідне, що допоможе йому швидко адаптуватися до нових умов. Він подивився мені прямо в очі та дав відповідь, яку я ніколи не забуду: «Я не можу згадати, коли востаннє мені вдавалося покласти голову на подушку й заснути, не боячись нічного нападу».

Брат Джон висловив страждання багатьох християн, які продовжують мужньо служити Господу в умовах гонінь. Домагання не завжди містять у собі небезпеку для життя, однак будь-

Домагання на Дорозі

якої миті можуть стати небезпечними. Уявіть, що ви живете в таких умовах. Це все одно, що знати, що під вашим будинком закладено бомбу, яка не здетонувала й може вибухнути будь-якої миті. Можна було б переїхати, але куди? І як собі це дозволити? Це не так просто у країнах, де процвітають переслідування. Домагання відчиняють двері в життя своєї жертви більш антагоністичним формам переслідувань, які можуть бути вже не за горами.

Домагання, яких зазнав брат Джон, — не просто концентрована форма глузування. Вони поставили його в уразливе становище: життя у середовищі, що будь-якої миті може стати вкрай ворожим. Коли хтось вживає вичерпних заходів щодо вимірювання суспільного темпераменту повсякденного життя людини, його безпека також опиняється під загрозою.

Поширені форми домагань за умов переслідувань:

- Вербальні (усні та письмові)
- Фізичні
- Візуальні

Ті, хто відвідує гнаних християн, можуть засвідчити, що ці три елементи переслідувань відчутні й присутні майже завжди.

Усні та письмові домагання

Усні або письмові домагання є поширеною та легкою формою залякування. Багато переслідуваних християн, із якими я спілкувався впродовж багатьох років, свідчать про те, що вони отримували зауважувальні погрози або сповнені ненависті листи.

Під час однієї з розмов молодий пастор показав мені листа, в якому було написано: «Ми двічі попереджали, щоб ти припинив займатися прозелітизмом на ринку. Це попередження — останнє. Наступне буде вже не в листі».

Труднощі на Дорозі

Приголомшений загрозою пастор замислився над тим, що вона приховує для нього та його молоді сім'ї. Він знав, що інші служителі, які отримували подібні листи, насправді зазнавали нападів та побиття. Він часто стикався із переслідуваннями, утім цей останній лист був набагато більш особистим і зловісним. На обличчях пастора та його дружини було видно напругу, втім їхні очі світилися рішучістю продовжувати йти за Христом. Цей пастор і нині безстрашно й вірно служить Богові та сповіщає Благую звістку про Нього. Їхня маленька церква росте, і, наскільки мені відомо, отримані сім'єю погрози поки що не було реалізовано, хоча насмішки та домагання не припиняються.

Я брав інтерв'ю у багатьох, хто зіткнувся з такими переслідуваннями. З нестримним поширенням цифрових комунікацій (електронна пошта, соціальні мережі, текстові повідомлення, голосова пошта) стає дедалі легше здійснювати усні та письмові домагання. Цифровий зв'язок здатний доставляти постійний потік повідомлень із загрозами християнам у всьому світі.

Якими б тривожними не були письмові переслідування, невинні словесні образи можуть спричинити більш високий рівень занепокоєння, ніж тривога. Словесна образа стає особистою, оскільки вона дозволяє не лише почути повні ненависті слова, але часто й побачити злобу того, хто її промовляє. А постійне сусідство з джерелом домагань робить ситуацію ще більш складною та небезпечною.

Один із царів Юдеї, цар Єзекія, зазнав усних і письмових домагань із боку нападників-ассирійців. У 2 Книзі Царів, розділі 18–19, ми читаємо, що, коли цар Санхерів оточив Єрусалим, його представник вигукував зухвалі заяви, метою яких було деморалізувати тих, хто перебував у місті, а потім надіслав самому цареві Єзекії лист із зарозумілими глузуваннями та залякуванням, намагаючись викликати страх і почуття безнадійності, щоб примусити його здатися.

Домагання на Дорозі

Цар Єзекія не відповідав цареві Санхеріву, а звернувся в молитві до Господа. Почувши погрози нападника, він жахнувся. Ситуація була критичною. Очікуючи на відповідь Господа, цар Єзекія отримав листа від свого ворога, в якому той принижував не лише його народ, а й Господа, їхнього Бога. Цар Санхерів кидав виклик Господеві:

«Так скажете до Єзекії, Юдиного царя, говорячи: “Нехай не зводить тебе Бог твій, що ти надієшся на Нього, кажучи: Не буде даний Єрусалим у руку асирійського царя. Ось ти чув, що зробили асирійські царі всім краям, щоб учинити їх зачаттям, а ти будеш урятований?”»
(2 Книга Царів 19:10–11).

Якби я був там, коли цар Єзекія отримав цей лист, цікаво, чи побачив би я в його очах ту саму іскру, яку я помітив у молодого пастора, який отримав таке послання? Як і пастор, цар Єзекія відреагував на загрозу так, як це можуть зробити лише справжні Божі діти. Він приніс листа перед Господа і помолився.

Послухайте, як завершує свою молитву цар Єзекія:

«А тепер, Господи, Боже наш, спаси нас від руки його, і нехай знають усі Царі землі, що Ти Господь, Бог єдиний!»
(2 Книга Царів 19:19).

У Біблії розповідається, як Богові вдалося перемогти царя Санхеріва, причому Єзекії навіть не довелося вступати з ним у бій. Історія царя Єзекії та незліченних переслідуваних братів і сестер свідчить не лише про Боже спасіння, але й про Його незмінну вірність. Переслідування ніколи не зможуть переважити вірність вічного Бога, Який є притулком для кожного, хто шукає Його.

Фізичні домагання

Повідомлення з погрозами, усні чи письмові, можуть викликати тривожність, проте їх поєднання з фізичними переслідуваннями ще більше підвищує рівень тривоги. Фізичні переслідування часто передбачають тактику залякування, таку як домагання, злісні попередження, загрозливі погляди або дії, будь-які форми залякування через фізичний контакт та ін. Така тактика посилює очевидність ворожості, неминучості майбутнього насильства, викликає нервозність, завдає серйозного негативного впливу на людину, проти якої її спрямовано.

У випадку молодого пастора, який отримав лист-загрозу, ситуація стала особистою і цілком реальною, тому що він знав людей, які його відправили. Спілкування з ними почалося, коли керівництво громади звернулося до нього з ультиматумом припинити християнську проповідь у їхньому селі. «Нам не потрібний ні ти, ні твоя релігія!» — кричали вони. Дивлячись їм у вічі, пастор бачив у них ненависть. Відтоді він відчував їхнє несхвалення, а коли йшов ринком, то помічав, що вони стежать за кожним його кроком. Отриманий ним лист не був абстрактною загрозою з боку невідомого, невидимого недоброзичливця. Слова, написані у ньому, тепер приховували реальну фізичну небезпеку.

Те саме відбувалося і з царем Єзекією. Загроза була прямо за воротами його міста. Війська царя Санхеріва оточили Єрусалим. Поглянувши за стіну, він побачив їхню зброю, готову до використання у будь-який момент, а також величезну армію — армію, яка здобула масштабні успіхи й перемогу над містами, набагато сильнішими за Єрусалим. А тривала облога ефективно підкріпляла усні й письмові домагання.

Гнані християни часто живуть поруч зі своїми гонителями. Насмішки та домагання на ґрунті релігійних переконань — цілком реальне повсякденне явище, що залишає їх уразли-

Домагання на Дорозі

вими та невпевненими у своєму фізичному благополуччі. Що більше діти Божі ізольовані від інших членів Тіла Христового, то більша ймовірність того, що кампанія переслідувань увінчається успіхом у планах гонителів змусити замовкнути голос християн і зупинити їхнє свідчення.

Візуальні домагання

Світ із жахом спостерігав за тим, як самопроголошене терористичне угруповання «Ісламська держава» (ІДІЛ) лютувало у Сирії та Іраку. Бойовики винищували цілі громади, переміщували мільйони людей та руйнували стародавні релігійні та історичні пам'ятки. Члени угруповання безжально вбивали всіх, хто виступав проти них, і це особливо стосувалося християн, які опинилися на шляху цього нещадного урагану радикального ісламського домінування. Займаючи нову територію, бойовики ІДІЛ позначали будинки, підприємства та будь-які інші будівлі, що належали християнам, арабською літерою «ع», еквівалентною літері «н» в українській мові. Цей арабський символ (який вимовляється як «нун») використовується стосовно послідовників Христа, оскільки він означає «назарянин», арабське слово на позначення поняття «християнин». Нанесення цього символу робило власників будівель об'єктами нападів, якщо вони не підкорялися ідеології ІДІЛ. Це створило атмосферу особливої ворожості, внаслідок чого багатьом віруючим разом із їхніми сім'ями довелося тікати, рятуючись від жорстоких переслідувань.

Цей приклад візуальних домагань демонструє, як використання зображень може створити атмосферу ворожості стосовно тих, хто є їхньою мішенню. Візуальні домагання можуть бути і більш тонкими, проте зображення так точно передають значення, що помилитися важко. Наприклад, вико-

ристання бойовиками ІДІЛ символу “ﷲ” стало чітким сигналом як для християн, так і для нехристиян.

В інших частинах світу християни зазнають інших форм візуальних домагань. Новонавернений з ісламу на Близькому Сході розповів мені, що він отримав поштою конверт, у якому не було слів, утім повідомлення було більш промовистим, ніж будь-які слова. У конверті лежала куля. Послання, передане цьому молодому віруючому, було очевидним: наступну кулю ти отримаєш не поштою... Християни, які зазнають таких домагань, можуть піддатися спокусі перемкнути свої зусилля з вірного свідчення на те, як активно уникати наслідків вираження своєї віри. Ця спокуса цілком реальна, оскільки тим, хто зосереджується на таких завуальованих погрозах, стає все важче сміливо виходити на громадську площину й проголошувати істину Євангелія. А досягнення саме такого результату і є метою домагань.

Домагання у житті Ісуса

Христос також піддавався постійним домаганням із боку релігійних керівників Свого часу, які намагалися виставити Його божевільним, шахраєм та лжепророком. Учиняючи так, вони сподівалися налаштувати громадську думку проти Ісуса, щоб позбутися Його. Куди б Господь не йшов, Його переслідували ті, хто хотів упіймати Його в пастку. Опоненти Христа суперечили Його вченню, ставили під сумнів Його владу, докладаючи всіх зусиль, щоб переслідувати, дошкуляти та зрештою змусити Його замовкнути. Однак усе це не дивувало Ісуса, оскільки Він завжди передбачав це (Євангеліє від Марка 3:1–6; 11:27, 28; 12:13, 19, 28).

Одного разу, коли Христос навчав у храмі, книжники та фарисеї привели до Нього жінку: «Оцю жінку, Учителю, зловлено на гарячому вчинку перелюбу... Мойсей же в Законі звелів

Домагання на Дорозі

нам таких побивати камінням. А Ти що говориш?» (Євангеліє від Івана 8:4–5).

Присутні перевели погляд із релігійних керівників на засуджену жінку, що лежала біля ніг Ісуса. Здавалося, ніби час зупинився. Усі завмерли в очікуванні того, як Ісус вирішить ситуацію. На їхнє здивування, замість того щоб відповісти прямо або засудити грішницю, Господь нахилився і почав щось писати на землі.

Книжники та фарисеї, утративши терпіння, стали вимагати від Ісуса відповіді. Вони сподівалися загнати Його в свою ретельно продуману пастку й позбутися таким чином, щоб люди, які зібралися довкола, ні про що не здогадалися.

Нарешті Ісус встав і, пильно оглянувши присутніх, здивував їх, запропонувавши: «Хто з вас без гріха, нехай перший на неї той каменем кине!..» (в. 7).

Усі застигли в напрузі. У натовпі запанувала приголомшлива тиша. Ісус знову нахилився і продовжив писати на землі, а обвинувачі жінки, один за одним, розбрелися, киплячи від гніву через чергову невдалу спробу дискредитувати свого заклятого ворога. Ісус підвівся. Жінка все ще була поряд, чекаючи остаточного вироку.

— Де ж ті, жінко, що тебе оскаржали? Чи ніхто тебе не засудив? (в. 10).

— Ніхто, Господи... — відповіла жінка, у якої, можливо, вже забринів промінь надії.

Відповідь Ісуса поклала край її терзанням:

— Не засуджую й Я тебе. Иди собі, але більш не гріши! (в. 11).

По всьому Євангелію ми бачимо, що, доки Ісус звершував Своє земне служіння, опір книжників і фарисеїв не слабшав. Домагання тривали протягом усього Його життя аж до хреста, на якому Він поніс заплату за гріхи світу.

Від часів Ісуса й донині християни у різних країнах зазнають домагань. Сам Ісус говорив: «Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: “Раб не більший за пана свого”. Як Мене переслі-

Труднощі на Дорозі

дували, — то й вас переслідувати будуть» (Євангеліє від Івана 15:20). Оскільки Господа переслідували ті, хто ненавидів і зневажав Його, то і Його послідовники, незалежно від часу їхнього життя в історії людства та місця свого проживання, можуть очікувати такого ж ставлення з боку світу. Домагання є ознакою того, що світ звернув увагу, і тому, хоч його наміри злі, послання Євангелія обов'язково вплине на нього. Переслідувані учні успішно свідчитимуть про Божу істину своїм гнобителям, проповідуючи її словами й демонструючи своїм життям.

Богослов Е. В. Тозер писав:

«Християни сподіваються на мир, але, якщо почнеться війна, вона не зможе позбавити їх найнеобхіднішого для їхнього вічного благополуччя. Вони сподіваються на мир, але готові віддати життя, якщо доведеться, заради праведності. Вони сподіваються на фінансовий успіх, але, якщо він проходить повз них, вони задовольняються тим, що мають. Вони сподіваються, що світ буде до них добрий, але, якщо цього не буде, вони не панікуватимуть, оскільки пам'ятають слова, сказані Господом: “Страждання зазнаєте в світі, — але будьте відважні: Я світ переміг!”»¹⁰.

Під неусипним оком агентів уряду

Я зустрічався з пастором із Білорусі, який зазнав того, що сам він назвав «адміністративними» переслідуваннями. Він намагався офіційно зареєструвати свою церкву, щоб громада мала право володіти власністю та збудувати церковну будівлю. Пастор подавав заяву, потім повторно і ще раз, проте щоразу його прохання відхиляли. Нарешті, він заявив чиновникам, що в їхніх інтересах зареєструвати його церкву, оскільки, якщо

Домагання на Дорозі

громада залишиться незареєстрованою, вони збиратимуться несанкціоновано й таємно, відтак тоді влада не матиме жодного уявлення про їхню діяльність. І це спрацювало!

Однак, отримавши офіційну реєстрацію, пастор почав побоюватися, що це може спричинити серйозні проблеми. Будь-якої неділі, тепер, коли вони зареєстровані та відомі владі, на богослужіннях могли бути присутні агенти уряду й контролювати все, що там відбувається. Під час проповіді він нервувався і боявся сказати щось, що могло бути використано проти нього або проти його громади.

Коли я запитав пастора, як він розв'язав проблему, пастор засміявся. Він розповів, що якось вирушив із делегацією білоруських служителів до Китаю, де зустрівся із керівниками однієї з найбільших домашніх церков країни. Знаючи, що ці церкви незареєстровані й тому вважаються в Китаї незаконними, він запитав одного з пасторів, чи стежить за ними уряд. Китайський колега відповів ствердно, і білоруський пастор поцікавився, як вони проводять церковні богослужіння, знаючи, що за ними слідкують. Китайський пастор усміхнувся і відповів, що бачить у цьому чудову нагоду сміливо проповідувати, адже агенти уряду насправді — люди, яких Бог послав, щоб почути Євангеліє.

Мій білоруський друг повернувся додому з Китаю і почав сміливо проповідувати Слово Боже, отримавши підтримку брата в Господі, який не з чуток знав про загрозу домагань із боку влади через проповідь Євангелія.

Продовження історії Амита

Аміт здригнувся й оглянув кімнату. Він побачив, як із кута маленької спальні просочувався дим, і сказав Єві збудити Рафі, щоб вивести їх із дому. Коли вони вибігли, кутаючись у ковдри,

Труднощі на Дорозі

Аміт озирнувся в темряві, оцінюючи загрозу. Хоча вогонь поширювався швидко, він поки не вийшов із-під контролю. Аміт зняв із плечей ковдру й почав гасити нею полум'я, а Єва схопила відро з водою біля вхідних дверей і стала заливати вогонь нею. Батько Аміта, чий дім розташовувався поряд із фермою сина, прибіг саме в той момент, коли пожежу загасили.

Рафі сидів із широко розплющеними очима, а по його щоках котилися сльози. Єва також плакала від шоку. Аміт же, навпаки, закипів від образи та обурення, коли трагедії вже запобігли. *Як вони могли так вчинити з моєю сім'єю? Як могли вони поставити під загрозу життя моїх рідних?* Йому нестерпно було дивитися на сльози дружини та сина — наляканих, вражених і вразливих.

Побачивши злобу в очах Аміта, важке дихання, стислі кулаки та напружені м'язи, Кассем зрозумів, що він перебуває на межі розпачу. Батько знав, що в такому стані нічого доброго не робиться. Аміт відчув на плечі тверду руку й почув спокійний голос батька:

— Пробач їм, синку; пробач і відпусти злість зі свого серця.

— Як це можливо?! — обурювався Аміт. — Не кажи, що вони не знають, що чинять. Цей вчинок навмисний. Вони намагалися спалити нас живцем, тату! Скажи, чому я маю їм прощати?!

Аміт, який так довго подавляв свої гордість і гнів, тепер відчував, як отруйна ненависть, бурлячи, виривається назовні. Кассем, усе ще обіймаючи сина, обережно повернув його до себе, щоб подивитись йому в очі.

— Тому що, сину мій, ти колись був таким самим, як вони.

Батькові слова згасили гнів сина, як мокре полотно гасить вогонь. Аміт опутився навколішки й заплакав. Єва з Рафі, підбігши, обійняли його. Їхня скорбота була такою ж глибокою. Кассем, по щоках якого також струменіли сльози, стояв над ними, поклавши руку на голову сина й молячись, щоб мир

Домагання на Дорозі

Божий, що перевершує всяке розуміння, сповнив їх у цей час страждань. Через кілька хвилин Аміт підвівся, кивнув батькові й повів свою сім'ю назад у дім.

Як тепер йому було заснути? Аміт ніколи б не подумав, що сусіди намагатимуться спалити його будинок разом із ними. Він просив у Бога сили здолати всі негаразди, щоб не піддатися тій старій частині свого ества, яка жадала помсти.

«У спокої я ляжу, і засну, бо Ти, Господи, єдиний даєш мені жити безпечно!» (Псалом 4:9).

Розглянемо трохи глибше

Боротися з домаганнями в будь-якій ситуації складно, особливо коли людина не має правової допомоги або захисту. Що ж робити, коли сусіди відвертаються, а влада закриває на все очі? Цар Єзекія приніс свої страхи до Бога, бо розумів, що сам не зможе перемогти нападників. Він не відводив від Господа свій погляд, оскільки усвідомлював, що саме Він є джерелом його надії.

Домагання — це інструмент ворога, який грає на нервах та деморалізує. Історія царя Єзекії учить нас, що Бог не змінюється, що Він завжди — поряд зі Своїми дітьми в їхніх стражданнях, незалежно від того, чи їх джерелом є хуліган на шкільному дворі, недоброзичливець на роботі чи сусід-антагоніст. Те, що робиться на зло, Бог обертає на благо тим, хто покликаний за Його постановою (Послання до Римлян 8:28).

Цікаво, чи використали б бойовики ІДІЛ символ «ن», якби знали, що він спонукає християн у всьому світі підтримати своїх братів і сестер із Сирії та Іраку, стати поруч зі своєю переслідуваною сім'єю по вірі та молитися про те, щоб члени цієї терористичної організації пізнали Ісуса Христа як свого особистого Господа та Спасителя?

Застосування

Чи відчували ви колись одночасно і мир Христа, і скорботу світу? Якого голосу ви дослухалися: голосу помсти чи прощення? Поміркуйте над словами Ісуса й запам'ятайте їх:

«Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждання зазнаєте в світі, — але будьте відважні: Я світ переміг» (Євангеліє від Івана 16:33).

Як ці слова допоможуть вам:

1. Підготуватися до глузування та/або домагань?
2. Терпіти опір світу, живучи для Христа?

Пропозиція: прочитайте Євангеліє від Івана 16:33 у контексті вчення Ісуса, яке викладено в розділах 14–17. Тепер перегляньте свої початкові відповіді на наведені вище запитання. Що б ви додали чи прибрали у своїй підготовці?

Розділ четвертий

Дискримінація на Дорозі

*...за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти.
А хто витерпить аж до кінця,
той буде спасений.*

Євангеліє від Матвія 10:22

*Може, нас забули друзі —
Все відкріймо перед Ним!
Лиш Христос в земній дорозі
Вірний Друг усім святим!.*

Джозеф М. Скривен
«У Христі ми друга маєм»

Після спроби підпалу будинку Аміту нелегко було щоранку йти до перукарні. Він більше не міг, як раніше, довіряти сусідам, тому не хотів залишати Єву та Рафі самих. Хто захистить їх, коли його не буде поряд? Він із підозрою ставився і до керівництва громади, вважаючи, що на них лежить відповідальність за погане поводження з християнами. Аміт не був упевнений також і в собі: у тому, як він відреагує, коли зустрінеється з ними віч-на-віч. Його емоції все ще перебували на межі. Чоловік не знав, чи зможе він у разі подальшої конфронтації контролювати свій гнів.

Незважаючи на всі почуття, що переповнювали Аміта, він відчував, що в його душі панує мир, який дарує втіху. Він не міг пояснити, звідки походить це чудове відчуття, але вірив, що воно від Ісуса. Чоловік також бачив тепер цей мир у своїх

Труднощі на Дорозі

громаді. Іноді він помічав співчутливі погляди людей, що вселяло в нього крихітну надію на те, що їхню родину ненавидять не так сильно, як вони цього боялися. Можливо, в Аміта та його рідних ще залишилися серед жителів села ті, хто співчував їм. Утім вони вже змирилися з відторгненням із боку багатьох колишніх друзів і з тим, що їхньою долею стане остракізм — із ними поводитимуться як із чужинцями, начебто вони не належать до місцевої спільноти.

Хоча, незважаючи на напругу, в селі панувала тиша, Аміт передчував, що це триватиме недовго. Він усвідомлював, що будь-якої миті може настати година розплати з боку тих, хто зараз заклопотаний роздумами про те, як вчинити з послідовниками цієї нової християнської віри, яка «заражає» їхній народ.

Дуже небагато клієнтів приходили тепер у перукарню й ще менше купували продукти з ферми на ринку. Аміт побоювався, що сегрегація, нав'язана його родині, зрештою змусить їх переїхати до іншого району. Соціальна канва їхнього суспільства була водночас і міцною, і надзвичайно крихкою. Ніхто не міг порушити місцеві звичаї та традиції і залишатися при цьому частиною спільноти. Будь-кому, хто наслідювався вийти за межі освячених віками ритуалів, погрожували, і його попереджали, що він має припинити чинити зневажливо. Якби в селі не було інших віруючих, готових об'єднатися, Аміт був упевнений, що вони не змогли б вижити. Через пастора сім'я чоловіка зв'язалася з християнами з довколишніх сіл, що було для них величезним підбадьоренням. Вони взаємно підтримували одне одного в часи переслідувань.

Розмірковуючи про все це, Аміт подякував Богові, що його сім'я не самотня і що члени його церкви є надійним плечем у лиху годину. Він також знав із проповідей пастора Джошуа, що сам Бог є його постійним помічником і підтримкою.

Коли прийшла біда

Аміт поспішав до перукарні. Раптом його думки порушило відчуття сильних поштовхів, що виходили з-під землі. Землетрус! Земля тремтіла просто під ногами, і від цього в нього запаморочилося в голові. Коли почався землетрус, чоловік ішов посередині дороги. Він бачив, як будинки по обидва боки вулиці захиталися, а потім посипалися на землю. У паніці люди бігли, плакали, кликали на допомогу. Відчувши, що рухатися небезпечно, доки землетрус не закінчиться, Аміт застиг на місці, та щойно гуркіт припинився, він побіг крізь хаос додому. Він тільки й міг думати, що про рідних, і хотів якнайшвидше дістатися до них. Село дуже постраждало. Більшість будівель було зруйновано. Аміт боявся, що під уламками могли опинитися односельці, проте, перш ніж кинутися їм на допомогу, він хотів упевнитися, що його власна сім'я у безпеці.

Аміт зітхнув із полегшенням, побачивши Єву та Рафі, які пробиралися до нього крізь натовп. Вони обійнялися, і тієї миті, серед хаосу, що панував навколо, їх огорнув невимовний спокій. Єва запевнила Аміта, що з батьком і матір'ю все також гаразд і що їхні будинки все ще стоять. А потім, усміхнувшись, додала: «Як добре, що в нас такий дім. Можливо, він і невеликий, але витримав землетрус!» Дружина також поцікавилася станом перукарні, проте чоловік відповів, що нічого не знає, оскільки спочатку він кинувся на їхні пошуки. Переконавшись, що його сім'я у безпеці, Аміт негайно взявся рятувати тих, хто опинився у пастці руїн та отримав поранення. Єва завела Рафі додому, до бабусі, а сама повернулася до села, щоб разом із чоловіком надавати допомогу тим, хто її потребував.

Аміт працював усю ніч, розкопуючи завали й перебираючи цеглу, сухий цемент і дерев'яні балки, щоб відшукати та врятувати тих, кого було живцем поховано під уламками. Він палко молився за поранених, яких допомагав витягувати з-під завалів, і нама-

Труднощі на Дорозі

гався як міг утішити тих, хто втратив близьких. Оцінити рівень руйнувань, спричинених землетрусом, було складно, проте ще важче було впоратися із болем та стражданнями, яких він завдав.

Нарешті, зробивши все, що він міг, для порятунку односельців, Аміт пішов подивитися, чи стоїть ще його перукарня. Серце чоловіка стислося, коли на її місці він виявив купу будівельного сміття.

Усвідомивши, що залишився без будь-яких засобів для існування, змучений і спустошений, Аміт упав навколішки, із жахом утупивши погляд у руїни. «Що ж тепер, Господи? — бурмотів він. — Чому Ти не захистив мою майстерню? Де мені взяти грошей на її відбудову?»

Розмірковуючи про це, Аміт раптом знову відчув спокій, який переміг почуття розпачу. Він знав, що Господь урятував його сім'ю і що, незважаючи на масштабну руйнацію села, людських жертв було не так уже й багато.

Зламані кістки та інші травми з часом заживуть, односельці повернуться до повсякденного життя, і громада матиме нову надію. Адже історія села Аміта завжди була історією виживання та відновлення після тієї чи іншої катастрофи. Тому, стоячи навколішки перед зруйнованою перукарнею, чоловік підняв руки й поклонився своєму небесному Батькові.

Минали дні, й до села дійшла звістка про те, що землетрус завдав шкоди й іншим населеним пунктам регіону. Поспішно туди почали прибувати команди гуманітарних організацій із усього світу, щоб оцінити пошкодження і допомогти у відновленні. Аміт усе ще розбирав руїни своєї майстерні, коли побачив, як у село в'їхали вантажівки однієї з таких міжнародних організацій. Чи це можливо?! Невже допомога справді прибула?! А може, це відповідь на його молитви про відновлення перукарні?!

Через тиждень після землетрусу група співробітників іноземних гуманітарних організацій надала місцевому керівництву села продукти харчування та питну воду для її мешканців. Аміт дізнався, що землетрус зруйнував багато міст

Дискримінація на Дорозі

та сіл і що тим, хто постраждав, надається допомога. Іноземні організації доручили розподіл продовольства керівникам села, а також надали кошти для відновлення інфраструктури. Вони координували всю діяльність із надання допомоги, а постраждалі від землетрусу мали подати заявки на її отримання.

Аміт чекав своєї черги, щоб подати прохання про сприяння у відновленні перукарні, й коли допомога надійшла, то ледве міг стримати хвилювання, сподіваючись, що порятунок уже не за горами. Він повідомив відповідальним за надання допомоги, що його сім'я не потребує їжі та води; їм вистачало того, що було на фермі. Усе, що йому потрібно, — це підтримка у відновленні майстерні. Після подання Амітом заявки керівники села зібралися, щоб обговорити його справу, і відповіли: «Навіщо нам допомагати тобі, сільському псові? Ні! Тобі відмовлено у наданні допомоги!»

Дискримінація

*Дії стосовно будь-кого чи будь-чого, необ'єктивні
або засновані на неприйнятті чи упередженні*

Дискримінація ігнорує все позитивне, що може бути корисним у різних аспектах життя. Важливо, наприклад, розрізняти, що є законним і незаконним, нормальним і ненормальним, прийнятним і неприйнятним, безпечним і небезпечним.

Мої діти виросли, чуючи, як я говорю: «Усі водії на дорозі божевільні... крім мене». Під час поїздок я часто коментував припустимі здібності (або нездібності) інших водіїв, допомагаючи дітям розрізняти правильні та неправильні методи керування транспортним засобом на дорозі. Якщо відкинути сарказм, вони справді навчилися бути пильними та пам'ятати про потенційну небезпеку.

Труднощі на Дорозі

Моє власне навчання на водія почалося на вантажівці оптовика, коли я здійснював постачання до квіткових магазинів у Торонто. Я був молодий і гарячий, і мені доводилося поєднувати швидко та ефективно проходження маршруту зі спостереженням за проїжджою частиною та умовами руху. У підсумку я навчився уважно стежити за дорогою, покладаючись на бічні дзеркала, помічати потенційну небезпеку та уникати її, перш ніж вона зможе завдати мені шкоди. Здатність розрізнення та оперативності, яких я навчився під час керування вантажівкою, у поєднанні з умінням миттєво реагувати на ситуації, допомагали мені уникнути потенційних проблем.

Розрізнення, яке зазвичай називається проникливістю, є важливим інструментом, якщо мудро застосовувати його. У житті необхідно розвивати проникливість на фізичному та духовному рівнях, щоб ми могли виконати своє земне призначення бути «сіллю» та «світлом».

У листі до церкви у Филипах Павло писав:

«І молюсь я про те, щоб ваша любов примножалась ще більше та більше в пізнанні й усякім дослідженні, щоб ви досліджували те, що краще, щоб чисті та цілі були Христового дня, наповнені плодів праведности через Ісуса Христа, на славу та на хвалу Божу» (Послання до Филип'ян 1:9–11).

Цар Соломон, якого у розквіті сил було визнано наймудрішою людиною на землі, дав таку пораду:

«Сину мій, якщо приймеш слова мої ти, а накази мої при собі заховаш, щоб слухало мудрости вухо твоє, своє серце прихилиш до розуму, якщо до розсудку ти кликати будеш, до розуму кликатимеш своїм голосом, якщо будеш шукати його, немов срібла, і будеш його ти пошукувати, як

Дискримінація на Дорозі

тих схованих скарбів, — тоді зрозумієш страх Господній, і знайдеш ти Богопізнання» (Книга Приповістей 2:1–5).

Отож, розглядаючи розрізнення як свого роду проникливість, можна знайти у ній і позитивні якості, корисні для життя. Дискримінація стає негативною, коли особисті судження інших несправедливо підвищують або применшують цінність особистості. Канадська комісія з прав людини описує дискримінацію як «дію або рішення, яке призводить до поганого поводження з людиною або групою людей на підставі їхньої расової належності, віку або інвалідності»¹¹. Далі комісія розширює цей список і наводить інші численні ознаки, які можуть стати приводом для дискримінації, такі як етнічна приналежність, стать, релігія тощо. Уся дискримінація шкідлива, невиправдана та неприйнятна. Особливу увагу в цій книжці я приділяю дискримінації *християн* через їхні *релігійні переконання та свідчення*.

Канонік Ендрю Вайт на власні очі бачив ворожість стосовно християнської громади в Іраку під час війни, в основі якої, здебільшого, лежала дискримінація. Вайт закликав паству реагувати на ненависть любов'ю та протистояти насильству актами милосердя. Він підбадьорював своїх парафіян такими словами:

«Я знаю, що Бог тренує і готує нас через наш життєвий досвід. Іноді Він вважає за потрібне нав'язати нам те, що ми не вважаємо “найкращим” для себе, однак Він бачить найвищу мету й допускає все це, щоб ми робили те, що Він хоче, щоб ми йшли туди, куди Він хоче. При всьому цьому я глибоко вірю, що Бог може й буде використовувати такі несприятливі обставини для Своєї слави»¹².

Оскільки домагання, порівняно з глузуваннями, підвищують температуру гонінь, дискримінація додає ще один рівень воро-

Труднощі на Дорозі

жості на шкалі переслідувань. Християни, які зазнають глузувань та/або домагань, часто виявляють ніші байдужості, а в деяких випадках навіть терпимості у своїх громадах. Наприклад, вони можуть знайти гідну роботу, реалізувати своє право голосу та мати безперешкодний доступ до юридичної допомоги, охорони здоров'я та освіти. Дискримінація, однак, забирає ці права та переваги у християн, оскільки вони обрали дорогу, відмінну від шляху більшості. Фундаментальні права людини обмежуються, або існує небезпека їх утиску виключно через ознаку релігійної приналежності. І це може мати згубні наслідки, оскільки часто призводить до безробіття, бездомності та крайньої нужди.

Несучи служіння в організації «Голос мучеників — Канада», я брав інтерв'ю у віруючих, які зазнали дискримінації з боку сімей, друзів, колег та роботодавців. Унаслідок такої дискримінації за небажання зректися віри християни отримували нижчу заробітну плату, ніж їхні співробітники-нехристияни, хоча їм доводилося працювати довше; втрачали сімейні привілеї; отримували відмову у лікуванні з боку медиків або неякісну медичну допомогу; стикалися із вимогою надавати додаткову плату за послуги; втрачали роботу через нетерпимого начальника чи зазнавали іншої несправедливості. Причому в кожному випадку цілком очевидно, що це сталося через їхню християнську віру, оскільки нехристияни в тій же ситуації не зазнавали такого поводження з боку тих самих людей.

Дискримінація також спостерігається всередині суспільства загалом, коли має місце навмисна, систематична маргіналізація та несправедливе поводження із християнами.

Можливості та переваги, доступні більшості, не завжди надаються християнській меншості. У межах соціальних норм формується культура дискримінації, коли до християн ставляться як до громадян другого сорту та обмежують їхні свободи та права. Хоча на перший погляд ця практика може бути мало-

Дискримінація на Дорозі

помітною, проте в її основі лежить колективна ворожість або навіть ненависть, що має негативний і руйнівний вплив на християн, які живуть у громаді.

Така дискримінація очевидна у різних сферах.

Працевлаштування. У разі працевлаштування християн часто змушують виконувати важку некваліфіковану роботу й позбавляють можливості отримувати більш значні, вищі посади у державних установах чи сфері бізнесу. У «Списку всесвітнього спостереження»¹³, який створила організація «*Open Doors*», це описується як «інституціоналізовані переслідування». Це означає, що християни не перебувають на рівних умовах зі своїми колегами-нехристиянами, попри те, що вони мають освіту, якості та навички, які б давали їм право на таку ж роботу. Організація «*Open Doors*» також констатує факт, що християн часто примушують до кабальної праці, наприклад, як рабів для випалу цегли в Пакистані. В інших країнах їм не дозволяється обіймати керівні посади в армії, правоохоронних органах та урядових установах.

Освіта. У деяких регіонах християнам важко здобути освіту, яка дозволить їм піднятися над нинішніми обставинами, що увічніює стан маргіналізації та рабського становища впродовж поколінь. Вони належать до нижчого класу, а тому зазнають соціальної дискримінації та інших форм зловживань.

В Індії християнам нижчої касті, відомим як «недоторканні» або *даліти*, часто відмовляють у забезпеченні з боку уряду, якщо вони відмовляються повернутися до індуїзму. Наприклад, далітам надається безкоштовна початкова освіта, але часто не дозволяється навчатися англійською мовою. Вивчення англійської розглядається як шлях до більш значних можливостей та розширення прав і перспектив, причому побоювання полягають у тому, що це може змусити далітів шукати звільнення від свого становища у нижчій касті. Далітам-християнам і далітам-мусульманам через їхні релігійні переконання відмовляють навіть у тій

Труднощі на Дорозі

невеликій допомозі, яку надають далітам-індуїстам. Надходять також повідомлення про те, що уряд позбавляє дітей-християн, які належать до каст далітів, можливості здобути навіть початкову освіту. Для християн із нижчої касты дискримінація відіграє велику роль у позбавленні їх можливості здобуття освіти. Багато далітів Індії залишають індуїзм, оскільки вбачають у ньому причину свого гноблення. Змінивши релігію на християнство, вони сподіваються уникнути тиранічної кастової системи. Однак, наverting до іншої віри, вони стикаються з іще більшим муром дискримінації, зведеним, щоб утримувати їх у стані маргіналізації — вони стають віровідступниками. Християни, які не зрікаються своєї віри, готові платити за це високу ціну й потребують допомоги та підтримки інших членів Тіла Христового.

Охорона здоров'я. Часто християни не можуть отримати належної медичної допомоги. Потрапивши до лікарні, вони стикаються з невинуватими відмовами, затримками та отримують неякісне лікування через те, що є християнами. Наприклад, організація «*World Watch Monitor*» повідомила про випадок, коли пакистанського християнина госпіталізували після втрати свідомості через вдихання отруйних газів під час очищення каналізації. Троє лікарів відмовилися надати йому медичну допомогу, заявивши, що перед тим, як вони його оглянуть, його потрібно вимити. Тридцятип'ятирічний робітник помер у лікарні, так і не отримавши такої необхідної йому лікарської допомоги¹⁴.

Юриспруденція. У разі арешту багатьом християнам важко отримати юридичну підтримку. Адвокати, які бажають допомогти їм, самі стають об'єктами залякування, тиску та переслідувань. Незалежна служба новин «*Morning Star News*» опублікувала тривожну історію, яка сталася в Пакистані:

«Християни в Пакистані регулярно стають жертвами переслідувань поліції за хибними звинуваченнями у

Дискримінація на Дорозі

здирництва, а минулого тижня такий випадок закінчився смертю 24-річного віруючого.

За словами родичів, у цій країні, на 96 відсотків населеної мусульманами, християни, які мають мало правових ресурсів, безкарно зазнають переслідувань. Родичі розповіли, що 29 травня співробітники поліції вбили Вакаса Масіха, коли його дядько відмовився дати їм грошей після того, як вони погрожували висунути неправдиві звинувачення. Вони повідомляють, що зараз поліція тисне на сім'ю, вимагаючи, щоб родичі подали заяву з проханням про припинення розслідування вбивства»¹⁵.

Подібні історії підкреслюють правову вразливість, із якою християни стикаються у ворожому середовищі. У низці випадків самі віруючі, ті, хто приходить їм на захист, а також їхні сім'ї стають об'єктом нападів.

Поховання. У деяких країнах християнам відмовляють у доступі на громадські цвинтарі для похорону близьких. «Голос мучеників — Канада» повідомляв про інцидент, що є прикладом дискримінації, з якою стикаються християни в Шрі-Ланці:

«16 жовтня 2015 року приблизно 300 жителів одного з віддалених районів країни не дозволили християнській сім'ї провести поховання на громадському цвинтарі, заявивши, що там воно може відбуватися лише відповідно до індуських ритуалів. Не маючи змоги поховати тіло на громадському цвинтарі, пастор спробував здійснити поховання на території церкви. Мешканці села зламали паркан, підпалили два мотоцикли, припарковані на подвір'ї, та увірвалися до приміщення церкви. Після того, як поліція отримала ухвалу мирового суду, сім'я була змушена поховати тіло свого близького за межами села на цвинтарі за 23 кілометри від нього»¹⁶.

Труднощі на Дорозі

Існують й інші численні повідомлення про те, що християнським сім'ям, які пережили втрату, довелося ексгумувати тіла їхніх близьких після поховання, що змусило їх повторно шукати можливість поховати небіжчиків. Така дискримінація не завдає фізичної шкоди, втім призводить до глибокої емоційної травми.

Гуманітарна допомога. Під час стихійних лих, таких як посуха, повені, цунамі та землетруси, іноземна допомога, яку доставляють та залишають під опікою керівництва громад для розподілу, часто утримується ними від надання християнам. Церкви, будинки чи підприємства, які належать віруючим, також часто не отримують належного, їх обходять при наданні допомоги на ремонт або реконструкцію будівель.

24 березня 2017 року канал *CBN News* повідомив, що «нігерійським християнам, які рятуються від переслідувань з боку ісламського терористичного угруповання “Боко Харам”, відмовляють у доступі до їжі та інших предметів першої необхідності через їхню віру»¹⁷. У тому ж репортажі міститься заява очевидця про те, що сталося, коли християни були змушені тікати в табори біженців у пошуках безпеки: «Губернатор робив усе, що міг, коли християнам довелося тікати у 2014 та 2015 роках, але коли піклування про табори біженців доручили іншим організаціям, почалася дискримінація. Біженцям надавали харчування, проте християнам відмовляли в їжі, відкрито заявляючи, що гуманітарна допомога призначена не їм».

Незалежно від того, чи дискримінація має місце на ґрунті особистої чи суспільної неприязні, приклади, які задокументовано в цій книжці, свідчать про те, що вона завдає шкоди та що в багатьох країнах і регіонах світу належність до християнської меншини спричиняє значні труднощі. Раніше я розповідав про пастора з Білорусі, який довго намагався зареєструвати свою церкву. Нарешті, пройшовши реєстрацію, якої він так старанно домагався, пастор почав побоюватися, що може зазнати ще більших переслідувань, оскільки він прагне наставляти громаду,

Дискримінація на Дорозі

керуючись біблійними принципами, а це може призвести до подальших розбіжностей із політикою та законами країни.

Розповідаючи мені, як пастор китайської домашньої церкви надихнув його продовжувати сміливо проповідувати Євангеліє, білоруський пастор запитав себе, чому він був такий наляканий, адже переслідування, з якими він зіштовхнувся у своїй країні, були м'якими порівняно з гоніннями на християн в інших місцях. Дискримінаційна практика держави щодо християн у Білорусі дратує, але не становить загрози їхнім життям. А кафедра призначена для проголошення Євангелія та проповіді біблійної істини, незважаючи на те що це може спричинити проблеми, якщо проповідь вважатиметься порушенням вимог і закону країни.

Багато євангельських і католицьких церков Білорусі стикаються з дискримінаційними обмеженнями у сфері доступу до юридичних послуг, оренди або володіння майном, офіційної реєстрації громад та релігійної діяльності поза межами приміщень церкви, такої як євангелізація. Пастори стають свідками примусового закриття своїх церков та накладання штрафів за «невиконання вимог». А у цей час Білоруська православна церква користується правами та привілеями, наданими державою, яких позбавлені інші релігійні меншини.

Хоча можна було б сказати, що така дискримінація є явним порушенням прав церкви, а також права парафіян на «свободу відправлення релігійних культів», християнські пастори та інші служителі доходять висновку, що проведення ними богослужінь не залежить від того, чи надає держава їм на це свободу. Дискримінація — не перешкода для християн у Білорусі, а радше форма страждань, які вони охоче зносять заради Євангелія і збудування Церкви Христової:

«І Він, отож, настановив одних за апостолів, одних за пророків, а тих за благовісників, а тих за пастирів та вчителів, щоб приготувати святих на діло служби для

Труднощі на Дорозі

збудування тіла Христового, аж поки ми всі не досягнемо з'єднання віри й пізнання Сина Божого, Мужа досконалого, у міру зросту Христової повноти, щоб більш не були ми малолітками, що хитаються й захоплюються від усякого вітру науки за людською оманю та за лукавством до хитрого блуду, щоб були ми правдомовні в любові, і в усьому зростали в Нього, а Він — Голова, Христос. А з Нього все тіло, складене й зв'язане всяким допоміжним суглобом, у міру чинности кожного окремого члена, чинить зріст тіла на будування самого себе любов'ю» (Послання до Ефесян 4:11–16).

Дискримінація у житті Ісуса

Ісус ніколи не ухилявся від переслідувань, проте Він протистояв їм і залишався вірним Своїй місії, приносячи славу Отцю. Дискримінація була лише однією з форм протидії, якої зазнав Господь, утім Він не дозволив їй перешкодити Йому виконати Своє покликання.

Про це написано в Євангелії від Луки 7:36–50, де фарисей на ім'я Симон запросив Ісуса прийти до нього на вечерю. У Біблії не пояснено, чому Симон попросив Господа звершити з ним трапезу і якими були його істинні мотиви. Якщо врахувати нещодавнє поводження з Христом із боку групи релігійних керівників, до якої належав Симон, цілком імовірно, що це запрошення було лише черговою спробою дискредитувати Господа. Можливо, Симон сподівався, що у більш невимушеній обстановці пильність Ісуса послабне і Його легше буде зловити на помилці. У всякому разі, Лука пише, що Господь прийняв пропозицію і прийшов у дім фарисея, щоб бути за його столом.

Усе, здавалося, йшло як зазвичай, доки до кімнати не забігла жінка й не впала, плачучи, до ніг Ісуса. Хто була ця жінка й

Дискримінація на Дорозі

чому вона плакала? Усі, хто спостерігав за цією сценою, знали, що жінка має скандальну репутацію. Вона щойно без запрошення увійшла до дому Симона й, схилившись перед Ісусом, лила сльози Йому на ноги, поливала їх дорогим миром і витирала волоссям.

Ісус, схоже, не був ні ображений, ні засмучений тим, що відбувалося, чого не можна сказати про Симона, господаря будинку, який не посоромився продемонструвати своє обурення. Коли читаєш цю історію, стає ясно, що господар обурився не лише тому, що жінка з поганою репутацією перебувала в його домі, але й тому, що Ісус прийняв її і дозволяв їй торкатися Себе. «Якби Ісус був справжнім пророком, — подумав Симон, — він знав би, яка грішниця ця жінка».

Ісус, знаючи, що було на серці у Симона, розповів йому історію. У лихваря було два рахунки, які він хотів закрити, змусивши позичальників виплатити свої кредити. В одного була значна сума заборгованості, а в іншого — набагато менша. Коли лихвар зв'язався з боржниками, обидва відповіли, що не можуть віддати борги. Тоді чоловік зробив немислиме: він анулював їх та звільнив боржників від відповідальності.

Звернувшись до Симона, Ісус запитав:

— Хто з них любитиме його більше?

Симон відповів:

— Думаю, той, якому він простив більший борг.

— Правильно ти розсудив, — погодився Ісус.

Потім, указавши на жінку, Ісус почав розповідати Симону, як вона компенсувала очевидну дискримінацію, виявлену ним під час прийняття Його у своєму домі. Симон запросив Ісуса, але не ставився до Нього як до почесного гостя, оскільки таким гостям омивали ноги, їх вітали поцілунком і мазали олією. Зазвичай до всіх запрошених у дім Симона ставилися саме так, проте Господеві такої честі не виявили. З Ісусом поводитися так само, як із цією жінкою з поганою репутацією, проте саме ця жінка вшанувала Його.

Труднощі на Дорозі

Можливо, в основі дискримінації лежить брак любові? Симон покладав надію на свою праведність фарисея, тому й не бачив особливої потреби у прощенні. Його справами праведності були його релігійний статус, його передбачуване благочестя і вірність у виконанні закону Мойсея. А ця жінка, усвідомлюючи, наскільки недостойна вона була і як сильно потребувала прощення, прийшла до Того, Хто мав владу пробачити їй та дарувати їй нову надію.

Симон спостерігав за всім цим, утім його серце через презирство до Ісуса зовсім не помічало, що відбувається. Дискримінація щодо Нього була явною ознакою того, що Його по-справжньому не приймали й не вітали у цьому домі. Отож, після закінчення вечері ми бачимо два серця — одне таке ж холодне і мертве, як і раніше, а інше зігріте та відроджене безумовною Божою любов'ю.

Продовження історії Аміта

Аміт був шокований відповіддю, яку отримав від керівників свого села. Чи правильно він почув?

— Чому ви так зі мною чините? — запитав він. — Хіба я не одним із перших кинувся допомагати розкопувати зруйновані будинки й рятувати тих, хто опинився під завалами? Хіба моя дружина не доглядала поранених? Як ви можете відхилити моє єдине прохання? Ви допомагаєте відбудувати інші будівлі; чому не мою перукарню?

— Аміте, ти більше не один із нас, — відповів один із старійшин села. — І це не наша провина, а твоя. Ти вирішив залишити релігію своїх предків і прийняти чужу нам нову віру. Тебе ніхто не змушував так учинити. Ми благали не робити цього. Хіба не пам'ятаєш? Але ти не послухався.

— Я ж говорю вам, — відповів Аміт, — що християнство — істина. Як можна відкинути те, що є істиною?

Дискримінація на Дорозі

— Бачиш,— мовив інший старійшина села,— ти знову ображаєш нас своїми висловлюваннями та переконаннями. Якщо тобі потрібна наша допомога, відречись від цього Ісуса прямо тут і зараз та повернися до релігії, у якій ти народився. Повертайся, Аміте, і насолоджуйся благами суспільства. Тоді ми зробимо твою перукарню ще кращою, ніж вона була раніше.

Аміт згадав послання, яке проповідував пастор Джошуа, про те, як Ісус був спокушуваний дияволом у пустелі впродовж сорока днів, і запитав себе, як це бути до неможливого голодним, а потім щоб тобі запропонували хліб в обмін на поклоніння. Чи міг і він виявити таку ж силу? І ось тепер він зазнавав власних спокус і випробувань. Зректися Христа в обмін на що? На будівлю? На кошти на існування? На поклоніння богам, котрі, як він знав, не мали сили ні врятувати його, ні забезпечити повноцінне майбутнє його сім'ї?

— Я не можу цього зробити, — відповів Аміт. Згадавши про підтримку з боку Єви та Рафі, він твердо заявив: — Я ніколи не зречуся свого Господа і Спасителя Ісуса Христа!

— Тоді забирайся геть! — відповіли керівники громади. — Ми не можемо тобі допомогти.

Розглянемо трохи глибше

Ісус добре знав на власному досвіді, що таке дискримінація. Упродовж усього Писання ми стаємо свідками протистояння, з яким стикнувся наш Господь, і того, як Він ніколи не дозволяв переслідуванням залякати й підкорити Себе. Його приклад завжди надихатиме нас, Його послідовників, виконувати місію, до якої Він покликав. Однак ми також розуміємо, що з гідною місією приходить і протидія, і якщо ми втратимо фокус, то легко можемо наразитися на небезпеку зазнати невдачі у своєму покликанні.

Труднощі на Дорозі

Пол Хаттавей, виконавчий директор організації «*Asia Harvest*», сказав: «Якщо ми піддаємося залякуванню, нам легко втратити фокус, і зрештою Господу може знадобитися усунути нас від Свого служіння»¹⁸.

Ісус сказав учням, що, якщо вони йдуть за Ним, гоніння стануть невід'ємною частиною їхньої життєвої дороги. Далі Він додав:

«Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я. Хто ж Мене відцурається перед людьми, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм» (Євангеліє від Матвія 10:32–33).

Це сумні слова, над якими варто поміркувати. Передбачаючи дискримінацію, яку нам, можливо, доведеться пережити, прагнути йти за Христом, ми не повинні забувати про те, що Він ніколи не залишить і не зрадить нас:

«Що ж скажем на це? Коли за нас Бог, то хто проти нас? Той же, Хто Сина Свого не пожалів, але видав Його за всіх нас, — як же не дав би Він нам із Ним і всього? Хто оскаржувати буде Божих вибранців? Бог Той, що виправдує. Хто ж той, що засуджує? Христос Ісус є Той, що вмер, надто й воскрес, — Він праворуч Бога, і Він і заступається за нас. Хто нас розлучить від любови Христової? Чи недоля, чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? Як написано:

“За Тебе нас цілий день умирять, нас уважають за овець, приречених на заколення”.

Але в цьому всьому ми перемагаємо Тим, Хто нас полюбив. Бо я пересвідчився, що ні смерть, ні життя,

Дискримінація на Дорозі

ні анголи, ні влади, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні вишина, ні глибина, ані інше яке створіння не зможе відлучити нас від любови Божої, яка в Христі Ісусі, Господі нашім!» (Послання до Римлян 8:31–39).

Хоча апостол Павло в наведеному вище уривку прямо не згадує про дискримінацію, якщо це ціна, яку нам доведеться платити на Його Дорозі, ми можемо бути впевнені, що любов Христа допоможе нам перемогти.

Застосування

Як ми вже дізналися, підготовка має вирішальне значення для того, щоб вистояти й досягти успіху в гоніннях, і тому вона має бути частиною процесу учнівства — незалежно від того, як довго ви є християнином.

Читаючи Біблію, зверніть увагу на те, як Божі діти зазнавали дискримінації. Знайдіть історію, яка резонує з вашою власною, та дослідіть її подробиці. Яка її передісторія? Що саме призвело до дискримінації? Хто є її дійовими особами? У чому проблема? Де відбуваються події? Коли все це відбувається? Чим закінчується історія? І ще важливіше, як через цю історію Бог виявляє Свій характер? Як ця історія готує вас до того, щоб протистояти дискримінації, яка може виникнути на вашій Дорозі віри?

Пропозиція: прочитайте Євангеліє від Луки 7:36–50 і зверніть увагу на те, як Ісус звертається до Свого кривдника. Візьміть до уваги, що Він не ігнорує погане ставлення і не вимагає для Себе гідної поваги, якою Симон наділяє інших гостей. Визначте тепер, як ви скористаєтеся ситуацією, в якій зазнали дискримінації через свою віру, щоб проповідувати Євангеліє.

Розділ п'ятий

Наклепи на Дорозі

*Майте добре сумління, щоб тим, за що
вас обмовляють, немов би злочинців,
були посоромлені лихословники вашого
поводження в Христі.*

1 Послання Петра 3:16

*Хто повстане й відстоїть моє право і
захистить від багатьох ворогів?*

*Коли земля і пекло посилюють моє
тяжке становище, моє тривожне
занепокоєння зростає!*

*«Боже, притримай мої ноги, що ковзають, —
кричав я. — Твої постанови — мій притулок;*

*Твоє милосердя, яке постійно поряд зі мною,
вестиме мене на Твоєму шляху».*

Ісаак Воттз *«Хто повстане й
відстоїть моє право»*

Збитки від землетрусу нагадували про себе ще впродовж тривалого часу після того, як його руйнівна сила спустошила чимало громад у регіоні. Міжнародна допомога надійшла швидко, і процес відновлення йшов повним ходом. Потерпілим надавали їжу, воду та тимчасове житло, а також фінансування для підтримки різних ініціатив доти, доки люди не зможуть відно-

Наклепи на Дорозі

вити свої будинки та знову заробляти кошти на прожиття. Про поранених також добре дбали, а сім'ям, які втратили близьких, надали компенсацію, щоб допомогти впоратися зі втратою годувальників. Рівень іноземної допомоги був дивовижним і приніс людям таке полегшення, на яке вони й не сподівалися

Незважаючи на все це, керівництво села Аміта хвилювалось і зібралося, щоб обговорити, чому їх спіткало таке лихо. Усі були вдячні за допомогу, проте щиро стурбовані тим, чому боги послали такі руйнування. *Що вони намагалися показати громаді? Хто їх прогнівив? І як їх умиротворити та повернути їхню прихильність?*

У той час, як керівництво села обговорювало ці питання, християни зібралися, щоб подякувати Богові за те, що, хоч не всі вони отримали надіслану з-за кордону допомогу, Він не залишив їх.

Єва міркувала про це дорогою до Амари, яка була для неї як старша сестра, чий будинок стояв на протилежному кінці їхнього села. Єва насолоджувалася прогулянкою, а Рафі біг попереду. Час від часу він зупинявся й терпляче чекав, доки мати наздожене його. Вираз обличчя хлопчика завжди змушував Єву всміхатися. Він такий схожий на батька: ніжний, добрий і сповнений рішучості завоювати світ. Рафі швидко зростав і любив гратися з друзями. Єва помітила, що він зовсім не сором'язливий; він часто першим вітає дітей, яких зустрічає, і запрошує їх пограти з ним. Єва пишалася сином і молилася, щоб він полюбив Господа й вірно служив Йому.

Діставшись до будинку Амари, Єва побачила, що подруга чекає на неї у дворі й уже встигла приготувати гарячий чай. Рафі помітив сина Амари, Аміра, і вони відразу захопилися грою в кікбол, яка забрала більшу частину їхнього візиту. Амара обійняла Єву і повела до старої дерев'яної лави у тіні величезного дерева. Перш ніж сісти, вона подала чай та різні пікантні частування. Жінки познайомились у церкві. Амара була на п'ять років старша за Єву, і, окрім Аміра, у неї було ще два

Труднощі на Дорозі

хлопчики. Амір, ровесник Рафі, залишався вдома з матір'ю, а двоє старших синів працювали з батьком у полі.

Як завжди, привітавши подругу, Амара запитала:

— Як почувається Аміт після того, як керівництво села відхилило його прохання про допомогу на відновлення перукарні? Мабуть, йому важко змиритися з таким несправедливим поводженням.

Єва задумливо кивнула, і на її обличчі відобразився біль від того, що її чоловік так страждає через заподіяне йому приниження.

— Аміт украй розчарований і скривджений неприйняттям та образами старійшин. Але, Амаро, він змінився відтоді, як став християнином. Колишній Аміт розлютився б і не заспокоївся, поки не отримав би того, чого, на його думку, заслуговує. Тепер, хоч він і скривджений, повернувшись додому з зустрічі, він попросив мене помолитися з ним. Старійшини мають владу відмовити у допомозі, та насправді, Амаро, вся влада належить Богові. Ми помолились і стали чекати.

— І Бог відповів на ваші молитви? — співчутливо поцікавилась Амара.

— Так, відповів, — усміхнулась подрузі Єва. Вона зупинилася, намагаючись упоратися з емоціями, що наринали на неї, коли вона згадала, як Бог втрутився і подбав про них у, здавалося б, безнадійній ситуації. Отямившись, Єва продовжила: — Через два тижні після нашої молитви прийшов пастор Джошуа й повідомив Аміту, що місіонери допомагають християнам, які потребують помічі у відбудові будівель. Він сказав, що вони надають кошти, тому що віруючі, які живуть у далеких країнах, чули, як страждають їхні брати й сестри, подібні до нас, яким їхні громади відмовляють у сприянні. Вони надіслали гроші, щоб допомогти нам, тому що вважають, що ми всі одна сім'я, і коли страждає її частина, страждають усі! — Єва знову замовкла, зворушена думкою про те, яке чудове Тіло Христове. — Аміт повернувся

Наклепи на Дорозі

додому такий схвилюваний і вражений тим, що Бог спонукає християн з інших частин світу допомогти нам у скрутну хвилину!

— Неймовірно! — вигукнула Амара. — Наші люди й пальцем не поворухнуть, щоб допомогти, а ці брати та сестри здалеку прийшли нам на допомогу!

— Ось так, — підсумувала Єва. — Пастор Джошуа говорив про це, пам'ятаєш? Якось він сказав, що у світі є багато християн і вони наші брати та сестри, наша сім'я. Нехай вони живуть не так, як ми, та дуже далеко від нас, але вони знають про нас і моляться за нас.

— Так, я пригадую, Єво. Як приємно усвідомлювати, що ми частина великої родини й що в цьому світі ми не самотні! Хто міг би подумати, що ці люди не будуть байдужими до наших страждань і допоможуть нам пережити їх? — Амара зробила паузу. — А як же перукарня Аміта? Чи отримає він допомогу у відновленні та придбанні нових інструментів?

Єва кивнула головою, і на її очах знову виступили сльози.

— Так, місіонери допоможуть, — відповіла вона. — Аміт сказав пастору Джошуа, що планує запропонувати старійшинам безкоштовно постригти їх, щойно відкриється його майстерня. Він хоче показати, що християни люблять своїх ближніх, навіть якщо ті не відповідають на їхню любов.

— Зрозуміло, — відповіла Амара. Єва бачила, як подруга поринає у власні роздуми. Вона, проте, нічого не говорила про тривогу, яка тепер позначалася на її обличчі.

— Що таке, Амаро? — стривожилась Єва. — Я щось не так сказала?

— Ні, — запевнила подруга. — Просто мене турбує брехня, яку старійшини поширюють про нас. Вони кажуть людям, що землетрус — це розплата богів за те, що у селі живуть християни. І, що ще гірше, переконують усіх, що християни — це прокляття, вірус, причина всіх проблем у суспільстві. Говорять, поки ми тут, боги не заспокояться.

Труднощі на Дорозі

— Та ж це безумство! — обурилася Єва. — Я не можу зрозуміти, чому вони так жахливо відгукуються про нас.

— Так, усе це, звичайно ж, нісенітниця, ось тільки проблема в тому, що люди їм вірять, — відповіла Амара. — Мій чоловік і сини зазвичай проходили полями сусідів, щоб потрапити на те, яке вони обробляють. Сусіди завжди були нашими друзями, а тепер відмовляються пропускати їх, бо їм сказали, що, якщо християни ступлять на їхню землю, це принесе прокляття. Тепер чоловікові та синам доводиться обходити манівцями володіння цих сусідів та інших, які також не дозволяють проходити їхньою землею. — Амара похитала головою і продовжила: — Тепер їм доводиться вставати ще раніше, щоб дістатися поля доти, доки всі прокинуться, і залишатися там ще довго після того, як решта закінчать роботу, бо вони бояться, що на них можуть напасти, коли вони повертатимуться додому.

Єва сиділа мовчки, міркуючи про новий рівень переслідувань, які випливали на поверхню, і запитувала себе, як це вплине на Аміта та його бізнес.

Наклепи

Напади на добре ім'я людини; висловлювання неправдивих заяв, які завдають шкоди її репутації

Наклеп має особливу характеристику, якої немає в інших формах переслідувань: напад на репутацію і характер людини. Наклеп — це брехня, що видається за правду з метою зіпсувати чийось репутацію й зруйнувати довіру. Цей тип переслідувань ранив набагато глибше, оскільки його спрямовано на те, щоб завдати шкоди самій суті людини.

Цар Давид знав усю порочність наклепу:

Наклепи на Дорозі

«Боже слави моєї, не будь мовчазливий, бо мої вороги порозкривали на мене уста нечестиві та пельки лукаві, язиком неправдивим говорять зо мною! І вони оточили мене словами ненависти, і без причини на мене воюють, обмовляють мене за любов мою» (Псалом 108:1–3).

Людина може підготуватися до різних труднощів і протистояти їм, але як же підготуватися до руйнації характеру? Ця тактика може легко вивести з ладу, оскільки наклеп виходить за межі пліток та особистої думки. Наклеп навмисний і має підступний характер, від нього важко захиститися, оскільки, щойно дезінформація стає надбанням громадськості, шкода, яку завдано репутації та характеру, з людської точки зору стає практично непоправною.

Небезпека наклепу

Джозеф Холл, англійський єпископ 1640-х років, сказав: «Репутацію, зіпсовану колись, можливо, можна буде відновити, але світ завжди спостерігатиме за тим місцем, де була тріщина».

Брехня, що публічно подається як реальність, створює ефект хвилі сумнівів, яка набирає обертів і яку важко зупинити. Навіть коли брехня викривається як така, невпевненість залишає незабутній слід на тих, хто чув наклепницькі зауваження.

Ніколас Керролл, експерт із вивчення наклепів, у своїй статті *«Наклепи на особистість: шлях до емоційної кризи»*, яку він написав для *«Huffington Post»*, докладно викладає дилему, пов'язану з наклепом:

«Щоб порівняти реальність та наклеп, що більш травматично: випадково наїхати на сусідського собаку й убити його, чи бути хибно звинуваченим у наїзді на сусідського собаку? Провівши 14 років у спілкуванні з жертвами

Труднощі на Дорозі

наклепу, [відповісти на це питання] не важко: бути хибно звинуваченим набагато травматичніше. Убивство сусідського вихованця засмутить будь-яку нормальну людину, і вона згадуватиме про це навіть через роки. З іншого боку, адекватна людина відразу ж зателефонує власнику собаки або сама завезе його до ветеринарної клініки, й історія закінчиться так: “Усе це надзвичайно засмутило його... Він відвіз собаку до клініки, проте було вже пізно”.

Хибне звинувачення [у скоєному] може стати хронічною психічною проблемою, щоденним джерелом стресу, що активується щоразу, коли сусід зі злобою дивиться на вас або говорить: “Це ти вбив...” або коли так дивиться на вас кожен зустрічний. Якщо історія вигадана, то не існує і жодних доказів того, що ви везли собаку до лікарні, оскільки нещасного випадку насправді не сталося. Там, де немає злочину, немає й алібі»¹⁹.

На прикладі сценарію, який подав Керролл, більшість із нас можуть оцінити, наскільки легко поставити під сумнів чиясь репутацію. І хоча кожен із нас має значний вплив на свою особисту репутацію, ми все ж не здатні контролювати, як нас сприймають навколишні люди. Наша репутація полягає в тому, що інші члени спільноти вважають нашими позитивними чи негативними якостями.

Колись я керував відділом у великій оптовій компанії. Якось до мене підійшла співробітниця з іншого відділу й запитала, чи може вона перевестись у мій. Перехід з відділу до відділу не був незвичайним явищем, тому само собою це прохання мене не здивувало, а ось її вступ до запитання застав мене зненацька. Підійшовши, вона поцікавилася, чи є в мене хвилинка, щоб поговорити з нею: «Я вже давно хотіла запитати тебе, і здається, сьогодні ти в доброму гуморі». Я запитав її, що вона має на увазі, й дізнався, що багато хто в компанії вважав мене

Наклепи на Дорозі

неприступним, тому що я здавався похмурим і часто проходив по їхньому відділу, насупившись.

Реальність ситуації, на мій погляд, полягала в тому, що коли я розмірковую про проблему, яку необхідно вирішити, або про якісь інші невідкладні справи, це відбивається на моєму обличчі у вигляді похмурого погляду. У такі моменти я заглиблююся в собі і не знаходжу часу на спілкування з людьми. Реальністю для них було те, що я регулярно перебував у поганому настрої і був недоступним. Співробітники мого відділу відповіли б: «Флойд у поганому гуморі? Ні, він завжди має такий вигляд!» Отож, без мого відома про мене склалася серед співробітників інших відділів репутація суворого керівника, хоча насправді я не був таким, як їм здавалося.

Володіння винятковою репутацією передбачає величезні переваги, поганою — жахливі наслідки. Людина з хорошою репутацією має потенціал доступу до більш значних можливостей, ніж людина з поганою. Оскільки про людей судять здебільшого за їхньою репутацією, вона визначає дуже багато. Репутація часто є вирішальним чинником у дружбі, у питаннях працевлаштування, надійності, довіри тощо. Міркування, які засновано насамперед на нашій репутації, часто мають першорядне значення задля досягнення успіху в житті. Не дивно, що наклеп — це загроза для людини, і вона боротиметься щосили, щоб зберегти гарну репутацію перед своїми однолітками, колегами та суспільством.

Наслідки наклепу на церкву

У регіонах, ворожих до Євангелія, християн часто обмовляють, і вони страждають від наслідків цього наклепу. Антихристиянські кампанії, гасла та пропаганда — це інструменти, які використовують для того, щоб показати християнство в негативному світлі й зруйнувати позитивну думку про християнську спільноту.

Труднощі на Дорозі

Приклад таких наклепів можна спостерігати, коли християни ранньої церкви страждали під гнітом Римської імперії. Цікаво зазначити, що, хоча репресивні періоди римського правління й існували, загальне ставлення влади до мультикультуралізму було досить толерантним. Ті, хто перебував під контролем Риму, користувалися такими основними правами людини, як право на освіту, працевлаштування, дах над головою, безпеку, юридичний захист та свободу віросповідання. Попри те, що римляни вважали християнство культом або дивним забобоном, на нього дивилися зверхньо і зазвичай ігнорували, доки воно не почало поширюватися так швидко, що на нього вже неможливо було не зважати.

Оскільки віруючі не асимілювалися з римською культурою та не переймали ідентичність Риму, вони утримувалися від загальноприйнятих звичаїв та поведінки, яка очікувалася від кожного римського громадянина. Наприклад, християни відмовлялися брати участь у язичницьких оргіях, ритуалах та ухилялися від служби в імператорській армії. Римська політика вимагала, щоб кожен громадянин публічно висловлював пошану імператору і визнавав його за божество. Однак, коли християни поставали перед римськими судами і їм наказували спалити дрібку фіміаму в жертвопринесення кесареві й вигукнути «*Кайзер Куріос*» («Кесар — Господь»), їх зухвала, але пряма відповідь звучала таким чином: «*Кристос Куріос*» («Христос Господь»). За сповідання віри ці християни зазнавали презирства від римських імператорів. Римляни сповідували віру в багатьох богів, зокрема й у божественність кесаря, тоді як церква проголошувала, що є лише один Господь, Ісус Христос і що Його послідовники мають дотримуватися виключно єдиної істинної віри. Християнство загрожувало законам імперії, які скріплювалися її власними релігійними віруваннями та практиками, що унеможливлювало терпимість до нього.

Наклепи на Дорозі

Тому в послідовниках Ісуса вбачали ворогів держави та богів. Відтак про них та про їхні релігійні обряди поширювалися наклепницькі чутки. В одному випадку повідомлялося, що під час проведення обряду, у наш час відомого як Причастя або Вечеря Господня, християни практикували канібалізм. Повідомлялося також, що часті стихійні лиха та катастрофи, які обрушувалися на імперію, були покаранням розгніваних богів, спровокованим християнами та їхнім поклонінням Ісусові Христу. Таким чином, репутація віруючих в очах громадян Римської імперії змушувала бажати кращого.

Сучасним християнам добре відомо про гоніння, яких зазнала рання церква за різних кесарів, що правили Римською імперією, проте часто вони мало що знають про переслідування їхніх братів і сестер по вірі, які тривають нині. З падінням Риму гоніння християн не припинилися, а лише вплелися червоною ниткою у всесвітню історію церкви. Вони відбуваються і в наш час по всій Євразії, Африці та Близькому Сході, а також у деяких регіонах Південної і Північної Америки та Європи.

«Голос мучеників — Канада» описує переслідування християн як ситуацію, коли віруючим постійно, наполегливо та систематично завдають тяжких та жорстоких страждань або шкоди; коли їх позбавляють (або суттєво загрожують позбавленням) основних прав людини через їхню віру в Христа, таку нетерпиму їхніми гонителями.

Щоб відрізнити переслідування християн від інших форм релігійних репресій, потрібно поставити запитання: «Якби людина мала інші релігійні переконання або змінила б свою релігію на релігію більшості, чи покращилося б її становище?» І якщо відповідь позитивна, то, ймовірно, насправді йдеться про переслідування за ознакою релігійної приналежності.

Моніторинг, який було проведено дослідницькими групами, що стежать за дотриманням свободи віросповідання, підво-

Труднощі на Дорозі

дить до висновку: переслідування християн є найбільшим порушенням свободи віросповідання у світі²⁰. Недотримання основних прав людини передбачає порушення:

- права на освіту;
- права на власність;
- права на гідність та повагу;
- права на життя, свободу та особисту недоторканність;
- права на свободу віросповідання та переконань;
- права змінювати релігійну приналежність та сповідувати будь-яку релігію або переконання.

Барнабас очолює підпільну семінарію у М'янмі. Він чудово розуміє згубні наслідки цілеспрямованих нападів на репутацію християнина. В інтерв'ю співробітнику організації «*Release International*» (служіння, натхненого Річардом Вурмбрандом, що базується в Об'єднаному Королівстві) Барнабас заявив: «У цій країні існує приказка: “Якщо ти християнин і ти — *чин* (представник однієї з основних етнічних груп у Бірмі), у тебе вірус”. Християнство (як і належність до цієї етнічної більшості) — це вірус, який необхідно негайно викоринити»²¹.

Я чув подібні висловлювання від християн зі Шрі-Ланки, які добре знайомі з приказкою, поширеною серед сингальців, більшість із яких складають буддисти: «Бути ланкійцем — значить бути буддистом». Цей вислів широко використовується різними засобами масової інформації по всій країні, щоб ідентифікувати християнство як західну релігію, пов'язану з колоніалізмом. І алюзія тут безпомилкова: як Шрі-Ланка позбавилася своїх колоніальних господарів, так вона має позбутися і християнства. Отож, якщо ви не буддист — ви не ланкієць, і тому не повинні користуватись перевагами, якими наділено громадян країни.

Репутація, характер та залежність від Бога

Репутація, як видно з цих прикладів, відіграє важливу роль в ідентичності та визначенні становища людини. Якою б важливою не була хороша репутація, значно важливішим є характер. Характер за своєю суттю — це якості та моральна сила, що належать особистості. Важливо працювати над формуванням благочестивого характеру, оскільки він відображає ваші внутрішні якості, а не зовнішні припущення, які сформувала думка оточення.

Візьмемо приклад, що я вже наводив, про співробітницю, яка побажала перевестися до мого відділу. У неї склалося враження, ніби я недоступний для спілкування і в мене здебільшого поганий настрій. Саме така репутація сформувалася в очах співробітників цього відділу, доки вони не поговорили з тими, ким я безпосередньо керував. Мої ж близькі колеги сказали їм, що я чесний та доброзичливий; і, хоча я очікував від своїх співробітників роботи «на відмінно», та завжди дбав про те, щоб вони мали все необхідне для її виконання. Вони розповіли про мій характер, і саме це привабило жінку, яка підійшла до завжди похмурого начальника відділу та наважилася попроситись працювати під моїм керівництвом. Як бачите, у цьому випадку характер перевершив репутацію.

Джон Вуден, знаменитий американський тренер із баскетболу, радив людям «більше піклуватися про свій характер, ніж про свою репутацію, тому що ваш характер — це те, ким ви є насправді, а ваша репутація — це лише те, ким вас вважають інші»²².

Політики, які претендують на високі посади, будують свою публічну репутацію на особистій репутації та своєму характері. Вони намагаються якнайпереконливіше підтвердити

Труднощі на Дорозі

те, що написано в їхньому резюме, одночасно іноді роблячи спроби поставити під сумнів репутацію опонента. Політичні кампанії можуть бути гарячими та потворними, коли для завоювання сердець і розумів людей застосовується тактика, яка очорнює характер опонента. Тактика наклепу зрештою перетворюється на особисті нападки, які можуть завдати величезної шкоди іміджу противника, проте насправді шкоди зазнає їхній власний характер. Зрозуміло, що помилкові заяви, що ганьблять характер людини, нервують. Що більш руйнівна заява, то важче її пережити. У своїй статті *«Наклепи на особистість»*, яку я цитував раніше, Ніколас Керролл стверджує:

«Лише небагато жертв наклепів ставляться до них раціонально, а оптимістично, можливо, лише 5 відсотків. Багато хто стає одержимим злістю. І ще більше ступають на шлях саморуйнування, намагаючись переконати у своїй невинності кожного, хто зустрічається на їхньому шляху, зокрема й людей, які у будь-якому разі ніколи б про це не довідалися. Раціональне вирішення проблеми наклепу є винятком, оскільки наклеп рідко буває раціональним»²³.

Руйнування характеру — це зловмисне обливання брудом чиеїсь ідентичності. У цьому бачимо підступність брехні. Утім справжній характер завжди підноситься над репутацією, винагороджуючи того, хто протистоїть наклепу. Цар Давид мав дуже високу репутацію по всій ізраїльській землі, доки його син Авесалом не відвернув від нього серця людей. Як Авесалому вдалося це зробити? Він сформував собі репутацію народного героя, людини, яка прислухається до народу, є його захисником і дбає про справедливість. Демонструючи всі ці чудові якості, Авесалом намагався здобути репутацію кращу, ніж у його батька, і тим самим заручитися достатньою підтримкою, щоб усунути Давида з престолу.

Наклепи на Дорозі

Незважаючи на недоліки своєї репутації та характеру, цар Давид користувався любов'ю та підтримкою вірних йому підданих. Він був царем, який любив Бога і прагнув заснувати на цій любові своє життя. Його син Авесалом мав недоліки, і він відвернув серця людей від царя, шукаючи їхнього схвалення, а не Божого. Історія з 2 Книги Самуїлової 15–18, демонструє заздрощі Авесалома до влади царя, його жадобу престолу та успішний політичний переворот. Змістивши батька, син почав переслідувати Давида, намагаючись знищити його та всіх, хто залишився йому вірним. Зрештою марнославство і недалекоглядність Авесалома зіграли з ним злий жарт, а цар Давид знову переможно посів престол.

Цар Давид розкрив свій істинний характер, коли закликав тих, хто став на бік Авесалома, повернутися і служити помазаному Богом цареві, а також допомагати у відновленні царства. Давид не був би спроможний на таке прощення, якби він мав іншу репутацію, а не репутацію людини, чийй вдачі притаманно повністю покладатися на Бога.

Біблія вчить послідовників Ісуса демонструвати благочестя, яке вони здобувають через дію в їхньому житті Святого Духа:

«А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість: Закону нема на таких! А ті, що Христові Ісусові, розп'яли вони тіло з пожадливістями та з похотями. Коли духом живемо, то й духом ходімо!» (Послання до Галатів 5:22–25).

Плід Духа зростає внаслідок підкорення людини пануванню Ісуса Христа. Оскільки Святий Дух перебуває в нас, віруючих, наш характер розвивається в міру того, як ми зріємо в повноті Христа. Інакше кажучи, коли ми підкоряємося Богові та Його волі, Він змінює нас через дію Свого Духа. Християнський характер — те, що ми можемо виховати самостійно, що розви-

Труднощі на Дорозі

вається під впливом Божого Духа. Тільки за цієї умови ми бачимо, як наш благочестивий характер зростає і зріє.

Я зустрічав християнських керівників, які ділилися особистими свідченнями про те, як їхню репутацію було очорнено наклепом, а їхні чесність і надійність — поставлено під сумнів. Незважаючи на те, що репутацію кожного з них було заплямовано, їхні благочестиві характери проявлялися. Коли в громаду приходила біда — чи то хвороба, голод чи інші лиха, — невіруючі зверталися по допомогу саме до християн. Чому? Тому що послідовники Ісуса відомі тим, що вони милосердно служать, люблять своїх ворогів і чинять добро нужденним.

Благочестивий характер формує репутацію і зрештою робить наклеп безсилим — якщо не в цьому житті, то в наступному, оскільки Бог винагороджує праведний характер:

«Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене. Радійте та веселіться, нагорода бо ваша велика на небесах! Бо так гнали й пророків, що були перед вами» (Євангеліє від Матвія 5:11, 12).

Наклепи в житті Христа

Ісусові також доводилося під час служіння пережити наклепи. Релігійні керівники того часу неодноразово ставили під сумнів Його репутацію. Вони часто дошкуляли Ісусові з приводу Його вчення і тверджень про те, хто Він, а також зневажали за те, що Він спілкувався не з тими людьми. «Приймає Він грішників та з ними їсть», — нарікали фарисеї та книжники (Євангеліє від Луки 15:2). Поза жодними сумнівами, люди, з якими спілкувався Ісус, часто мали скандальну репутацію. Водночас релігійні провідники навчали своїх послідовників триматися подалі

Наклепи на Дорозі

від тих, у кого погана репутація. Христос, який прийшов, щоб знайти і врятувати грішників, що гинуть, приймав їх, виявляючи співчуття.

Третій розділ Євангелія від Марка починається описом протистояння. На перший погляд, це чергова історія про Ісуса, який зцілює хворого. Однак, якщо придивитися уважніше, ми побачимо гаряче протистояння з боку релігійних керівників, які з презирством спостерігають за тим, як учинить Ісус:

«І Він знову до синагоги ввійшов. І був там один чоловік, який мав суху руку. І, щоб обвинуватити Його, наглядали за Ним, чи Він у суботу того не вздоровить. І говорить Він до чоловіка з сухою рукою: “Стань посередині!” А до них промовляє: “У суботу годиться робити добре, чи робити лихе, життя зберегти, чи погубити?” Вони ж мовчали. І споглянув Він із гнівом на них, засмучений закам’янілістю їхніх сердець, і сказав чоловікові: “Простягни свою руку!” І той простяг, і рука йому стала здорова! Фарисеї ж негайно пішли та з іродіями раду зробили на Нього, як Його погубити» (Євангеліє від Марка 3:1–6).

Ісус був розгніваний і засмучений запеклими серцями цих релігійних лідерів, які, здавалося, більше дбали про вигадані ними правила та вимоги, ніж про людей, яких вони провадили. Тому, коли Христос зцілив того чоловіка, релігійні керівники пішли, замисливши між собою знайти спосіб убити Його. І хоча події, що відбуваються далі в цьому розділі, ми прочитуємо швидко, логічно, що, найімовірніше, минуло кілька днів, перш ніж Ісус знову зустрівся з тими самими супротивниками. Залишаючи Єрусалим, Він виявив, що за Ним ішов величезний натовп, і милостиво став їм служити. Тоді Господь вибрав дванадцять чоловіків бути Його апостолами. Марк пише, що коли Ісус ішов додому, родичі намагалися схопити Його, ствер-

Труднощі на Дорозі

джуючи, ніби Він збожеволів (Євангеліє від Марка 3:21). Ісус відчув біль від того, що Його ображали члени власної сім'ї, і ця ситуація, можливо, допомогла Його ворогам ще далі зайти у своєму намірі поширити про Нього наклепи.

«Має Він Вельзевула, — підхопили вони звинувачення рідних, — і виганяє демонів силою князя демонів» (Євангеліє від Марка 3:22).

Налаштувати натовп проти Ісуса було стратегією, до якої часто вдавалися Його супротивники. Вони не мали потреби доводити напівсиру брехню, яку намагалися видати за правду. Все, що їм було потрібно, — це посіяти її насіння в уми людей і дозволити наклепові, що згодом зійде, довершити свою чорну справу.

Християни вірять, що Ісус був цілковито Богом і цілковито людиною. Він переживав емоції, як і всі люди. У тому ж розділі Марк пише, що Ісус розгнівався, але в Своему гніві Він не вчинив гріха. Я вважаю, що наклеп, із яким Він зіткнувся спочатку з боку родичів, а потім із боку Його ворогів, торкнувся Його серця. І хоча Марк не описує почуттів Господа, цікаво подивитися, як Він відреагував на наклеп. Він покликав до Себе народ і звернувся до нього притчами:

«Як може сатана сатану виганяти? І коли царство поділиться супроти себе, не може встояти те царство. І коли дім поділиться супроти себе, не може встояти той дім. І коли б сатана сам на себе повстав і поділився, то не зможе встояти він, але згине. Ніхто бо не може вдертися у дім дужого, та й пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого, і аж тоді пограбує господу його» (Євангеліє від Марка 3:23–27).

Ісус використав ситуацію, щоб продемонструвати глибоку істину й покласти край наклепам проти Нього. Не можна

Наклепи на Дорозі

приписувати дияволів те, що є Божою справою і відбувається силою Святого Духа. Його обвинувачі вирішили свою долю. Їхнє прагнення дискредитувати Христа і зруйнувати те, що Він творив, завдавши шкоди Його репутації та характеру, зіграло проти них самих:

«Поправді кажу вам, що простяться людським синам усі прогріхи та богозневаги, хоч би як вони богозневажали. Але, хто богозневажить Духа Святого, — повіки йому не відпуститься, але гріху вічному він підпадає. Бо ж казали вони: Він духа нечистого має» (Євангеліє від Марка 3:28–30).

Ісус боровся з наклепом упродовж усього Свого земного служіння аж до подій, які призвели до Його смерті на хресті. На суді лжесвідки спотворили слова Христа, щоб істини, яких Він навчав, мали вигляд ошуку. І все це у спробі виставити Його винним.

Упродовж століть Божий народ зазнавав образ через вірність Христу, а його репутацію намагалися заплямувати. Ісус сказав, що ворог наших душ, диявол, є «батьком брехні». Чи повинні ми тоді дивуватися з того, що він у спробі знищити свідчення церкви вдається до стратегії, яка дискредитує християнський характер?

Продовження історії Єви

Єва була стурбована, почувши, що членів їхньої громади переконують, ніби християни — це прокляття. Усе життя вона належала до цієї спільноти, й односельці добре знали її. Як вони могли повірити в це, бачивши, наскільки вона краща завдяки тому, що тепер Ісус — Господь її життя? Ставши послідовницею

Труднощі на Дорозі

Христа, жінка служила своїм сусідам і любила їх, як ніколи раніше. Однак вона розуміла, що жорстоке поводження, якого вони з Амітом зазнали, було наслідком того, що сусідів ображав прояв їхньої віри.

Якось незрозумілим чином Єва відчувала, що справи служіння та милосердя демонстрували їхню віру в Ісуса, зустрічі з Яким так боялися люди. Вона згадала, як Аміт міркував про це, коли йому відмовили в обслуговуванні у чайній. Господар навідріз заборонив йому ввійти, заявивши, що християни скрізь приносять лиш біди та прокляття. Інші віруючі з села також відчували подібне ставлення, і їм було боляче усвідомлювати, що все це відбувалося через наклепи, які виставляли їх у жахливому світі. Єва поглянула на Рафі та його друга, які гралися неподалік, таких безтурботних. Вони й гадки не мали про труднощі, які цей світ приготував для послідовників Ісуса.

Повернувшись до Амари, Єва тихо промовила:

— Біблія учить нас, що, якщо світ ненавидить Ісуса, він ненавидить і Його учнів. Як Рафі та Амір виживуть у такому світі?

— Ми навчили їх ходити, нам доведеться навчити їх і стояти, — відповіла Амара, взявши Єву за руку, щоб потішити подругу й додати їй упевненості. — Не забувай, Ісус сказав, що нам не слід боятися, бо Він переміг світ. У міру того, як наші сини пізнаватимуть Ісуса, вони «зростатимуть мудрістю і віком».

Єва та Амара поговорили ще деякий час, підбадьорюючи одна одну й однодушно звертаючись до Бога в молитві. Покидаючи дім Амари, Єва почувалася надзвичайно спокійною, утім відчувала, що попереду на них чекають важкі дні. Жінка подивилася на Рафі, який, стомлений грою, повільно йшов поруч, тримаючись за її руку.

«Цей світ зненавидить тебе, мій синку, — думала мати. — Люди відкидатимуть і зневажатимуть тебе, ставитимуться до тебе недоброзичливо й говоритимуть зле про тебе. Та ти будеш благословений, Рафі, бо Той,

Хто створив усе суще, готує тобі місце, яке ніхто не зможе відібрати у тебе. Завжди тримайся за Ісуса, Рафі, й довіряй Йому».

Розглянемо трохи глибше

Християнам, які живуть у відносно вільних країнах, усе частіше доводиться мати справу з щораз більшим негативізмом стосовно їхнього віросповідання. Засоби масової інформації регулярно пов'язують християнські цінності з обмеженістю, фанатизмом та регресивними соціальними установками, що зовсім не відповідає загальноприйнятій думці. У Канаді, наприклад, деякі політики натякають, що євангельські християни не є справжніми канадцями, оскільки вони відкидають канадські цінності прийняття та терпимості. Консервативні християнські переконання, в основі яких лежить біблійне розуміння шлюбу та святості життя, знаходять усе менше місця в сучасній канадській культурі та громадській думці.

Звичайно, час від часу західна церква сама сприяє виникненню такого негативізму стосовно себе, публічно виступаючи зі свідченням, яке більше зосереджено на тому, проти чого вона налаштована, ніж на тому, що вона прагне проповідувати й чим є сама. Християни іноді готові радше відсторонитися від суспільства, ніж проповідувати йому Євангеліє. По всьому Заході, де християнство утримувало баланс сил і впливу протягом століть і навіть тисячоліть, християни зазнають спокуси оплакувати свою втрату влади та впливу, а не розвивати переможне та вірне сучасне свідчення. Спроба нав'язати релігійні цінності — це не та робота, яку Ісус доручив Своїй церкві.

Я припускаю, що ця заява може спровокувати певні суперечки. Зрештою, церква зробила й продовжує робити чимало

Труднощі на Дорозі

корисного у своєму суспільстві та в усьому світі. Є багато того, з чого ми, послідовники Ісуса, можемо й повинні радіти.

«*Cardus*» — релігійний аналітичний центр та зареєстрована благодійна організація, покликана сприяти процвітання суспільства за допомогою незалежних досліджень, активного суспільного діалогу та заклику до роздумів. Ця організація ініціювала проєкт під назвою «Ефект ореолу», який вимірює позитивний внесок, який члени релігійної спільноти роблять в інфраструктуру міст, у яких вони живуть. Їхній звіт свідчить про те, що кожен долар, витрачений громадою, створює послуги на суму 4,77 долара, надання яких таким чином знімається з плечей міста. Церкви та інші релігійні організації продовжують відігравати важливу роль у суспільстві. Я б порадив вам зайти на сайт «*Cardus*» та ознайомитися з «Ефектом ореолу» у вашій громаді²⁴.

Моя спроба допомогти християнам, які живуть у країнах, де їм надають релігійні права та захищають їх, зрозуміти, що їхня відданість Ісусові Христу й справи, які вони роблять в ім'я Його, мають бути з любові до Бога, а також із глибокої та щирої любові до своїх ближніх. Однак часом нас більше турбують проблеми, які кидають виклик нашому християнському способу життя, ніж люди, які це роблять. Взаємодія з цими людьми не повинна бути рівнозначною розбавленню Євангелія до недовірливої невинності. Поза тим, існують біблійні межі участі в суспільному житті, які не ґрунтуються на відстоюванні наших прав, як це зазвичай буває у випадку з правозахисними організаціями.

Нині навіть серед християн існує тенденція критикувати церкву. Попри те, що наша реформаторська церковна спадщина *Semper Reformanda* («що постійно потребує реформації») вимагає, аби ми невпинно розглядали свої дії через призму смирення і критики, нині існує спільна думка, яка закликає не до реформування церкви, а радше до масової відмови від неї. Люди стверджують, що вони «духовні, утім не релігійні»

Наклепи на Дорозі

і, таким чином, відмежовуються від будь-якого формального вираження віри. Вони ставляться до організованої релігії з підозрою, начебто всі традиції за своєю суттю несправедливі та неприйнятні. Це більше, ніж комплекс неповноцінності. Це небіблійний погляд на Тіло Христове, погляд некритичний щодо культури, проте надмірно критичний щодо Нареченої, яку любить Христос. Де баланс між відповідальністю та праведністю? Християнська апологетика — це використання логічних переконань та доказів на захист християнства. Апостол Петро, звертаючись до переслідуваних християн, посилається на практику апологетики, підбадьорюючи їх серед страждань:

«А коли ви за правду й страждаєте, то ви блаженні! А їхнього страху не бійтеся, і не тривожтеся! А Господа Христа освятить у ваших серцях, і *завжди готовими будьте на відповідь кожному, хто в вас запитає рахунку про надію, що в вас, із лагідністю та зо страхом*. Майте добре сумління, щоб тим, за що вас обмовляють, немов би злочинців, були посоромлені лихословники вашого поведження в Христі. Бо ліпше страждати за добрі діла, — коли хоче того Божя воля, — аніж за лихі» (1 Послання Петра 3:14–17, *курсив наш*).

Юстин Мученик вдавався до апологетики для захисту гнаних християн і, навіть більше, християнської віри. Він народився у час, коли послідовників Христа зневажали за відмову поклонятися римському імператору. Юстин був розумний і блискуче освічений, але ніколи не вважав, що те, чого він навчився в межах класичної освіти, містило непохитну правду. Почувши християнське послання, він уперше відчув, що знайшов істину, яку шукав.

У своїй книжці «Свідчення: історії мучеництва та дорогого учнівства» Чарльз Мур і Тімоті Кейдерлінг пишуть:

Труднощі на Дорозі

«Юстин був відвертим апологетом віри, який адресував свою *“Першу апологію”* безпосередньо імператору у відповідь на переслідування християн. Добре обізнаний у філософії та порівняльному релігієзнавстві, він боровся з противниками як усередині, так і за межами віри, спростовуючи єресі та захищаючи християн у більш широкій суспільній сфері»²⁵.

Християнська апологетика покликана не уникати гонінь, а радше боротися з брехнею, наклепом та обманом, що ганьблять християнську віру. Цей захист віри й стратегія апологета полягає в тому, щоб проголошувати істину, наводити вагомі підстави віри та свідчити про Божу славу. Метою апологетики є не бути грубою, зухвалою чи корисливою, а твердо, проте з любов'ю прагнути донести істину Євангелія навіть тим, хто може бути налаштований до неї вороже.

Мій друг Джим очолює організацію, яка працює над заснуванням церков у Канаді та за кордоном. Він порівняв канадську церкву зі спортивною командою, якій раніше подобалося бути «стороною, яка приймає». Оскільки більшість уболівальників на трибунах вболівають за команду господарів, гра значно відрізняється від гри «команди гостей», якій доводиться змагатися «на виїзді» у ворожому середовищі. «Церква в Канаді більше не є господарем поля, — якось сказав мені Джим. — І нам потрібно навчитися грати як виїзній команді».

Християни, які живуть у країнах, де існує відносна свобода віросповідання, повинні усвідомити той факт, що основні положення їхньої віри стають усе більш небажаними у масовій культурі. Саме в цьому контексті церква має чітко проголошувати істину й уміти довести вічну надію, яку вона має. Навіть серед обману та наклепів християни не можуть прийняти менталітет, зосереджений виключно на відбитті нападів світу. Натомість вони мають виступати свідками вічної істини Євангелія в епоху

Наклепи на Дорозі

секуляризму, що мало чим відрізняється від римської епохи, в яку зародилася церква».

Люди в усі часи, що живуть у різних місцях, шукають істину, й Ісус хоче, щоб Його Церква проливала світло у темряву кожного століття, знайомлячи з Ним оточення.

Застосування

Усвідомлення важливості хорошої репутації та характеру допомагає людям проявити себе з кращого боку, щоб інші могли побачити позитивні аспекти того, ким вони є. Такі інститути, як політичні партії, підприємства та церкви (і це лише деякі з них) прагнуть сформувати про себе позитивну громадську думку та усунути негативне сприйняття своєї репутації та характеру. На чому ґрунтується ваш характер? Як люди сприймають вас? Вони знають вас лише за те, проти чого ви виступаєте, чи знають ваш христоподібний характер, який ви демонструєте, живучи по вірі?

«Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа, через Якого ми вірою одержали доступ до тієї благодаті, що в ній стоїмо, і хвалимось надією слави Божої. І не тільки нею, але й хвалимось в утисках, знаючи, що утиски приносять терпеливість, а терпеливість досвід, а досвід надію, а надія не засоромить, бо любов Божа вилилася в наші серця Святим Духом, даним нам.

Бо Христос, коли ми були ще недужі, своєї пори помер за нечестивих. Бо навряд чи помре хто за праведника, ще бо за доброго може хто й відважитися вмерти. А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками. Тож тим більше спасе-

Труднощі на Дорозі

мося Ним від гніву тепер, коли кров'ю Його ми виправдані. Бо коли ми, будши ворогами, примирилися з Богом через смерть Сина Його, то тим більше, примирившись, спасемося життям Його. І не тільки це, але й хвалимося в Бозі через Господа нашого Ісуса Христа, що через Нього одержали ми тепер примирення» (Послання до Римлян 11:1–11).

Світ озвучує те саме запитання, яке колись Пилат поставив Ісусові: «Що є правда?» (Євангеліє від Івана 18:38). Якою буде ваша відповідь на нього? Чи стерпите ви наклеп, який може з'явитися, коли ви привертаєте увагу навколишніх людей до Христа? Як ви розповісте про причину надії, яку маєте?

Пропозиція: прочитайте Книгу Дії 2:42–47 і поміркуйте над тим, як рання церква, перебуваючи в атмосфері ворожості, користувалася прихильністю людей. Попросіть Святого Духа допомогти вам розробити план духовної битви щодо пом'якшення наклепів. Пам'ятайте, ви не самотні. Зверніться за порадою до своєї помісної церкви та братів і сестер у Христі.

Розділ шостий

Напади на Дорозі

*У всьому нас тиснуть, та не потиснені ми;
ми в важких обставинах, але не впадаємо в
розпач. Переслідують нас, але ми не полишені;
ми повалені, та не погублені. Ми завсіди
носимо в тілі мертвість Ісусову, щоб з'явилося
в нашому тілі й життя Ісусове.*

2 Послання до Коринтян 4:8–9

*Єгово, Боже мій, я покладаю надію на допомогу
Твою. Від усіх, хто переслідує мене, спаси
та захисти; щоб вони, як леви, не роздерли
мене, поки поряд немає нікого, хто міг би
заспокоїти їхню лють.*

Автор невідомий

Після довгого виснажливого дня Еліас, благовісник, який колись приїхав до села Аміта, збирався лягти спати раніше. Йому важко було поєднувати роботу й служіння, проте це було того варте, оскільки він був свідком, як багато людей знаходили нове життя в Ісусі Христі.

Лежачи в ліжку, Еліас згадував про те, як Бог привів його до місіонерів, які посприяли розвитку не лише його служіння, але й бізнесу. Він відчував покликання стати євангелістом, однак також запитував, як забезпечувати свої потреби. Поговоривши про це з місіонерами, він був здивований, дізнавшись, що вони розробили план, який дозволяє тим, хто відданий духовній праці,

Труднощі на Дорозі

забезпечити собі стійкий дохід. Йому запропонували навчання та мікропозику для відкриття приватної справи. Еліас, будши добре освіченим, чудово знався на бізнесі й незабаром представив місіонерам свій бізнес-план. Відтак він отримав фінансування на відкриття магазину із продажу товарів широкого вжитку.

Еліас багато працював, і незабаром його магазин почав приносити достатньо доходу, щоб забезпечити його самого, а також виплатити позику, яку він узяв у місіонерів. Потім Еліас найняв і навчив брата-християнина, щоб той керував магазином, натомість давши йому можливість будувати стосунки з покупцями і провадити євангелізаційну роботу.

Тепер, коли Еліас почав поринати в сон, несподіваний стукіт у двері повернув його до реальності. Відчинивши двері, він побачив незнайомого хлопця.

— Чим я можу вам допомогти? — здивовано запитав Еліас.

— Пане, мені сказали, що ви добрий чоловік і допомагаєте людям. Я також чув, що ви християнин і що, коли ви молитесь, ваш Бог відповідає на молитви. Я прийшов із дитиною. Мій син дуже хворий. Він там під деревом. Будь ласка, пане, ходімо зі мною і — помоліться за нього.

Еліас поглянув у благальні очі незнайомця і побачив у них розпач. Однак він не міг позбутися відчуття тривоги, оскільки знав, що це могло бути пасткою. Еліас чув історії про пасторів, яких виманювали з будинків, щоб помолитися за хвору людину, і які потрапляли в халепу. Багатьох із них жорстоко били, а деякі навіть загинули в результаті нападів. Проте це також могло бути можливістю для Бога принести глибоке духовне зцілення в життя цього молодого батька та його сина. І це було варте ризику. Покладаючи надію на Господа, Еліас відповів:

— Я піду й помолюсь за вашого сина. Але я маю сказати: зцілює Бог, а не я.

Хвиля полегшення прокотилася обличчям молодика, який хоче кивнув головою на знак згоди.

Напади на Дорозі

— Так, так, я розумію. Будь ласка, пане, ходімо. Він там.

На піддорозі між своїм будинком і деревом, під яким лежала хвора дитина, Еліас відчув рух ліворуч і праворуч себе. Він повернувся й помітив у темряві постаті, що наближалися. Несподівано молодий чоловік, який вів Еліаса, побіг уперед туди, звідки з'являлося ще кілька темних обрисів фігур людей. Хворої дитини не було; Еліаса справді обдурили!

Християнин повернув назад до будинку, але побачив, що шлях перекрито. Усвідомлюючи небезпеку, в якій він опинився, Еліас оглянув чоловіків, які стояли перед ним, і збирався було запитати їх, що відбувається, коли раптовий удар по потилиці збив його з ніг.

— Ти зрадник! — почув Еліас, щосили намагаючись зберегти рівновагу. Поштовх ззаду кинув його до ніг людей, які тільки цього й чекали. Його зір затьмарився. Він відчайдушно намагався не знепритомніти. На голову Еліасу одягли мішок, і він уперше відчув, як його охоплює хвиля паніки. Він спробував дати відсіч, проте перебував у стані болю та розгубленості, і його швидко зім'яли сильні руки.

— Еліасе, ти зрадник богів. Ти брехун і богохульник!

Еліас упізнав голос. Це був один із храмових священників, який час від часу вчиняв нападки на нього, коли він свідчив про свою віру на ринку. Еліас збирався відповісти, проте удар по обличчю збив його з ніг, і він знову звалився на землю. На нього посипалися нові стусани, від яких він інстинктивно намагався захистити голову. Все, що чув чоловік, було лайками на його адресу. Нападники виплескували свій гнів та отруйну ненависть із кожним ударом ногою. Темний туман огорнув свідомість Еліаса. Він знав, що смерть близька й чатує, щоб забрати його. Крізь хаос прокльонів і криків тихо залунала молитва, що злетіла з вуст християнина серед нічної темряви. «Допоможи мені, Ісусе», — це все, що він зміг промовити, перш ніж його світ поринув у пітьму.

Труднощі на Дорозі

Коли Еліас опам'ятався, він не міг зрозуміти, де перебуває і що з ним сталося. Він не пам'ятав, як сусіди перервали напад, як розігнали зловмисників, принесли його додому та обробили рани. Еліас спробував підвестися, але пекучий біль пронизав його тіло з такою силою, що він швидко відмовився від цього наміру. Тієї миті він відчув чиясь присутність поряд із собою і, повернувшись, побачив стурбоване обличчя Аміта.

— Не рухайся, Еліасе, — попросив друг. — Тобі треба лежати нерухомо й відпочивати. На одужання знадобиться час. Будь ласка, брате, лежи спокійно.

Аміт підніс до губ Еліаса кружку води, і лише тоді поранений усвідомив, як сильно йому хочеться пити. Він пив жадібно, незважаючи на біль, який відчував при кожному ковтку.

— Ти пам'ятаєш, що сталося? — запитав Аміт.

Вода трохи оживила Еліаса, й він почав збирати воєдино уривки спогадів про ту трагічну подію.

— Так, — тихо промовив він. — Мене виманили з дому та побили.

— Ти знаєш, хто це зробив?

Еліас похитав головою.

— Було темно. Мені на голову одягли мішок. Я впізнав деякі голоси, проте не думаю, що поліція діятиме на підставі таких свідчень.

— Я прибіг, щойно почув про те, що сталося, — сказав Аміт. — Сім'я з вашої церкви піклувалася про тебе й охороняла твоє майно від злодіїв. Ти був непритомний упродовж трьох днів, — продовжував Аміт. — Спочатку лікар відмовлявся прийти, але пастор Джошуа вмовив його, і зрештою він оглянув твої рани та пояснив, як тебе доглядати. Я прибіг ще вчора і відтоді молюся, щоб Господь зцілив тебе.

— Бог урятував мене, — відповів Еліас. — Тієї ночі Він почув мою молитву й зберіг мені життя.

Напади на Дорозі

— Відпочивай, друже мій, ми про все подбаємо. За тебе моляться багато людей, — запевнив Аміт. — Я дякую Богові, що Він відповідає на наші молитви. Але будь ласка, брате, зараз саме час відпочити.

Еліас, утішений присутністю і словами друга та знаючи, що Господь зберіг йому життя і що його служіння ще не завершено, незабаром поринув у міцний сон.

Свідчення Еліаса

Протягом наступних кількох днів Еліас поступово почав одужувати. Він міг уже сидіти в ліжку і їсти приготувану для нього їжу. Бачачи, що його друг одужує і що про нього піклуються члени церковної сім'ї, Аміт вирішив, що йому час вирушати додому.

— Еліасе, мені потрібно повертатися до сім'ї й до роботи, але перш ніж я піду, можна поставити тобі запитання?

— Звичайно, — відповів Еліас. — Що саме ти хочеш знати?

— Я ніколи не чув, як ти став християнином, — сказав Аміт. — Що змусило тебе залишити богів своєї сім'ї і піти за Ісусом?

Еліас засміявся і відразу ж схопився за зламані ребра, які боліли.

— Скільки ти маєш часу? — пожартував він. — Це довга історія як для людини, якій незабаром треба повертатися додому, але я намагатимусь розповісти коротко, спеціально для тебе, — підморгнув він Амітові й розпочав оповідь.

— Мій батько багато чим пожертвував, щоб я здобув освіту, яка б допомогла мені після закінчення школи знайти кращу роботу. Я любив навчатися і був вдячний батькові за жертви, на які він пішов заради мене. Я з повагою ставився до вчителів, уважно слухав їх, старанно виконував усі завдання. Незабаром

Труднощі на Дорозі

я став найкращим учнем та визнаним лідером у класі. Батько був задоволений моєю старанністю і продовжував робити все, щоб я зміг закінчити середню школу. Однак коли я нарешті отримав атестат, то усвідомив, що батькові не під силу продовжувати долати фінансові труднощі заради моєї освіти. Тому я вирішив, що замість подальшого навчання мені час розпочати кар'єру й зробити свій внесок у добробут сім'ї. Незважаючи на те, що батько був проти, він бачив і те, що в мені розвинулося блискуче розуміння фінансів та ведення ділових операцій. Якби мені дали можливість, я міг би посприяти розвитку сімейного бізнесу й тому, щоб він став набагато більш прибутковим. Тому він поступився. Правду кажучи, — засміявся Еліас, продовжуючи розповідати свою історію Аміту, — гадаю, він відчув полегшення, що я не пішов здобувати вищу освіту. Хоча він так ніколи й не зізнався в цьому, витрати на моє подальше навчання було б надто важко покривати.

Мій батько відкрив магазин, де продавалися товари, зазвичай недоступні в нашому селі. Він зміг знайти постачальника у великому місті, який надав їх за чудовою ціною. Це було ризиковано, проте магазин досяг успіху. За допомогою батька я відкрив аналогічні торгові точки у прилеглих населених пунктах і найняв персонал для управління цими магазинами. У міру того, як наш бізнес процвітав, я став шановним лідером, відданим суспільним цінностям.

Одного разу в моє село прийшли місіонери й, оскільки я був одним із небагатьох, хто вмів читати, мені подарували Біблію. Чоловіка, який вручив її, звали пан Глен. Він пояснив, що ця книга допоможе мені зрозуміти, хто такий Бог. З дитинства мене вчили, що владу над моїм життям має багато богів, тому його слова про єдиного істинного Бога змусили мене трохи засумніватися. Проте вони пробудили в мені надзвичайну цікавість. До того ж, відколи я читав щось нове, минуло вже багато часу, і я скучив за читанням. Я взяв Біблію додому, але нікому

Напади на Дорозі

не розповідав про цю дивну книгу. Коли я, нарешті, знайшов час прочитати її, мене збентежив зміст, і все ж таки було цікаво дізнатися більше. Так я став таємно зустрічатися з паном Гленом і ставити йому запитання, які у мене виникали.

Пан Глен терпляче відповідав мені й навіть був готовий ризикнути образити мене, коли у своїх поясненнях негативно говорив про богів моїх предків. Тоді я йшов розсерджений, утім, правду кажучи, утікав я радше через страх, ніж через гнів. Як я міг продовжувати ризикувати власним благополуччям та благополуччям своєї сім'ї, читаючи книгу, яка, як я був певен, образить богів? Мені було важко, але я знав, що маю вирішити для себе: у цій Біблії написано правду чи ні. Після чергової зустрічі з паном Гленом, який сказав мені, що Ісус — єдина дорога, правда і життя, я так розлютився, що схопив Біблію і кинув її у вогонь.

— Ти спалив Біблію?! — вигукнув приголомшений Аміт.

— Так, — відповів Еліас. — Я був спантеличений, наляканий і ображений усім, що прочитав у ній. Я почав уникати зустрічей із паном Гленом та іншими місіонерами, проводячи дні в магазинах та на сімейних полях, обробляючи землю. Якимось я набрався сміливості розповісти про цю книгу батькові. Спочатку він сильно злякався, а потім розгнівався через те, що я взяв її в іноземців. Я запевнив його, що спалив книгу, і він трохи заспокоївся, хоча все ж наполіг, щоб я приніс у храм особливе приношення, аби переконатися, що боги не розгніваються на мене і всю нашу сім'ю. Я послухався батька і заприсягся, що ніколи більше не читатиму Біблію.

Скільки я пам'ятаю себе, я завжди приймав концепцію реальності богів, проте жив у постійному страху перед ними.

— А хіба неможливо познайомитись із цими богами? — поцікавився я одного разу в батька, коли був ще зовсім дитиною.

Батько посміхнувся і похитав головою.

— Тобі не потрібно знати їх, сину мій, — відповів він. — Їм просто треба підкорятися.

Труднощі на Дорозі

— Слова батька стурбували мене, — вів далі Еліас, — і в міру того, як я дорослішав, я почав запитувати, чи є у всьому цьому щось більше, ніж те, у що він вірив. Усупереч тому, що вчителі старанно пояснювали учням важливість релігійних переконань, які старійшини нашого народу передали нам, освіта навчила мене ставити запитання й шукати істину та сенс життя. Спочатку я відчув полегшення від того, що знищив подаровану мені Біблію, та згодом усвідомив, що я, можливо, втратив єдине джерело, яке могло вгамувати спрагу до істини, що вирувала в мені.

Одного разу вночі я в сум'ятті лежав на ліжку, відчайдушно намагаючись заглушити сумніви. Як мені дізнатися, чи реальні мої боги? Я продовжував відвідувати храм і був відданий вірі, як і раніше. Проте в нічній тиші я боровся з силами, які були вищими за мої власні сили й можливості. Навіть коли мені вдавалося заснути, сни лякали мене глибокими страхами, які, як я боявся, занапащать мене.

Еліас зробив паузу, перш ніж продовжити.

— Тоді мені наснилося, що я йду дорогою, оточеною зміями, які причаїлися, аби напасти на мене. Куди б я не повернувся, я бачив небезпеку, що чатувала, чекаючи, що я зроблю один невірний крок, один невірний поворот. Я кричав у темряві, благаючи про допомогу, та мої слова губилися вночі. У розпачі я впав навколішки, затулив обличчя руками й гірко заплакав. Саме тоді я побачив удалині світло, яке, наближаючись, ставало все яскравішим. Незабаром воно стало настільки яскравим, що я ледве міг дивитися на нього. Я також помітив, що це світло відганяло змій та небезпеки, які переслідували мене. Зі мною заговорив ніжний, проте могутній голос, що виходив зсередини світла. Я впав обличчям додолу. «Еліасе, устань, — наказав голос, — і йди за Мною. Ніхто не може дізнатися, хто такий Бог, якщо спочатку не пізнає Мене. Я — дорога, і правда, і життя. Усі інші дороги ведуть до смерті, але в Мені ти знайдеш багатство життя».

Напади на Дорозі

Я відразу прокинувся від сну. Навколо не було ні душі, і я знав, що то був сон. Однак цього разу я відчував себе інакше. Я не був стурбований, наляканий та схвилюваний, як раніше. Навпаки, тепер ці негативні почуття замінило почуття миру. *Чий це був голос? — думав я. — Він сказав, що я можу пізнати Бога і що я не ходжу в істині. Що ж мені зробити, щоб отримати спасіння?*

Наступного ранку я побіг до пана Глена додому, щоб поставити ці запитання йому. Я сказав, що спалив Біблію, яку він дав мені, бо вважав, що боги незадоволені тим, що я читав її. Я також розповів йому про страждання, які пережив відтоді, — про неспокійні ночі і тривожні сни, — і потім повідав про голос, який говорив зі мною, і про мир, який огорнув моє серце після цього.

Пан Глен подивився мені в очі й відповів:

— Я вірю, що це Ісус приходив до тебе уві сні, Еліасе. У Біблії написано, що Бог так полюбив цей світ, що віддав Свого єдиного Сина, щоб кожен, хто вірує в Нього, не помер, але мав вічне життя. Тепер ти маєш вибір, Еліасе: вірити й довіряти Ісусові або відкинути Його і те, ким Він Себе називає. Він є дорога, і правда, і життя, і ніхто не може прийти до Отця інакше, як через Нього. Саме це я й намагався пояснити тобі того вечора, коли ти вирішив спалити свою Біблію та відкинути її вчення.

Після цих слів я упав на землю і заридав.

— Це те, що сказав мені голос уві сні, — вигукнув я. — Я вірю, я вірю!.. Я віддаю своє життя Христові, бо тільки Він може мене спасти!

На очі Еліаса навернулися сльози, коли він розповідав другові про спасіння, яке Бог дарував йому.

— Того дня моє життя змінилося, Аміте, проте батько дуже розгнівався й образився, коли я повідомив йому, що вирішив іти за Ісусом. Він бачив у цьому відмову від нашого способу життя, нашої спадщини та нашої віри. Мені було боляче усвідомлювати, що я засмутив його після всього, що він зробив для

Труднощі на Дорозі

мене. Він був добрим батьком, і я завжди буду вдячний за їх із мамою любов та підтримку. Однак я знав, що боги, яким вони поклонялися, були неправдивими і не могли мені допомогти. Отож, із тяжкістю на серці й водночас із великою радістю я вирішив попросити Ісуса стати Господом мого життя. Після хрещення мене відкинула сім'я. І хоча це завдавало мені болю, любов Ісуса наповнила моє серце. Я відчув Його утіху, і це було варте того.

Аміт подивився на побите й усіяне синцями тіло друга, що лежав у ліжку, й у нього усередині щось стислося. Попри те, що Аміт твердо вірив в Ісуса й знав, що не зможе повернутися до колишнього способу життя, з моменту спроби підпалу його будинку розум його поступово опановував страх. Він нашіптував християнинові, що той не в безпеці, що на нього чатує лихо й що напад неминучий.

— Тебе мало не вбили, Еліасе, — тихо промовив Аміт. — А за що? Чи варто було це побиття?!

Напади

Нападати з жорстокістю, бити чи вести фізичне протистояння; завдавати каліцтв

У той час як глузування, домагання, дискримінація та наклеп в основному чинять тиск у формі послідовного залякування, під час нападу з метою залякати, заподіяти біль та травми присутнє фізичне насильство. У випадках переслідувань напад не є випадковим. Це особлива навмисна форма насильства, яка піднімає планку гноблення за межі нефізичних тактик, що використовуються проти християн для обмеження їхньої діяльності та домінування над ними.

Напади на Дорозі

У Слові Божому є багато прикладів того, як Божий народ зазнавав нападів через їхню праведність. Перше описане вбивство в Біблії (Книга Буття 4:1–8) стається внаслідок заздрощів і гніву під час поклоніння, що призводить до жорстокого нападу та першого мучеництва. Коли Каїн та Авель приносять свої жертви Богові, Авель пропонує найкращу частину своїх плодів, а Каїн дає Богові не найкращу. Бог приймає жертву Авеля, проте відкидає жертву його брата. Замість того щоб повчитися в Авеля і змінити своє ставлення, Каїн дозволяє гніву роз'їсти себе, тому Бог осуджує його і попереджає, щоб він не дозволяв негативним емоціям керувати собою.

Глен Пеннер пояснює це так: «Каїн відмовляється схилити коліна перед Богом і вирішує позбутися свого релігійного супротивника, дарма що це його власний брат. У цьому разі ми є свідками першого прикладу релігійного переслідування»²⁶. Цікаво зазначити, що в біблійній розповіді про гоніння на Авеля не згадуються якісь ненасильницькі форми переслідувань, а розповідається лише про напад Каїна, що робить «напад» найдавнішою формою переслідувань, за якою іде мучеництво. Напади на Божих дітей із боку тих, хто виступив проти Нього, присутні як у Старому, так і Новому Завітах. Починаючи з пророків, яких послав Бог, і закінчуючи апостолами й християнами ранньої церкви, стратегія нападу була засобом очищення світу від тих, хто поклоняється єдиному Богові.

Реакція страху на насильство

Коли я запитую християн у Канаді, з чим у них асоціюються переслідування, то виявляю, що незалежно від вікової групи, вгорі списку відповідей, як правило, напади, побиття або тортури. Це вкрай цікаво, оскільки, хоча західним християнам зазвичай не доводиться боротися за своє фізичне виживання,

Труднощі на Дорозі

ми добре розуміємо жорстокі аспекти гонінь. Християни Заходу не часто замислюються про те, що у себе на батьківщині вони можуть зазнати нападів через свої релігійні переконання. Ми не боїмося нападів, коли виходимо з дому, і не турбуємося про те, що на нас нападуть дорогою до церкви недільного ранку. Страх зазнати фізичного нападу за християнську віру не є сильним чинником стресу в нашому повсякденному житті в умовах свободи та безпеки. Ми знаємо, що подібне відбувається в інших країнах, але не серед комфорту та захищеності Заходу.

11 вересня 2001 року терористичні напади на Сполучені Штати Америки зруйнували ілюзії нашої безпеки та недоступності ворожим зовнішнім силам. Ці напади, хоч і відбулися на американській землі, глибоко торкнулися й інших країн, які мають тісні зв'язки зі США і розділяють багато з тих же переконань і цінностей. У дні, місяці й навіть роки після нападів багато громадян запитували: *як таке могло статися в США, та ще й у такому масштабі? Хто ці зловмисники і чому вони так сповнені ненависті? Чи в безпеці ми? Де і коли відбудеться наступний напад? Чи готові ми пережити ще одне «11 вересня»?*

Інформаційний простір новинних агентств заповнили спроби відповісти на ці запитання і розібратися у всьому, тоді як уряди країн прагнули запевнити громадян у своєму намірі захистити їх. Коли падіння веж-близнюків зруйнувало стіни безпеки, яку ми сприймали як належне, очевидним побічним ефектом подій 11 вересня став страх.

Гевін де Беккер резюмував це так:

«Ми приділяли багато уваги тому, що бачили по телевізору, проте щось відбувалося і всередині кожного з нас. Людський мозок... ніколи не діє ефективніше, ніж тоді, коли його господар може опинитися в небезпеці. У такому

Напади на Дорозі

разі мобілізуються всі внутрішні ресурси: досвід, уява, працьовитість, інтелект, творчість і пам'ять. Блискучі солдати інтуїції отримують суворий наказ перекрити всі виходи; ніхто не залишить своє робоче місце, доки ви не отримаєте відповіді на запитання, які ставить кожна клітина вашого організму: *яке значення ця подія має для моєї безпеки? Чи буде зі мною все гаразд? Чи буде все гаразд з усіма нами?»*²⁷

Християни не були застраховані від страху, який охопив решту нації, оскільки вони теж щосили намагалися усвідомити новий рівень насильства, що загрожує їхньому життю. Пастор церкви, яку я відвідую, також розмірковував про події 11 вересня. Потім він звернувся до Святого Письма, щоб запевнити своїх прихожан у тому, що, хоча у світі лютує зло, ми йдемо за Тим, Хто переміг цей світ. І ми, послідовники Ісуса, підсумував він, маємо унікальну нагоду нести світло Божої надії в цю темряву.

Після того недільного послання наш пастор почав відповідати на запитання членів громади, багато з яких висловлювали свої побоювання. Було дуже важливо мати можливість зібратися всім Тілом, щоб разом сумувати, ділитися своїми сумнівами, а також звертатися до Христа по втіху.

Мені особливо запам'яталося запитання одного з учасників тієї зустрічі: «Чи гадаєте ви, що це початок періоду скорботи?» Напевно, я запам'ятав це питання саме через відповідь пастора. Він сказав: «Не ставте це запитання християнам із Близького Сходу або будь-якої африканської чи азійської країни, які впродовж десятиліть зазнають насильства, набагато сильнішого, ніж це. Вони живуть під постійною загрозою нападів та жорстокості з боку тих, хто їх ненавидить». Для цих християн повсякденне життя сповнене скорбот, утім вони не заскочені зненацька й не ставлять під сумнів терміни повернення Христа. Вони

Труднощі на Дорозі

усвідомили ціну життя з Ним ще до свого навернення. Вони скажуть вам, що, незважаючи на переслідування, пов'язані з їхнім рішенням, Ісус гідний усього цього.

Говорячи про страждання, Аджит Фернандо зробив таке спостереження за західною церквою:

«Я вважаю, що однією із найсерйозніших богословських “темних плям” західної церкви є неправильне розуміння суті страждань. Ми багато розмірковуємо про те, як їх уникнути і що робити, коли нам боляче. Існує безліч учень про те, як позбутися страждань і отримати від них зцілення, проте недостатньо вчення про теологію страждань. Християн не вчать, чому їм, послідовникам Христа, слід чекати страждань і чому страждання такі важливі для здорового духовного зростання. Отож, страждання розглядаються лише в негативному ключі»²⁸.

Переслідування — не «проблема»

Я вважаю, що таке твердження, безперечно, є переконанням багатьох християн, які живуть у відносно вільних країнах, коли йдеться про страждання за Христа: переслідування — це проблема, дію якої потрібно, наскільки це можливо, пом'якшити. З цієї причини такі віруючі вважають, що їм необхідно підтримати політичну позицію і прагнути покласти край стражданням християн, які зазнають нападів і стикаються з щораз вищою агресією. І хоча насправді завжди потрібно знаходити місце для заступництва, ми, християни, не повинні турбуватися головним чином про питання прав людини та релігійної свободи. Таке обмежене мислення виходить із позиції, коли особисті права переважають над волею Бога. Коли переслідування розглядаються лише через призму порушення релігійної

Напади на Дорозі

свободи в межах прав людини, можна легко випустити з уваги вищу мету Бога. Занадто часто християни більше дбають про збереження своїх християнських цінностей, ніж про те, щоб добровільно *втільювати їх у життя* і потерпати за це.

У наш час, більш ніж будь-коли, послідовникам Христа необхідно усвідомлювати проблеми та обставини, за яких вони служать Богу. Вони не можуть дозволити собі ввімкнути автопілот і чекати, що вони автоматично прибудуть у місце призначення та досягнуть Божих цілей, уникаючи опору.

Коли справа доходить до розуміння переслідувань християн, ми маємо спочатку дійти фундаментального переконання, що переслідування не є «проблемою», для якої потрібно знайти гуманістичне рішення. До цього питання ставляться не так, як до найважливіших гуманітарних проблем, таких як бідність, голод, рабство в його різних формах, хвороби і т. д. Біблія навчає нас не ставитися до переслідувань як до проблеми, яку необхідно розв'язати. Хоча вона пропонує нам відповідні інструкції щодо боротьби з сучасними гуманітарними проблемами, настанови про те, як ставитися до переслідувань, суттєво відрізняються.

Прочитайте уривок із Євангелія від Матвія в контексті того, як Ісус послав Своїх учнів служити заблукалим вівцям Ізраїля:

«Оце посилаю Я вас, як овець між вовки. Будьте ж мудрі, як змії, і невинні, як голубки. Стережіться ж людей, бо вони на суді видаватимуть вас, та по синагогах своїх бичувати вас будуть. І до правителів та до царів поведуть вас за Мене, на свідчення їм і поганам. А коли видаватимуть вас, не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити, бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме. І видасть на смерть брата брата, а батько — дитину. І діти повстануть супроти батьків, і їх повбивають. І за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти. А хто витерпить аж до кінця,

Труднощі на Дорозі

той буде спасений. А коли будуть вас переслідувати в одному місті, утікайте до іншого. Поправді кажу вам, — не встигнете ви обійти міст Ізраїлевих, як прийде Син Людський» (Євангеліє від Матвія 10:16–23).

Ця стратегія не була традиційним підходом для багатьох християн, які живуть у країнах, де існує відносна свобода віросповідання, оскільки нам подобалося жити в суспільстві, яке стверджує, що воно прагне волі та релігійної гармонії. Переслідування є несправедливістю, і наш перший порив — використовувати всі можливі засоби для боротьби з такою несправедливістю, де б вона не виявлялася. Однак Біблія вчить нас, що гоніння на християн передусім слід сприймати як нормативний результат справжнього учнівства:

«Тому люблю мені перебувати в недугах, у прикростях, у бідах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я слабкий, тоді я сильний» (2 Послання до Коринтян 12:10).

Переслідувана церква не покладається на свою здатність жити по вірі за важких обставин. Вона, радше, спирається на силу, що виходить від Христа, Який учить Свою церкву в цьому світі випромінювати Його славу, незважаючи на опір. Саме з цієї позиції ми можемо почати розуміти, як Бог використовує гоніння для здійснення того, що запланував задовго до нашого часу.

У своєму бестселері *«Катовані за Христа»* пастор Річард Вурмбранд писав:

«Проповідувати співкамерникам строго заборонялося, як це і нині забороняється у тих країнах, де тривають переслідування. Усі знали, що того, кого зловлять за проповіддю Божого Слова, буде жорстоко побито. Багато з нас були готові сплатити ціну за привілей проповідувати,

Напади на Дорозі

тому ми погодилися на їхні умови. Це була взаємовигідна угода: ми проповідували, а вони били нас. Ми раділи можливості проповідувати, а вони раділи можливості побити нас, отож усі були задоволені»²⁹.

Унаслідок того, що ув'язнені-християни сміливо втілювали свою віру в життя в тюремних камерах комуністів, багато хто, зокрема й наглядачі, які над ними знущалися, змогли побачити Божу силу, виявлену через свідчення і любов переслідуваних християн, які залишилися вірними, незважаючи на страждання. Це свідчить про твердість духа кожного віруючого, який повністю підкорив себе Божій волі.

Я не стверджую, що християни повинні мовчати про несправедливість гонінь. Бувають моменти, коли ми зобов'язані підняти голос на захист наших страждених братів та сестер. Однак нашою першою реакцією мають бути не виходи на вулиці на знак протесту, не демонстрація плакатів та висунення вимог. Наша перша відповідь на прохання самих переслідуваних має завжди бути: «Моліться з нами. Моліться, щоб під час гонінь ми залишалися вірними Богові».

Під час візиту до Індії, де я опікувався проєктами, які реалізують партнери «Голосу мучеників — Канада», у мене була можливість почути, як пастор Бабу розповідав історію про напад на нього. Незважаючи на безліч погроз, він не очікував, що нападники завдадуть йому стільки зла. «Мене застали зненацька, усе сталося блискавично, — пояснив він. — Я ішов додому з церкви, коли мене раптово оточила група чоловіків. Вони почали бити мене. Я тільки й міг, що спробувати захиститись від ударів, проте вони продовжували сипатися на мене. Пам'ятаю, я подумав, що ось і все, мій час настав. Я зробив єдине, що міг — помолився, а потім усе довкола потемніло».

Пастору Бабу завдали удару по голові, внаслідок чого він знепритомнів. Нападники мали намір схопити його, зв'язати,

Труднощі на Дорозі

засунути в мішок і скинути в річку. Проте, вважаючи, що християнин помер від травм, його залишили лежати на дорозі, немов мертву тварину. Бабу не лише вижив, не тільки оговтався від травм, наперекір усьому зараз він продовжує пасторське служіння у тій самій громаді.

Напади, подібні до того, що пережив пастор Бабу, регулярно відбуваються у багатьох місцях світу. Послідовники Ісуса не дбають про особисту безпеку, коли справа стосується покори волі Отця, оскільки вони знають, що служіння Йому спричинить опір із боку світу.

Богослов Жан Кальвін описує, що являє собою такий послідовник Христа:

«...благочестива людина, яка, знаючи, що життя її висить лише на волосині й підвладне тисячі смертей, готова зносити будь-які лиха, послані на неї, і живе у світі так, ніби вона пливе бурхливим і небезпечним морем, проте терплячи всі біди й скорботи та втішаючись у своїх нещастях, оскільки вона цілком покладається на благодать Божу й повністю сподівається на неї»³⁰.

Нам, християнам, не варто дивуватися, коли на нашу долю випадають страждання, якого б ступеню вони не були. Ми не лише повинні бути готові страждати, але також прийняти той факт, що подібне, безсумнівно, станеться у цьому занепалому світі. Це неминуче. Розуміння цього дозволяє нам беззастережно довіряти нашому непогрішному Богу, Який, безсумнівно, розробляє Свої великі плани, що передбачають дивовижне майбутнє, приготовлене для нас.

Автор Девід Платт пояснює:

«Я переконаний, що, серйозно поглянувши на те, що насправді мав на увазі Ісус, коли сказав: “Йди за мною”,

Напади на Дорозі

ми виявимо, що в Ньому можна отримати набагато більше задоволення, неймовірно велику силу, яку можна реалізувати з Ним, і заради Нього досягти набагато вищої мети, ніж будь-що, що може запропонувати цей світ. І в результаті ми всі — кожен християнин — охоче, радісно і щиро віддамо життя, щоб пізнати й проголосити Христа, бо це і є іти за Ним»³¹.

Напади у житті Ісуса

У Біблії є чудова сцена, де Ісус приходить до річки Йордан, щоб прийняти хрещення у Івана Хрестителя. Іван приготував Йому дорогу, закликаючи людей до хрещення і покаяння для прощення гріхів. Христос прийняв хрещення від Івана, що є ознакою хреста, який Йому належало пережити пізніше. Потім, вийшовши з води, Ісус сповнився Святого Духа й отримав схвалення Отця:

«І сталося, як христились усі люди, і як Ісус, охристившись, молився, розкрилося небо, і Дух Святий злинув на Нього в тілесному вигляді, як голуб, і голос із неба почувся, що мовив: “Ти Син Мій Улюблений, що Я вподобав Тебе!”» (Євангеліє від Луки 3:21–22).

Після цього Ісус на сорок днів був відведений Святим Духом у пустелю, де Він зазнав спокус диявола, який прямо кинув виклик Його синівству і владі. Ісус відбив ворожі напади за допомогою Слова Божого. Після закінчення випробувань Він повернувся до Галілеї в силі Духа і почав навчати в синагогах.

У міру того, як чутки про Ісуса поширювалися навколишніми регіонами, Його популярність зростала, і, здавалося, Його служіння мало добрий початок. Так тривало доти, доки Він не

Труднощі на Дорозі

прийшов до свого рідного міста Назарету. Саме тут Ісус увійшов у синагогу в суботу й почав читати Писання. Він узяв сувій із текстом пророка Ісаї і прочитав богонатхненний вислів:

«На Мені Дух Господній, бо Мене Він помазав, щоб Добру Новину звіщати вбогим. Послав Він Мене проповідувати полоненим визволення, а незрячим прозріння, відпустити на волю помучених, щоб проповідувати рік Господнього змилювання» (Євангеліє від Луки 4:18–19).

Прочитавши, Ісус повернув сувій служителю синагоги та сів. Потім, звернувши на Себе всі погляди присутніх, Він проголосив: «Сьогодні збулося Писання, яке ви почули!» (Євангеліє від Луки 4:21).

Люди були вражені сміливістю вчення Ісуса і хвалили Його. *Чи це може бути Месія?* Розмірковуючи, вони почали запитувати одне одного: «Чи ж то Він не син Йосипів?»

Ісус, знаючи думки присутніх, дорікнув їм. Він розумів, що в основі їхніх питань лежала жага доказів. Їм були потрібні докази, що Христос насправді був Тим, Ким Він Себе називав. Однак навіть знаки не здатні переконати тих, чії серця запеклі. Ісус відповів народу: «Поправді кажу вам: Жоден пророк не буває приємний у вітчизні своїй» (Євангеліє від Луки 4:24). Потім Він почав говорити про пророків, які приходили до Нього як Божі посланці і яких люди відкинули. На прикладах Іллі та Єлисея Господь пояснив людям, що, коли вони відмовляються прийняти цих Божих слуг, Він посилає їх в інше місце, навіть у чужі країни, де люди будуть слухняні Його Духу, відгукнуться на Його заклик і звернуть зі шляхів зла.

Почесті, з якими раніше приймали Ісуса, швидко замінила хвиля гніву розлюченого некерованого натовпу. Христа витягли з синагоги й через усе місто потягли до краю скелі, збираючись скинути Його вниз. У розпал цього божевілля (типового для

Напади на Дорозі

більшості подібних ситуацій) Господь чудовим чином пройшов кризь натовп і пішов геть.

Використовуючи Слово Боже, щоб відбити атаки диявола, Христос наражав себе на ризик, продовжуючи роз'ясняти Писання й проповідувати людям істину. Тінь хреста була при Його народженні й стала ще більш видимою із початком земного служіння. Коли Ісус приступив до виконання Своєї мети, реакція людей, із якими Він зіткнувся, підтвердила, що Його земному життю судилося закінчитися саме на хресті. Частина Писання, яку Господь прочитав із 61-го розділу Книги пророка Ісаї і яка проголошує Його пророче служіння, могла завершитися лише через хрест.

Однак це не зупинило Ісуса й не змусило відмовитись від Свого служіння. Ми бачимо, що Він продовжує зцілювати, виганяти бісів і ще більше навчати у синагогах по всій країні.

Нас, послідовників Господа, також переслідуватимуть за свідчення про істину. Однак істина, якої ми так міцно тримаємося, стосується не самих нас, а Того, Хто є «дорога, і правда, і життя». Мало того, в міру запеклості переслідувань ми не можемо не визнавати, що диявол і досі намагається зруйнувати Христову істину у світі та в нас.

Продовження історії Аміта

Аміт уважно слухав, як Еліас розповідав своє свідчення. Для Аміта Еліас був неймовірно смиренною людиною, проте сміливою у служінні Богові. Оговтавшись від нападу, він вирішив благовістити про Ісуса ще більшій кількості мешканців навколишніх сіл. Озброєний Біблією та особистим свідченням, він узявся до роботи, яка принесла багато плоду. Разом із пастором Джошуа вони заснували чотири церкви. Коли Аміт запитав Еліаса, як їм це вдалося, благовісник відповів, що його віра в Ісуса тепер ще сильніша, адже напад лише зміцнив її.

Труднощі на Дорозі

— Бог урятував мене того дня, — пояснив Еліас Аміту, — але Він зробив це з певною метою. І тепер я не можу мовчати, хоча знаю, що насуваються нові страждання.

Незважаючи на остракізм і загрозу подальших нападів, Еліаса, більше ніж будь-коли раніше, сповнювала рішучість залишатися в рідному селі та допомагати місіонерам і пастору Джошуа нести Благую звістку про Ісуса Христа в інші громади. Тепер він ще палкіше йшов за Ісусом, попри те що його ненавиділи земляки. А віра і довіра чоловіка Господові, яка тепер зміцнилася, надавали йому сміливості й твердості.

Аміт розумів Еліаса, хоча досі він сам не зазнав фізичного нападу або побиття. Еліас був для нього прикладом сили Євангелія, здатної змінити життя людей, а потім допомогти їм добровільно прийняти наслідки життя з Ісусом. Свідчення Еліаса ще більше надихнуло Аміта, і в серці учня-християнина почало зростати гаряче прагнення колись теж стати благовісником, як і його брат у Господі.

Завдяки служінню місіонерів і євангелістів християнство почало швидко поширюватися в регіоні, де проживав Аміт та його сім'я. І хоча це було величезним приводом для радості, втім також створювало проблему: брак навчених по Біблії наставників, які могли б опікуватися новонаверненими і навчати їх.

Пастора Джошуа попросили піклуватися про ще чотири церкви, в яких існувала потреба в наставникові. Аміт багато чого навчився у нього. Джошуа, незважаючи на свій напружений графік, завжди знаходив час, щоб відповісти на запитання брата по вірі про Біблію. А коли його не було поряд, зростати у розумінні Слова Божого Аміту та іншим віруючим церкви допомагав Еліас.

Аміт дякував Богові за те, що Він послав у його життя і пастора Джошуа, і Еліаса, духовних лідерів, яких він любив і поважав, проте відчував себе найближче до Еліаса, оскільки в них було так багато спільного. Як і Аміт, перш ніж навер-

Напади на Дорозі

нутися до християнської віри, Еліас теж вірив у богів своїх предків і був щиро відданий цій вірі. Він також колись посідав керівне становище в місцевому храмі. Потім і Еліас, і Аміт змогли визнати, що єдиний істинний Бог послав у їхнє село місіонерів, щоб засвідчити їм про Ісуса, обіцяного Месію, Хто прийшов випустити бранців на волю. І хоча ця духовна свобода завела обох братів у глибокі води страждань за їхнього Господа і Спасителя, вони також виявили, що надія на славу здатна підтримати їхній дух і допомогти вірно зносити переслідування.

Розглянемо трохи глибше

У Євангелії від Матвія 10:16 Ісус говорить: «Оце посилаю Я вас, як овець між вовки. Будьте ж мудрі, як змії, і невинні, як голубки». Далі Він пояснює, що, вирушаючи виконувати Його доручення, учні стикнуться з усілякими видами труднощів на Дорозі. Незважаючи на страждання, зокрема й навіть напади та побиття, вони зобов'язані бути Його вірними свідками серед тих, хто все ще належить світові. Хоча думки про потенційну можливість зіткнутися з насильством можуть викликати страх, він не повинен домінувати над нами настільки, щоб перешкодити виконати те, що наказує Бог.

Пастору Бабу доводилося зазнавати глузувань, домагань та дискримінації. Він знав, що на нього можуть вчинити напад будь-якої миті. Життя під постійною загрозою завдавало йому фізичного стресу, що є результатом зіткнення і з іншими формами переслідувань. У цьому разі це була *кульмінація* постійних глузувань, домагань і дискримінації, які, крім страху бути вбитим, завдавали пастору сильних страждань.

Християни, які живуть у регіонах безпосередніх гонінь, чудово знають ціну слідування за Ісусом. А ті, хто користується свободою віросповідання, можуть забувати, що їх порівнюють

Труднощі на Дорозі

із вівцями — безпорадними та вразливими істотами, особливо коли їм доводиться жити у країнах, де домінують «голодні вовки». Однак саме таку картину Ісус намалював Своїм учням, коли посилав їх виконувати Своє доручення. Кейт МакКорд, американська місіонерка, яка служила в Афганістані, пояснює це так:

«Вирушаючи у світ із Христом, ми йдемо як агнці серед вовків. Так, ми маленькі та вразливі, так само як Ісус прийшов у світ маленьким та вразливим. Ми прямуємо за Ним усіма можливими способами, знаючи, що Він ніколи не поведе нас туди, куди Сам не пішов першим. Ми несемо у своїх людських руках та серцях запрошення — Боже запрошення кожному представнику людства»³².

Застосування

Ніхто не любить страждати. Ба більше, ніхто не хоче, щоби на нього нападали. Однак ми повинні усвідомити реальну можливість того, що переслідування у формі нападів можуть очікувати нас на Дорозі. Нам було б корисно зрозуміти, що означає бути «мудрими, як змії, і невинними, як голубки». Але при цьому нам слід також замислитися над словами Ісуса про доручення:

«Чи не два горобці продаються за гріш? А на землю із них ні один не впаде без волі Отця вашого. А вам і волосся все на голові пораховано. Отож, не лякайтесь, — бо вартіші ви за багатьох горобців. Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я. Хто ж Мене відцурається перед людьми, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм» (Євангеліє від Матвія 10:29–33).

Напади на Дорозі

Що означає йти за Ісусом? Як це стосується особисто вас? Що для вас означає страждати разом із Ним?

У мене є друг, який склав список, від чого йому потрібно відмовитись — досвід, який допоможе підготуватися до більш жорстоких ступенів ворожості, якщо Господь допустить їх у його житті. Наприклад, час від часу він відмовляється від свого комфортного ліжка та м'якої подушки й спить на твердій підлозі. Звучить безглуздо? Ні, якщо врахувати, що цей юнак цілком відданий Богові й прийняв Його заклик до місіонерського служіння в такому куточку світу, куди більшість із нас не наважилася б і носа потикати, не кажучи вже про те, щоб провадити там християнську діяльність. Я чув, що в його списку понад сто підготовчих заходів.

Що ви можете зробити прямо зараз там, де ви живете, щоб підготуватися до потенційних труднощів, які можуть зустрітись на вашій дорозі?

Пропозиція: навчайтеся у наших братів і сестер-християн, які прямують за Ісусом, незважаючи на переслідування, читаючи їхні свідчення про стійку віру та приєднуючись до них у прославленні Бога за Його доброту в їхньому житті. Для цього організація «Голос мучеників» створила багато корисних ресурсів, які можна знайти на нашому сайті.

Розділ сьомий

Позбавлення волі на Дорозі

*Пильнуйте ж самі, бо вас на суди
видаватимуть, і бичуватимуть вас у
синагогах, і поведуть до правителів та до
царів ради Мене, на свідчення їм.*

Євангеліє від Марка 13:9

*Батьки наші, закуті в похмурі темниці, були
ще серцем і совістю вільні; і блаженною була б
доля їхніх дітей, якби вони також померли за
тебе, о віро наших батьків, свята віро!
Ми будемо вірні тобі до смерті!*

Фредерік Вільям Фабер «Віра наших батьків»

Минуло багато років відтоді, як Аміт проголосив Ісуса Господом свого життя, проте багато в чому він продовжував почуватися немовлям. Завдяки допомозі місіонерів Аміт навчився читати і почав вивчати Біблію під керівництвом пастора Джошуа та Еліаса. Єва була його відданою помічницею. Він розповідав дружині про все, чого навчився сам. Так Єва зміцнилася у вірі та з радістю ділилася Благою звісткою з іншими жінками з села. Аміт неабияк тішився з того, що Рафі теж цікавився розмовами про Біблію і часто просив його почитати вголос Боже Слово. Спостерігаючи за тим, як швидко росте його син, Аміт розумів, що незабаром юнак стане чоловіком.

Згодом церква доручила Аміту служіння благовістя і відрядила до сусідніх сіл. Він насолоджувався від виконання цього нового обов'язку, незважаючи на труднощі, які виникали з управлінням перукарнею та доглядом за полями сім'ї. Пастор Джошуа об'єднав Аміта в пару з Омаром, сміливим молодим чоловіком, який мав неймовірний дар проповіді на доступному багатом рівні. Вони виявилися ефективною командою і разом будували стосунки з людьми, які відвідували зібрання, що тривали прямо просто неба. Омар проповідував, а Аміт проводив бесіди з людьми віч-на-віч і молився за їхні потреби.

Опозиція та можливості

Одного разу зібрання перервала група молодиків, які почали шуміти й нападати на присутніх, вимагаючи пояснень, чому вони слухають дурних християн. «Боги незадоволені тим, що ви тут. Розійдіться негайно!» Однак ніхто не підкорявся їхній вимозі. Вони розлютились і почали бити тих, хто слухав проповідь, намагаючись змусити їх піти.

Омар, підозрюючи, що молодих людей послали сільські старійшини, щоб зірвати їхню проповідь, підійшов до них і спитав, чому вони переривають мирне зібрання. Молодики оточили Омара й почали його штовхати. «Ви навчаєте цих людей брехні! — кричали вони. — Настав час покласти край вам і вашій неправді».

Омар підняв руки і спокійно сказав: «Друзі мої, я не говорю брехні. У нас є фільм, який я хотів би вам показати. Ви любите кіно? Будь ласка, сядьте й подивіться. А потім, коли фільм закінчиться, якщо ви все ще вважатимете, що ми говоримо неправду, ми підемо. Чи можемо ми укласти з вами такий договір?»

Молодики припинили й хоча зовсім неохоче, та все ж погодилися подивитися фільм. Омар посадив їх на найкращі місця і

Труднощі на Дорозі

розпочав показ фільму «Ісус». Поки всі дивилися, благовісники молилися, щоб Господь діяв у серцях молодих людей і щоб вони пізнали істину про воскреслого Христа. Коли показ закінчився, молоді люди встали, пройшли повз благовісників і, не промовивши ні слова, покинули зібрання.

Пізно ввечері, коли Омар та Аміт поверталися додому, на стежці перед ними з'явилися дві постаті. Християни завмерли, а постаті продовжували наближатися. Аміт першим зрозумів, що це були двоє молодих людей, які завдали їм неприємностей під час служіння. Підійшовши ближче, хлопці дружельно привітали їх і почали ставити запитання про Ісуса. Так, завдяки стосункам із ними, почалася плідна робота у їхньому селі. І Омар, і Аміт відчували величезну радість від можливості продовжувати зустрічатися з цими молодими людьми та розповідати їм про дивовижну Божу любов. Саме ці двоє пізніше попросили благовісників повернутися до їхнього села, щоб ще раз показати фільм «Ісус» і розповісти більше про Христа й про те, що означає йти за Ним. Християни були неабияк задоволені запрошенням.

За день до запланованого зібрання дочка Омара захворіла. Оскільки йому потрібно було залишитись удома, Омар попросив Аміта провести зустріч без нього. Однак Аміт боявся йти один. Та й пастор Джошуа наполягав, щоб благовісники подорожували по двох. Оскільки саме так Ісус посилав Своїх учнів, пастор уважав, що їм також слід дотримуватися тієї ж стратегії. Однак, передчуваючи захоплення від можливості провести у селі зібрання, Аміт так хотів, щоб воно відбулося! Не знайшовши нікого, хто б міг замінити Омара, Аміт сказав Єві, що все ж вважає за необхідне піти. На зустріч зберуться багато людей, які ніколи не чули Євангелія, і їм украй важливо дізнатися про Христа. Йти одному було ризиковано, але він знав, що будь-яка можливість проповідувати Христа варта ризику.

Позбавлення волі на Дорозі

Двоє нових друзів чекали Аміта на дорозі, що веде до села. Вони були сповнені ентузіазму й відразу ж почали розповідати про те, як багато жителів села планувало бути присутніми на зібранні. Більшості з них ніколи, можливо, більше не трапиться нагода подивитися фільм, тому для них це було радістю, незважаючи на те що вони навіть не знали, про який фільм ідеться.

Незабаром друзі прибули до місця, де Аміт мав показати фільм «Ісус» і розповісти про Господа Ісуса Христа. Жителі села домовилися зустрітися на вулиці, щоб спроектувати фільм на стіну будівлі. Аміт узяв у місіонерів портативний проектор із динаміком. Благовісники, які вирушають на служіння до інших регіонів, часто беруть із собою обладнання для показу фільмів. Це чудовий інструмент, який допомагає налаштувати серця людей до прийняття Євангелія. Аміт сподівався, що, з Божої милості, й цей вечір не стане винятком.

Поки Аміт установлював та тестував обладнання, люди почали сходитися. Його друзі мали рацію: народу зібралося чимало. *«Сподіваюся, я зможу поговорити з усіма, — подумав Аміт. — Цікаво, чи вдасться залишитись ще на кілька днів, щоб зустрітися і помолитися з кожним, хто захоче відгукнутися на заклик Бога?»*

Незабаром потемніло достатньо, щоб розпочати показ. Аміт устав і побачив перед собою найбільшу аудиторію, яка будь-коли збиралася на перегляд фільму. Євангеліст привітав присутніх і подякував за те, що вони прийшли. Він пояснив, що вони ось-ось побачать найвеличнішу історію, коли-небудь розказану, і те, що все це — чиста правда. Потім він увімкнув проектор, став осторонь і почав молитися, щоб Святий Дух торкнувся серця кожного з присутніх.

Раптом Аміт зауважив, що неподалік стоять кілька поліцейських, які спостерігають за тим, що відбувається, і роблять записи. Передбачаючи виникнення проблем, чоловік попросив у

Труднощі на Дорозі

Господа мудрості, благодаті та мужності, оскільки після фільму йому потрібно буде сміливо благовістити.

Коли фільм добіг кінця, багато хто з присутніх плакав, багато хто бажав більше почути про Ісуса. Аміт знав, що в нього не так багато часу, щоб сказати все, що йому хотілося, і ще мати можливість провести індивідуальні бесіди. Він підвівся і почав ділитися своїм свідченням про те, що він теж колись був далекий від істини, але через Ісуса йому відчинилися двері до пізнання Бога. Він розповів, як його любов до Господа, пізнання Його та віра зростали з кожним днем, і це було ознакою того, що Творець Всесвіту бажає, щоб Його пізнавали та любили.

— Замовкни! — несподівано пролунало у сутінках. Слова Аміта зависли в повітрі, й він обернувся подивитися, кому належав цей голос. Поліцейські, яких він бачив раніше, тепер прямували до нього, очолювані місцевим священником, який, як був упевнений Аміт, і кричав.

— Хто дав тобі владу говорити тут? — погрозово вимагав відповіді священник.

— Я прийшов поділитися з людьми Благою звісткою, — сміливо заявив християнин. — Ісус Христос, Син живого Бога, дав мені владу говорити.

— Я не визнаю тут Його влади, — відрізав священник. — Ти не маєш дозволу старійшин ні на збори, ні на показ фільму. Чому ти порушуєш спокій і баламутиш наше село?!

— Я не збирався порушувати спокій. Я прийшов розповісти людям про Божого Сина, — впевнено відповів Аміт. — Я благовістник і їжджу селами, щоб проповідувати Добру звістку Євангелія.

— Твоє Євангеліє тут нікому не потрібне, — заперечив священник. — Оскільки в тебе немає дозволу і своїм лжевченням ти порушуєш громадський порядок, тебе заарештовано.

Позбавлення волі

*Утримувати від продовження справи; зупиняти;
затримувати; ув'язнювати або тримати під
вартою; захоплювати, викрадати*

Декілька років тому організація «Голос мучеників — Канада» мала честь приймати у себе лідерів світового служіння, які зібралися на стратегічні зустрічі, а також взяли участь у конференції, на якій розповіли про переслідування християн у своїх регіонах. Оскільки вони були гостями нашої місії, я мав честь запросити їх на вечерю. Вечір видався цікавий, і, коли вечеря вже закінчилася, я висадив їх біля готелю за кілька кварталів від ресторану, а сам вирушив додому, приблизно за п'ять хвилин їзди.

Залишаючи стоянку готелю, я помітив, що за мною виїхала машина, яка почала наступати на п'яти — надто вже, на мій погляд, близько. Я додав швидкості й відразу побачив, що автівка позаду пришвидшується. Поки я обмірковував наступний крок, у дзеркалі заднього огляду почали блимати сині, червоні та білі вогники. Як виявилось, це був автомобіль поліції без розпізнавальних знаків. Мене зупинили.

Співробітник поліції підійшов до мого фургона і зажадав права, страховий поліс та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу. Він повернувся до своєї машини, щоб перевірити документи, а через деякий час з'явився знову, повернув мені папери й почав розпитувати про те, що я робив у готелі. Я пояснив, що завіз туди після вечері колег. Офіцер поставив мені ще кілька запитань і, задоволений відповідями, пояснив, що цей готель часто використовують як місце для зустрічей місцеві наркоторговці, і йому здалося підозрілим, що з мого фургона вийшло так багато людей. Тому він вирушив за мною, намагаючись прочитати мій номерний знак. Коли я почав додавати швидкості, побачивши,

Труднощі на Дорозі

що він сів мені на хвіст, це ще більше посилило його підозри, і він вирішив мене зупинити. Задоволений тим, що я не замішаний у будь-якій злочинній діяльності, правоохоронець нарешті відпустив мене, лише попередивши, що для таких погодних умов я їду надто швидко і мені варто бути обережнішим.

Розмірковуючи про це та інші зіткнення з поліцією (так, мене зупиняли не раз), я подумав про почуття, яке виникає, коли мені наказують з'їхати на узбіччя дороги і доводиться чекати, поки офіцер підійде й пояснить, у чому проблема. Якщо вас колись зупиняла поліція, ви, мабуть, зрозумієте мене. Це почуття «О ні!», яке супроводжується страхом перед тим, скільки коштуватиме порушення правил дорожнього руху, особливо коли ви самі знаєте, що зробили щось не так.

Наступного дня на конференції я представив Боба Фу, засновника та президента організації «*China Aid*», яка надає допомогу християнам у Китаї. Я розповів присутнім про те, як минулого вечора мене зупинила поліція, і сказав: «Знаєте, у багатьох частинах світу бути зупиненим поліцією — це зовсім інший досвід, який дуже лякає. Ми зазвичай боїмося фінансових збитків, яких може завдати штраф. А в таких місцях, як Китай, зустріч із поліцією може коштувати свободи, тортур і навіть смерті. Уявіть, що вас зупинив співробітник поліції через те, що ви християнин і живете життям, яке віддзеркалює вашу віру».

Агенти переслідувань

Це протверезна думка. Християни, які живуть в інших частинах світу, знають, що поліція — це не правоохоронці, які служать інтересам суспільства і захищають його від злочинців, а агенти уряду, які забезпечують дотримання закону, згідно з яким усі, хто сповідує певну релігію, мають бути заарештованими. Саме поліція зазвичай залякує пасторів та членів церкви,

Позбавлення волі на Дорозі

зриває богослужіння, не дозволяє віруючим збиратися разом, затримує керівників громад для допитів, б'є тих, хто відвідує зібрання, конфіскує Біблії та пісенники, а також очолює руйнування церков, що класифікуються урядом як «місця протизаконного відправлення культу».

У нещодавньому звіті організація «*China Aid*» повідомила про дії поліції, з якими регулярно стикаються християни:

«У неділю під час богослужіння в невеликій домашній церкві в Гуанчжоу, провінція Гуандун, на півдні Китаю пройшов обшук, під час якого було затримано пастора церкви Хуан Сяоніна та трьох інших присутніх членів громади.

Пастор Хуан проповідував, коли співробітники місцевої поліційної дільниці та районного комітету увірвалися до Біблійної реформаторської церкви й зажадали, щоб вони припинили богослужіння. У відповідь пастор Хуан заявив, що його громада не порушила жодних законів.

Членів церкви зняли на відео, сфотографували їх, а потім співробітники поліції затримали Хуан Сяоніна, християнина на ім'я Ван Чуаньцзюнь та ще двох, які працювали на церковній кухні. У відділку поліції, перш ніж братів відпустили, вони пережили багатогодинні допити.

Церква й раніше неодноразово зазнавала переслідувань. Християни з Гуанчжоу повідомляють, що багатьом громадам висунуто ультиматум припинити збиратися на богослужіння. Оскільки в місті багато церков і християн, поліція вважає за краще не вживати насильницьких заходів і влаштовує рейди переважно на невеличкі громади»³³.

Коли пастора Хуана запитали, чи боїться він опинитися у в'язниці, він відповів: «Я ніколи не боявся ув'язнення, оскільки ніколи не боявся й самої смерті».

Труднощі на Дорозі

Проте християн затримує не лише поліція. Військовослужбовці, релігійні екстремісти, терористичні угруповання, керівники інших релігій, члени сімей і навіть сусіди затримують наших братів та сестер у Христі. У багатьох випадках їхні дії є навмисними і здійснюються без законних підстав.

Позбавлення волі складається із узяття під варту, доправлення до відділку поліції, утримування під охороною, допиту, домашнього арешту або ув'язнення до СІЗО. Затримання може відбуватися як конфіденційно, так і публічно — удома в людини, на роботі, на місці поклоніння, у приміщенні відділу поліції чи в іншій державній установі.

Позбавлення волі — це спосіб взяття людини під варту, обмеження її пересування та свободи. Для цього можуть виникнути різні причини — наприклад, запобігання певній дії або необхідність провести допит. У випадку з подіями, про які згадується у звіті організації «*China Aid*», пастора і трьох інших християн було взято під варту для допиту, проте зрештою звільнено.

В інших випадках захопити людину можуть родичі, якщо вона навернулася у християнство. Релігійні керівники утримують новонавернених християн із аналогічних причин, а також застосовують цю тактику, щоб домогтися повернення людини у свою релігію. Таке утримання зазвичай не є тривалим, і згодом утримуваного звільняють. Однак немає жодної гарантії в тому, що він виживе або що це разова подія.

Позбавлення волі робить суворішими допити. Тут вирішальне значення мають мотиви того, хто їх проводить. Співробітники поліції можуть вимагати інформацію про інших християн, організаційні мережі або їхніх керівників, щоб отримати дані та здійснювати моніторинг.

У неділю, 29 лютого 1948 року, пастора Річарда Вурмбранда затримала румунська таємна поліція. Потім його помістили в одиночну камеру під шифром «В'язень № 1». Минуло вісім років, перш ніж його звільнили, і він зміг повернутися до сім'ї.

Позбавлення волі на Дорозі

Затримання, не пов'язані з поліцією, або викрадення, можуть також передбачати допит викрадених і мати більш зловісні мотиви, а саме отримання інформації для проведення майбутніх нападів, руйнувань церковних будівель та переслідування інших християн. Викрадення передбачає насильницьке захоплення й утримання людини проти її волі. Інший термін, який часто використовується для позначення цього явища, — кіднепінг.

Сучасні приклади

У наш час у деяких країнах викрадення людей відбувається часто, і, хоча з точки зору їхньої влади такі дії є протизаконними, мало що робиться для запобігання такого роду злочинів та покарання винних.

У Єгипті молодих християнок викрадають прямо на вулицях і проти їхньої волі віддають за дружин мусульманам. Ці вразливі молоді жінки зазнають зґвалтування, внаслідок якого автоматично стають дружинами викрадачів і так само автоматично їх ідентифікують як мусульманок.

У більшості випадків жертва викрадення одна, проте воно може статися і з кількома людьми одночасно. У таких країнах, як Нігерія, Ємен, Пакистан, Сирія та Судан, викрадають цілі групи співробітників благодійних християнських організацій та місіонерів. Найбільш кричущий випадок масових викрадень, який привернув увагу всього світу, стався в Нігерії 14 квітня 2014 року в місті Чібок, коли члени терористичного угруповання «Боко Харам» викрали 276 школярів, багато з яких були християнками. Викрадення, чи то окремого віруючого, чи цілої групи, є жахливою трагедією; проте у багатьох випадках вони супроводжуються дивовижними свідченнями «віри серед випробувань». Християни, які успішно пережили полон, глибоко відчувають присутність свого Небесного Отця, силу Святого Духа і знаходять розраду в Христі.

Труднощі на Дорозі

Домашній арешт — це утримання під вартою владою у межах власних будинків затриманих. І хоча цих віруючих не тримають у тюремних камерах, вони все одно не можуть покинути приміщення, щоб, скажімо, піти на роботу. А це спричиняє серйозні економічні наслідки, не кажучи вже про соціальні, емоційні та духовні.

Під час відвідин керівників служіння у В'єтнамі я зустрівся з групою жінок, чий чоловіки зазнали арешту та тюремного ув'язнення за їхнє пасторське служіння. Для цих дружин ситуація виявилася надзвичайно складною, оскільки тепер, окрім інших обов'язків, вони вимушені були взяти на себе роль годувальниць своїх сімей. До того ж на їхніх плечах лежав додатковий тягар: їм доводилося їздити до в'язниць, де перебували їхні чоловіки, щоб забезпечити їх одягом, їжею та ліками.

Слухаючи їхні історії, я дізнався, що у багатьох випадках пасторів звільняють із в'язниці лише для того, щоб помістити під домашній арешт. Вважаючи, що це краще для сім'ї, я прокоментував, яке це, мабуть, полегшення, що їхні чоловіки повернулися додому. На мить настала мовчанка, а потім одна з дружин відповіла: «Мені було легше, коли він був у в'язниці, а не вдома».

Мене приголомшили слова жінки, проте я одразу ж зрозумів, що мені невідомо щось, що знають вони. Я обережно перепитав, чому вона так говорить, і виявив, що майже завжди чоловіки повертаються додому дуже хворими. У багатьох із них проблеми з кишківником через погане харчування у в'язниці, вони дуже слабкі фізично й страждають на ту чи іншу форму посттравматичного стресового розладу (ПТСР). І те, що вони прикуті до своїх домівок, не маючи можливості робити внесок у фінансовий добробут сім'ї, викликає у них ще більший стрес. Почуваючись некорисними та розчарованими, ці травмовані віруючі нервують і, самі того не бажаючи, виплескують свій відчай на рідних. Таким чином, тягар багатьох із цих жінок став ще важчим, ніж коли їхні чоловіки перебували у в'язниці.

Позбавлення волі на Дорозі

Це є промовистим прикладом диявольського плану, до якого вдаються гонителі, щоб зруйнувати не лише життя віруючих, але й їхні сім'ї, служіння і відібрати в них кошти для існування. І хоча в інших країнах, де християн утримують під домашнім арештом, цей сценарій може не реалізуватися точно так само, стає зрозуміло, що на сім'ї, які опинилися в такій ситуації, чиниться всілякий додатковий тиск.

Ув'язнення — це позбавлення людини волі на будь-який термін. Із часів апостолів та інших переслідуваних віруючих ранньої церкви й донині чимало наших братів і сестер у Христі страждають у тюрмах за віру. Від Північної Кореї до Еритреї, від Росії до Шрі-Ланки та в багатьох інших місцях — це реальність, із якою стикаються ті, хто прагне благочестиво йти за Господом.

Еритрея — сучасний приклад країни — гонительки християн, де Божі діти зазнають арештів і тюремного ув'язнення за віру та вірне свідчення. Ця маленька східноафриканська країна, розташована на південному узбережжі Червоного моря, поруч із Ефіопією, отримала назву «Північна Корея Африки». «Голос мучеників — Канада» повідомляє, що з 2002 по 2010 рік уряд ув'язнив, піддав катуванням і засудив до страти безліч еритрейців із політичних і релігійних міркувань. Багато кого з них катували й позбавили життя у позасудовому порядку. В наш час, за деякими оцінками, в еритрейських в'язницях відбувають ув'язнення від трьохсот до трьох тисяч християн. Цих віруючих утримують у жахливих умовах, і вони зазнають тортур. Багатьох із них тримають у пустелі в металевих транспортних контейнерах без вентиляції та туалетів.

Тим часом у Пакистані християн заарештовують відповідно до сумнозвісного закону *шаріату* — закону про богохульство, згідно з яким будь-якого пакистанця, звинуваченого в образі пророка Мухаммеда чи Корану, чекає довічне ув'язнення, або смертна кара.

Тюремне ув'язнення — звична загроза для християн, які живуть у країнах, де вороже ставляться до Євангелія. Позбав-

Труднощі на Дорозі

лення волі — не нова тактика, яку використовують переслідувачі, і християнам не слід дозволяти застати себе зненацька, якщо вони раптом опиняться в ув'язненні за віру в Христа. «Тому й ті, хто з Божої волі страждає, нехай душі свої віддадуть в добродіє Йому, як Створителю вірному» (1 Послання Петра 4:19).

Позбавлення волі в житті Ісуса

Ісус пережив багато небезпечних для життя ситуацій. Коли читаєш у Писанні про глузування та ворожість, які випали на Його земне життя, здається неймовірним те, що вони Його не злякали. Цікавий спостерігач може запитати: яким же буде поріг для Ісуса? коли Він тупне ногою і скаже: «Ні! Це того не варте!»? Однак із Писання ми бачимо, що Ісус не був здивований протистоянням та перешкодами на Його дорозі служіння, навпаки, Він очікував їх.

«Він погорджений був, Його люди покинули, страдник, знайомий з хворобами, і від Якого обличчя ховали, погорджений, і ми не цінували Його» (Книга пророка Ісаї 53:3).

Тримаючи у фокусі насамперед Свою земну місію, Ісус розумів, що Йому доведеться пережити важкі страждання від рук тих самих людей, яких Він прийшов спасти від їхніх гріхів. Із наближенням часу розп'яття ми бачимо, як Ісус закликає Своїх учнів узяти участь у пасхальній трапезі разом із Ним:

«Коли настав час, сів до столу, і апостоли з Ним. І промовив до них: “Я дуже бажав спожити цю пасху із вами, перш ніж муки прийму”» (Євангеліє від Луки 22:14–15).

Позбавлення волі на Дорозі

Ісус, знаючи прийдешнє, почав готувати учнів до того, що Йому належить бути розіп'ятим. Проводячи паралелі з Пасхою, Він відкрив їм, що Він є *Пасхальний Агнець Божий*, якого *буде заклано* не лише за євреїв, а й за людей із усіх колін, мов та народів. І відтоді кожне святкування Пасхи — це час, коли Його послідовники зосереджують увагу не лише на чудесному спасінні Богом Свого народу за часів Старого Завіту, але й на Його ще більшому чуді: вічному спасінні, яке Він дарував через жертвовного Агнця Божого. Своєю смертю на хресті Ісус повністю заплатив за важкий тягар гріха, який обтяжував усе людство протягом тисячоліть.

«Узявши ж чашу, і вчинивши подяку, Він промовив: “Візьміть її, і поділіть між собою. Кажу ж вам, що віднині не питиму Я від оцього плоду виноградного, доки Боже Царство не прийде”. Узявши ж хліб і вчинивши подяку, поламав і дав їм, проказуючи: “Це тіло Моє, що за вас віддається. Це чиніть на спомин про Мене!” По вечері так само ж і чашу, говорячи: “Оця чаша — Новий Заповіт у Моїй крові, що за вас проливається”» (Євангеліє від Луки 22:17–20).

Слова Ісуса, промовлені під час цієї символічної Пасхальної вечері, мабуть, мали набагато глибше значення для послідовників Христа після того, як їхній Господь піднявся на небо і вони сповнилися Святого Духа в день П'ятдесятниці. Однак спочатку, мабуть, учні намагалися зрозуміти те, чого їх навчав Ісус. Саме в цей напружений час Він шокував усіх у світлиці, заявивши, що один із них зрадить Його. На додаток до цього Ісус сказав, що Його залишать учні. (А один із цього вузького кола, Петро, навіть тричі зречеться Його.) Уявіть, як почувалися учні. Вони подолали з Ним безліч труднощів, залишивши все, що мали, аби йти за Ним. Вони подорожували разом із

Труднощі на Дорозі

Ним і служили з Ним пліч-о-пліч. І після всього цього Ісус пророкував про їхню зраду і зречення? О, як, мабуть, було тяжко у них на серці!

Закінчивши разом великодню трапезу, Ісус із учнями вирушили до Гефсиманського саду молитися. Саме в цій обстановці Його застав зрадник Юда, який привів із собою загін солдатів і слуг первосвященника. Ця видовищна сцена з 18-го розділу Євангелія від Івана докладно описує арешт Господа. (Далі наводиться перефразований переказ цієї події.)

Ісус, знаючи, що Його час настав, вийшов уперед і запитав, кого вони шукають. Можливо, вони не впізнали Його в темряві, тому відповіли, що шукають чоловіка на ім'я Ісус із Назарету. Ісус назвав Себе Тим, Кого вони шукають: «Це Я», і сила Його слів — об'явлення про те, Ким Він був — змусила людей відступити й упасти на землю.

Я можу уявити замішання цих озброєних чоловіків, коли вони підвелися і знову почули, як Ісус запитав їх, кого вони шукають. Відповідь була такою ж: вони шукали Ісуса з Назарету. Ісус повторив, що Він Той, за Ким вони прийшли. Потім Господь подбав про те, щоб разом із Ним не затримали Його учнів, а дали їм можливість піти.

Раптом почувся звук меча, що розсікає повітря, за яким пролунав крик пораненого. Петро, один із найближчих учнів Ісуса — той, який, за Його словами, тричі зречеться Його до світанку прийдешнього дня — безстрашно напав на загін озброєних людей і відрізав одному з них вухо. Перш ніж ситуація ще більше вийшла з-під контролю, Ісус втрутився і дорікнув Петрові, наказавши йому опустити меч. Піднявши вухо пораненого, Господь виявив милість і благодать перед лицем несправедливості, зціливши Свого переслідувача.

Потім Ісуса затримали, взяли під арешт і повели на суд до первосвященника. Коли Його забрали, учні розсіялися, і Господь залишився наодинці з ненавистю Своїх ворогів.

Продовження історії Аміта

Аміт був здивований тим, як швидко змінилися обставини: від зібрання, під час якого багато хто був готовий прийняти Христа, до такої небезпечної ситуації. Поява поліції згасила іскру відродження, як мокре полотно гасить полум'я, позбавлене повітря. В Аміта почало паморочитися в голові, і він відчув, як страх стискає його скроні. Він чув розповіді Еліаса про арешти християн поліцією за сфабрикованими звинуваченнями, проте, як їх допитували протягом довгих годин до пізньої ночі. Такі допити майже завжди супроводжувалися побиттям. Нова хвиля страху захлеснула Аміта, коли двоє співробітників поліції одягли на нього наручники за спиною і відтягли від присутніх. Усе відбувалося як у сповільненій зйомці, настільки, що Аміт почав запитувати себе, чи може, це сон. Він чув, як священник кричав людям, щоб вони розходилися по домівках, інакше їх також заарештують за участь у несанкціонованих зборах.

«Ісусе Христе, допоможи мені», — благав Аміт подумки. Його огорнув Божий мир, і він відчув, як Господь промовляє до його серця: *«Не бійся, Аміте; ти для Мене цінніший, ніж безліч малих птахів. Я не зраджу і не залишу тебе. Лише довіряй Мені».*

Аміта потягли до поліційного фургона, припаркованого на узбіччі дороги. Один із поліціантів відчинив двері, й чоловіка, без зайвих церемоній, заштовхали всередину. У вікно він побачив відкрите поле, на якому проповідував. Він спостерігав за тим, як люди розбігалися, а священник розбивав проектор та все інше обладнання.

Коли фургон рушив із місця, Аміт подумав: *«Ти можеш знищити моє обладнання, але не можеш знищити істину. Нині її було проголошено, й свого часу вона принесе плід».* І якщо арешт був ціною, яку довелося заплатити за це, Аміт уважав, що це того варте.

Труднощі на Дорозі

Благовісник заплющив очі, молячись про силу і благодать, щоб витримати все, що чекає на нього попереду. І коли думки відволікалися на те, які жахи можуть його підстерігати, він спрямовував їх назад до Ісуса — і тривога, і страх зникали.

Поліцейний фургон із гуркотом розчинився в темряві й зник із поля зору.

Розглянемо трохи глибше

Важко точно підрахувати кількість християн, які зазнають переслідувань за віру. Скільки Божих дітей стають мучениками? Скільки терплять інші форми гонінь? Скільки братів і сестер страждають у в'язницях? Ці запитання часто ставлять, аби визначити масштаби проблеми, проте остаточну цифру, що відображає якийсь конкретний період часу, отримати нелегко. Попри те, що було б корисно визначити базову статистику, відповівши на поставлені вище запитання, пов'язані з переслідуваннями, не можна забувати про головне: переслідування були й будуть відмітною рисою учнівства.

Як заявив китайський християнин, який провів десять років у трудовому таборі: «Слід пам'ятати, що християнська віра є найдорожчою, коли її випробувано. Основна мета молитви — не набуття багатства, комфорту чи земної безпеки. Віра і молитва повинні зробити нас істинними послідовниками нашого Господа, Хто, постраждавши, показав нам найбільший приклад відданості меті. Я пережив багато темних днів, однак я також відчув, наскільки яскравим може бути Боже світло в часи невпевненості та страху. Я переконаний, що пережитий досвід значно наблизив мене до Господа. Хто міг би бажати більшого?»³⁴

Справді, хто може бажати більшого? Хіба не цього прагне кожен християнин — пізнавати Бога глибше, наближатися

до Нього? Багато хто вважає, що тюремне ув'язнення — це найгірше, що може з ними трапитися, однак ув'язнені християни знають, що воно здатне принести Богові ще більшу славу — як у їхньому власному житті, так і в житті тих, хто їх оточує у в'язниці, тих, кому вони покликані там служити.

У мене на столі лежить записка переслідуваного християнина, ім'я якого залишу в таємниці. У ній написано: «Арешт християнина — не привід для протесту. Можливо, Бог призначив, щоб ця людина потрапила до в'язниці. Можливо, вона пішла туди за Ісусом».

Кайл Айдлман, американський християнський письменник і пастор, описує послідовника Ісуса як людину, яка йде туди, куди пішов Ісус. Він пояснює: «Я не впевнений, що ви маєте право називати себе послідовником Ісуса, якщо відмовляєтеся піти туди, куди пішов Він. Якщо ви підете за Ісусом “куди завгодно”, ...ви можете опинитися там, де вас несправедливо звинувачуватимуть і погано з вами поводитимуться ті, хто посідає політичні пости [перебуває при владі]. Зрештою, якщо ви підете за Ісусом “куди завгодно”, то опинитеся не лише в Його праху, ви опинитеся в Його крові»³⁵.

Застосування

Чи може загроза ув'язнення завадити вам свідчити про Ісуса? Чи можуть затримання, допити та погрози залякати вас і змусити перестати йти за Господом туди, куди, як ви знаєте, Він кличе вас? Іноді важко відповісти на ці запитання, особливо якщо вони є гіпотетичними, однак кожному з нас необхідно розмірковувати над цим, щоб бути готовими, якщо коли-небудь доведеться, зіткнутися з ними. Як наступні тексти з Писань допоможуть вам підготуватися до переслідувань?

Труднощі на Дорозі

«Тоді Навуходоносор у гніві та в лютості наказав привести Шадраха, Мешаха та Авед-Него, і того часу цих людей привели перед царя. Навуходоносор заговорив та й сказав їм: “Шадраху, Мешаху та Авед-Него, — чи це правда, що ви моїм богам не служите, а золотому бовванові, якого я поставив, не вклоняєтеся? Тепер, якщо ви готові, щоб того часу, коли почуєте голос рога, сопілки, гітари, гусел, псалтиря й флейти та всіляких родів музику, попадали й кланялися бовванові, якого я зробив. А якщо ви не поклонитеся, тієї години будете вкинені до середини палахкотючої огненної печі, і хто той Бог, що врятує вас від моїх рук?” Шадрах, Мешах та Авед-Него відповіли та й сказали цареві Навуходоносорові:

“Ми не потребуємо відповідати тобі на це слово. Якщо наш Бог, Якому ми служимо, може врятувати нас з палахкотючої огненної печі, то Він урятує й з твоєї руки, о царю! А якщо ні, нехай буде тобі, о царю, знане, що богам твоїм ми не служимо, а золотому бовванові, якого ти поставив, не будемо вклонятися!”» (Книга пророка Даниїла 3:13–18).

«А коли видаватимуть вас, не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити, бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме» (Євангеліє від Матвія 10:19–20).

Пропозиція: прочитайте свідчення, що надихають тих, хто навчився йти за Ісусом, навіть перебуваючи у в'язниці. Джин Едвардс написав цікаву книжку під назвою «*The Prisoner in the Third Cell*» («Ув'язнений у третій камері»). Раджу вам знайти її та уважно прочитати, а потім поміркувати над нею.

Розділ восьмий

Катування на Дорозі

*Стережіться ж людей, бо вони на суди
видаватимуть вас, та по синагогах своїх
бичувати вас будуть.*

Євангеліє від Матвія 10:17

*Коли через вогняні випробування доведеться
тобі пройти дорогою, Моя вседостатня
благодать буде твоїм джерелом; полум'я не
завдасть тобі шкоди; Я лише бажаю вимести
сміття й очистити твоє золото.*

Джордж Кейт «Міцна основа»

— Біль важко описати, бо гадаю, що людина не в стані уявити таку агонію. Іноді я думав, що не зможу витримати, і був упевнений, що перебуваю на волосок від смерті.

Рафі уважно слухав розповідь батька про його ув'язнення та тортури, які йому довелося пережити. Минуло п'ять років з дня звільнення Аміта з в'язниці, й Рафі, тепер уже шістнадцятирічний юнак, хотів зрозуміти, де Бог покликав його служити.

Підліток навчився в батька управління перукарнею і вже встиг набути досвіду в цій справі. Аміт був вражений тим, як швидко Рафі опанував навички бізнесу, втім ще більше його вражали невимушеність і добродушність сина. Рафі мав дар: коли клієнти сідали в крісло, вони швидко розслаблялися, оскільки він розмовляв із кожним так, ніби знав їх уже багато років. Проте поза перукарнею Рафі почувався тривожно

Труднощі на Дорозі

і неспокійно, жадаючи вищого покликання, аніж бути сільським перукарем.

— Батьку, ти не часто розповідаєш про те, що відбувалося, коли ти перебував у в'язниці, — якось сказав Рафі. — Ти говорив, що було боляче, проте ніколи не уточнював, що ж саме змушувало тебе так страждати. Я чув твої слова про присутність Господа настільки реальну, що без Нього ти, можливо, не вижив би. Батьку, розкажи докладніше про свої страждання й про те, чого вони тебе навчили?

Аміт зітхнув і кивнув.

— Я мало розповідав про своє перебування у в'язниці, — відповів він, — бо про те, що сталося, важко навіть згадувати. Проте я бачу, що ти вже достатньо дорослий, і вважаю, що настав час тобі почути про певні події. Ти повинен знати про труднощі на шляху ходіння з Господом і бути готовим до них.

Аміт щодня переживав наслідки ув'язнення. Незважаючи на те, що минули роки, йому часто снілося, ніби він ще в переповненій камері, у руках тюремників, які знову роблять його життя нестерпним, що він вкотре серед обставин, які, як він знав, могли покласти край його земному життю. До арешту Аміт вважав, що готовий померти за Господа, проте, коли почалися тортури, його охопило невгамовне бажання жити.

Ув'язнення Аміта

Аміт глибоко зітхнув і почав розповідати про те, що йому довелося пережити після арешту.

— Мене заштовхали до поліційного фургона, який виїхав із села, де я демонстрував фільм «*Исус*» і проповідував, та доправили в дільницю. Там мене помістили в камеру попереднього ув'язнення, уцент набиту людьми. У камері, розрахованій лише на п'ять осіб, нас було шістнадцять. Можеш уявити, як там

Катування на Дорозі

було людно й тісно. Я ледве зміг знайти місце, де стати — про те, щоб сісти чи лягти, не могло бути й мови.

Поки батько подумки перебував у камері, Рафі сидів нерухомо.

— *«Як довго мені тут доведеться пробути? — подумав я. — Де я зможу відпочити?»* Я озирнувся і побачив, що єдине місце, де можна сісти, було поруч із туалетом. Зі зрозумілих причин ніхто не хотів займати його, й усі воліли стояти поряд зі мною. *Як довго я зможу простояти тут, перш ніж настільки стомлюся, що не в змозі буду триматися на ногах?* Я стояв так довго, як тільки міг, але був повністю виснажений. Я подолав тривалий шлях до села, потім простояв упродовж усього зібрання та показу фільму. Приблизно за годину мої сили вичерпалися. Нехотя я пробрався крізь натовп до єдиного місця, де можна було сісти. Через сморід, що виходив із туалету, змішаний зі смородом брудних спітнілих тіл, що заповнював камеру, я мало не почав блювати. Я прикрив ніс сорочкою, але цього було недостатньо, щоб не відчувати цього жахливого отруйного смердючого духу.

Коли Рафі уявив, як було сидіти поруч із відкритим туалетом, він відчув, що його самого починає нудити.

— *«О, Господи, — беззвучно волав я, — невже мені доведеться це терпіти?!»*

Я згадав один зі своїх улюблених уривків із Писання, з Послання Якова 1:2–4, в якому написано: «Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробовування, знаючи, що досвідчення вашої віри дає терпеливість. А терпеливість нехай має чин досконалий, щоб ви досконали та бездоганні були, і недостачі ні в чому не мали». З радістю? У такому місці? Чи це можливо? Однак, незважаючи на сморід і бруд, я сидів, схиливши голову на коліна, щоб мене не так мучив смердючий дух, і в такому положенні я став поклонятися Богові. Саме там уперше після арешту я відчув присутність Господа, і моє серце почала сповнювати радість. Так я просидів деякий час, і, огорнутий спокоєм, поринув у глибокий сон.

Труднощі на Дорозі

Я не був певен, скільки часу минуло, перш ніж мене грубо штовхнув чоловік, що стояв поруч. Якщо хтось і приходив до туалету, поки я спав, то я цього не помічав.

— Тебе викликають, — сказав він, показуючи на двері камери. Мені знадобився час, щоб зрозуміти, про що він говорить. Я встав і простежив за пальцем, що вказував на двох наглядців, які чекали біля дверей.

— Ти! — гукнув один із них. — Іди сюди, швидко!

Коли я підійшов до дверей камери, вони грубо схопили мене й потягли до кабінету, розташованого наприкінці коридору. Мені наказали сісти. Чекати довелося, здавалося, упродовж кількох годин. Однак я не заперечував, оскільки був не проти посидіти на зручному стільці далеко від переповненої смердючої камери. У кабінеті горіло яскраве світло, майже надто яскраве для такого маленького приміщення, і я почав оглядати його, намагаючись здогадатися, де перебуваю. Я припустив, що це кабінет для допитів. Там нікого більше не було. Що довше я сидів, то більше стомлювався, і незабаром мене почав долати сон. Та щойно я заплющив очі, двері раптово розчинилися, влетів один із наглядців і вдарив мене по обличчю з такою силою, що я мало не знепритомнів.

— Я сказав тобі тут сидіти; я не казав тобі спати! — із цими словами він вийшов із кабінету, і я знову лишився на самоті.

Я відчув, як цівка крові стікає з куточка мого рота, а щока опухає від удару. Очі сльозилися, і печіння тривало ще якийсь час. Я не наважувався знову заснути. Я був збентежений і стривожений. *«Що зі мною буде? — беззвучно взивав я в молитві. — Що станеться, коли я знову засну?»* Я був упевнений, що, якщо мене залишать надто надовго, я не зможу впоратися зі сном, що накочувався на мене. *«Господи, будь ласка, допоможи мені».*

Аміт зробив паузу, перш ніж продовжити.

Катування на Дорозі

— Я чув, як інші християни розповідали, що в найпохмуріші часи Бог являв їм Свою присутність і оновлював їхню надію. Він говорив і зі мною через Свій Дух та Своє Слово. Коли я молився, то згадав, як Господь сказав дітям Ізраїлю: «Будьте сильні та відважні, не бійтеся, не лякайтеся перед ними, бо Господь, Бог твій, Він Той, хто ходить з тобою, — не опустить Він тебе й не покине тебе» (Книга Повторення Закону 31:6). Тоді я знову відчув, що Бог зі мною і що Він не залишить мене, що б не сталося. Я не самотній.

На щастя, перш ніж я піддався сну, який неминуче здолав би мене, двері знову відчинилися. Цього разу до кімнати увійшов інший чоловік у формі. Він став звинувачувати мене в тому, що я порушую громадський порядок, розпалюю міжобщинну ворожнечу і, що ще серйозніше, намагаюся навернути людей у хибну релігію — усе це є протизаконною діяльністю. Офіцер зажадав, щоб я назвав імена тих, хто був моїми спільниками у цій злочинній діяльності. Він хотів знати, звідки в мене, бідного селянина, взялося обладнання для демонстрації фільму. Не викликало жодних сумнівів, що я не можу дозволити собі мати таку техніку, то де ж я узяв її? Коли я відповів, що все це надала мені моя церква, офіцер розлютився. Він накинувся на мене із запитаннями. Навіщо я приїхав до їхнього села і своєю брехнею створював там проблеми? Чи намагався я завдати шкоди країні, налаштовуючи громади одна проти одної? І хто насправді стояв за моєю спиною?

Я хвилювався, що відповісти. Офіцер сподівався, що я видам місіонерів, які дали мені обладнання, необхідне для проповіді Євангелія. Якби я хоч натякнув, що все це дали мені вони, їхньому служінню настав би кінець. Коли я завагався із відповіддю, офіцер потягся через стіл і сильно вдарив мене кулаком у те місце, куди я нещодавно вже отримав удар, і я знову відчув у роті смак крові. Приголомшений, я мовчав, а офіцер суворо попередив мене, щоб я не брехав.

Труднощі на Дорозі

— Я б і так не брехав, — пробурмотів я, сповнений рішучості не робити цього, але й не завдавати неприємностей своїм співслужителям-благовісникам, церкві та друзям-місіонерам. Ісус сказав: «А коли вас водитимуть до синагог, і до урядів, і до влад, — не турбуйтеся, як або що відповідати чи що говорити, — Дух бо Святий вас навчить тієї години, що потрібно казати!» (Євангеліє від Луки 12:11–12). Тому я молився, щоб Він давав мені потрібні слова.

— Гаразд, тоді назви імена людей, — наказав офіцер, — із якими ти співпрацюєш і які дали тобі це обладнання.

Я був здивований, почувши слова, які злетіли з моїх вуст на адресу офіцера, що я не відповідатиму на запитання, які можуть завдати шкоди іншим людям. Я притих, чекаючи чергового удару, проте офіцер подивився на мене зі зловісною усмішкою, а потім встав і попрямував до дверей. Перш ніж вийти, він озирнувся і з глузуванням промовив:

— Ти все одно зробиш це. І не сумнівайся. Ти розкажеш мені все, що я хочу знати.

Повернулися два наглядачі й повели мене в іншу камеру, яка була майже такою ж брудною і смердючою, як і перша, але принаймні там було менше людей. Цього разу мені вдалося відшукати місце подалі від туалету, де я міг сісти й навіть витягти ноги. Я подякував Богу за те, що Він дав мені найкраще місце в цій брудній камері, а потім скористався можливістю відпочити, тому що був упевнений, що це лише початок моїх випробувань.

Катування

*Заподіяння сильного фізичного болю людині;
заподіяння фізичних страждань, сильного
дискомфарту тощо*

Катування на Дорозі

Коли християн, які живуть у відносно вільних країнах, запитують, який вигляд мають переслідування, насамперед вони зазвичай згадують тортури. Чому б їм не думати саме так? Свідчення багатьох гнаних послідовників Ісуса з ранньої церкви до наших днів сповнені прикладів тих, хто переніс муки та біль. Пастор Річард Вурмбранд, описуючи деякі з найжахливіших мук, які йому довелося витерпіти, говорив, що він знову і знову переживає їх, навіть просто розповідаючи про них:

«По всій Румунії та в інших комуністичних країнах в'язниці були переповнені, а бути ув'язненим означало зазнати катувань. Тортури були жахливими. Я не хочу навіть згадувати про те, що мені довелося пережити. Навіть сама згадка про все це — занадто болюча»³⁶.

Ідею терпіти біль, пов'язаний із переслідуваннями, важко зрозуміти, не кажучи вже про те, щоб прийняти. Катування викликають у нас різноманітні уявлення: від жорстоких сцен середньовічних тортур у глибоких темних підземеллях до діянь, здійснюваних бойовничими ісламістами, які ми бачимо в новинах. Ми здригаємося, коли чуємо історії про них, і дивуємося, як жертви змогли пережити такий біль, жорстокість та знущання з боку таких самих людських істот.

Пол Маршалл пояснює: «Після 29-річної війни Еритреї за незалежність від Ефіопії уряд країни продовжує приділяти особливу увагу важливості національної єдності, відданості та мобілізації суспільства загалом і молоді Еритреї зокрема. Джон Фішер, колишній кореспондент Бі-Бі-Сі в Еритреї, пояснює репресії проти релігії тим, що уряд Еритреї “боїться, щоб люди, які вважають своєю найвищою відданістю вірність Богові, якоїсь миті не перестали бути патріотами та виконувати накази держави”. Марксистська ідеологія уряду також допомагає пояснити його позицію, яку можна простежити до політичних доку-

Труднощі на Дорозі

ментів, складених у 1970-х роках, в яких західні “лжецеркви” охарактеризовано як заслані в Еритрею, щоб “обдурити та відвернути робочий клас від шляху боротьби”»³⁷.

Вважаючи, що церкви є агентами Заходу, і зокрема ЦРУ США, уряд Еритреї ставиться до них із дедалі більшою підозрою. Громади, які повні життя й активно проповідують Євангеліє, постійно збільшуються, і це турбує владу країни. З метою перешкоджання євангелізації і зростанню церкви, уряд ввів юридичні обмеження стосовно них і заходів, які вони проводять.

У книзі «*Closer to the Fire*» («*Ближче до вогню*») співробітник «Голосу мучеників — Канада» Грег Массельман писав:

«Раніше в Еритреї існувала загальна свобода сповідувати релігію, проте 2002 року уряд оголосив, що визнає лише чотири релігійні конфесії: Православну церкву Еритреї, сунітський іслам, католицьку церкву та Лютеранську євангелічну церкву Еритреї. Відтоді тисячі євангельських християн зазнали арештів за сповідання того, що уряд називає “новою релігією”. Ці послідовники Христа живуть у плачевних умовах і зазнають тортур із боку влади. Багатьох віруючих тримають у металевих транспортних контейнерах практично без вентиляції та туалетів, у пустелі, де температура вдень може підніматися вище за 40 °C»³⁸.

Пастор Йонатан — еритрейський служитель, який співпрацює з «Голосом мучеників» у створенні християнських радіопередач, що транслюються в Еритрею. Йому з перших рук відомо про жахливі злочини, які скоюються в його країні. Пастор прагне через свою радіопрограму підтримувати й надихати християн, особливо новонавернених віруючих. Багато еритрейців вважають пастора Йонатана своїм пастором, оскільки вони не мають змоги відвідувати церковні богослуж-

Катування на Дорозі

жіння, а можуть лише слухати його передачі. На конференції, організованій «Голосом мучеників», Йонатан представив учасникам молодого еритрейця, який нещодавно втік із країни та приїхав до Канади у пошуках притулку. Коли молодий чоловік спробував описати тортури, яких він зазнав, пастор Йонатан вирішив, що потрібна наочна демонстрація.

Пастор попросив чоловіка лягти на живіт, заклавши руки за спину. Він зв'язав його в ліктях мотузкою, а потім тією самою мотузкою зв'язав і щиколотки. Потім пастор Йонатан схопив мотузку між ліктями та щиколотками молодого чоловіка і підняв його на загальний огляд. Він сказав, що в Еритреї це катування відоме як «гелікоптер», тому що людину піднімають і так підвішують на тривалий час. Біль стає сильним, кінцівки починають німіти й опухати, а кровотік утруднюється. Молодий чоловік пояснив, що мотузки сильно врізалися в шкіру в місцях на тілі, де він був зв'язаний, і, поки він висів у такому положенні, його безжально били. Демонстрація тортур, яких зазнав цей молодий християнин, залишила незабутній слід у пам'яті присутніх на конференції.

Проте тортури бувають як фізичні, так і психологічні. Катування терзають *тіло* і *розум* і призначені зламати волю людини настільки, щоб нав'язати їй почуття безнадійності або змусити зробити необхідне визнання. У випадку з цим молодим еритрейцем його тюремники були зацікавлені не лише в тому, щоб дізнатися імена інших християнських лідерів, а й у тому, щоб підірвати його дух. Вони докладно описали йому, як біль, що він терпів, можна посилити ще більше, сильніше натягнувши мотузки або вставивши у місця найбільшого тиску гострі предмети. Усе це мало завдати ще більшого фізичного болю, а також викликати у чоловіка посилену напругу й почуття тривоги. «Якщо ти думаєш, що ми вже зробили все, що могли, лякали його, ти помиляєшся. Ми можемо зробити для тебе набагато більше. Поміркуй про це».

Підготовка до болю під час переслідувань

Пастор Річард Вурмбранд, будучи євреєм та християнином, багато постраждав від нацистського окупаційного режиму в Румунії під час Другої світової війни. Він так описав свій досвід служіння церкві за умов значного опору:

«Часи нацистського терору мали одну перевагу. Вони навчили нас, що фізичні знущання можна стерпіти й що з Божою допомогою людський дух може витримати будь-які тортури. Вони навчили нас техніки підпільного християнського служіння, що стало чудовою підготовкою до набагато жажливіших випробувань, які очікували на нас попереду і були вже не за горами»³⁹.

Часом, який ось-ось мав наступити, були дні комуністичної диктатури, і пастор Вурмбранд прагнув підготувати християн у своїй країні до гонінь, які він передбачав. Він усвідомлював, що румунська церква погано готова до страждань, тому вони з дружиною Сабіною часто молилися, щоб Бог не лише підготував їх, але й зробив так, щоб через них було прославлено Його ім'я. Разом подружжя попросило, щоб їхнє життя стало свідченням неймовірної Божої любові та дивовижної жертви Його Сина, принесеної з метою звільнити світ від рабства гріха. Якщо вони могли стерпіти фізичні побиття, то Бог, звичайно ж, міг використати їх для свідчення.

Пастор Вурмбранд розповідав, що тортури надзвичайно болісні, але й сама загроза піддатися їм і пережити такий нестерпний біль також виснажує. Грунтуючись на особистому досвіді, він вчив, що християнам необхідно готуватися фізично,

Катування на Дорозі

розумово і, що ще важливіше, духовно, щоб винести те, що він назвав «випробуванням тортурами».

Християни, які пережили ув'язнення, в один голос заявляють: до нього необхідно бути готовими. Утім ми чудово розуміємо, як важко адекватно підготуватися до того, чого ми до кінця не розуміємо.

Іранських подруг-християнок Марзіє Амірізадзе і Мар'ям Ростампур заарештували 5 березня 2009 року й офіційно звинуватили в антиурядовій діяльності. Їхні «протизаконні» дії полягали у розповсюдженні в Ірані Біблії — злочині, що призвів до покарання у вигляді позбавлення волі у в'язниці Евін, сумно відомій жорстоким поведженням із ув'язненими. Дівчата провели там 259 днів. Їхнє свідчення можна прочитати в написаній ними після звільнення книжці *«Полонені в Ірані»*, розміщеній на нашому сайті.

Під час інтерв'ю з Семом Йегназаром, президентом організації *«Elam Ministries»*, яка служить іранській церкві, він поставив Марзіє та Мар'ям цікаве питання. В Ірані мусульман, які навернулися у християнство, можуть звинуватити у віровідступництві, за що загрожує смертна кара. Відповідь Марзіє на запитання, чи боялися дівчата смертного вироку, показує, що, навіть якщо людина готова до смерті, страх може перетворитися на всепоглинальне переживання, коли загроза стає цілковито реальною:

«До ув'язнення ми часто говорили про страту, але коли потрапили до в'язниці й пережили справжній страх перед нею, наше ставлення до неї змінилося. Першого вечора, коли нас заарештували й погрожували нам, ми дуже злякалися. Ми ніколи не припускали, що будемо так налякані; ми неодноразово міркували про це раніше. Але атмосфера й те, що з нами відбувалося, налякали понад наші очікування. Нас замкнули в темній брудній камері,

Труднощі на Дорозі

й страх паралізував нас. Ми бачили його на обличчі одна одної. Ми дуже боялися, і заспокоїти нас могли лише Божа присутність і мир, який Він нам посилав»⁴⁰.

Коментар Марзіє розкриває основний принцип, згідно з яким можливість витримати тортури не залежить від нашої власної здатності терпіти чи виявляти сміливість і непокору перед безбожною опозицією. Справжня сила гнаного християнина полягає у вірності та силі його любові до Бога, Який проходить зі Своїми дітьми через усі випробування. Саме відчутна присутність Господа приносить нам утіху в часи гонінь, передчуття того, як Він зітре кожную сльозу з наших очей і ми будемо з Ним назавжди.

«Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець милосердя й Бог потіхи всілякої, що в усякій скорботі Він нас потішає, щоб змогли потішати й ми тих, що в усякій скорботі знаходяться, тією потіхою, якою потішує Бог нас самих. Бо поскільки намножуються в нас терпіння Христові, — так через Христа й потішення наше намножується» (2 Послання до Коринтян 1:3–5).

Якщо ми намагатимемося знайти задоволення у будь-якому іншому джерелі, то зрештою розчаруємося в тому, що наші будинки побудовані на хисткому піску, й не здобудемо полегшення від страхів, що мучать розум. Коли це відбувається, ми піддаємося на хитрощі ворога, а не довіряємо Тому, Хто його переміг.

Зіткнувшись із імовірністю гонінь, ми не повинні дозволити страху відібрати у нас втіху та надію, які ми маємо у Христі. Поміркуйте ще раз про Божі обітниці. Вони так само реальні за часів миру, як і за часів скорботи. У Біблії написано:

Катування на Дорозі

«Хто нас розлучить від любови Христової? Чи недоля, чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? Як написано:

“За Тебе нас цілий день умертвляють, нас уважають за овець, приречених на заклання”.

Але в цьому всьому ми перемагаємо Тим, Хто нас полюбив. Бо я пересвідчився, що ні смерть, ні життя, ні анголи, ні влади, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні вишина, ні глибина, ані інше яке створіння не зможе відлучити нас від любови Божої, яка в Христі Ісусі, Господі нашім!» (Послання до Римлян 8:35–39).

Катування в житті Ісуса

На момент написання цього розділу настала Пасха, час, коли ми згадуємо страждання Христа зі скорботою і благоговінням, оскільки саме Ісус поніс покарання за наші гріхи.

«Направду ж Він немочі наші узяв і наші болі поніс, а ми уважали Його за пораненого, ніби Бог Його вдарив поразками й мучив. А Він був ранений за наші гріхи, за наші провини Він мучений був, — кара на Ньому була за наш мир, Його ж ранами нас уздоровлено! Усі ми блудили, немов ті овечки, розпорошились кожен на власну дорогу, — і на Нього Господь поклав гріх усіх нас!» (Книга пророка Ісаї 53:4–6).

Кожна з чотирьох євангельських оповідей допомагає нам по-особливому подивитись на події, які призвели до розп'яття Ісуса. Зібравши їх воєдино, ми дізнаємося, що після арешту

Труднощі на Дорозі

Господь постав перед римським правителем Пилатом, який намагався виступити посередником між Ним та Його обвинувачами, однак ці спроби ні до чого не привели через мовчання Ісуса та кровожерливість натовпу. Остання надія Пилата полягала в тому, щоб запропонувати народу вибір між звільненням із-під варті злочинця-рецидивіста та Ісуса, якого звинувачували у тому, що Він лжепророк і богохульник. На подив Пилата, розлючений натовп зажадав відпустити замість Ісуса Варавву.

Так засудженого небезпечного злочинця відпустили в обійми народу, який нещодавно зітхнув із полегшенням після його арешту. Про що думали ці люди?

Пилат спробував заспокоїти збожеволілий натовп, віддавши йому на катування Ісуса.

«Пилат же хотів догодити народові, — і відпустив їм Варавву. І видав Ісуса, збичувавши [бичування — римське катування, що полягало в жорстокому побитті батогами, в який вставлені гострі шматки кісток і металу], щоб розп'ятий був.

Вояки ж повели Його до середини двору, цебто в преторій, і цілий відділ скликають. І вони зодягли Його в багряницю і, сплівши з тернини вінка, поклали на Нього. І вітати Його зачали: “Радій, Царю Юдейський!” І тростиною по голові Його били, і плювали на Нього. І навколішки кидалися та вклонялись Йому. І коли назнущалися з Нього, зняли з Нього багряницю, і наділи на Нього одягу Його. І Його повели, щоб розп'яти Його» (Євангеліє від Марка 15:15–20).

З історичних джерел ми дізнаємося, що Пилат украй зневажав єврейський народ та його релігійних керівників; проте, щоб догодити розбурханому натовпу й зберегти мир у своєму регіоні, він віддав Ісуса на розп'яття. Його змусили

Катування на Дорозі

нести Свій хрест до місця, де мали виконувати смертний вирок. Господь, Який зазнав жорстокого побиття, звалився під тягарем ноші. Солдати, побоюючись, що Він може померти, перш ніж Його встигнуть розп'яти, взяли з натовпу людину й змусили її нести хрест, призначений Ісусові.

Процесія дійшла до околиці міста й наблизилася до Голгофи, яка ще називалася «лобним місцем». На горі Ісуса прибили цвяхами до хреста між двома розбійниками, також засудженими того дня до розп'яття. Поки Господь висів там на загальний огляд, знущання тривали: глузування, словесна образа та наклеп. Натовп ніяк не міг насититися. Здавалося, над жертвою не переставали знущатися навіть тоді, коли вона вже лежала на землі.

І раптом у цьому духовно темному та похмурому місці смерті, не помічене присутніми, засяяло світло. Це не армія ангелів з'явилася, щоб урятувати свого Господа; це світло засяяло в серці злочинця. Навіть там, у цій обтяжливій ситуації, незважаючи на всі образи, грубість, біль і страждання, злодій, якого стратили поряд з Ісусом, відкрив духовні очі та вперше вловив проблиск надії. Зробивши, можливо, останній подих, засуджений звернувся до Ісуса зі щирим каяттям. Він попросив Господа згадати про нього, коли Він увійде до Царства Божого. Цей безнадійний чоловік, який колись заблукав у гріху, а тепер розплачується за своє злочинне життя, прийняв «Світло, що сяє в п'їтмі», і знайшов спасіння.

«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне. Бо Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засудив, але щоб через Нього світ спасся. Хто вірує в Нього, не буде засуджений; хто ж не вірує, — той вже засуджений, що не повірив в Ім'я Однородженого Сина Божого. Суд же такий, що світло на світ прибуло, люди ж темряву більш полюбили, як світло, — лихі бо були їхні вчинки! Бо

Труднощі на Дорозі

кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходять до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо зроблені в Бозі вони» (Євангеліє від Івана 3:16–21).

Продовження історії Аміта

— Батьку, — запитав Аміта Рафі, — мабуть, було складно зберігати спокій та вмиротворення, не знаючи, що з тобою станеться далі, й розмірковуючи про те, як ми з матір'ю впорасмося, поки ти будеш у в'язниці.

— Так, Рафі, ти маєш рацію. Я справді непокоївся про тебе і твою матір. Думаючи про вас, мені було важко знайти спокій, — погодився Аміт. — У в'язниці час тягнеться дуже повільно. Там складно зрозуміти, скільки вже минуло. Іноді, коли я втрачав уявлення про те, як довго перебував у камері, мене охоплювала хвиля паніки. Я був стомлений і виснажений болем, постійним стресом, а також емоційними зльотами та падіннями. Я весь час запитував себе, коли я знову побачу рідних. *«Хто повідомить Єві, де я? Чи дізнається вона, що сталося? Чи хтось розшукуватиме мене?»* Я робив єдине, що знав, що я маю робити, — молився. Я схилив голову, заплющував очі й зосереджувався на єдиному, Хто, як я вірив, міг допомогти мені пережити це випробування.

В'язниця — місіонерське поле

Тривала молитва дарувала мені мир, і я поринув у спокійний сон. Прокинувшись, я підняв очі й уперше звернув увагу на інших ув'язнених, які були зі мною в камері; їх було п'ятеро. Я не знав, за що вони сиділи, утім міг спробувати познайомитися

Катування на Дорозі

з ними. Дух Істини незмінно перебував зі мною і допомагав мені свідчити та нести звістку про Христа, Якому я служив. Адже я був благовісником, незалежно від того, перебував я у в'язниці чи на волі. Те, що я опинився по цей бік тюремних воріт, нічого не змінювало. Коли я думав про це, у мене виникло почуття невідкладності. Я не знав, як довго мої співкамерники перебуватимуть зі мною, тому почав розповідати їм про причину надії, яку мав навіть у цьому жахливому місці.

Двоє чоловіків одразу розлютились і хотіли побити мене. Однак їх зупинили троє інших, яким було цікаво, що ж я хотів розповісти.

— Що тут робити? — накинулися вони на них. — Нехай людина скаже.

Свідчивши про Христа, я більше не звертав уваги ні на те, що перебував у тюремній камері, ні на умови в ній. Коли подали їжу, я був так захоплений розповіддю, що велів іншим з'їсти свою порцію.

Чоловіки ставили багато запитань, і не лише про Біблію. Їм було цікаво те, про що я говорив, як і те, що я зробив, щоб опинитися у в'язниці разом із ними. У чому мій злочин? Я пояснив їм, що мене заарештували саме за те, що я роблю зараз, — я розповідав про Бога любові, Який хоче, щоб люди наvertsалися до Нього.

Один із моїх співкамерників недовіриливо похитав головою, підозрюючи, що я напевно вчинив якийсь кримінальний злочин. Він не міг повірити, що я опинився у в'язниці лише за те, що розповідав людям історії з книги під назвою «Біблія».

— І все ж я тут, — підсумував я. — Але я вдячний, бо задумане дияволом, як зло, Бог перетворив на добро.

Інший сусід по камері поцікавився:

— Що ж доброго може з цього вийти?

Я відповів:

— Я мав нагоду поділитися з вами Божим Словом.

Труднощі на Дорозі

Пройшло багато тижнів, перш ніж мене повели, як я думав, на новий допит. За цей час у моїй камері побували сім чоловіків, перш ніж їх перевели в інше місце. І кожному з них я розповів життєдайну історію про Ісуса. Коли вони йшли, я не знав, чи прийняли вони послання про Божу любов, але майже всі, залишаючи камеру, мали трохи інший вигляд. «Я посіяв насіння, Отче. Я молюся, щоб воно впало на родючий ґрунт, і Ти полив та наситив його».

— Рафі, — Аміт уважно поглянув у вічі синові. — Те, що я пережив у цьому місці, ніколи не має статися з жодною людиною. Слідчий сказав, що змусить мене надати необхідну інформацію. Я добре знав, що це означає: мені доведеться пережити багато болю. Я завжди молився, щоб Господь допоміг мені не зрадити тих, хто виконує Його роботу.

Побиття були жахливими й часто відбувалися уночі. За мною приходили, будили мене й тягли в камеру тортур, де нещадно били батогами, обіцяючи, що щойно я назву імена, тортури припиняться.

І якщо я гадав, що найбільше страждань завдавали побиття, то варто було дочекатися їжі. Я впевнений, що вони щось робили з нею, бо після неї мені ставало дуже погано. Багато хто вважав, що в їжу додавали отруту, а дехто навіть чув, що туди кидали подрібнене скло. У в'язниці у всіх були проблеми зі шлунком, але нам не дозволяли звертатися до лікаря. Мені обіцяли медичну допомогу в обмін на співпрацю та надання необхідної інформації.

Тюремники знали, що викликати в нас почуття безнадійності — це тортури, які можна застосувати у будь-який час. Мене переконували, що я нікому не потрібен і ніхто мене не шукає.

— Але це неправда! — вигукнув Рафі. — Ми прийшли відвідати тебе, щойно довідалися, що сталося. І щоразу нам відмовляли або казали, що тебе нема. Вони й нас теж катували!

Катування на Дорозі

Аміт заплющив очі й похитав головою.

— Мені ніхто не говорив, що ви приходили. Депресія, найлютіший ворог ув'язненого, нашіптувала, що мені краще померти, бо я нікому не потрібен. Ці думки часом переслідували мене ночами. Я прокидався і не знав, що робити, окрім того, як волати до Ісуса. Усе, що я можу сказати тобі, Рафі, це те, що Він завжди був вірним. Щоразу, коли я думав, що більше не можу стерпіти, Бог посилав мені Свою благодать, щоб пережити ще один день. Коли в мою камеру кидали нового ув'язненого, який не знав Спасителя, я дякував Господу за ще одну можливість засвідчити про Нього, але, що важливіше, я знав, що у мене є мета, що Він усе ще використовує мене.

Катування були понад будь-який біль, який я міг собі уявити, і навіть зараз, згадуючи про них, я тремчу. Проте присутність Бога в ті моменти була настільки реальною, що біль, здавалося, розчинявся в ньому. Я знав, що за Божим задумом опинився саме там, де маю бути. Згадуючи свій арешт і запитуючи, що я міг зробити інакше, я розумів, що моє затримання було частиною Його плану, в якому я мав виконати свою роль. Я усвідомив, що хоч і ненавидів усі ті жахи, від яких потерпало моє тіло, мій дух усе одно залишався вільним.

Рафі глянув на батька, який дуже постарів за час перебування у в'язниці, й зі сльозами на очах обійняв його.

— Спершу я сердився на Бога, коли дізнався, що ти у в'язниці, — зізнався син. — Усі ці роки я не міг зрозуміти, чому Він дозволив забрати в мене батька, який служив Йому. Чому Він не подбав про тебе й не звільнив із ув'язнення? Потім мати пояснила, що Бог піклується про мене й навіть якщо тебе вб'ють у в'язниці, християни ніколи не вмирають. Вони покидають цю землю, щоб бути з Христом. Вона навчала мене довіряти владі Господа. Тоді вона показала мені листівки та листи, які прийшли здалеку, де християни чули, що ти перебуваєш у в'язниці, та молилися за тебе і за нас. Я розглядав

Труднощі на Дорозі

кожну літеру на кожній листівці й гадки не мав, що там було написано, бо вони були іншими мовами, втім я знав, що це були послання від Самого Бога!

— Я *відчував* молитви всіх цих людей, Рафі, — відповів Аміт. — І вірю, що в найпохмуріші миті саме ці молитви допомогли мені вижити. Я не можу це пояснити, просто знав, що хтось молиться за мене.

У сльозах Аміт і Рафі разом схилили голови й стали дякувати Богові за Його вірність і турботу в час великої нужди. Адже Він показав Свою відданість, як і те, що на Нього завжди можна покластися.

Розглянемо трохи глибше

Пастор Річард Вурмбранд написав статтю під назвою «*Підготовка до служіння в підпіллі*», яка є важливим керівництвом для будь-якого християнина, який бажає підготуватися до служіння та протистояння на Дорозі.

У цій статті пастор пояснив, що підпільній церкві неможливо уникнути страждань, але їх можна звести до мінімуму шляхом належної підготовки. Він додав, що церква в Румунії не була до них готова, і, отже, її робота виявилася не такою ефективною, як могла би бути за комуністичного правління. Церкві довелося навчатися в процесі страждань, але було б набагато краще, якби вона була більш підготована до них.

Як же підготуватися до переслідувань? Багато християн із відносно вільних країн, із якими я зустрічаюся, говорять, що й уявлення не мають про страждання, які переживають їхні брати і сестри, що живуть у ворожих країнах, де Євангеліє обмежують. Як їм узагалі зрозуміти принципи підготовки до переслідувань, якщо вони не живуть під їхньою загрозою?

Катування на Дорозі

На цю мить ви, можливо, дійшли розуміння того, що жоден християнин не застрахований від гонінь, а це означає, що кожен послідовник Христа зазнає пригнічення. Чого багато хто з нас не бачить, це індикаторів того, що ми, можливо, не такі вільні, як вважаємо. Бути заарештованим, ув'язненим, побитим або зазнати тортур, можливо, не є загрозою, що нависає над нами в нашій власній країні. Але, можливо, ви несвідомо не звертали уваги на інші види тиску, які зводять до мінімуму вашу здатність виконувати Велике доручення? Якою є ваша реакція на цей тиск? Чи живете ви християнським життям таємно? Чи усвідомлюєте присутність переслідувань на своєму шляху віри й прагнете зрозуміти, як під керівництвом Святого Духа підготуватися долати випробування?

Я вважаю, що християни з так званих «вільних країн» не лише зазнають фіаско в мистецтві передбачати стратегію ворога, коли справа доходить до втілення нашої віри, а й обманюються, вважаючи, що в нашій культурі оточення дружнє до християн. Не дивно, що ми здригаємося при думці про те, що нас битимуть або катуватимуть за любов до Ісуса. Чи дозволяємо ми страху перед стражданнями підживлювати наші страхи перед невідомим настільки, що думка про те, щоб пережити страждання чи біль, починає придушувати нашу любов до Господа?

У книзі *«Faith That Endures»* («Віра, яка перебуває») Рональд Бойд-Макміллан пише, що «переслідувані християни не спокушуються ілюзією, що світ насправді є дружнім місцем, яке не проти нашого ототожнення з Христом. Світ відкривається їм у своїй ворожості до Христа»⁴¹.

Як ми виявили, ворожість до Господа може бути такою ж явною, як удар по обличчю, або такою ж прихованою, як зрадливий поцілунок.

Якось я зустрів пастора, який переїхав до Канади з Єгипту. Він розповів мені, що, прибувши до нашої країни, був радий можливості відкрито проповідувати Євангеліє. Він, звичайно,

Труднощі на Дорозі

знав, що канадцям не тільки дозволено вільно проводити богослужіння, але вони також можуть публічно свідчити про свою віру іншим і не боятися, що їх кинуть у в'язницю і катуватимуть. Очі пастора горіли, коли він розповідав мені про свій задум стукати в кожні двері, щоб поділитися Євангелієм, а потім, обійшовши всі будинки в цьому районі, приступити до сусіднього. Цей чоловік був готовий постукає в кожні двері Торонто!

Після прибуття до країни єгиптянин знайшов будівлю церкви і зустрівся з пастором, якому розповів про свою спрагу рятувати заблудлих і бажання співпрацювати з його церквою у справі проповіді Євангелія в їхній околиці. За допомогою Господа він хотів залучити до християнської громади якомога більше ново-навернених віруючих. Його питання до пастора полягало в тому, чи буде церква готова прийняти їх.

Оптимізм єгипетського пастора може здатися дещо надмірним, утім, що могло перешкодити цьому новоспеченому канадцеві, який привів безліч людей до Господа в Єгипті, в його новій країні, де набагато більше свободи й можна проповідувати, не боячись штрафів та арешту?

На превеликий подив єгиптянина, пастор-канадієць украв холодно відреагував на його ідею проповідувати громаді про Христа й порадив притлумити свій запал. На його думку, новому громадянину потрібен час для інтеграції, ознайомлення з культурою, в якій він тепер живе, та мисленням канадців. Йому знадобиться на це щонайменше рік, міркував пастор, а тоді вже він зможе взятися за служіння благовістя.

Зі сльозами на очах колишній єгипетський пастор подивився на мене і промовив: «Це відбулося п'ять років тому, брате, і знаєш що? Досі я так і не постукав у жодні двері...»

Як могло статися, що пастор, якому Бог вклав у серце таку пристрасть до благовістя, який був готовий ризикувати життям у Єгипті заради проповіді Євангелія, приїхавши до вільної Канади, був змушений відмовитись від бажання свого серця?

Катування на Дорозі

Переслідування в Єгипті були цілком очевидними, і він міг розробляти стратегії, які допомагали йому в справі служіння благовістя, а також у підготовці до арешту. Його церква на батьківщині часто обговорювала справу євангелізації, а також наслідки послуху Господу. Після прибуття у Канаду пастор не був готовий протистояти тонкому, водночас не послаблюваному тиску канадської культури, яка перешкоджала благовістю. А що ще важливіше, він не був готовий до зустрічі з церквою, яка не закликала і навіть не підтримувала християн у їхньому бажанні нести навколишнім людям найвеличніше послання, що коли-небудь існувало. Він почував себе самотнім і несприйнятним.

«Християнам тут, у Канаді, — сказав він мені, — подобається робити добрі справи у своїй громаді, але вони не наважуються проповідувати Євангеліє. Вони вважають, що їхня “проповідь” — це і є їхні добрі справи, які самі за себе говоримуть. Однак вони не мають рації. Вони повинні робити й те, й інше».

Якщо зосереджуватися лише на тих аспектах переслідувань, які викликають у нас страх, ми не зможемо побачити найвищу мету Бога серед страждань. Натомість ми намагатимемося захистити своє християнське життя від небезпек, реальних чи уявних.

Після навернення Аміт міг діяти обережно. Він міг вирішити прожити життя таємним віруючим у своїй громаді, й воно протікало б, як і раніше. Чоловік міг спокійно поклонятися Богові потай. Однак щось підказувало Амітові, що, коли Ісус покликав його йти за Ним, дорога попереду не обов'язково буде безпечною. Зрештою це привело послідовника Христа, як і самого Спасителя, до неволі, де він зазнав побиття й катувань. Розмірковуючи про свою дорогу, Аміт дуже ясно бачив Божу руку, яка веде його через небезпечні місця. Незважаючи на постійну боротьбу зі страхом, він сповнений сили Святого Духа, яка допомагає йому продовжувати йти за Господом.

Труднощі на Дорозі

«Якщо нам доведеться страждати, ми можемо бути цілком упевнені, що Бог винагородить нас за кожний біль і благословить за кожную сльозу. Нас підтримуватимуть Вічні Руки, а всередині нас сповнить глибока впевненість у тому, що з нашими душами все гаразд. Ніщо не може відлучити нас від Божої любові — ні смерть, ні життя, ні висота, ні глибина, ні інше якесь творіння.

Цей величезний старий світ повен осель темряви, проте ніде на його широкому просторі немає нічого, чого варто було б боятися істинному християнинові. Звісно ж, християнин, який перебуває у полоні страху, не довіряє своєму захисту.

Оповита страхом церква не зможе допомогти наляканому світу. Ми, хто перебуває у таємному безпечному місці, зобов'язані почати говорити та діяти відповідно. Ми, перше всіх, хто живе на землі, повинні бути спокійні, сповнені надій, веселі та життєрадісні. Нам ніколи не вдасться переконати наляканий світ у тому, що на хресті можна знайти мир, якщо ми продовжуватимемо демонструвати ті ж страхи, що й ті, хто не сповідує християнство»⁴².

Е. В. Тозер

Застосування

Як же можна почати готуватися до катувань? Людина готується до тортур, як готується до переслідувань. Спілкуючись із багатьма гнаними християнами, я запитував, як вони змогли перенести побиття та муки. Усі вони хитали головами й відповідали, що не змогли б зробити це самотужки.

Утім є те, що можна зробити сьогодні, аби підготуватися до переслідувань. «*Книга мучеників Фокса*», яку ви знайдете

Катування на Дорозі

на нашому сайті, — перший крок на шляху такої підготовки. Завдяки цій книжці можна вчитися у тих, хто чинив опір і подолав моменти кризи. Багатьом ця книга не сподобається, оскільки в ній ідеться лише про страждання та жахливі смерті. Я рекомендую вам прочитати кожну історію в новому світлі — у тому, в якому перемога досягається через подолання.

Пропозиція: прочитайте Псалми і додайте їх у своє молитовне життя.

Розділ дев'ятий

Мучеництво на Дорозі

*Хто нас розлучить від любови Христової?
Чи недоля, чи утиск, чи переслідування,
чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч?
Як написано: “За Тебе нас цілий день
умертвляють, нас уважають за овець,
приречених на заколення”. Але в цьому всьому
ми перемагаємо Тим, Хто нас полюбив.*

Послання до Римлян 8:35–37

*Коли стрімкі перегони життя закінчатся
і майже завершиться холодна робота
смерті, будь поряд зі мною. Благословенний
Спасителю, тоді в любові забори страх
і недовіру. О, прийми мене на небесах,
викупленого та вільного!*

Рей Палмер «Моя віра споглядає Тебе»»

Проїшли роки після звільнення Аміта з в'язниці, й церква почала неймовірно швидко зростати. І якщо метою арешту благовісника було стримати служіння проповіді Євангелія християнською громадою, то насправді воно мало протилежну дію. Аміт почувався як апостоли Петро і Іван, які, стоячи перед зборами юдейських релігійних керівників, старійшин і законників, сміливо заявляли, що не можуть не свідчити про те, що вони бачили і чули, коли були з Ісусом. Віруючі з церкви Аміта зміцнювалися у вірі й зростали в силі та сміливості. Вони

Мучеництво на Дорозі

продовжували свідчити про Христа. Однак у міру збільшення церкви громада почала стикатися з труднощами та перешкодами, які потребували невідкладної уваги.

По-перше, співвідношення лідерів церкви, які здобули біблійну освіту, з числом ново навернених було вкрай низьким. Навчання нових віруючих іти дорогою Ісуса було нагальною потребою, оскільки деякі з них ставали жертвами лжевчень, представники яких стверджували, що вони християни, але насправді затягували людей у культи, де ними маніпулювали задля фінансової вигоди. Ново навернених легко було збити з істини саме через брак біблійної грамотності. Церкви, які знав Аміт, працювали не покладаючи рук над тим, щоб навчати віруючих, а також готувати нових лідерів. Це здавалося величезним завданням, але виконувати його було дуже приємно, доки все було гаразд.

Аміта вкрай турбували розбіжності та суперечки, що виникали, як він чув, усередині церкви. Тепер для підтримки єдності, яка здавалася настільки природною, коли громада лише зароджувалася, були потрібні серйозні зусилля. Зі збільшенням у регіоні кількості громад інших конфесій, Аміту доводилося більше дискутувати про церковну структуру та доктрини, ніж працювати зі заблудлими душами. Навіть перші іноземні місіонери, які приїхали до цього регіону, схоже, були активно залучені до цих дебатів та навчали керівників своїх церков різних аспектів богослов'я, якого вони дотримувалися. Аміт усвідомлював необхідність здорового богослов'я, а також того, що церкви можуть дотримуватись різних поглядів на певні питання, але не міг погодитися з тим, що ці погляди мають ставити під загрозу єдність між громадами. Аміт щосили намагався знайти баланс між цими двома проблемами й молився, щоб Господь допоміг Своїй Нареченій вирішити їх. Йому здавалося, що в міру зростання громад ті дні єдності та простоти, коли він увірував, залишилися позаду.

Окрім цих проблем, зі зростанням церкви посилювалися і переслідування. У певному сенсі вони доводили Аміту, що свід-

Труднощі на Дорозі

чення Божих дітей є ефективним і знаходить відгук у душах людей. З іншого боку, значно зріс рівень загрози церкві, як її керівникам, так і членам. Усе більше пасторів і благовісників зазнавали арешту, а деякі навіть прийняли мученицьку смерть за вірність служінню.

Незважаючи на всі ці труднощі, Аміт був сповнений надій і окрилений тим, що церква розпочала нову роботу в громаді. Одна з розроблених нею програм полягала у відправленні команд у район, який найбільше постраждав від повені. Для членів церкви це була чудова нагода стати служителями милосердя і дарувати втіху тим, хто страждає. Вони сіяли насіння Євангелія, задовольняючи фізичні потреби людей. Пастор Джошуа був у захваті від можливості допомогти селу, в якому проживали ті, хто раніше завдавав благовісникам так багато клопоту. Це село, як і раніше, чинило опір Євангелію, утім, коли почалася повінь, вони звернулися по допомогу саме до пастора.

Аміт запросив Джошуа на зустріч, щоб обговорити, як краще підготувати команди до реалізації цієї можливості, однак той затримувався. Що довше Аміт чекав, то більше він замислювався над тим, яким нехарактерним для пастора є таке запізнення. Джошуа завжди був дуже пунктуальний; щоразу, коли він не встигав на зустріч, то дзвонив і повідомляв, коли буде на місці. Аміт ще раз перевірів вхідні виклики на мобільному телефоні, щоб перекоонатися, що він не пропустив дзвінок або повідомлення від Джошуа. Жодних повідомлень не було.

Аміт не міг більше чекати. Час був відкривати перукарню, а оскільки Рафі вирушив на допомогу у боротьбі з повінню разом із церковною командою, Аміт залишився працювати один. Він знову спробував зателефонувати до пастора Джошуа, але його дзвінок було переадресовано на голосову пошту. Аміт залишив повідомлення про те, що йому потрібно йти на роботу, але ввечері вони зможуть зустрітись, коли буде зручно пастору.

Мучеництво на Дорозі

Того вечора, прийшовши додому, Аміт розповів Єві, що зустріч із пастором не відбулася. Дружина погодилася, що це дуже не схоже на Джошуа, зокрема, що він не відповів на дзвінок Аміта й не передзвонив. Їхнє занепокоєння посилювалося.

Коли Аміт укотре намагався додзвонитися до Джошуа, в двері постукали. Подружжя зітхнуло з полегшенням, бо, мабуть, це прийшов пастор. Відчинивши двері, Аміт здивувався, побачивши на порозі замість нього Омара. Аміта та Єву вразив вираз болю на обличчі неочікуваного відвідувача. Вони відразу зрозуміли, що сталося щось непоправне. Єва швидко запросила Омара увійти, а Аміт запропонував стілець. Поки чоловік оговтувався від шоку, Єва побігла принести склянку води.

Аміт, сівши навпроти Омара, тихо промовив:

— Скажи, де пастор Джошуа і чому він не прийшов на зустріч? Чому він не відповідає на дзвінки? Що тобі відомо? Будь ласка, скажи...

Омар відірвав погляд від підлоги.

— Він... мертвий, — запинаючись, ледве видавив із себе Омар, перш ніж вибухнути сумним риданням.

— Що?! Хто помер, Омаре?! — нічого не розуміючи, вигукнув Аміт.

Омар, охоплений емоціями, не міг промовити й слова. Єва почала тремтіти, на її очах виступили сльози, а Аміт ледве втримався від того, щоб схопити чоловіка за плечі й трясти його, доки він не скаже те, чого вони так боялися почути.

— Омаре, будь ласка, розкажи нам, що сталося, — благав Аміт.

— Пастор Джошуа та Еліас мертві, — тільки й міг видавити Омар.

Аміт і Єва недовіжливо переглянулися, однак згодом почали усвідомлювати реальність: їхнього пастора та наставника більше немає з ними на цій землі.

Мучеництво

Страждання, жертва та смерть заради принципу або справи

Якби вам приставили до скроні дуло пістолета й наказали зректися Христа, як би ви вчинили?

Я неодноразово був свідком того, як такий сценарій розігрувався християнами, які мешкають у країнах, де існує відносна свобода віросповідання, коли вони обговорювали тему гонінь та мучеництва. Я розумію, що це питання покликано спонукати нас піднести важливість своєї вірності Ісусові вище, ніж пропонує цей світ. Християнам, які живуть у країнах, де релігійні свободи дотримуються, не доводиться думати про це у повсякденному житті, тому нам корисно ставити подібні питання, чи не так?

Роздуми про готовність людини померти за Ісуса зазвичай супроводжуються прикладами тих, хто віддав перевагу мученицькій смерті над життям зречення. Ми можемо прочитати деякі з них у таких книжках, як «*Книга мучеників*» Джона Фокса або «*Нова енциклопедія християнських мучеників*» Марка Вотера, і одночасно отримати натхнення та відчуті стурбованість тим, що розповідається на цих сторінках. Дозвольте мені розповісти одну з історій про мучеництво, яка по-особливому торкнулася мого серця, і поділитися думками, що виникли у мене, коли я уперше прочитав її.

«Громадянина Венеції Антонія Річетті, протестанта, засудили до потоплення. [Бранця залізним ланцюгом приковували до великого каменя. Потім його клали плазом на дошку обличчям догори й відтягували двома човнами в море, де під вагою каменя він ішов на дно.

Мучеництво на Дорозі

За кілька днів до страти до батька прийшов син і благав зректися віри, щоб йому зберегли життя, а сам він не залишився без батька. На це Антоній відповів, що “гідний християнин зобов’язаний відмовитися не лише від майна та дітей, а й від самого життя на славу свого Викупителя: тому я вирішив пожертвувати всім у цьому тлінному світі, заради спасіння у світ, який існуватиме вічність”.

Лорди Венеції повідомили Антонію, що, якщо він прийме римсько-католицьку релігію, вони не лише дарують йому життя, а й викуплять, закладений ним, значний маєток і безоплатно повернуть йому. Проте християнин навідріз відмовився, відповівши вельможам, що цінє свою душу понад усе. Коли ж Антонію сказали, що його товариш по ув’язненню на ім’я Френсіс Сега зрікся Христа, він відповів: “Якщо він залишив Бога, то мені шкода його; я ж буду твердо виконувати свій обов’язок до кінця”. Зрозумівши, що всі спроби переконати Антонія зректися віри безуспішні, його стратили згідно з вироком, і він помер із радістю та палко прославляючи Всевишнього, в руки Якого довірив свою душу.

Сказане Річетті про відступництво Френсіса Сеги виявилось брехнею, оскільки він так і не зрікся, а твердо тримався віри і був страчений через кілька днів після Річетті таким же чином»⁴³.

Історія Антонія — лише один із багатьох прикладів християнських мучеників, кожен із яких надихає по-своєму. У свідченні цього християнина мене мотивує його стійкість і твердість у вірі, а також любов до Господа, яка перевищує все, навіть любов до самого життя. Крізь спокуси цього смертного світу він зміг побачити славу, яка на нього чекала, тому що він дивився очима віри.

Труднощі на Дорозі

«А віра — то підстава сподіваного, доказ небаченого»
(Послання до Євреїв 11:1).

Коли я читав розповідь про мученицьку смерть Антонія Річетті, мене непокоїло приховане, але настирне запитання: для кого я живу? У мене це питання викликає тривогу, оскільки змушує серйозно підбити підсумки того, що мені дороге в цьому житті, а також усвідомити внутрішні мотиви, які впливають на те, як я живу. Я твердо переконаний, що Антоній Річетті не став чекати миті своєї мученицької кончини, щоб зрозуміти це. Він був *підготовлений і готовий* прийняти мученицьку смерть, якщо вона настане.

Розуміння мучеництва

Історія Антонія Річетті одночасно надихає й турбує. Я вважаю, що кожен християнин прагне сміливості та пристрасті мученика, але за таке життя доводиться платити не лише смертю. Кожен християнин повинен бути готовим дати звіт про надію, що живе у нас (1 Послання Петра 3:14–17) і зіткнутися з можливою негативною реакцією на проголошення своєї віри. Отож, ми повертаємося до запитання: «Якби вам приставили до скроні дуло пістолета й наказали зректися Христа, як би ви вчинили?»

Ми, християни, які живуть у країнах, де дотримується свобода релігії, позбавлені безпосереднього досвіду страждань, які могли б порушити це питання, тому на нього важко відповісти. Ми хотіли б упевнено заявити: «Я сміливо прийму кулю за Христа», проте доки цього не станеться, ніхто не може бути певен, що, зіткнувшись із таким вибором, зможе зробити його.

Мучеництво — це концепція, яку багато християн із відносно вільних країн важко розуміють і застосовують на своїй дорозі

Мучеництво на Дорозі

віри. На мою думку, більша частина проблеми полягає в тому, що наш погляд на мучеництво занадто вузький. Ми спостерігаємо його через призму насильницької, кривавої смерті. Запитайте будь-кого з вашого кола, хто такий мученик, і я впевнений, ви почуєте ці часто вживані слова, пов'язані з насильницькою смертю людини за свої релігійні переконання.

У християнських академічних та місіонерських колах тривають суперечки та дискусії щодо того, що визначає мученика. Ці дискусії одночасно корисні й бентежні, оскільки різні богослови і місіологи найчастіше мають особисте розуміння того, що робить людину мучеником. Інші релігії та культури пропонують власні визначення, і це призводить до ще більшої плутанини при спробі дати цьому терміну точне визначення. У наш час існує безліч фундаментальних хибних думок щодо того, що робить людину мучеником, і це впливає на те, як цей термін визначають.

Ісламські екстремісти, наприклад, приписують статус мучеників джихадистам, які підривають себе на певному місці, щоб убити якомога більше «невірних». Вимогою отримання звання мученика у цьому разі є готовність віддати життя і полягти солдатом у священній війні.

Це визначення, звісно, немає нічого спільного з християнським розумінням поняття «мученик». Джеральд Сітцер, професор богослов'я Університету Вітворта, пояснює:

«Більша частина мучеництва, про яку ми читаємо нині, особливо про терористів-смертників, які підривають себе, є повною протилежністю мучеництву, перенесеному за перші кілька століть християнами. Ці сучасні «мученики» — якщо ми наважимося навіть використати це слово для опису їхніх жахливих діянь — показують нам Бога Богом помсти, ненависті та вбивства, а не Богом любові.

Труднощі на Дорозі

Ранньохристиянські мученики стали жертвами ненависті, а не злочинцями. Вони прийняли на себе насильство, а не поширювали його. Вони були покликані до мучеництва, а не нав'язували його безневинним людям, як це роблять сучасні терористи-смертники»⁴⁴.

Організація «Голос мучеників — Канада» пропонує такі визначення слова «мученик», яке походить від грецького слова *martus*, що означає «свідок». Термін «свідок» згадується як прямо, так і опосередковано у різних віршах Нового Завіту:

- Той, хто свідчить у суді (Євангеліє від Матвія 18:16; 26:65; Книга Дії апостолів 6:13; 7:58; Послання до Євреїв 10:28; 1 Послання до Тимофія 5:19).
- Той, хто свідчить про істинність того, що він бачив або про що знав (Євангеліє від Луки 24:48; Книга Дії апостолів 1:8, 22; Послання до Римлян 1:9; 1 Послання до Солунян 2:5, 10; 1 Послання Івана 1:2).
- Той, хто свідчить про істину і страждає навіть до смерті за справу Христову (Книга Дії апостолів 22:20; Книга Об'явлення 2:13; 17:6).

До кінця I століття цей термін стали вживати стосовно тих, хто свідчив про вірність Бога і про свою відданість Йому та був готовий зазнати смерті, але не відкинути Христа і служіння Йому, приносячи жертву за поширення Царства Божого, а також зазнати великих страждань за своє християнське свідчення та/або належність Христу⁴⁵.

З цієї точки зору ми бачимо, що мучеництво є чимось більшим, ніж просто смерть, як пояснює Сітцер: «У ранньому християнстві мучеництво було лише одним із багатьох способів

Мучеництво на Дорозі

свідчити про істину Євангелія. Не кожен християнин був і є покликаний до мучеництва в буквальному розумінні цього слова; утім кожен християнин покликаний віддати своє життя Богові»⁴⁶.

Мучеництво є невід'ємною складовою християнського світогляду. Християнам необхідно усвідомити, що означає бути мучеником у наш час і як ми можемо прийняти біблійне визначення поняття «віддати життя за Христа». Наявність чіткої біблійної картини мучеництва і Божої мети в ньому допоможе сучасним християнам виконати своє покликання з упевненістю та сміливістю, іти за Христом і жити для Його слави. Здорове розуміння гонінь і мучеництва в християнському світогляді дозволяє нам побачити, що, хоча ми можемо терпіти біль і страждання, тим, хто покликаний Божою волею, все справді сприяє на благо.

На початку цього розділу я поставив запитання: «Якби вам приставили до скроні дуло пістолета й наказали зректися Христа, як би ви вчинили?» Чи хотіли б ви стати мучеником за Христа? Насамперед я запитую, чи готові ви померти за Христа. Однак якщо ви вже віддали своє життя Господу, це неправильне запитання. На запитання про готовність віддати життя за Христа відповідь було дано вами вже в момент здобуття спасіння, коли ви взяли Свій хрест і пішли за Ним.

«Чи ви не знаєте, що ми всі, хто христився у Христа Ісуса, у смерть Його христилися? Отож, ми поховані з Ним хрищенням у смерть, щоб, як воскрес Христос із мертвих славою Отця, так щоб і ми стали ходити в обновленні життя.

Бо коли ми з'єдналися подобою смерті Його, то з'єднаємось і подобою воскресення, знаючи те, що наш давній чоловік розп'ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне,

Труднощі на Дорозі

щоб не бути нам більше рабами гріха, бо хто вмер, той звільнився від гріха! А коли ми померли з Христом, то віруємо, що й жити з Ним будемо, знаючи, що Христос, воскреснувши з мертвих, уже більш не вмирає, — смерть над Ним не панує вже більше! Бо що вмер Він, то один раз умер для гріха, а що живе, то для Бога живе. Так само ж і ви вважайте себе за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашім» (Послання до Римлян 6:3–11).

Поховані з Христом, ми потім воскресемо до нового життя в Ньому. Сітцер пише:

«Нам ніколи не зрозуміти християнську духовність — що це таке і що робить її унікальною — якщо ми не зрозуміємо значення мучеництва. Перші християни померли, бо сповідували Ісуса Христа своїм Господом. Христос кинув виклик усьому, що мало стосунок до їхнього життя — багатству, статусу, владі й самому Риму. Вони вірили, що Ісус не терпить суперників. І коли їм довелося обирати, вони вирішили йти за Господом, хоч би чого це не коштувало. Перші мученики заплатили найвищу ціну — своїм життям. Однак цінність їхнього прикладу не в самому мучеництві, хоч би яким благородним і сповненим мужності воно було, а в їхній відданості пануванню Христа. Те, що нам, можливо, не доведеться вмирати за Господа, не має значення. Справжня проблема полягає в тому, як ми живемо для Нього»⁴⁷.

Тому насправді запитання, яке нам варто поставити, має бути не про нашу готовність *померти* за Христа, а про готовність *жити* для Нього, що відкриває зовсім новий погляд на те, як нам слід розглядати своє життя.

Жити життям мученика

Пастор Ерік Фолі, співзасновник і генеральний директор організації «Голос мучеників — Корея», пояснює, що означає жити жертвовно: «Узяти свій хрест — значить щодня помирати, підносячи стражденню любов Христа до Його ворогів. Ми добровільно вмираємо для своїх мрій, бажань, планів та надій. Однак це означає щось більше, ніж самозречення. Разом із Христом ми повинні сказати: “Але не Моя воля, а Твоя нехай буде”. І вже не ми живемо, а Христос живе через нас. Зверніть увагу: *виконувати* волю та *проживати* життя. І ми більше не ставимо жодних обмежень. Насправді життя без обмежень — це цілком реальна форма мучеництва: смерть, яка дарує нове життя через свідчення про Христа. Ви можете подумати, що це менша форма мучеництва, ніж більш відома (тобто насильницька смерть в одну мить), але що насправді важче: померти в одну мить чи вмирати щоденно? У кожного своє завдання»⁴⁸.

Таке розуміння того, що означає бути мучеником, дає нам унікальний погляд на саме мучеництво. Мученики (відповідно до шкали гонінь) — це, по суті, ті, хто охоче і вірно йде за Христом та відмовляється дозволити загрозам страждань, переслідувань чи смерті зупинити їх у їхньому свідченні або місії. Вони не прагнуть безрозсудно уникнути переслідування чи смерті; не в цьому мета християнської місії. Її мета полягає в тому, щоб проголошувати Ісуса Господом (Євангеліє від Матвія 28:18–20; 2 Послання до Тимофія 4:1–2), проповідувати Його Євангеліє і тим самим готувати учнів. Щоб відкрилася Божа слава, незалежно від того, живе мученик чи вмирає, потрібне життя, повністю підпорядковане Христу. Апостол Павло підсумовує це так

«Але що ж? У всякому разі, чи облудно, чи щиро, Христос проповідується, а тим я радію та й буду радіти.

Труднощі на Дорозі

Бо знаю, що це буде мені на спасіння через вашу молитву й допомогу Духа Ісуса Христа, через чекання й надію мою, що я ні в чому не буду посоромлений, але цілою сміливістю, як завжди, так і тепер Христос буде звеличений у тілі моїм, чи то життям, чи то смертю. Бо для мене життя — то Христос, а смерть — то надбання» (Послання до Филип'ян 1:18–21).

Я мав задоволення разом із Еріком Фолі брати участь у проєктах із навчання північнокорейських біженців та підготовки їх до місіонерської роботи, щоб вони могли служити громадам своїх земляків. Школа учнівства, яку заснував Ерік та його дружина, д-р Хьон Сук Фолі, називається «Університет служіння в підпіллі»⁴⁹. Вони також розробили навчальну програму, яка допомагає їй слухачам робити кроки до возз'єднання шляхом служіння представникам свого власного народу — північнокорейцям, які втекли з батьківщини, стали жертвами торгівлі людьми або яких було відправлено в інші країни світу заробляти гроші для північнокорейського режиму.

Пастор Фолі навчає, що не лише Біблія багато говорить нам про те, що означає бути мучеником, а й лідери ранньої церкви проповідували на цю тему. (Для багатьох сучасних християн, які живуть у країнах, де існує відносна свобода віросповідання, цей факт, на жаль, залишається невідомим.) Керівники ранньої церкви вчили, що існує три «кольори» мучеництва, кожен із яких має особливе значення й істотно впливає на те, як християни втілюють у життя своє покликання на землі. Три кольори мучеництва, у розумінні отців церкви Ієроніма та Григорія, — це *червоний*, *зелений* та *білий*. Ерік Фолі пояснює:

- *Червоний* колір — це християни, які миттєво прийняли мучеництво через насильницьку смерть, виявляючи при цьому любов до Бога та до своїх ворогів.

Мучеництво на Дорозі

- *Зелений* символізує християн, які підкоряються наказу Ісуса щодня брати свій хрест, демонструючи любов до Бога життям, сповненням самозречення.
- *Білий* — це про християн, які “вмирають для світу” внаслідок тимчасових чи довгострокових періодів духовного відступу. Сучасні бази учнівства, молитовні гори та ретритні центри дають нам досвід білого мучеництва»⁵⁰.

Свою статтю про кольори мучеництва Ерік Фолі завершує словами: «Кожен християнин покликаний стати мучеником із тієї миті, коли він стає християнином; ці ідентичності одночасні. Усі, хто прямує за Христом, мають бути готовими стати *зеленими, білими* або навіть *червоними* мучениками, якщо Христос дозволить».

На тему мучеництва можна писати багато, однак запитання, яке, на мою думку, все ще потребує відповіді, полягає в наступному: чи є у Бога мета у мучеництві християнина? Відповідь, як учать сторінки Святого Письма та християнські мученики в історії церкви — давні та сучасні — так! Ця відповідь дає нам велику надію.

Переслідування, навіть якщо вони включають мучеництво, відіграють важливу роль у Божому плані прославлення великого «Я є»; і ті, хто зазнає мучеництва, демонструють світові, ким Він є, відчиняючи двері для стосунків із Ним. Як би важко в це не було повірити, план диявола — привласнити Божу славу та зруйнувати Церкву Господа на землі — зрештою зазнає краху.

Кеннет Харрод формулює це так: «Наша перемога над злом досягається завдяки всьому, що Христос уже зробив для нас на хресті. Вона підтримується і реалізується вірним свідком Євангелія, аж до готовності постраждати за це Євангеліє; бо Христос і Сам ішов дорогою страждань, яка веде до слави, до того ж Він закликає і Свій народ»⁵¹.

Мою поштову скриньку заповнюють повідомлення про переслідування. Я помітив, що останніми роками в Нігерії

Труднощі на Дорозі

пролилося більше християнської крові, ніж у будь-якій іншій країні світу. Напади на християн на півночі та в центрі країни з боку угруповань бойовиків, таких як «Боко Харам» та пастухи-фулані, є майже повсякденним явищем. Читаючи розповідь за розповіддю про жорстокість, спрямовану проти церкви в тих регіонах, людина може не побачити Божого задуму в цих сповнених ненависті інцидентах. Проте напади лише частина історії.

Мій колега зустрівся з переслідуваними християнами в Нігерії, щоб задокументувати їхні свідчення, а також спробувати зрозуміти причини, через які церква в країні зазнає таких жорстоких переслідувань. Беручи у християн інтерв'ю, він познайомився з чоловіком, який колись був активним членом «Боко Харам» і вбив багатьох християн. Тепер цей колишній убивця сидів у церкві серед християн, які ставилися до нього як до брата. Мій здивований колега запитав: «Що сталося, що сьогодні ти тут, у церкві, сидиш в оточенні цих братів і сестер?»

Під час розповіді колега дізнався, що цей колишній лідер «Боко Харам» часто очолював групи ісламських бойовиків у нападах на християнські громади. Їхньою ціллю номер один були церкви та їхні пастори. «Я ставив багатьох пасторів навколішки і приставляв їм до скроні пістолет. Я завжди давав їм шанс повернутися в іслам. Якщо вони відмовлялися, то я стріляв. Але одного разу щось змінилося. Я убив пастора, але не міг перестати дивитись на його труп. У тому, як помер цей чоловік і усі інші до нього, було щось, що змусило мою кров похолонуту, і я жажнувся. Тієї миті я зрозумів, що більше не зможу вбити людину».

Смерть пасторів спонукала колишнього ісламістського бойовика шукати Ісуса і знайти відповіді на питання про справжню мету його життя. Цей нігерієць, що радикально змінився, тепер зі сльозами на очах віддає належне пасторам, які добровільно пожертвували життям за свідчення про Того, Кого він тепер любить і Кому служить.

Мучеництво на Дорозі

Коли християни ототожнюють себе з Христом і проголошують Його Євангеліє, люди світу реагують одним із двох способів. Вони або чують і з радістю приймають Добру звістку про спасіння через віру в Ісуса Христа, або чують і відкидають цю звістку, стаючи супротивниками Євангелія.

У наш час християнам потрібна здорова біблійна теологія, яка визнає, що страждання за Христа є каналом, який Бог використовує, щоб відкрити Себе загиньбому людству й зруйнувати плани диявола в житті людей. Таким чином, стійкість християнина перед лицем гонінь залежить не від його власної сили, а від Божої благодаті, яка сповнює його в час скорботи.

Говорячи про церкву в цьому контексті, Ерік Фолі стверджує:

«Вона не ховається. Вона виконує свою працю, повністю усвідомлюючи опозицію світу, та розробляє відповідну стратегію. Вона завжди служить навіть своїм ворогам, але завжди як Господу, тобто не служить світові, уподібнюючись до нього. Вона з радістю розплачується за те, що не пішла на компроміс зі світом, вважаючи страждання за честь, оскільки визнана гідною страждати за ім'я Його. Вона завжди готова дати звіт про причину своєї надії, коли світ жадатиме її відповіді. Однак робить вона це “з лагідністю і страхом, маючи добре сумління, щоб тим, за що вас обмовляють, немов би злочинців, були посоромлені лихословники вашого поведіння в Христі”»⁵².

Мучеництво в житті Ісуса

Більшість із нас бачили фільми, в яких показано, як Ісус висить на хресті, а навколо зібрався натовп, який очікує на Його смерть. Євангелія розкривають перед нами подробиці Його розп'яття і навіть повідомляють останні слова, які Він промовив

Труднощі на Дорозі

на хресті. Чи можете ви пережити цю сцену? Уявіть, що ви самі стоїте на Голгофі разом з іншими, дивлячись на невинного чоловіка, який умирає між двома розбійниками.

У цьому натовпі люди змішані. Одні — співчутливі послідовники Ісуса. Вони вражені. Інші — непримиренні супротивники, які жорстоко висміюють Христа:

«А хто побіч проходив, Його лихословили та головами своїми хитали, і казали: “Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, — спаси Самого Себе! Коли Ти Божий Син, то зійди з хреста!” Так само ж і первосвященики з книжниками та старшими, насміхаючися, говорили: “Він інших спасав, — а Самого Себе не може спасти! Коли Цар Він Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, — і ми повіримо Йому! Покладав Він надію на Бога, — нехай Той Його тепер визволить, якщо Він угодний Йому. Бо Він говорив: “Я Син Божий”» (Євангеліє від Матвія 27:39–43).

Ви чуєте, як Ісуса висміює один зі злочинців, розп'ятий поруч із Ним. Але раптом, немов прохолодний вітерець у спекотний день, настає момент ясності, коли інший розп'ятий дорікає спільнику по злочинах. «Дай цьому чоловікові спокій, — говорить він. — Хіба ти не бачиш, що Він невинний? Ми заслужили на таку частку, а Він не зробив нічого поганого». Потім, звертаючись до Ісуса, він благає помилувати його: «Згадай мене, коли ввійдеш у Царство Твоє!»

Неймовірно, але факт: як ситуації, які можуть здатися безнадійними, є вікном можливостей — частка секунди, коли все стає ясно і нам відкривається абсолютно нова парадигма. Усе не так, як здається, і насправді все не обов'язково має залишатися таким самим.

Благодать, яку шукав цей злочинець, він отримав у найнесподіваніший момент у найнесподіванішому місці — у місці, яке

Мучеництво на Дорозі

для всіх було місцем смерті. Мало того, саме цієї миті, наприкінці дороги, Ісус відповідає тому, хто розкався: «Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю!» (Євангеліє від Луки 23:43).

Стоячи там, чи помічаєте ви, як Ісус стає дедалі слабшим? У міру того, як фізична сила залишає Його і наближається смерть, уся надія послідовників на Нього починає згасати. Невже все так і закінчиться? Добро, яке чинив Ісус: усі зцілення, Його вчення, натхнення та надія на краще в цьому житті — невже все скінчиться тут, на цьому хресті?

Несподівано денне небо стає зловісно чорним, і відчайдушний крик Ісуса повертає вас до реальності. Близько дев'ятої години ви чуєте, як Христос вигукує: «Елі, Елі, лама савахтані? цебто: Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?» (Євангеліє від Матвія 27:46). З цими словами на устах Ісус помирає.

Згодом послідовники Господа зняли Його тіло з хреста і помістили у гробницю, вхід до якої потім закрили великим каменем. Ви стали свідком смерті, мучеництва Ісуса. На той момент складається враження, що потомство змія (Книга Буття 3:15) здобуває перемогу. Послідовники Христа повільно розсіюються — приголомшені, спантеличені й убиті горем. Одні повертаються до праці, яку залишили, пішовши за Ним, інші збираються разом і ховаються, а треті вирушають додому, до Еммаусу.

Продовження історії Аміта

Сльози текли струмками, коли Єва й Аміт, обійнявшись, плакали разом зі своїм братом у Христі. Через деякий час Омар опанував себе й був готовий розповісти історію мученицької смерті їхніх друзів.

Пастор Джошуа та Еліас поїхали на місіонерську базу, щоб зустрітися з паном Гленном і взяти для служіння благовістя

Труднощі на Дорозі

євангелізаційні матеріали, які вони планували поширювати серед постраждалих від повені. Після зустрічі пастор Джошуа стрибнув на заднє сидіння мотоцикла Еліаса, і вони вирушили у двогодинну подорож до церкви, де на них чекав Аміт.

Не встигли Еліас і пастор Джошуа від'їхати, як за поворотом налетіли на блокпост, встановлений групою бойовиків. На той час, коли вони побачили блокаду, було вже пізно розвертатися. Так Еліас і пастор Джошуа опинилися в оточенні розлючених ісламістів. Християни намагалися спокійно поговорити з ними, проте ті не хотіли навіть слухати й зажадали, щоб вони зійшли з мотоцикла.

Потім Еліасу та пастору Джошуа наказали дати рюкзаки для огляду. Побачивши в сумці Еліаса Біблію та християнські трактати, бойовики запитали, чи він християнин. Щойно Еліас відповів ствердно, один із бандитів, підійшовши ззаду, ударив його палицею по потилиці. Еліас упав на землю перед пастором Джошуа. Йому перерізали горло мачете, і він миттєво помер. Пастор Джошуа ледве встиг усвідомити, що сталося, як і від нього теж зажадали відповіді, чи він християнин. Вражений пастор подивився на тіло Еліаса, що лежало біля його ніг, а потім знову на чоловіка, який його допитував. Він кивнув і сказав, що він пастор у своєму селі, а той, кого вони щойно вбили, його близький друг і любий брат у Христі.

— Тепер ти знаєш, що ми налаштовані рішуче, — заявив один із чоловіків, розмахуючи закривавленим мачете перед очима пастора Джошуа. — Ми даємо тобі шанс піти звідси живим. Зречися цього свого Христа — і можеш іти. Але якщо ти не зробиш цього, тебе спіткає та ж доля, що й твого друга, тільки тебе ми вбиватимемо повільно.

Пастор Джошуа впав навколішки й голосно звернувся до Бога:
— Отче, допоможи мені винести це заради слави та честі Твого імені!

Омар сумно похитав головою.

Мучеництво на Дорозі

— Хлопчик із церкви, що мешкає неподалік, помітив блокпост і сховався в лісі, щоб подивитися, що вони задумали. На жаль, він став свідком цієї події. Коли бойовики пішли, він прибіг до мене й розповів про трагедію. Пастору Джошуа завдали понад п'ятдесят ножових поранень, поки, нарешті, одне з них не потрапило в серце. Цей Божий служитель залишився вірним навіть до смерті, й тепер він та Еліас — із Господом.

Усі троє були прибиті горем від втрати двох улюблених братів у Христі. У наступні дні члени церкви з навколишніх сіл забрали їхні тіла та поховали на території церкви у селі Аміта.

Аміт, стоячи перед присутніми під час прощального богослужіння, згадував:

— Коли Еліас і пастор Джошуа прийшли в моє село проповідувати Євангеліє, я розлютився на них і подумав, що, якщо вони й надалі поширюватимуть серед мого народу свою «брехню», могила — це місце, куди їх слід відправити. Але мої погрози їх не налякали. Вони щоразу сміливо поверталися до нашого села й не тримали на мене образи. Вони любили мене й демонстрували мені любов Ісуса. Тепер ми бачимо свідчення їхньої жертви й готовності бути використаними Богом для проголошення Його Благої звістки.

Багато хто з вас також тут через вірне служіння цих братів. Ви, хлібороби, чудово знаєте, що насіння має померти, перш ніж принесе врожай. Сьогодні, коли ми ховаємо наших улюблених братів, це новий початок і нова можливість жити для Божої слави. Завтра я вирушу туди, де пастор Джошуа та Еліас були покликані додому, і розшукаю їхніх убивць. Із благодаттю, що виходить від Бога, я проголошуватиму Благую звістку про Ісуса й даватиму їм привід для надії, яка є в мене. Я знаю, що смерть братів не є марною, і Бог використає її для Свого блага.

Аміт підійшов до Єви, яка стояла у сльозах. Взявши чоловіка за руку, вона схвально кивнула у відповідь на його бажання

Труднощі на Дорозі

проповідувати Євангеліє тим, хто завдав їм такого болю. Позаду них стояв Рафі, який дивився на батьків і згадував той день, коли в дитинстві він пошкодував, що батько привів їх до Ісуса. Тоді життя стало складним, і здавалося, що бідам не буде кінця. Юнак щосили намагався прийняти цю нову віру, й так само повільно, як сонце висушує землю, просочену мусонними дощами, його серце почало пом'якшуватися.

— Так, — упевнено промовив Рафі, — сьогодні день нових починань. Завтра я теж піду з батьком і буду проголошувати всім, кого ми зустрінемо на шляху, Добру звістку про Ісуса і любов єдиного істинного Бога.

«Поправді, поправді кажу вам: коли зерно пшеничне, як у землю впаде, не помре, то одне зостається; як умре ж, плід рясний принесе» (Євангеліє від Івана 12:24).

Розглянемо трохи глибше

Біблійна віра — це вірити, що Бог може і зробить те, що Він обіцяв, виходячи з того, ким Він є і що Він зробив у минулому, і діяти відповідно. Тобто не забувати докази надійності Бога. Справжня біблійна віра не сліпа і не є стрибком у темряву, якою б безглуздою вона не здавалася іншим.

Е. В. Тозер пише, що «правильний погляд на Бога і майбутній світ вимагає від нас правильного погляду на світ, у якому ми живемо, та на наше ставлення до нього. Від цього залежить так багато, що ми не можемо дозволити собі ставитися до цього небало»⁵³. Християнська віра й переконання мають віддзеркалитися у нашому повсякденному житті. Наша взаємодія з іншими людьми, наша поведінка у критичних ситуаціях, наше ставлення до тих, із ким ми не згодні, а також наша готовність жертвно любити — усе це свідчить про те, як любов Божа

Мучеництво на Дорозі

преобразила наше життя через жертву Христа й внутрішню дію Святого Духа.

«Так, мої браття, і ви вмерли для Закону через тіло Христове, щоб належати вам іншому, Воскреслому з мертвих, щоб приносити плід Богові. Бо коли ми жили за тілом, то пристрасті гріховні, що походять від Закону, діяли в наших членах, щоб приносити плід смерти. А тепер ми звільнились від Закону, умерши для того, чим були зв'язані, щоб служити нам обновленням духа, а не старістю букви» (Послання до Римлян 7:4–6).

Ерік Фолі часто повторює, що мучениками стають не люди, а Бог. Наше життя не в руках тих, хто повстає проти нас, і, зрештою, навіть не в наших руках. Християнин має бути готовий проповідувати, молитися або померти будь-якої миті.

Застосування

Повернімось до горезвісного запитання, поставленого раніше в цьому розділі: «Якби вам приставили до скроні дуло пістолета й наказали зректись Христа, чи зробили б ви це?»

Я переконаний, що на це запитання неможливо дати передчасну відповідь. Як мені хотілося б стверджувати: «Так! Я готовий отримати кулю заради Ісуса». Однак, коли ця мить настане, чи справді я зможу так учинити? Пастор Вурмбранд говорив, що, якби він знав заздалегідь, що його чекає у в'язниці, він не зміг би цього пережити. У мить найнагальнішої потреби приходить Божа благодать і дає сили, необхідні для того, щоб протистояти труднощам.

Відтоді я усвідомив необхідність дослідити своє серце, відповівши на інше запитання, яке зараз поставлю і вам.

Труднощі на Дорозі

Замість того щоб запитувати, чи приймете ви кулю заради Христа, запитайте себе, чи готові ви жити для Христа — прямо тут, прямо зараз, цієї миті, коли Він дає вам дихання. У кожного з нас є можливість проголошувати Господа або відкидати Його у ході щоденних подій на нашій дорозі життя. Якщо ми живемо як мученики, тобто як свідки, то постійно шукатимемо можливості зректися себе, взяти свій хрест і йти за Ним.

Мій давній друг ставить собі завдання щодня робити щось нове, щоб утілювати свою віру. Це може бути посміхнутися незнайомцю, вийняти навушники з вух і поговорити з людиною, яка стоїть поруч, або зробити щось, що може вимагати вищого рівня жертвовності. Він говорить, що, якщо ви чините так щодня, ви не лише почнете змінювати свій світ, а й удосконалюватися.

Які існують можливості проголошувати Христа? Чи присвятили ви себе повністю — свої тіло і душу — справі проголошення Євангелія, як це зробив Аміт?

«Саме причина, а не страждання робить людину мучеником», — стверджував Августин. Ви, можливо, не зазнаєте тортур і не помрете мученицькою смертю за віру, втім, як зазначав древній богослов і філософ, саме відданість тіла і душі, а не торттури, роблять вас мучеником заради Христа.

«А ви, улюблені, будуйте себе найсвятішою вашою вірою, моліться у Дусі Святій, бережіть себе самих у Божій любові, і чекайте милости Господа нашого Ісуса Христа для вічного життя. І до одних, хто вагається, будьте милостиві, спасайте і виривайте з огню, а до інших будьте милосердні зо страхом, і ненавидьте навіть одягу, опоганену від тіла!

А Тому, Хто може вас зберегти від упадку, і поставити перед Своєю славою непорочними в радості, Єдиному

Мучеництво на Дорозі

премудрому Богові, Спасителеві нашому через Ісуса Христа, Господа нашого, слава, могутність, сила та влада перше всього віку, і тепер, і на всі віки! Амінь» (Послання Юди 1:20–25).

Пропозиція: прочитайте Послання до Ефесян 6:10–20 і поясніть, як розуміння цього уривка допоможе вам краще підготуватися до життя мученика за Христа.

Висновок

Іншої Дороги немає

*Нехай дивляться очі твої уперед,
а повіки твої нехай перед тобою простують.
Стежку ніг своїх вирівняй, і стануть міцні
всі дороги твої: не вступайся ні вправо, ні
вліво, — усунь свою ногу від зла!*

Книга Приповістей 4:25–26

*Коли з Богом йдемо в світлі Слова Його,
Йому слава, Йому одному!
Його волю чинім, пробуває той в Нім,
Хто слухняний і вірний Йому.*

Джон Х. Семміс «Будь слухняний і вір»

Попри те, що Аміт, його сім'я та друзі — вигадані персонажі, історії, розказані в цій книжці, ґрунтуються на реальних подіях, їх описано на основі інтерв'ю, які я брав у переслідуваних християн під час свого служіння в організації «Голос мучеників — Канада». Розмірковуючи над тим, як краще розповісти свідчення сучасних переслідуваних християн, я побачив прекрасну канву персонажів, що зливаються в одну історію вірності та терпіння у поєднанні з блаженною надією на вічні Божі обітниці. Це історії пересічних християн — чоловіків і жінок, кожен із яких здійснює надзвичайну подорож віри, що пролягає «долиною смертної тіні» до зелених пасовищ. Саме від них я дізнався, що означає йти за Христом.

Іншої Дороги немає

Я обрав назву «*Труднощі на Дорозі*», тому що впродовж усього Писання Ісус проголошує: «*Я — дорога*», і тому Його послідовників називали такими, «*що тієї дороги вони*» (Книга Дії 9:2). Ісус також попереджав нас: для того, щоб іти за Ним, буде потрібна готовність страждати разом із Ним. Книжка «*Труднощі на Дорозі*» готує нас до боротьби, яку ми вести- мемо в житті.

Мене завжди вабила дорога, що простягається переді мною. Дайте мені автомобіль, пункт призначення й карту — і мені більше нічого не потрібно. Я завжди розглядав життя як подорож — певне місце, куди я прямую. Ця схильність зародилася в мені, коли у ранньому віці мама познайомила мене з Ісусом. Те, що я виріс у сім'ї благочестивих батьків, допомогло мені відгукнутися на заклик Господа, віддати Йому своє серце, пообіцяти прожити життя для Нього й зробити це якнайкраще. Озираючись назад, я здивовано спостерігаю, як Бог тримав мене за руку й вів крок за кроком на кожному етапі мого шляху. На початку книжки я зазначав, що ніколи не мріяв працювати в організації «Голос мучеників — Канада». Я був би цілком щасливий, якби дорога повела мене в іншому напрямку. Але чи це так насправді? Якщо я вірю, що у Бога є план і мета для мого життя, тоді дорога, якою я прагну йти, — це не той шлях, який я вигадав, а той, який запланував для мене Він; і якщо це так, то я маю дійти висновку, що іншої Дороги для мене не існує.

У цій книжці ми розглянули різні ступені гонінь, яких можуть зазнати християни, несучи свій хрест і йдучи за Христом:

- Насмішки
- Домагання
- Дискримінація
- Наклепи
- Напади
- Позбавлення волі

Труднощі на Дорозі

- Катування
- Мучеництво

Розглядаючи наведену вище шкалу переслідувань, я запитую, з якими труднощами я зіткнуся на своїй Дорозі. Що саме і якою мірою я готовий пережити заради Христа? Можливо, ви, як і я, спостерігаючи за нинішніми часами, розмірковуєте над тим, як протистояти опозиції, і чи зможете ви продовжувати йти вперед. Якщо ви перебуваєте в місці споглядання, на дорозі до Еммаусу (Євангеліє від Луки 24:13–35), я закликаю вас попросити Бога дати вам «очі віри», які зможуть бачити за межами випробувань, що загрожують вам, і розгледіти серед них Того, Хто Своєю божественною рукою веде вас і наставляє для Його найвищих цілей та слави.

Сабіна Вурмбранд добре знала, що означає страждати за Христа, проте це не завадило їй іти за Спасителем. Під час земної подорожі вона очікувала на страждання і смуток, та це не змогло затьмарити її очікування турботи та забезпечення Небесного Батька в той час, коли вона прагнула служити Йому своїм життям. Сабіна завершила книжку «Дружина пастора» словами:

З кожним днем роботи стає дедалі більше. Нині відомі імена безлічі мучеників, і діти по всьому світі, лягаючи спати, підносять їх до Бога у своїх молитвах. Чи будуть почуті ці молитви?

Я, дружина пастора, часто розповідала дітям історію про хлопчика, який стояв на березі й махав кораблю, що плив у відкритому морі. Чоловік, що стояв поруч, сказав, сміючись:

— Не будь дурнем. Корабель не змінить курс лише тому, що ти махаєш йому!

Іншої Дороги немає

Утім корабель відхилився від курсу й попрямував до берега. Хлопчик піднявся на борт і гукнув незнайомцеві:

— Пане, я не дурень. Просто капітан — мій батько!

Ми також знаємо, що Той, Хто керує Всесвітом, є нашим Батьком і що Він чує наші молитви»⁵⁴.

Брате і сестро в Христі, мужайтеся! Ви не покликані пройти свою дорогу в самотності. Безліч інших ідуть нею поряд із вами. Послання до Євреїв 12:1 нагадує нам, що ми оточені величезною хмарою свідків (мучеників), які також пройшли цією Дорогою і зазнали труднощів на ній. Послухайте, чим закінчується вірш, і нехай сповнить ваше серце «мир Божий, що вищий від усякого розуму» і дарує безумовну радість:

«Тож і ми, мавши навколо себе велику таку хмару свідків, скиньмо всякий тягар та гріх, що обплутує нас, та й біжім з терпеливістю до боротьби, яка перед нами, дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри, що замість радості, яка була перед Ним, перетерпів хреста, не звертавши уваги на сором, і сів по правиці престолу Божого. Тож подумайте про Того, хто перетерпів такий перекір проти Себе від грішних, щоб ви не знемоглись, і не впали на душах своїх» (Послання до Євреїв 12:1–3).

Я молюся, щоб, ідучи Дорогою, ви відчували віху Святого Духа, пізнавали присутність Христа і здобували спокій у безмежній любові Отця.

Подяка

Африканське прислів'я стверджує: щоб виховувати дитину, потрібне ціле село. Його суть полягає в тому, що підготовка дитини до дорослого життя — це завдання суспільства, а не обов'язок лише батьків. Це прислів'я можна застосовувати й щодо написання книжки, оскільки я глибоко вдячний за допомогу та суттєвий внесок багатьох людей. Я щиро дякую:

Еріку, Аарону та Ванессі, хто, коли письменницьке завдання здалося мені надто складним і я засумнівався у своїй здатності написати щось варте прочитання, не лише підбадьорювали мене, а й спонукали черпати натхнення у Святого Духа й довірятися Йому в цьому процесі. Моє єдине завдання полягає в тому, щоб бути слухняним у виконанні Господнього задуму щодо написання цієї книжки. Я вдячний цим відданим та вірним друзям.

Моїй переслідуваній сім'ї у Христі, яка допомогла мені краще зрозуміти, що означає жити для Христа: для мене справжнє смирення служити цим дорогоцінним святим, із багатьма з яких я познайомився під час служіння в організації «Голос мучеників». Вони сміються, коли я говорю їм, що західні брати й сестри часто називають їх «суперхристиянами», оскільки вони терплять гоніння і залишаються твердими у вірі. «Ми такі ж зламані й слабкі, як і ви, — заперечують вони. — Тільки ми навчилися, незважаючи на наші недоліки та супротив ворога, слухняно йти за Господом».

Моїй сім'ї, яка йде зі мною Дорогою віри й любить мене, незважаючи на всі мої злети та падіння. Ваша віра в мене, або, краще сказати, ваша впевненість у тому, що Бог діє в мені і через мене, щоб виконати Свій задум, окриляла мене в бажанні бути вірним Йому в усі дні мого життя.

Подяка

Моїм колегам із «Голосу мучеників — Канада», а також колегам з усіх однойменних організацій по всьому світі: нести це служіння разом із вами — величезна честь та радість. Ваша жертовність у наданні допомоги нашій переслідуваній сім'ї, щоб вони знали, що страждають не наодинці, надзвичайно надихає мене, і я пишаюся тим, що називаю вас своїми рідними в Господі. Разом ми працюємо над виконанням Великого доручення у ворожому до Євангелія Ісуса Христа світі.

Лінн Коупленд і Карен Стоуелл, як кажуть, редактор — найкращий друг письменника. Дякую вам за корисні правки, рекомендації, цінну інформацію та підтримку.

Тепер настає момент, про який я турбуюсь найбільше, — підбиття підсумків і подяки. А що, якщо я забуду подякувати комусь? Я перепрошую і втішаюся тим, що наш Небесний Батько знає ваші добрі справи й винагородить вас набагато щедріше, ніж я будь-коли міг би зробити це на сторінках своєї книжки.

І головна подяка — *моєму Господу і Спасителю Ісусові Христу*, Котрому я буду вдячний вічно. Він відкрив мені Себе в юному віці й закликав іти за Ним. Він узяв мене за руку й повів Дорогою, яку я навіть не міг собі уявити. Уся хвала та слава належить Йому одному!

Труднощі на Дорозі

Переслідування у житті

християнина

Навчальний посібник

Книжку *«Труднощі на Дорозі. Переслідування у житті християнина»* адресовано християнам, які не звикли страждати за свої релігійні переконання. Біблійна думка полягає в тому, що переслідування є нормативним наслідком благочестивого життя і їх слід передбачати, а не уникати.

Цілком очевидно, що згадка про страждання за віру може турбувати. Проте це реальність, із якою стикається більшість християн у світі. Ті, хто не звик зазнавати переслідувань за свої релігійні переконання і користуються всілякими свободами, не повинні вважати себе особливо щасливими, оскільки їхні права та свободи можуть розсіятися, як туман. Коли настане день і світ спробує дискредитувати і відкинути біблійну істину, чи готові ми будемо продовжувати сміливо жити задля Божої слави? Чи ми охоче долатимемо страждання, свідкуючи про Христа, і з радістю сповідуватимемо Його як свого особистого Господа і Спасителя у присутності тих, хто противиться нашій вірі? Якщо ви є учнем Ісуса, вам потрібно іти Його дорогою.

Підбадьоріться, на цій Дорозі ми не одні! Наш Небесний Батько милостивий, люблячий і добрий. Він не залишить нас у скрутну мить, а обіцяє піклуватися про тих, хто шукає у Нього

прихистку. Я відкрив для себе 1 Послання Петра 5:6,7, коли був ще молодий, і зберіг це втішне слово у своєму серці. Воно дарувало мені спокій і допомогло рухатися вперед дорогою віри. Я молюся, щоб цей уривок із Писання став благословенням і для вас, коли ви долатимете випробування на Дорозі.

*Отож, покоріться під міцну Божу руку, щоб
Він Свого часу повищив. Покладіть на Нього
всю вашу журбу, бо Він опікується вами.*

1 Послання Петра 5:6–7

Використання навчального посібника

Навчальний посібник «Труднощі на Дорозі. Переслідування у житті християнина» призначено для особистих роздумів та зростання. Однак найкраще використовувати його в малих групах для обговорення з братами і сестрами, які також ідуть Дорогою. Щоб почути думки й дізнатися про досвід інших віруючих, поміркувати про те, що переслідування є невід'ємною частиною життя християнина і як ми можемо підготуватися до протистояння, необхідно присвятити цьому час.

Навчальний посібник складається з дев'яти уроків, кожен із яких поділено на частини:

- **Підготовка до Дороги.** Підготуйтеся самостійно, прочитавши відповідний розділ (розділи) у книжці «Труднощі на Дорозі. Переслідування у житті християнина». Уважно обміркуйте кожен із них, виділяючи основні моменти та посилання з Писання у їхньому контексті.
- **Перевірка картки.** Огляд уроку покликаний стимулювати роздуми на тему, опираючись на особистий

Труднощі на Дорозі

досвід. Залежно від того, скільки часу група має на вивчення кожного розділу, не витрачайте багато на це.

- **Складання курсу.** Це короткий виклад основної концепції уроку, який допоможе не збитися з дороги, поки група працює над навчальними питаннями.
- **Молитва про керівництво.** Мета цього часу, проведеного в молитві, — запросити Святого Духа керувати вами під час вивчення матеріалів та роздумів. Зразок молитви наведено у «Вступі».
- **Обговорення подробиць.** Ключові поняття уроку виділено для роздумів та обговорення. Не вважайте, що вам необхідно відповідати на кожне питання, оскільки вони потрібні виключно для побудови діалогу. Попередня підготовка допоможе кожному із учасників.
- **Вихід із ситуації.** Вкрай важливо застосовувати отримані уроки на практиці та використовувати ці концепції, щоб сформувати звички, які допоможуть жити благочестивим життям у Ісусі Христі. Крім ідей застосування, поданих у дослідженні, у вашої групи можуть виникнути й інші, гідні розгляду думки.
- **Молитва на Дорозі.** Це чудова нагода для спільної молитви. Зразок молитви наведено до вашої уваги. Важливо завершити час навчання молитвою, шукаючи керівництва Святого Духа у житті для Його слави.

*Господь з твоїм духом! Благодать з
вами! Амінь.*

2 Послання до Тимофія 4:22

Передмова

Труднощі на Дорозі

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділи «Передмова» та «Вступ». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка картки

Автор описує зіткнення із хуліганями, через яке потерпіло краху його дитяче уявлення про власну непереможність.

Чи були у вас подібні фантазії або переконання і коли реальність змінила чи зруйнувала їх? Які уроки ви отримали в процесі?

Складання курсу

Переслідування — це природний і передбачуваний наслідок біблійного учнівства й свідчення.

*Та й усі, хто хоче жити побожно у Христі
Ісусі, — будуть переслідувані.*

2 Послання до Тимофія 3:12

Молитва про керівництво

Вірний наш Батьку, ми приходимо до Тебе під час цього навчання зі своїми недосконалостями та обмеженістю. Ми не завжди розуміємо те, чого Ти бажаєш навчити нас зі Свого Слова. Дякуємо Тобі за постійну присутність і за Святого Духа, Який спрямовує нас в істині і дає розсудливість та впевненість, щоб правильно зрозуміти та прийняти те, що Ти хочеш нам передати.

Ми просимо Тебе благословити нас в ім'я Ісуса, Господа нашого. Амінь

А якщо кому з вас не стає мудрости, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, — і буде вона йому дана.

Послання Якова 1:5

Обговорення подробиць

1. Чи робили ви будь-яку з наступних заяв про переслідування (с. 20–21)? Якщо так, то чому?
 - «Дякувати Богу, ми мешкаємо у вільній країні, і нам не доводиться переживати такий жах».
 - «У нашій країні, звичайно ж, існують труднощі, проте їх не можна назвати переслідуваннями. Гоніння є в інших країнах, а тут їх немає».
2. Як будь-яка з цих точок зору може відвести нас від цілковитого слідування за Ісусом (с. 21)? Як бажання самозбереження може сприяти байдужості до страждань інших?

Передмова

3. Прихильність до виконання Великого доручення (Євангеліє від Матвія 28:18–20) вимагає готовності страждати заради Христа.
 - Як ви ставитеся до Великого доручення: як до наказу чи як до пропозиції?
 - Яку ціну ви особисто заплатили за виконання Великого доручення?
 - Ви ховаєтеся в окопах чи наражаєте себе на небезпеку, виконуючи Божу волю?
4. У передмові до книжки д-р Ерік Фолі пише: «Усвідомлення того, що гоніння відбуваються у масштабах, а не у сталому стані, є цінним біблійним знанням. Воно цінне тим, що допомагає нам не ділити світ на “переслідуваних” та “вільних”. Ця концепція відповідає Писанню, оскільки допомагає нам зрозуміти, що переслідування є правом християнина, яке він отримує разом із народженням згори, незалежно від того, де він живе. Апостол не пише: “Кожен християнин, який живе в Північній Кореї, зазнає переслідувань”. Він стверджує: “...усі, хто хоче жити побожно у Христі Ісусі, — будуть переслідувані” (2 Послання до Тимофія 3:12). Є лише один світ, і в цьому світі християн переслідують».
 - Знайдіть хвилинку, щоб поміркувати над цими словами, а потім перегляньте наведену нижче шкалу переслідувань. Чи можете ви порівняти перелічені ступені гонінь? Якщо так, то як?
 - Якщо дозволяє час, напишіть назву кожного ступеня переслідувань на окремому аркуші паперу, складіть його та покладіть у пакет. (Або зробіть це заздале-

гідь.) Нехай одна людина витягне записку й прочитає, що там написано, не показуючи її групі. Потім вона зобразить цей ступінь гонінь пантомімою, а інші спробують угадати, що він/вона показує. Щойно група правильно визначить слово, учасник назве його й дасть визначення.

- **Насмішки:** глузування; приниження; знущання.
- **Домагання:** занепокоєння; нападки, утиски; неодноразове спричинення проблем.
- **Дискримінація:** проведення відмінності на користь релігійної нетерпимості та відповідне сприйняття людини або ставлення до неї.
- **Наклепи:** висловлювання неправдивих заяв про людину, які завдають шкоди її репутації.
- **Напади:** застосування сили, звернення до насильства, агресії, ворожості з використанням зброї або без неї.
- **Позбавлення волі:** проведення арештів, протизаконне захоплення, взяття або тримання під вартою відповідно до закону; викрадення.
- **Катування:** заподіяння сильного болю або прояв очевидної жорстокості як покарання чи помста як засіб отримання зізнань чи інформації, підкорення волі людини.
- **Мучеництво:** утримування в мученицьких умовах, заподіяння страждань або смерті мученика [свідка].

5. Кому належить ваше життя? Чому? Як знання біблійної відповіді на це запитання вплине на ваш християнський шлях?
6. На думку автора, справжня важливість для кожного послідовника Ісуса полягає не в тому: «Чи я готовий померти за Христа?», а в тому, «Чи готовий я жити для

Передмова

Нього?» (с. 106–109). Як спогади про ваше хрещення допомагають вам відповісти на це запитання?

Вихід із ситуації

На с. 26, автор пише: «Якщо навіть свобода все більше обмежуватиметься, а адвокатська діяльність — не матиме результатів, християни повинні продовжувати стояти на міцній основі — на фундаменті Христа, їхньої Склі та Спасителя. Вчиняючи так, вони пізнають дорогоцінну істину, яку підтвердили ті, хто утворює хмару свідків: Ісуса більше ніж достатньо!»

1. Складіть перелік усього, що належить вам у Христі Ісусі (наприклад, мир Божий, «що вищий від усякого розуму», вічна надія тощо). Зверніться до Біблії, християнських блогів та подкастів.
2. Вивчіть напам'ять уривки зі Святого Письма, у яких ідеться про дари, дані послідовникам Ісуса, які служать Йому з любов'ю. (Наприклад: мир в Євангелії від Івана 16:33; надія у Псалмі 38:8).
3. Перегляньте список. Як ви можете використовувати ці дари, прагнучи бути сіллю та світлом у суспільстві, куди вас помістив Бог?
4. Який план ви складете, щоб підготуватися до переслідувань? Проведіть час у молитві про це, прислухаючись до голосу Святого Духа, Який є вашим наставником. Створіть групу підтримки, що складалась би з членів вашої родини або близьких друзів, які підбадьорюватимуть вас, коли ви зазнаватимете глузувань або інших рівнів гонінь.

Молитва на Дорозі

Любий наш Отче, споряди нас для служіння Тобі. Допоможи нам бути вірними у свідченні, сміливими у проголошенні Благої звістки. Зроби нас тими, хто люблять серед негараздів і впевнені в надії. Ми просимо Тебе: дай нам силу там, де ми слабкі, а де відчуваємося сильними — зодягни нас у смирення. Ми молимося, щоб і в нашій слабкості, і в силі Ти прославився перед усіма людьми.

Батьку, благослови нас і збережи — ми молимося. Засяй лицем Своїм і будь милостивий до нас. Батьку, зглянься на нас і даруй нам Свій мир, щоб ми були готові йти за Тобою, куди б Ти не повів.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок перший

Насмішки

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 1 «Подорож починається» та розділ 2 «Насмішки на Дорозі». Потім проведіть час у молитві та роздумах, перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення.

Перевірка картки

Насмішки: *слова чи дії, розраховані те що, щоб зробити людину або ситуацію об'єктом глузування; приниження; знуцання*

Згадайте випадок, коли з вас насміхалися чи знущалися. Чому з вами так обійшлися і що ви відчували?

Складання курсу

Важливо визнати, що глузування, як і переслідування, спрямовані на знищення вірного християнського свідчення так само, як і більш ворожі та жорстокі ступені переслідувань.

Послідовникам Ісуса необхідно знати біблійну відповідь на глузування та застосовувати її в житті.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

Ми зазвичай не розглядаємо насмішки як форму переслідувань, оскільки вони здаються тривіальними порівняно з більш жорстокими формами, про які ми чуємо.

Наприклад, коли автор відвідував християнську початкову школу, йому доводилося добиратися далі, ніж сусідським дітям, які ходили до місцевої державної школи. Дорогою вони висміювали його через те, що він відвідує релігійний навчальний заклад. І хоча глузування через його віру були незначним рівнем переслідувань, уже в юному віці хлопчик усвідомив, що було б легше зберігати цю інформацію в таємниці та уникнути висміювання однолітками.

Сабіна Вурмбранд також відчула на собі всю жорстокість глузувань. Заарештовану за сміливе свідчення та віру, її було засуджено до ув'язнення у трудовому таборі, де жінка перенесла тяжкі поневір'яння та страждання. На с. 41 автор посилається на те, як Сабіна описує важкі наслідки глузування у своїй книжці «Дружина пастора»: «Фізичний біль минає, і за кілька годин про нього можна забути. Але приниження, навіть коли воно здається тривіальним, палить серце. Тільки тепер я почала розуміти, чому Ісус говорив про “наругу”, і “биття”, і “розп'яття”. Раніше я задавалася питанням, чому насмішки й фізичне насильство згадуються на одному диханні. Тепер я знаю, який біль вони можуть заподіяти і як довго продовжуватиме боліти».

1. Чи вважали ви раніше глузування формою переслідувань? Чому так або чому ні?

Насмішки

2. Як глузування можуть завдати біль конкретному послідовнику Ісуса?
3. Як насмішки можуть бути своєрідною системою раннього попередження? Поясніть свою відповідь.
4. Прочитайте в 1 Книзі Самуїлової 17:1–11 розповідь про те, як Голіят висміював ізраїльтян і кидав виклик Господу Богу.
 - Як насміхався Голіят?
 - Чому його глузування виявилися настільки ефективними?
 - Чи вважаєте ви, що середньостатистичний християнин, який живе у відносно вільній країні, відреагував би інакше? Поясніть свою відповідь.
5. На с. 46 автор пише: «Я вважаю, що занепад західної церкви багато в чому можна пояснити тим фактом, що так мало людей готові страждати за Христову справу».
 - Чи згодні ви з цим твердженням? Як глузування впливають на життя і діяльність дітей Божих? Як ви гадаєте, чи визнають християни з відносно вільних країн насмішки за переслідування, тобто за страждання заради Ісуса?
6. Прочитайте Євангеліє від Марка 5:38–40, 6:2–4 та Євангеліє від Луки 16:14–17.
 - Як і чому Ісуса висміювали і як Він реагував?
7. Прочитайте Євангеліє від Матвія 27:27–31, Євангеліє від Марка 15:25–31 та Євангеліє від Луки 18:31–33.

- До яких глузувань вдавалися ті, хто розпинав Христа? Як реагував на них Ісус?
- Чого ми можемо навчитися з того, як Господь відповів на глузування, які сипалися на Нього?

У наш час по всьому світі християни стикаються з глузуваннями через вірність Ісусові. Це найпоширеніша форма протистояння, яка випадає тілу Христову, що живе у відносно вільних країнах, особливо тим, хто активно втілює свою віру в життя у суспільній площині.

Вихід із ситуації

Слова можуть завдати такої ж шкоди, як палиці та каміння, що ламають кістки. Якщо ви прагнете іти за Ісусом і проголошувати Його ім'я, то можете очікувати на глузування. Християнське ходіння у вірі не повинно здійснюватися самотужки. Дорогу віри слід долати пліч-о-пліч із іншими послідовниками Ісуса, у спілкуванні та єднанні.

1. Чи спілкуєтеся ви з іншими християнами у помісній церкві? Якщо ні, знайдіть і регулярно відвідуйте церкву та беріть участь у її служінні благовістя.
2. Свідкуючи, ви можете зазнавати висміювання за свою віру. Коли вам завдають ран за віру в Христа, переконайтеся, що у вас є коло людей, які 1) моляться за вас, коли ви несете служіння, і 2) вислуховують, коли ви ділитесь його результатами.
3. Бути обсміяним — означає бути скривдженим, і це відкриває наші серця для грікоти, яка, своєю чергою,

приносить у них отруйні плоди. Розробіть план дій «без образ» — покрокове керівництво, що допоможе вам реагувати на образи по-християнськи. У цьому сенсі важливе місце відведено Святому Письму. Розгляньмо 2 Послання до Коринтян 12:10 та інші подібні до цього вірші: «Тому люблю мені перебувати в недугах, у прикρό-стях, у бідах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я слабкий, тоді я сильний». Якщо можете, разом зі своєю сім'єю або групою підтримки розіграйте сценки, які відображають ваш план дій. Упроваджуйте свій план у життя, щоб він став природною відповіддю на проблеми, з якими ви стикаєтеся як послідовник Ісуса.

Молитва на Дорозі

Батьку, в ім'я Твоє, дай нам задовольнятися своєю неміччю, задовольнятися образами, задовольнятися труднощами та лихом, із якими нам доведеться зіткнутися у житті. У нашій немочі, Отче, яви Свою силу стосовно тих, хто глузує з нас за послух Твоєму поклику. Допоможи нам приймати глузування на славу Твою, щоб ті, хто насміхається з нас, побачили Тебе й завдяки Твоїй любові, що сяє через нас, стали послідовниками єдиного істинного Бога.

Коли на нас тиснуть і нас висміюють, Отче, допоможи нам бути тими, хто сподівається не на свою винахідливість чи силу інших, допоможи знаходити свою достатність у Христі в усіх аспектах життя.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок другий

Домагання

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 3 «Домагання на Дорозі». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка картки

Домагання: *безжальне заподіяння занепокоєння; нападки, утиски; неодноразове створення проблем*

Чи стикалися ви коли-небудь із переслідуваннями чи переслідували когось самі? Розкажіть про це. Наприклад:

- Раніше я чіплявся до мами в супермаркеті, коли ми проходили відділ, де продається печиво.
- Я зіткнувся із глузуваннями, коли відвідував церковну молодіжну групу (або будь-де ще).

Складання курсу

Домагання — це ступінь переслідувань, настільки ж реальна, як і всі їх агресивніші й найжорстокіші ступені.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. Чим домагання як вид переслідувань відрізняється від глузування?
2. На с. 58 автор наводить вислів брата Джона: «Я не можу згадати, коли встанне мені вдавалося покласти голову на подушку й заснути, не боячись нічного нападу». Який вплив на вас справила ця цитата?
3. На с. 60 автор обговорює різні поширені види домагань.

Вербальні (усні або письмові) домагання:

- Приділіть час тому, щоб розглянути домагання стосовно царя Єзекії в 2 Книзі Царів 18–19. Використайте біблійні коментарі, аби розібратися в тексті. Спробуйте уявити ситуацію і відчути розпач Єзекії. А що, якби цей лист було написано вам? Прочитайте його вголос і спробуйте поставити себе на місце царя. Які емоції ви відчуваєте під час читання?
- Як цар Єзекія реагував на домагання? Ще раз перечитайте вголос молитву царя. Потім, якщо можливо, розіграйте цю сцену.
- Чого ми можемо навчитися з того, як не відповідав на домагання цар Єзекія?

Фізичні домагання:

- Чим ця форма переслідувань відрізняється від усних/письмових домагань?

- Як у ситуації царя Єзекії почуття ізоляції посилює тиск?
- Чи почувалися ви коли-небудь так, ніби перебуваєте в облозі? Поясніть свою відповідь.
- На прикладі молодого пастора, який отримав лист із погрозами (с. 64), як, на вашу думку, ізоляція впливає на сучасних переслідуваних християн?

Візуальні домагання:

- Чим візуальні домагання відрізняються від інших видів домагань?
 - Якою може бути спокуса для християн, які зазнають візуальних домагань?
4. Знайдіть інші біблійні згадки про переслідування, з якими зіткнувся Ісус.
- Хто переслідував Його і чому?
 - Як Ісус реагував у кожній ситуації?

Вихід із ситуації

Автор розповідає про переслідування з боку влади білоруського пастора після отримання офіційної реєстрації церкви (с. 66–67). Хоча служитель назвав це легшою формою гонінь, він занепокоївся, оскільки тиск постійно зростає. Після зустрічі з китайським пастором він навчився розглядати домагання як нагоду для проповіді Євангелія. Якщо за своєю суттю переслідування можуть бути можливістю, то будь-який їх ступінь, із яким ми ризикуємо зіткнутися, можна використати для вірного свідчення.

Як ви готуватиметеся до гонінь?

Домагання

5. Пам'ятайте, що переслідування є наслідком вірного християнського свідчення. Подумайте, чому ви можете зазнати домагань і з чийого боку. Будьте конкретні у відповіді. Наприклад, спілкування у ваших колах потребує взаємодії з людьми, які можуть не розділяти ваші цінності чи переконання та сумніватися у ваших мотивах. Мета полягає не в тому, щоб зазнати домагань, а в тому, щоб попри них продовжувати нести служіння або працю, до якої, на вашу думку, Бог закликає вас. Обмірковуючи можливості, не забудьте поміркувати про можливий опір.
6. Просіть Святого Духа допомогти вам визначити, як ви реагуватимете на постійне негативне ставлення з боку тих, хто вам протистоїть. Знайдіть вірші з Писань, які допоможуть перенести домагання.
7. Читайте новини про переслідуваних братів і сестер та їхні молитовні потреби на нашому сайті **<https://vom-ru.org/past-prayer-updates>**. Моліться і просіть Бога зробити вас, подібно до них, сміливими і вірними Його поклику.
8. Моліться одне за одного.

Молитва на Дорозі

Батьку, зазнаючи тиску й переслідувань, допоможи нам не покладатися на власну винахідливість або силу інших людей і бути достатніми у Господі в усіх аспектах нашого життя. Дивлячись на Христа, автора і творця нашої віри, дай нам сили мужньо зносити переслідування заради Євангелія.

Ми молимося в Ім'я Ісуса Христа. Амінь

Урок третій

Дискримінація

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 4 «Дискримінація на Дорозі». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка карти

Дискримінація: *проведення відмінності на користь релігійної нетерпимості та відповідно до неї сприйняття людини або ставлення до неї із пристрастю чи упередженням*

Що спадає на думку, коли ви чуєте термін «дискримінація»?

Чи стикалися ви колись із дискримінацією? Як саме? Поясніть свою відповідь.

Складання курсу

Дискримінація — це ще один інструмент переслідувань, про який послідовники Христа повинні знати та бути готовими зіткнутися з ним.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. У якому сенсі дискримінація може бути позитивною? Наведіть приклади.
2. Коли дискримінація стає негативною?
3. Як дискримінація підвищує планку переслідувань?
4. Як за таких умов може відбуватися дискримінація?
 - На робочому місці
 - В освіті
 - У медичному обслуговуванні / сфері охорони здоров'я
 - У межах правової системи
 - У наданні гуманітарної допомоги
 - В інших сферах
5. Прочитайте Євангеліє від Луки 7:36–50. Якщо є можливість, знайдіть аудіозапис та прослухайте його з заплющеними очима. Програвайте запис ще раз, одночасно читаючи текст. Якщо у вас є час, спробуйте розіграти сценку за цим уривком, а потім обговоріть наступні запитання.
 - Як Ісус зазнає дискримінації і як Він реагує?
 - Чому дискримінація є ознакою браку любові?
 - Чим відрізняються Симон та «грішна» жінка?
 - Як ці відмінності впливають на те, як ці люди наближаються до Ісуса?

6. Пол Хаттавей, виконавчий директор «*Asia Harvest*», сказав: «Якщо ми піддаємося залякуванню, нам легко втратити фокус, і зрештою Господу може знадобитися усунути нас від Свого служіння» (с. 88).

Прочитайте Послання до Римлян 8:31–39.

- Як ми можемо сформувати в собі правильне почуття перспективи? Поясніть свою відповідь.

Вихід з ситуації

Підготовка має вирішальне значення для того, щоб вистояти й досягти успіху в гоніннях, і тому вона повинна бути складовою процесу нашого учнівства — незалежно від того, як довго ви є християнином.

Частина підготовки потребує очищення серця. Розмірковуючи про дискримінацію, згадайте, чи були ви самі колись тим, хто дискримінував інших людей?

Чи є потреба попросити Господа пробачити вам за таке ставлення? У Першому посланні Івана 1:9 написано: «Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої». Визнайте свої гріхи перед Господом і прагніть Його прощення та очищення вашого серця.

Примирившись із Богом, чи потрібно просити пробачення також у тих, проти кого ви згрішили? Євангеліє від Матвія 5:23, 24 нагадує: «Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, — залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, — і тоді повертайся, і принось свого дара».

Запишіть свій досвід і те, чого ви навчилися у процесі.

Молитва на Дорозі

Батьку, коли ми зазнаємо дискримінації, допоможи нам не покладатися на власну винахідливість чи силу інших людей. Допоможи нам знайти свою достатність у Христі у всіх аспектах нашого життя. Коли ми чуємо образливі слова, допоможи нам відповідати на них словами благословення і доброти. Нехай наші справи віри продемонструють Твоє милосердя та любов, щоб ті, хто відкинув Тебе, схилилися у покаянні перед Твоїм престолом.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок четвертий

Наклепи

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 5 «*Наклепи на Дорозі*». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздума.

Перевірка карти

Наклепи: *нападки на добре ім'я або репутацію людини; висловлювання неправдивих тверджень про людину, які завдають їй шкоди; наговори та плітки*

Чи стикалися ви коли-небудь із негативними наслідками поганої репутації? Наприклад, мій шкільний друг постійно мав проблеми з учителями, оскільки його старші брати порушували спокій у школі. У результаті йому не довіряли й карали лише через його прізвище.

Складання курсу

Наклеп — це підступна форма переслідувань, до якої послідовники Ісуса повинні готуватися у світі, що стає все більш ворожим до християнської віри.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. Чим наклеп відрізняється від інших форм переслідувань, про які ми вже дізналися?
2. На с. 95 автор цитує Джозефа Холла: «Репутацію, зіпсовану колись, можливо, можна буде відновити, але світ завжди спостерігатиме за тим місцем, де була тріщина».
 - Чому важко захиститися від наклепів?
 - Назвіть переваги хорошої репутації.
 - Як погана репутація може завадити людині?
 - Як нині у світі ганьблять християн? Як їх ганьблять у вашому культурному середовищі? Наприклад, у Канаді в формуванні сприйняття церкви значну роль відіграють засоби масової інформації, поширюючи про християн наклепи стосовно того, проти чого вони виступають, унаслідок чого суспільство вважає, що християни більше ненавидять, аніж люблять.
3. Джон Вуден, знаменитий американський тренер із баскетболу, радив «більше піклуватися про свій характер, ніж про свою репутацію, тому що ваш характер — це те, ким ви є насправді, а ваша репутація — це лише те, ким вас вважають інші» (с. 101).
 - Чому важливо зберігати холонокровність, коли ваша репутація чи характер зазнають нападків?

4. Прочитайте 2 Книгу Самуїлову 15–18.
 - Як Авесалом відібрав престол у свого батька, царя Давида, якого любили ізраїльтяни?
 - Як відреагував цар Давид?
5. Прочитайте Послання до Галатів 5:22–25. Як формується благочестивий характер і що він робить?
6. Як самі християни часто провокують виникнення ситуацій, які породжують наклепи на церкву? Наведіть приклади.
 - Проти чого християни виступають і чому?
 - Як церква сприяє різноманітним соціальним хвилюванням у сучасному світі?
 - Як зусилля церкви у боротьбі з абортами, одностатевими шлюбамі тощо призводять до її зневаги навколишніми людьми?
7. Як християни можуть визнати свою частину провини та намагатися відновити благочестиву репутацію?
8. Як апологетика (основана на правильному богослов'ї) допомагає боротися із наклепом у все більш ворожому світі?

Вихід з ситуації

Ісусові також доводилося переживати наклепи. Його репутацію неодноразово ставили під сумнів релігійні керівники того часу. Вони часто критикували Христа за Його вчення, робили

Наклепи

заяви про те, Ким Він був, і принижували за те, що Він спілкувався з грішниками (с. 104–105).

1. Прочитайте Євангеліє і знайдіть випадки, коли Ісус стикався з наклепом. Потім спробуйте запам'ятати деякі з цих історій. Один зі способів зробити це — прочитати історію та переказати її своїми словами. Обов'язково зверніть увагу на ключові моменти. Потім напишіть розповідь, намалюйте картинку, напишіть пісню або вірш. Використайте наведені нижче запитання, щоб краще зрозуміти, як Господь боровся із наклепом:

- Який контекст наклепу?
- Хто ганьбить Христа і чому?
- Як Він реагує?
- Чого ви можете навчитися у Ісуса та як ви можете застосувати ці уроки у своєму житті?

2. Розробіть план. Що потрібно для того, щоб жити благочестивим життям? Візьміть інтерв'ю у зрілого й шанованого вами християнського лідера або опитайте віруючих із вашої церкви. Як вони зберігають благочестя у житті та який важливий приклад подають? Поділіться своїми висновками із групою.

3. Як можна жити за істиною у суспільстві, яке не визнає абсолютів? Упродовж тижня звертайте увагу на твердження світу, що ви чуєте у повсякденному житті, заперечуючи їх істиною Святого Письма. Запишіть посилання на вірші зі Священного Писання вгорі та твердження, які кидають виклик, унизу. Як ви можете втілити ці біблійні істини, що суперечать світським цінностям, із любов'ю у серці?

Молитва на Дорозі

Батьку, коли наша репутація страждає і наш характер заплямований, допоможи нам бути людьми, які не покладаються на власну праведність. Дай нам здобути мир у тому, ким ми є у Христі, й жити життям, угодним Тобі, перед тими, хто намагається заплямувати нас. Ми молимося, щоб Ти допоміг не розчаровуватися через нападки на нашу праведність, а радіти Твоїй присутності та підтримці, коли світ намагається нас засмутити.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок п'ятий

Напади

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 6 «*Напади на Дорозі*». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка карти

Напади: жорстоке застосування сили, вдавання до насильства, агресії, ворожості, напади з використанням зброї або без неї

Чи зазнавали ви коли-небудь нападів через вашу віру чи з іншої причини?

Чи вважаєте ви, що християнам із відносно вільних країн слід готуватися до них? Чому так або чому ні?

Складання курсу

Напади — це форма переслідувань, яка передбачає залякування послідовників Ісуса та прагнення завдати їм шкоди. Однак напади на церкву не повинні призвести до придушення християнського вчення та свідчення.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. Напади привносять новий вимір в аспекти переслідувань. Чи вважаєте ви, що за релігійні переконання та публічні практики можна зазнати нападів? Чому?
 2. Чи замислювалися ви коли-небудь про те, що смерть Авеля, яку описано в Книзі Буття 4:8, була першим зановотованим випадком релігійного переслідування?
 3. Як ви вважаєте, чи застраховані ви від нападів у вашому суспільстві? Чому так або чому ні?
 4. Говорячи про страждання, Аджит Фернандо зробив таке спостереження західної церкви: «Я вважаю, що однією із найсерйозніших богословських “темних плям” західної церкви є неправильне розуміння суті страждань. Ми багато розмірковуємо про те, як їх уникнути і що робити, коли нам боляче. Існує безліч учень про те, як позбутися страждань і отримати від них зцілення, проте недостатньо вчення про теологію страждань. Християн не вчать, чому їм, послідовникам Христа, потрібно чекати страждань і чому страждання такі важливі для здорового духовного зростання. Отож, страждання розглядаються лише в негативному ключі» (с. 128).
- Яка духовна темна пляма є у вас, коли ви страждаєте за праведність? Поясніть свою відповідь.
 - Чи вважаєте ви, що отримали адекватне навчання/настанови про те, як страждати за праведність? Чи

Напади

пройшли ви певне навчання, чи отримали настанови, які допоможуть вам підготуватися до цього?

- Чи сумніваєтеся ви коли-небудь у Божому захисті або у Його турботі, коли дієте у покорі Йому та по вірі? Чому так або чому ні? Як можна подолати ці сумніви?
- Чи вважаєте ви, що переслідування є проблемою, яку слід пом'якшити? Чому так або чому ні? Яка біблійна підстава вашої відповіді?

5. Прочитайте Євангеліє від Матвія 10:16–23.

- Чи почуваетесь ви, як вівця, яка живе серед вовків? Що саме ви відчуваєте в таких умовах?
- Чому переслідування варто сприймати як нормативний результат учнівства?
- Чому переслідувані християни просять, щоб їхні брати й сестри молилися не лише за них, а й разом із ними?

6. Прочитайте Євангеліє від Луки 4.

- Який ступінь переслідувань передував нападам на Ісуса?
- Чого спасіння Христа від нападу вчить вас про Божу провіденційну турботу? Як це вас підбадьорює?
- Що робить Ісус після нападу? Чого вас навчають Його дії?

Вихід із ситуації

Більшість християн, які живуть у відносно вільних країнах, не зазнавали фізичних нападів через релігійну нетерпимість. Незважаючи на те, що вони, можливо, стикалися з конфронтацією під час євангелізації чи пропо-

Навчальний посібник

віді в громадській площині, для Божих дітей, які живуть на Заході, загроза нападу здебільшого не є причиною безсонних ночей.

Як ви можете почати ідентифікувати себе з братами і сестрами, які зазнають нападів за віру?

1. Прочитайте Біблію і знайдіть свідчення про те, як Божий народ зазнавав нападів.
 - Який контекст нападів?
 - Хто чинить напад і чому?
 - Як реагують ті, хто зазнає нападу?
 - Як реагує Бог?
 - Складіть перелік того, що ви дізналися з цих історій. Що ви можете зробити, щоб подолати страх перед нападами?

Що ви дізнаєтесь про Бога з цих історій? Як це допомагає вам бути готовими постраждати за праведність?

2. Під час тихої години з Господом зверніться до історій про християн, які зазнають нападів за віру. Прочитайте такі книжки, як *«Книга мучеників Фокса»*, *«Надзвичайна посвята»*, *«Полум'яні серця»* та інші видання, які ви можете знайти на нашому сайті <https://vom-ru.org/media/books-ukr/>.
3. Збираючись групою для молитви та спілкування, розкажіть про рани, які ви отримали за Христа цього тижня. Про що йдеться? Моліться одне за одного і разом готуйтеся до наступного тижня служіння, довіряючи своє життя Господу.

Молитва на Дорозі

Батьку, коли ми зазнаємо нападів, допоможи нам ховатись у Тобі — нашій міцній вежі. Дай нам, Твоїм людям, здатність довіряти та підкорятися Тобі навіть у тих ситуаціях, коли це може призвести до насильства проти нас. Допоможи ніколи не зректися Тебе перед людьми, але завжди з радістю проголошувати Тебе, Господа життя. Ми довіряємо Тобі й просимо зцілити наші рани та втішити нас Своєю любов'ю. Ми знаємо, що Ти дбаєш про тих, хто скрушені серцем та духом. Допоможи нам жити як ті, хто не застрахований від страждань, але зміцнюється Твоєю присутністю, щоб проголошувати Твоє ім'я через наші страждання.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок шостий

Позбавлення волі

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 7 «Позбавлення волі на Дорозі». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка карти

Позбавлення волі: *проведення арештів, захоплення, затримання чи утримання під вартою відповідно до закону; обмеження у свободі дій та свободі пересування; тюремне ув'язнення; викрадення*

Якось туриста затримали співробітники голландської митниці, які помітили проблему з його паспортом. Переляканого чоловіка тримали в кімнаті, не пояснивши причин, доки проблему не було вирішено. Тільки після цього йому повідомили причину затримання і він зміг продовжити подорож.

Чи затримували коли-небудь вас? Якщо так, то як ви почувалися? Які висновки ви зробили з цього досвіду?

Складання курсу

Затримання — це ступінь переслідувань, добре відома багатьом послідовникам Ісуса. Християнам необхідно знати,

як підготуватися до можливості ув'язнення і визначити, як правильно реагувати, якщо вони зазнають його тиску.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. Прочитайте звіт «*China Aid*» на с. 159–160. Знайдіть найсвіжіші репортажі на сайті ChinaAid.org або <https://vom-ru.org/past-prayer-updates>.
 - Чи можете ви у прочитаних звітах виділити ступені переслідувань? Назвіть їх.
 - Як затримання з метою допиту може стати ефективною формою переслідувань?
2. Хто ще, крім поліції та військових, може затримувати християн?
3. Чим викрадення відрізняється від затримання чи арешту?
4. Чому домашній арешт є ефективною формою переслідувань?
5. Яке у вас уявлення про в'язницю? Дайте розгорнуту відповідь.
6. Чи вважаєте ви, що щойно сказане може завадити вам піти за Христом у в'язницю?
7. Поміркуйте над віршем із Книги пророка Ісаї 53:3: «Він погорджений був, Його люди покинули, страдник,

Навчальний посібник

знайомий з хобами, і від Якого обличчя ховали, погорджений, і ми не цінували Його».

- Ісус, Син Божий, добровільно прийшов на землю, щоб зазнати відкинення, горя та страждань. Хіба ми, Його послідовники, не повинні бути готовими так само постраждати за Євангеліє? Поділіться своїми думками.
 - Чому, згідно з віршем із Книги пророка Ісаї 53:3, гоніння не застали Ісуса зненацька?
8. Ісус, знаючи, що станеться, почав готувати учнів до Свого розп'яття. Проводячи паралелі з Пасхою, Він відкрив їм, що Він є пасхальним Агнцем, приреченим на заклання — не лише за євреїв, а й за людей усіх колін, мов та народів (с. 153–154).
- Уявіть собі, що ви, учень Ісуса, сидите в кімнаті й святкуєте Пасху. Як би ви відреагували, якби Ісус порівняв Себе з пасхальним Агнцем? Поясніть свою відповідь.
9. Повільно прочитайте один або всі уривки, у яких ідеться про затримання/арешт Ісуса (Євангеліє від Матвія 26:47–68; Євангеліє від Марка 14:43–65; Євангеліє від Луки 22:47–71; Євангеліє від Івана 18).
- Які ще форми переслідувань ви помітили в цих оповідях?
 - Як реагує Господь?
 - Як Його послідовники реагують на Його арешт?
 - Чого ми можемо навчитися з обох реакцій?
10. Розгляньте наступні цитати зі с. 155–156:

Позбавлення волі

«Коли фургон рушив із місця, Аміт подумав: “Ти можеш знищити моє обладнання, але не можеш знищити істину. Нині її було проголошено й свого часу вона принесе плід”. І якщо арешт був ціною, яку довелося заплатити за це, Аміт уважав, що це того варте».

«Як заявив китайський християнин, який провів десять років у трудовому таборі: “Слід пам’ятати, що християнська віра є найдорожчою, коли її випробувано”. Основна мета молитви — не набуття багатства, комфорту чи земної безпеки. Віра і молитва повинні зробити нас істинними послідовниками нашого Господа, Хто, постраждавши, показав нам найбільший приклад відданості меті. Я пережив багато темних днів, однак я також відчув, наскільки яскравим може бути Боже світло в часи невпевненості та страху. Я переконаний, що пережитий досвід значно наблизив мене до Господа. Хто міг би бажати більшого?»

«Кайл Айдлман, американський християнський письменник і пастор, описує послідовника Ісуса як людину, яка йде туди, куди пішов Ісус. Він пояснює: «Я не впевнений, що ви маєте право називати себе послідовником Ісуса, якщо відмовляєтеся піти туди, куди пішов Він. Якщо ви підете за Ісусом “куди завгодно”, ...ви можете опинитися там, де вас несправедливо звинувачуватимуть і погано з вами поводитимуться ті, хто посідає політичні пости [перебуває при владі]. Зрештою, якщо ви підете за Ісусом “куди завгодно”, то опинитеся не лише в Його праху, ви опинитеся в Його крові».

- Чи готові ви йти за Ісусом, куди б Він не повів, навіть якщо це означає арешт і тюремне ув’язнення?
- Як ви могли б підготуватися до нього, якби воно стало можливим?

Вихід із ситуації

1. Зв'яжіться з організацією, яка служить ув'язненим. Знайдіть можливість свідчити тим, хто перебуває у в'язницях. Пошукайте в інтернеті найближчі до вас служіння у тюрмах та відпрацюйте способи дізнатися більше про пенітенціарну систему.
2. Познайомтеся із нинішнім ув'язненим, колишнім ув'язненим або співробітником установи відбування покарань. Розпитайте їх про життя у в'язниці, щоб підтвердити або спростувати деякі з ваших уявлень про неї.
3. Прочитайте свідчення християн, яких колись затримували або ув'язнювали за віру. Що ви можете навчитися з їхніх історій і які уроки винести в аспекті підготовки до можливого затримання? (Прочитайте такі книжки, як «Катовані за Христа» Річарда Вурмбранда, «Дружина пастора» Сабіни Вурмбранд, «Полонені в Ірані» Мар'ям Ростампур та Марзіє Амірізадзе, «Ув'язений із бойовиками ІДІЛ» Петра Яшека.)

Молитва на Дорозі

Батьку, якщо нас затримують, допоможи нам не панікувати. Натомість виховай у нас здатність довіряти і підкорятися Тобі навіть у ті миті, коли це може призвести до ув'язнення. Допоможи нам ніколи не зректися Тебе перед людьми, але з радістю йти за Тобою, знаючи, що куди Ти поведеш нас, там ми й служитимемо Тобі.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок сьомий

Катування на Дорозі

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 8 «*Катування на Дорозі*». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка карти

Катування: *заподіяння нестерпного болю, страждань або прояв явної жорстокості як покарання або помсти, як засіб отримання зізнань або інформації, підпорядкування волі людини*

Які образи спадають на думку, коли ви згадуєте слово «тортури»? Чи доводилося вам колись переносити катування?

Складання курсу

Катування — це один із найжорстокіших ступенів переслідувань, до якого послідовники Ісуса повинні бути готові. Однак більшість християн, які живуть у вільних країнах, не зазнають тортур, що робить підготовку до них складним завданням. Утім кожному з нас необхідно отримати важливі уроки про те, як справлятися з тортурами і тим самим мінімізувати їх наслідки.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. На с. 160 автор передає розмову Аміта з сином після звільнення із тривалого тюремного ув'язнення: «Аміт зітхнув і кивнув. “Я мало розповідав про своє перебування у в'язниці, — відповів він, — бо про те, що сталося, важко навіть згадувати. Проте я бачу, що ти вже достатньо дорослий, і вважаю, що настав час тобі почути про певні події. Ти повинен знати про труднощі на шляху ходіння з Господом і бути готовим до них”».
 - Чи вірите ви, що наше навчання учнівству має підготувати нас до страждань? Чому так або чому ні?
 - Чи є у вашому житті наставник, який допомагає вам підготуватися до того, щоб переносити страждання в межах процесу вашого учнівства? Як він це робить?
2. На с. 165 автор посилається на опис Річардом Вурмбрандом його тортур: «По всій Румунії та в інших комуністичних країнах в'язниці були переповнені, а бути ув'язненим означало зазнати катувань. Тортири були жахливими. Я не хочу навіть згадувати про те, що мені довелося пережити. Навіть сама згадка про все це — занадто болюча».
 - Іноді ми чуємо чудові історії про людей, які, зазнаючи катувань, не відчували болю. Реальність така, що тортури завдають нестерпного болю! Як підготуватися до таких страждань?
 - Як нам пам'ятати про християн, які зазнають мук, ніби й самі ми страждаємо разом із ними?

Катування на Дорозі

- Як тортури можуть справляти психологічний вплив на людину?
3. На с. 168 ми зустрічаємо ще одну цитату Річарда Вурмб-ранда: «Часи нацистського терору мали одну перевагу. Вони навчили нас, що фізичні знущання можна стерпіти й що з Божою допомогою людський дух може витримати будь-які тортури. Вони навчили нас техніки підпільного християнського служіння, що стало чудовою підготовкою до набагато жажливіших випробувань, які очікували на нас попереду і були вже не за горами».
- Чи вселяють ці слова у вас упевненість та втіху? Чому так чи чому ні?
4. Як ми можемо підготуватися до тортур:
- Фізично?
 - Психологічно?
 - Емоційно?
 - Духовно?
5. Марзіє Амірізадзе зазнала тюремного ув'язнення за навернення з ісламу в християнство та благовістя мусульманам. На запитання, чи боялися вони з подругою смертної кари (с. 169), дівчина відповіла: «До ув'язнення ми часто говорили про страту, але коли потрапили до в'язниці й пережили справжній страх перед нею, наше ставлення до неї змінилося. Першого вечора, коли нас заарештували й погрожували нам, ми дуже злякалися. Ми ніколи не припускали, що будемо так налякані; ми неодноразово міркували про це раніше. Але атмосфера й те, що з нами відбувалося, налякали понад наші очіку-

вання. Нас замкнули в темній брудній камері, й страх паралізував нас. Ми бачили його на обличчі одна одної. Ми дуже боялися, і заспокоїти нас могли лише Божа присутність і мир, який Він нам посилав».

- Які цінні уроки ми можемо отримати зі слів Марзіє?
 - У чому полягає «абсолютна сила»/«надприродні здібності» християнина?
 - Чи знайома вам ця сила? Якщо так, то у чому вона полягає?
 - Чому втіха та надія, які ми маємо в Ісусі Христі, такі важливі, коли ми стикаємося з тортурами або переслідуванням будь-якого іншого ступеня?
6. Прочитайте євангельські розповіді про тортури Ісуса (Євангеліє від Матвія 27:11–44; Євангеліє від Марка 15:1–20; Євангеліє від Луки 23:18–43; Євангеліє від Івана 19:1–27).
- Як продовжується служіння Ісуса, навіть коли Його катують? Поясніть свою відповідь.
 - Чи надихає вас приклад Ісуса? Яким чином?

Вихід із ситуації

1. Підготовка передбачає очікування. Складіть список того, що ви можете зробити, щоб підготуватися до тортур фізично, психологічно, емоційно та духовно. Пам'ятайте, що планування слід починати з молитви та проведення часу за вивченням Слова Божого.
- Наприклад, чоловік, якому під час хвороби потрібно було зробити люмбальну пункцію, мало не втратив свідомості,

Катування на Дорозі

побачивши розмір голки. При подальшій підготовці до процедури він подолав страх, який бував у його голові, згадуючи вивчені вірші з Писання й перетворюючи їх на молитву. Медична процедура справді виявилася болісною, утім не такою нестерпною, як йому здавалося спочатку, і він зміг перенести її.

2. Прочитайте книжку «Тріумфуюча Церква» Річарда Вурмбранда на нашому сайті <https://vom-ru.org/media/books-ukr/>.

 - Прочитайте, що Річард розповідає про тортури. Що ви можете зробити, щоб підготуватись до них?
 - Як і у випадку з чоловіком, який переніс процедуру люмбальної пункції, чи трапляються у вашому житті ситуації, коли думка про біль викликає страх? Який уривок із Писання або пісню поклоніння ви можете перетворити на молитву, щоб подолати страх перед болем?

Молитва на Дорозі

Батьку, якщо ми зазнаємо тортур, допоможи нам вистояти. Зроби нас людьми, які благословляють тих, хто чинить їм зло, а не проклинають їх. Розвивай у нас, Твоїх дітях, здатність довіряти і підкорятися Тобі, навіть коли нам роблять боляче за те, що ми йдемо за Тобою. Дай нам сил ніколи не зректися Тебе перед людьми, але з радістю йти за Тобою, знаючи, що через біль і страждання ми можемо пролити світло, яке принесе Тобі славу перед нашими мучителями.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Урок восьмий

Мучеництво

Підготовка до Дороги

Прочитайте розділ 9 «*Мучеництво на Дорозі*». Перш ніж зустрітися з іншими учасниками вивчення, проведіть час у молитві та роздумах.

Перевірка карти

Мучеництво: *страждання, жертва чи смерть за віру чи справу мученика [свідка]*

Хтось сказав, що ми, послідовники Ісуса, повинні бути готові проповідувати, молитися або померти будь-якої миті. Як ви вважаєте, це правильне твердження?

Чи замислювалися ви коли-небудь про мучеництво заради Христа? Поясніть свою відповідь.

Складання курсу

Мучеництво — це найвища ціна, яку послідовники Ісуса охоче платять за проголошення Євангелія та благочестиве життя заради свого Господа. Тому підготовка вимагає розуміння того, що кожен християнин покликаний до мучеництва.

Молитва про керівництво

Обговорення подробиць

1. Прочитайте розповідь про мученицьку смерть Антонія Річетті на с. 188–189.
 - Чи є в цій історії конкретні моменти, які викликають страх?
 - Чи є в ній аспекти, які надихають вас?
2. Як часто люди використовують термін «мучеництво» неправильно?
 - Як християни неправильно використовують цей термін?
 - Як його неправильно використовують послідовники інших релігій?
3. Яким є правильне значення слова «мученик» і як його визначення впливає на вас?
4. Чому мучеництво є невід'ємною складовою християнського біблійного світогляду? Чи приймаєте ви його?
5. На думку автора, чому запитання «Чи готові ви померти за Христа?» неправильно (с. 193)?
 - Яке запитання нам слід ставити замість нього?
 - Як це змінює ситуацію?
6. Як ми можемо жити життям мученика і чому важливо навчитися жити в дусі мучеництва?

7. Як отці церкви, такі як Ієронім та Григорій, розуміли три кольори: червоний, зелений та білий (с. 196). Ерік Фолі пояснює: «*Червоний* колір — це християни, які миттєво прийняли мучеництво через насильницьку смерть, виявляючи при цьому любов до Бога та до своїх ворогів.

Зелений символізує християн, які підкоряються наказу Ісуса щодня брати свій хрест, демонструючи любов до Бога життям, сповненням самозречення.

Білий — це про християн, які “вмирають для світу” внаслідок тимчасових чи довгострокових періодів духовного відступу. Сучасні бази учнівства, молитовні гори та ретритні центри дають нам досвід білого мучеництва».

- Як розуміння кольорів мучеництва може допомогти вам прожити життя мученика? Поясніть свою відповідь.
 - Чому християнам необхідне здорове біблійне богослов'я, яке визнає страждання за Христа як канал, який Бог використовує, щоб відкрити Себе грішному людству?
 - Чи змінить це ваше ставлення до мучеництва або поведінку? Чому так, або чому ні?
 - Знаючи, що земне життя Христа було спрямовано на хрест, який урок ми можемо отримати з Його мучеництва?
8. Е. В. Тозер пише, що «правильний погляд на Бога і майбутній світ вимагає від нас правильного погляду на світ, у якому ми живемо, та на наше ставлення до нього. Від цього залежить так багато, що ми не можемо дозволити собі ставитися до цього недбало» (с. 204).

Мучеництво

- Чому правильний погляд на Бога і світ має стати вирішальним чинником нашої Дороги віри?
- Які у вас стосунки зі світом? Заважають чи допомагають вони вам жити життям вірного свідка?

Вихід із ситуації

1. Як ви розумієте кольори мучеництва? Як можете застосувати їх у своєму житті?
 - Розгляньте план життя зеленого мучеництва. Яким чином ви покликані нести свій хрест? Якого вигляду це набуває у вашому повсякденному житті?
 - Розгляньте план життя білого мучеництва. Що мирське заважає вам стати мучеником за Христа? Яких заходів потрібно вжити, щоб померти для всього цього?
2. Розмірковуючи про червоне мучеництво, дайте відповідь на запитання: хто стає мучеником? Ваше життя в руках людини, що приставила вам до скроні горезвісний пістолет, чи воно в руках Бога? Як знання відповіді на це питання дарує вітху?
3. Прочитайте, як померли дванадцять учнів Ісуса. Для цього можете скористатися книгою «Графічна антологія. Голоси мучеників» на нашому сайті **<https://vom-ru.org/media/knigi-detiam/>**.
 - Як читання про мученицьку смерть дванадцятьох учнів готує вас до служіння у сфері вашого впливу?

- Які ресурси ви можете знайти для регулярної підготовки?

Молитва на Дорозі

Батьку, допоможи нам бути вірними свідками Христа, коли ми маємо жити чи навіть померти як мученики. Зроби так, щоб у нашому житті та смерті, подібно до життя і смерті апостола Павла, Христос прославився. Ми визнаємо, що наше дихання — у Твоїх руках і Ти ніколи не залишиш та не покинеш нас. Даруй нам рішуче серце, стійкість і волю прямувати туди, куди Ти нас ведеш.

Ми молимося про це в ім'я Ісуса Христа. Амінь.

Поділіться тим, що ви дізнались

Вітаю із завершенням роботи над посібником! Я молюся, щоб ви отримали цінну інформацію, яка допоможе підготувати себе до будь-яких труднощів, з якими ви стикнетеся на Дорозі.

Якщо видання *«Труднощі на Дорозі. Переслідування у житті християнина»* вплинуло на вас, будь ласка:

1. поділіться книжкою та цим навчальним посібником із навколишніми людьми, яким, на вашу думку, вони також будуть корисними;
2. зв'яжіться з «Голосом мучеників» та повідомте нам, як це видання посприяло вам (info@vom-ua.org).

Якщо ви зацікавлені у прочитанні інших книжок, відвідайте наш сайт **www.vom-ua.org**.

Джерела

1. Шкала переслідувань» розроблена на основі праць Глена Пеннера та Чарльза Л. Тісцена.
2. Визначення у «шкалі переслідувань» — *Funk & Wagnalls Standard Desk Dictionary*, 1969.
3. Glenn M. Penner, *In the Shadow of the Cross: A Biblical Theology of Persecution and Discipleship* (Bartlesville, OK: VOM Books, 2004), 9.
4. Ronald Boyd-MacMillan, *Faith that Endures: The Essential Guide to the Persecuted Church* (Grand Rapids, MI: Fleming H. Revell, 2006), 15–16.
5. Elisabeth Elliot, *Through Gates of Splendor* (Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 1981), 60.
6. Glenn Penner, “A Biblical Theology of Persecution and Discipleship,” April 16, 2008 <tinyurl.com/vnjlh5q>.
7. Імена, місця та ситуації, про які йдеться у цій книжці, вигадано. Однак вони ґрунтуються на реальних свідченнях і подіях та допомагають точно передати страждання та перемоги наших гнаних братів і сестер.
8. Вурмбранд С. *Жена пастора*; пер. з англ. М. Тучкової, Луцьк, 2018. С. 122.
9. Richard Wurmbbrand, *In God's Underground* (Bartlesville, OK: VOM Books, 2004), 52.
10. A. W. Tozer, *This World: Playground or Battleground?* (Camp Hill, PA: Christian Publications, 1989), 24.
11. “About Human Rights,” Canadian Human Rights Commission <chrc-ccdp.gc.ca/eng/content/what-discrimination>.
12. Andrew White, *Faith Under Fire* (Oxford, UK & Grand Rapids, MI: Monarch Books, 2011), 41.

13. World Watch List, Open Doors <opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list>.
14. Asif Aqeel, "Pakistani sewage worker dies after 3 doctors on Ramadan fast refuse to touch him," World Watch Monitor, June 5, 2017 <tinyurl.com/ybrerts1>.
15. "Police in Pakistan Kill Young Christian Man in Raid, Relatives Say," Morning Star News, June 8, 2018 <tinyurl.com/yab8fpox>.
16. "Mob Obstructs Burial of Deceased Christian," January 28, 2016 <vomcanada.com/lk-2016-01-28.htm>. Source: National Christian Evangelical Alliance of Sri Lanka.
17. "Christians Fleeing Islamic Terror Denied Food in Nigerian Refugee Camps," *CBN News*, March 24, 2017 <tinyurl.com/y8fmkb5c>.
18. Paul Hattaway, *An Asian Harvest* (Oxford, UK & Grand Rapids, MI: Monarch Books, 2017), 162.
19. Nicholas Carroll, "Defamation of Character: The Road to Emotional Meltdown," *Huffington Post*, March 22, 2016 <tinyurl.com/v6z7hql>.
20. Оскільки методологія, визначення, переваги та інтерпретації зібраних даних різних дослідницьких груп різняться, у даних може бути похибка. На цю мить готується науковий звіт, у якому порівнюються та інтерпретуються різні підходи. Цей звіт допоможе зрозуміти діапазон зібраних цифр і надасть рекомендації щодо використання таких даних.
21. Andy Dipper, "Spreading the C-Virus in Burma," *The Voice of the Martyrs*, June 2007, 3.
22. "Motivational Quotes," TheWoodenEffect.com <thewooden effect.com/motivational-quotes>.
23. Carroll, "Defamation of Character," *Huffington Post*.
24. "Halo Project," Cardus <cardus.ca/research/social-cities/halo-project>.

25. Charles E. Moore and Timothy Keiderling (eds.), *Bearing Witness: Stories of Martyrdom and Costly Discipleship* (Walden, NY: Plough Publishing House, 2016), 14.
26. Penner, *In the Shadow of the Cross*, 28.
27. Gavin De Becker, *Fear Less: Real Truth About Risk, Safety, and Security in a Time of Terrorism* (New York: Little, Brown and Company, 2002), 8.
28. Ajith Fernando, *The Call to Joy and Pain* (Wheaton, IL: Crossway Books, 2007), 51–52.
29. Вурмбранд Р. *Катовані за Христа*; пер. з англ. М. Тучкової. Голос мучеників, 1998. С. 39.
30. John Calvin, *Heart Aflame: Daily Readings from Calvin on the Psalms* (Phillipsburg, NJ: P&R Publishing, 1999), 21.
31. David Platt, *Follow Me* (Carol Streams, IL: Tyndale House Publishers, 2013), 5.
32. Kate McCord, *Why God Calls Us to Dangerous Places* (Chicago, IL: Moody Publishers, 2015), 70–71.
33. “Four Christians detained in Guangzhou church raid,” ChinaAid, June 14, 2018 <chinaaid.org/2018/06/four-christians-detained-in-guangzhou.html>.
34. Ken Anderson, *Bold As a Lamb: Pastor Samuel Lamb and the Underground Church of China* (Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1991), 16–17.
35. Kyle Idleman, *Not a Fan: Becoming a Completely Committed Follower of Jesus* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2016), 185.
36. Вурмбранд Р. *Катовані за Христа*; пер. з англ. М. Тучкової. Голос мучеників 1998. С. 31.
37. Paul A. Marshall, *Religious Freedom in the World* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2007), 162.
38. Greg Musselman, *Closer to the Fire: Lessons from the Persecuted Church* (Bartlesville, OK: Genesis Publishing Group, 2012), 89.

39. Вурмбранд Р. *Катовані за Христа*; пер. з англ. М. Тучкової. Голос мучеників, 1998. С. 11.
40. "Iranian Prisoners Maryam and Marziehs First Interview Since their Release," *OpenDoors*, July 13, 2011 <tinyurl.com/t2sprwf>.
41. Boyd-MacMillan, *Faith that Endures*, 323.
42. Tozer, *This World: Playground or Battleground?*, 8.
43. John Foxe, *Foxe's Book of Martyrs* (Pantianos Classics, orig. pub. 1563), 59.
44. Gerald L. Sittser, *Water from a Deep Well: Christian Spirituality from Early Martyrs to Modern Missionaries* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2007), 30–31.
45. "What is a martyr?" FAQ, Voice of the Martyrs Canada <vom-canada.com/whats-a-martyr.htm>.
46. Sittser, *Water from a Deep Well*, 31.
47. Ibid., 28.
48. Eric Foley, "Red, White, and Green Martyrdom: Protestant Edition," *Do the Word*, April 10, 2016 <tinyurl.com/wtt98xj>.
49. Дізнайтеся більше про підпільний університет на vomkorea.com/en/project/northkorea/uu-school.
50. Foley, "Red, White, and Green Martyrdom."
51. Kenneth Harrod, *Promise and Persecution: A Biblical Theology of Suffering for Christ* (Orpington, UK: Release International, 2018), 89.
52. Eric Foley, *Preparing for the Underground Church* (Seoul, South Korea: The Voice of the Martyrs Korea, 2017), 61–62.
53. Tozer, *This World: Playground or Battleground?*, 6.
54. Вурмбранд С. *Жена пастора*; пер. з англ. М. Тучкової, Луцьк, 2018. С. 295.

Зміст

Передмова	13
Вступ	17
Розділ перший.	27
Подорож починається	27
Розділ другий	39
Насмішки на Дорозі	39
Розділ третій.	54
Домагання на Дорозі.	54
Розділ четвертий.	71
Дискримінація на Дорозі.	71
Розділ п'ятий.	90
Наклепи на Дорозі	90
Розділ шостий.	115
Напади на Дорозі	115
Розділ сьомий	140
Позбавлення волі на Дорозі.	140
Розділ восьмий	159
Катування на Дорозі	159
Розділ дев'ятий	184
Мучеництво на Дорозі.	184
Висновок	208

Іншої Дороги немає	208
Подяка	212
Навчальний посібник	214
Передмова	217
Урок перший	223
Насмішки	223
Урок другий	228
Домагання	228
Урок третій	232
Дискримінація	232
Урок четвертий	236
Наклепи	236
Урок п'ятий	241
Напади	241
Урок шостий	246
Позбавлення волі	246
Урок сьомий	251
Катування на Дорозі	251
Урок восьмий	256
Мучеництво	256
Поділіться тим, що ви дізнались	261
Джерела	262